

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา
ในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

สุรีย์ บุญรักษา

คุณฉันทิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
เมษายน 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

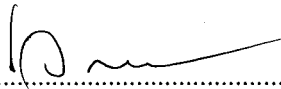
คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒินิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณวุฒินิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณวุฒินิพนธ์ของ สุรีย์ บุญรักษา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณวุฒินิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี อนันต์นาวี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)

คณะกรรมการสอบคุณวุฒินิพนธ์

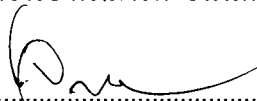
.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ชารี มณีศรี)

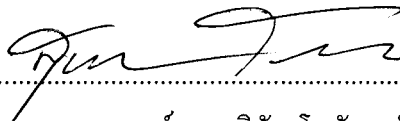
.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี อนันต์นาวี)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณวุฒินิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ ๑๖ เดือน ๖ พ.ศ. ๒๕๖๕

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.การดี อนันต์นำวี ประธานที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม กรรมการที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาแนะแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชารี มณีศรี ประธานคณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศลยะวัฒน์ กรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ที่เสนอแนะให้ คุษฎีนิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ คุณอิทธิพล คุณปลื้ม นายกเมืองพัทยา ที่ได้ สนับสนุนงบประมาณและเทคโนโลยีในการจัดการความรู้ให้ประสบความสำเร็จในการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือสำหรับการวิจัย ผู้อำนวยการ สถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือ ในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี คุณค่า และประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นจากงานคุษฎีนิพนธ์ขอมอบเพื่อทดแทนพระคุณบิดา มารดา และญาติพี่น้องทุกคน ตลอดจนผู้ร่วมงานทุกท่านที่ได้เอื้อนามในที่นี้ ที่คอยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในงานคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สุรีย์ บุญรักษา

56820023: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม/ พัฒนารูปแบบ/ การจัดการความรู้/ สถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา
 สุริย์ บุญรักษา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของ
 สถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) (PARTICIPATORY
 ACTION RESEARCH FOR DEVELOPMENT OF THE KNOWLEDGE MANAGEMENT MODEL OF
 SCHOOLS IN THE MUEANG PATTAYA: CASE STUDY MUEANG PATTAYA 7 SCHOOL (BAN
 NONG PANG KHAE) คณะกรรมการควบคุมคุรุวิชาชีพ: ภาวดี อนันต์นาวี, กศ.ด., เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม,
 ค.ด. 307 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:
 กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยกลุ่ม
 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้แทนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
 หัวหน้างาน จำนวน 6 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 9 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 จำนวน 5 คนของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร
 การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิง
 ปรากฏการณ์วิทยา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา
 โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ
 หลัก คือ 1) ด้านการบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารงาน 6 งาน 1.1) การบริหารงานวิชาการ ได้แก่
 พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้
 และการนิเทศ 1.2) การบริหารงานบุคลากร ได้แก่ การพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
 ประกอบด้วย การจัดทำแผนการพัฒนามบุคลากร การจัดกิจกรรมพัฒนามบุคลากร ระบบพี่เลี้ยง 1.3) การบริหาร
 งานธุรการ การเงินและพัสดุ ได้แก่ พัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนา
 สถานศึกษา การจัดกระบวนการพัฒนาแผน และการทบทวน 1.4) การบริหารงานกิจการนักเรียน ได้แก่
 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย แผนการดำเนินการ การจัด
 โครงการ/กิจกรรม การติดตามประเมินผล 1.5) การบริหารงานอาคารสถานที่ ได้แก่ พัฒนาการจัดบรรยากาศ
 และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ การใช้แหล่งเรียนรู้ กำกับ และติดตาม
 1.6) การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ได้แก่ พัฒนาการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมกำหนดแผน การร่วมกิจกรรมตามแผน การประชาสัมพันธ์ 2) ด้านการจัด
 กระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้
 ให้เป็นระบบการเข้าถึงความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้
 3) ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร
 เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล ประสิทธิผลจากการนำรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา
 ในสังกัดเมืองพัทยา:กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ

มีส่วนร่วมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงการบริหาร คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ทีมครูจัดการความรู้งานบริหาร ทั้ง 6 งาน ในทุกขั้นตอน ผู้บริหารสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน ครูสามารถนำการจัดการความรู้ไปพัฒนาสถานศึกษาตามโครงสร้างการบริหารงาน ทำให้เกิดเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

56820023: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; Ph.D.

(EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORD: PARTICIPATORY ACTION RESEARCH/ DEVELOPMENT MODEL/

KNOWLEDGE MANAGEMENT/ OF SCHOOL IN THE MUEANG PATTAYA

SUREE BOONRUKSA: PARTICIPATORY ACTION RESEARCH FOR DEVELOPMENT OF
THE KNOWLEDGE MANAGEMENT MODEL OF SCHOOL IN THE MUEANG PATTAYA:

CASE STUDY MUEANG PATTAYA 7 SCHOOL (BAN NONG PANG KHAE). DISSERTATION

ADVISORS: PARADEE ANUNNAVEE, Ph.D., CHARUENVICH SOMPONGTUM, Ed.D. 307 P. 2017.

The study aimed to develop the management model for schools in Mueang Pattaya using case study with Mueang Pattaya 7 School (Ban Nong Pang Khae). The key informants were: one of the school administrator, 6 heads of school divisions, 9 heads of learning strands, and 5 school board members. The data collection involved document analysis, observation, in-depth interview, participatory observation. The data were analyzed through phenomenon analysis approach.

It was found that the school knowledge management model comprised of three main elements, they were:

1. The administrative structure, this element consisted of 6 functions:

1.1 Academic affairs, having the function of developing learning activities, lesson planning, learning process and student monitoring.

1.2 Personnel management, having the function of developing and enhancing work efficiency consisting of developing staff development plan, developing staff development activities and mentoring team.

1.3 General management, financial management and procurement management, having the function for developing school development plan, and school plan revision.

1.4 Student affairs management, having the function to enhancing ethic and morality and the desirable characteristics. It consisted of operation plan, project management, following up activity and evaluation.

1.5 Building management and maintenance, consisted of developing the good atmosphere and environment with the function of planning the utilization of building, utilization of learning resources monitoring and following up.

1.6 Community relation management, having the function of encouraging community to participate in education provision.

2. Knowledge management process, consisted of knowledge identification, knowledge creation and acquisition, knowledge organization, knowledge access, knowledge codification and refinement, and knowledge sharing and learning.

3. The factors influencing successful knowledge management consisted of leadership, strategy, organization culture, technology, structure and evaluation. The results of the implementation of the management model were that there was a change in the school management. The participatory management was implemented. The teacher's team applied the knowledge management with 6 tasks in every steps. The administrator supported knowledge sharing, using of technology for management. The teachers could apply the knowledge management accordingly to the school structure that resulted in efficiency organization.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
คำถามในการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
สภาพทั่วไปของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) สังกัดสำนักงาน	
การศึกษาเมืองพัทยา.....	15
แนวนโยบายการจัดการศึกษาของเมืองพัทยา.....	24
แนวคิดด้านการจัดการความรู้.....	29
แนวคิดด้านรูปแบบการจัดการความรู้.....	37
แนวคิดการจัดการความรู้ในสถานศึกษา.....	53
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	90
ระยะที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ สาระหาข้อมูลเบื้องต้น.....	91
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:	
กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)	
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	92

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 การรับรองรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	95
4 บริบทของสถานศึกษา.....	97
5 การจัดเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค).....	107
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	251
สรุปผลการวิจัย.....	252
อภิปรายผล.....	261
ข้อเสนอแนะ.....	271
บรรณานุกรม.....	273
ภาคผนวก.....	278
ภาคผนวก ก.....	279
ภาคผนวก ข.....	287
ภาคผนวก ค.....	290
ภาคผนวก ง.....	294
ภาคผนวก จ.....	297
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	307

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค).....	19
2	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค).....	20
3	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)	21
4	การแบ่งกระบวนการในการจัดการความรู้ตามกรอบความคิดของนักวิชาการ.....	43
5	กรอบความคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)	64
6	บทบาทของนักวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม.....	73
7	แสดงจำนวนนักเรียนของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ปีการศึกษา 2559	102
8	แสดงจำนวนบุคลากรของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ปีการศึกษา 2559	103
9	แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	120
10	แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการบริหารงานวิชาการ (รอบที่ 2)	130
11	แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (รอบที่ 3).....	139
12	แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานบุคลากร (รอบที่ 1).....	143
13	แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคลากร (รอบที่ 2).....	150
14	แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานบุคลากร (รอบที่ 3).....	155

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ (รอบที่ 1).....	159
16 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ (รอบที่ 2).....	168
17 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ (รอบที่ 3).....	173
18 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงาน กิจการนักเรียน (รอบที่ 1).....	178
19 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงาน กิจการนักเรียน (รอบที่ 2).....	187
20 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการบริหารงานกิจการนักเรียน (รอบที่ 3).....	194
21 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ (รอบที่ 1).....	199
22 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการบริหารงานอาคารสถานที่ (รอบที่ 2).....	207
23 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการบริหารงานอาคารสถานที่ (รอบที่ 3).....	211

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
24	แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน (รอบที่ 1).....	216
25	แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน (รอบที่ 2).....	231
26	แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน (รอบที่ 3).....	230
27	แผนการดำเนินการ โครงการวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค).....	288
28	การประเมินแผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	291
29	แผนการประชุมกลุ่มงานในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค).....	298

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 โครงสร้างการบริหารงาน โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค).....	18
3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	96
4 แผนผังที่ตั้งของ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค).....	101
5 แผนผังภายใน โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค).....	102
6 การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้.....	234
7 การบริหารงานบุคลากร ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากร (ความก้าวหน้าในวิชาชีพ).....	235
8 การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนา สถานศึกษา.....	236
9 การบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์.....	237
10 การบริหารงานอาคารสถานที่ด้านการพัฒนาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม.....	238
11 การบริหารงานอาคารสถานที่ด้านการพัฒนาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม.....	239
12 ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ.....	240
13 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ.....	242
14 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร.....	243
15 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ.....	245
16 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน.....	246
17 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่.....	248
18 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน.....	250

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำรัสในการเปิดการประชุมประจำปี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เรื่องเศรษฐกิจฐานความรู้: ก้าวใหม่ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย ณ ห้องบอลรูม ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ในวันพุธที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2544 มีความว่า “โลกในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลง และเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ยุทธศาสตร์ในการจัดการกับสถานะเช่นนี้นานาชาติต่างยอมรับว่าต้องอาศัยความรู้เป็นพื้นฐาน ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แทนที่จะเน้นการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเช่นในอดีต ประเทศไทยก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบโลก จึงต้องเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการอาศัยความรู้เป็นพื้นฐานเช่นกัน โดยเฉพาะการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอันเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการแข่งขันระหว่งนานาประเทศ ทั้งนี้เศรษฐกิจและสังคมที่อาศัยความรู้เป็นพื้นฐานจะต้องสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการพึ่งตนเองและความสามารถในการแข่งขันระดับชุมชนด้วย การประชุมครั้งนี้ นับเป็นโอกาสอันดีที่บุคลากรทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี บุคลากรทางภาครัฐกิจ อุตสาหกรรม จะได้ปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด อีกทั้งประสบการณ์ เพื่อนำกระแสของการพัฒนา มาปรับใช้ให้เหมาะกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และนวัตกรรมของภาคเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความตระหนักและความเข้าใจ ในการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ให้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศชาติต่อไป” (ธัญพร วณิชฤทธา, 2550)

จากพระราชดำรัส จะพบได้ว่า ในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยรวมทั้งประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ได้เริ่มเข้าสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า สังคมความรู้ (Knowledge society) และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy) ที่จะนำความรู้มาสร้างนวัตกรรม เพื่อใช้เป็นพลังแห่งการขับเคลื่อนในการที่จะพัฒนาสังคม ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างขึ้น จะก่อประโยชน์ให้กับสังคม ซึ่งเป็นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการพัฒนาประเทศ ความรู้และนวัตกรรม (Innovation) จะเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและการผลิตมากกว่าเงินทุน และแรงงาน หลายองค์กรให้ความสำคัญกับความรู้ และบุคคลที่เป็นผู้สร้างและใช้ความรู้มากขึ้น และในสังคมฐานความรู้ (Knowledge base society) “ความรู้” เป็นสารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ

เป็นเนื้อหาข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทฤษฎี หลักการ รูปแบบ กรอบความคิด หรือข้อมูลอื่น ๆ ที่มีความจำเป็น และเป็นกรอบของการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม ความรอบรู้ในบริบท สำหรับการประเมินค่า และการนำเอาประสบการณ์กับสารสนเทศใหม่ ๆ มาผสมรวมเข้าด้วยกันและความรู้ถือเป็นสินทรัพย์ทางปัญญา (Intellectual capital) ที่สำคัญ และเป็นทรัพยากรหลักที่มีค่ายิ่ง ซึ่งแตกต่างจากทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตอื่น ๆ เนื่องจากความรู้ เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและสร้างขึ้นใหม่ได้ตลอดเวลา และสามารถนำไปใช้พร้อม ๆ กันได้ ไม่จำกัดจำนวน สถานที่ และเวลาในการใช้ แตกต่างทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งสภาวะดังกล่าวก่อให้เกิด ความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเฉพาะในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge base economy society) ซึ่งความรู้ได้กลายเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ (สุชาติณี พรหมแดง, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับ อมรรัตน์ วัฒนาธร (2557) ที่ได้กล่าวว่า ความรู้ ที่จำเป็นของคนยุคเศรษฐกิจ ฐานความรู้ คือ ความรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการความรู้ ความสามารถในการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ ยังต้องอาศัย กระบวนการจัดการความรู้ ผ่านคน เทคโนโลยีและกระบวนการความรู้ ด้วยการ วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อพัฒนานวัตกรรมให้เกิดขึ้นใหม่

การเตรียมคนสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ นอกจากการสร้างสังคมให้คนในชาติ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศในด้านต่าง ๆ และเกิดวัฒนธรรมของการแสวงหาความรู้ ใหม่อย่างต่อเนื่องแล้ว สิ่งที่ต้องสร้างให้คนในชาติให้เรียนรู้ต่อไป คือ การจัดการความรู้ เพราะความรู้ ที่มีอยู่ในสังคมไทยนั้น มีมากมายแต่ปัญหาที่พบก็คือการนำเอาความรู้มาใช้ไม่เป็น เนื่องจากคนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจถึงวิธีการจัดการกับความรู้และไม่สามารถ บูรณาการความรู้ที่มีอยู่เดิมกับความรู้ใหม่ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสังเคราะห์เป็น นวัตกรรมใหม่ได้ แสดงให้เห็นว่ายังขาดการสร้างความรู้และวิธีการจัดการความรู้อย่างลึกซึ้ง การตระหนักถึงปัญหาที่พบและมุ่งพัฒนาระบบการศึกษา ด้านการจัดการความรู้และการบูรณาการ องค์ความรู้เข้ากับข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีใหม่เพื่อก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ และผลักดันศักยภาพทางความรู้ ด้านการผลิต เช่น นวัตกรรมใหม่ ออกสู่สังคมโลกได้ จึงจะสามารถเดินเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างเต็มภาคภูมิได้ และด้วยการจัดการความรู้ (Knowledge management) นั้น เป็นการรวบรวมความรู้สู่การปฏิบัติ (Tacit knowledge) ซึ่งเป็น ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ เจตคติในงาน ประสบการณ์การทำงาน และพฤติกรรมการทำงานของแต่ละบุคคล ซึ่งปฏิบัติงานเรื่องเดียวกันหรือคนละเรื่อง แล้วประชุมหรือสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากกันและกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เมื่อรวบรวมแล้วก็มี การนำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์ วิเคราะห์ (Analysis) หรือจัดระบบใหม่ เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ ขอมรับข้อดีและจุดที่เป็น

ปัญหาของกันและกัน มีการจัดเก็บข้อสรุปทั้งหมดอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การยอมรับในกฎกติกาขององค์กรที่ทุกคนยอมรับ แล้วนำมาเผยแพร่ความรู้เพื่อให้เกิดการต่อยอดความรู้หรือสร้างประโยชน์จากความรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร รวมทั้งเป็นแบบอย่างต่อหน่วยงานอื่น อันจะยังประโยชน์ใน วงวิชาการและงานการศึกษาต่อไป (บุญดี บุญญากิจ, 2548) และวิจารณ์ พาณิช (2550) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ (Knowledge process) ได้แก่ “คน” ที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งความรู้และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ ให้เกิดประโยชน์ “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำ ความรู้ไปใช้ได้อย่างง่าย และรวดเร็วขึ้น และ “กระบวนการความรู้” นั้น เป็นการบริหารจัดการ เพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุง และนวัตกรรม ดังนั้นการจัดการความรู้จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้สอดคล้องกับ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ที่กล่าวว่า การใช้ประโยชน์จากการจัดการความรู้ คือ การความรู้มาเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กรเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร การจัดการความรู้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนาก็ตาม ดังนั้นการจัดการความรู้จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับองค์กร เป้าหมายที่สำคัญของการจัดการความรู้ในองค์กรก็เพื่อปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานทางธุรกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พัฒนาผลิตภัณฑ์ และบริการใหม่ ๆ ปรับปรุงเทคนิค กระบวนการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร ต่อวิถีคิด และกระบวนการทำงานของคนที่อยู่ในองค์กร ตลอดจนแรงขับขององค์กรเองที่มุ่งการแข่งขันและความเป็นเลิศ ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดและมีความมั่นคงยั่งยืนในอนาคต องค์กรยุคใหม่จึงให้น้ำหนักและความสำคัญกับทรัพยากร ด้านความรู้เป็นอย่างมาก (ภราดร จินดาวงศ์, 2549) บุคลากรในองค์กรจึงต้องเรียนรู้ให้เป็นในการทำงานต่าง ๆ ขององค์กร ทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมในองค์กร องค์กรต้องมีการพัฒนาบุคคลเหล่านั้นให้มีความเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง วิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนามนุษย์ นั่นคือการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั่วทั้งองค์กรและทั่วทุกระบบจะทำให้องค์กรนั้นประสบความสำเร็จ และสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ได้ชี้ให้เห็นว่า ทุกสังคมจะต้องมีความสามารถในการนำความรู้มาสร้างนวัตกรรม สำหรับใช้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างขึ้นนั้น จะต้องก่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างหลากหลายอย่างทั่วถึง และขับเคลื่อนทั้งเศรษฐกิจเพื่อการแข่งขัน

และเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสมดุล ดังนั้นสังคมไทยจะต้องพัฒนาความสามารถในการสร้างนวัตกรรมจากความรู้ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง และเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับกระบวนทัศน์ (Paradigm shift หรือ Mindset change) ของทั้งสังคม สังคมไทยจึงจะอยู่รอดได้จากสภาพบีบคั้นรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภาพบีบคั้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2546) และสอดคล้องกับองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารและบุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีมาตรการในการพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นมืออาชีพ โดยใช้วิธีการหลากหลายรูปแบบอย่างจริงจังและเป็นระบบ ให้สอดคล้องกับนโยบายและความจำเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

จากแนวทางในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า คุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีความแตกต่างกัน สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไม่ทัดเทียมกัน เนื่องจากมีศักยภาพและความพร้อมแตกต่างกัน (สำนักงานเลขาธิการสภา, 2551) ทั้งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินงานตามที่กฎหมายในกรอบเดียวกัน คือ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ ซึ่งระบุไว้ในมาตราที่ 11 ที่กำหนดให้ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการเพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และเปลี่ยนแปลงทัศนคติของข้าราชการให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้การจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือในการทำงานเพื่อการมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ โดยกำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีโครงการที่ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาได้ดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ซึ่งเชื่อว่าการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึง องค์กรที่เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคมนั้นสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ หรือที่สร้างขึ้นใหม่ในสถานศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์ และการพัฒนาผลการปฏิบัติงานขององค์กรให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนในยุคปัจจุบัน (สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับ วิจารย์ พานิช (2547)

ได้สรุป เป้าหมายสำคัญ 3 ประการ ของการจัดการความรู้ ดังนี้ 1) เพื่อการพัฒนาคนหรือพัฒนา ผู้ปฏิบัติงาน 2) เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น 3) เพื่อการพัฒนา “ฐานความรู้” ขององค์กรหรือหน่วยงาน เป็นการเพิ่มพูนทุนความรู้หรือทุนปัญญาขององค์กร ซึ่งการพัฒนางาน และฐานความรู้จะช่วยทำให้ สถานศึกษามีศักยภาพในการฟันฝ่าอุปสรรคหรือความไม่แน่นอน ในอนาคตที่เกิดขึ้นจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและนโยบายทางการศึกษา และ สมชาย นำประเสริฐชัย (2546) กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า การบริหารจัดการความรู้ของบุคคลหรือองค์กร เป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยแต่ละบุคคลหรือองค์กรล้วนแล้วแต่มีเป้าหมายที่อาจจะ เหมือนหรือแตกต่างกัน และกระบวนการจัดการความรู้ขององค์กรที่มีประสิทธิผลยังสามารถ ส่งผลต่อการพัฒนาผลการปฏิบัติงานขององค์กรได้ในสองระดับ คือ ผลการปฏิบัติงานระดับบุคคล (Individual performance) และผลการปฏิบัติงานระดับองค์กร (Organizational performance) ซึ่งผู้บริหารของหน่วยงานควรสร้างให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการจัดการความรู้ขององค์กร ร่วมกันทั้งในระดับบุคคลและหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จากข้อค้นพบต่าง ๆ จะเห็นว่า แม้หน่วยงานหลัก ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดได้ใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการทำงาน เพื่อการมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ แต่การดำเนินงานของสถานศึกษา แต่ละแห่งในการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความ แตกต่างกันไป จึงทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า สถานศึกษามีความสำเร็จ ที่แตกต่างกันและยังมีส่วนที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งคุณภาพของสถานศึกษาย่อมเป็นสิ่งที่บ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารองค์กรของผู้บริหาร ในฐานะที่สถานศึกษาเป็นหน่วยสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา เนื่องจากมีหน้าที่จัด การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครู เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานคุณภาพการศึกษาจะต่ำหรือสูง จึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครู เป็นสำคัญ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ของครูจะต้องอาศัยความรู้และกระบวนการที่เหมาะสม ในการจัดการความรู้ ซึ่งจะต้องดำเนินงานร่วมกับนักศึกษา ผู้บริหาร และชุมชน ทั้งในฐานะ ผู้ปฏิบัติ ผู้นำ ผู้ร่วมมือ สอดคล้องกับ กุสุมากร บัญญาไชยแสน (2556) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดการความรู้ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการความรู้เป็นอย่างดีและยังมีประสบการณ์ในการจัดการ

ความรู้ในสถานศึกษา พร้อมทั้งประสบความสำเร็จทั้งด้านครูและสถานศึกษาได้รับรางวัล พร้อมผ่านการประเมิน สมศ. รอบ 3 ในระดับดีมากขึ้นไป และนักการศึกษาหลากหลาย รวมทั้งผู้วิจัยเชื่อว่า กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge management) โดยมีแนวทางที่ชัดเจน ในการจัดการความรู้หรือรูปแบบที่แน่นอน จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา ให้สามารถแก้ไขปัญหา ดังกล่าวได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ประพนธ์ ผาสุกขีต (2549) ที่กล่าวว่า แนวทางหนึ่งในการจัดการความรู้ในสถานศึกษา คือ สถานศึกษาใช้การจัดการความรู้ และมีนวัตกรรมทางการบริหารในด้านการจัดการความรู้ของตนเองที่เหมาะสมกับบริบทของ ตนเอง ที่จะสามารถพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง และการจัดการ ความรู้ในโรงเรียน เป็นวิธีการ หรือแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาให้เป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ที่บรรลุวัตถุประสงค์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำความรู้ของแต่ละคนที่มีอยู่รอบ ๆ ตัว และที่มีอยู่ในตัวเองมารวบรวมเป็นวิธีการปฏิบัติงาน ที่ดีที่สุด (Best practice) เพื่อนำมาแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และการนำความรู้ที่เป็น ภูมิปัญญา และประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือสร้างความรู้ใหม่ และนำมาบันทึกไว้ในรูป สื่อต่าง ๆ ซึ่งจะประกอบเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการทำงานขององค์กร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

โรงเรียนเมืองพญา 7 (บ้านหนองพังแค) เป็นโรงเรียนในสังกัดเมืองพญา จังหวัดชลบุรี เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีหน้าที่จัดการศึกษาภาคบังคับ โดยจัดเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ ก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจัดการศึกษาตามแผน การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 ที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพทั้งทางร่างกาย สติปัญญาอารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีผลการประเมินตนเอง (Self assessment report) ในเรื่องความรู้ของ บุคลากรในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะความรู้ที่มีในโรงเรียนยังไม่มี การจัดการอย่างเป็นระบบ ยังไม่เป็นความรู้ที่เป็นปัจจุบัน และยังไม่เป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้ หรือปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง ประกอบกับความรู้ต่าง ๆ ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคนที่เป็น ทักษะเฉพาะที่เกิดจากประสบการณ์สอนก็จะจางหายไปกับผู้ที่เกษียณอายุราชการ การลาออก หรือการโอนย้ายไปปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนอื่น ดังนั้นการจัดการความรู้จึงเป็นแนวทางหนึ่ง ที่ส่งเสริมให้องค์กรขับเคลื่อนเข้าสู่การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพขององค์กร จากบทบัญญัติดังกล่าว การพัฒนาคุณภาพของประชากรด้วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักได้พัฒนาตนเอง นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต (โรงเรียนเมืองพญา 7, 2557)

ความสำคัญของการจัดการความรู้ดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีเหตุผลประกอบการวิจัย 4 ประการ ได้แก่ 1) พื้นที่ที่การศึกษา เป็น โรงเรียนที่มีความต้องการในการจัดการความรู้ ตามความเห็นของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะครู 2) สถานศึกษามีการดำเนินการจัดการความรู้ ตามนโยบายของต้นสังกัด 3) ได้รับมอบนโยบายจากผู้อำนวยการสถานศึกษาให้ดำเนินการพัฒนา ในการบริหารงานทั้ง 6 งานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 4) ผู้วิจัย ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการ สถานศึกษา สามารถเข้าดำเนินการวิจัยได้โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับบุคลากรในโรงเรียน เนื่องจากเป็นการวิจัยเพื่อนำไปพัฒนาในสถานศึกษาของตนเอง และจะเป็นต้นแบบให้กับ โรงเรียนในสังกัดเดียวกันต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการความรู้ จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัด เมืองพัทยา เพื่อนำไปใช้ในสถานศึกษาเป็นแนวทางในการบริหาร โรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา ให้ประสบความสำเร็จในการนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

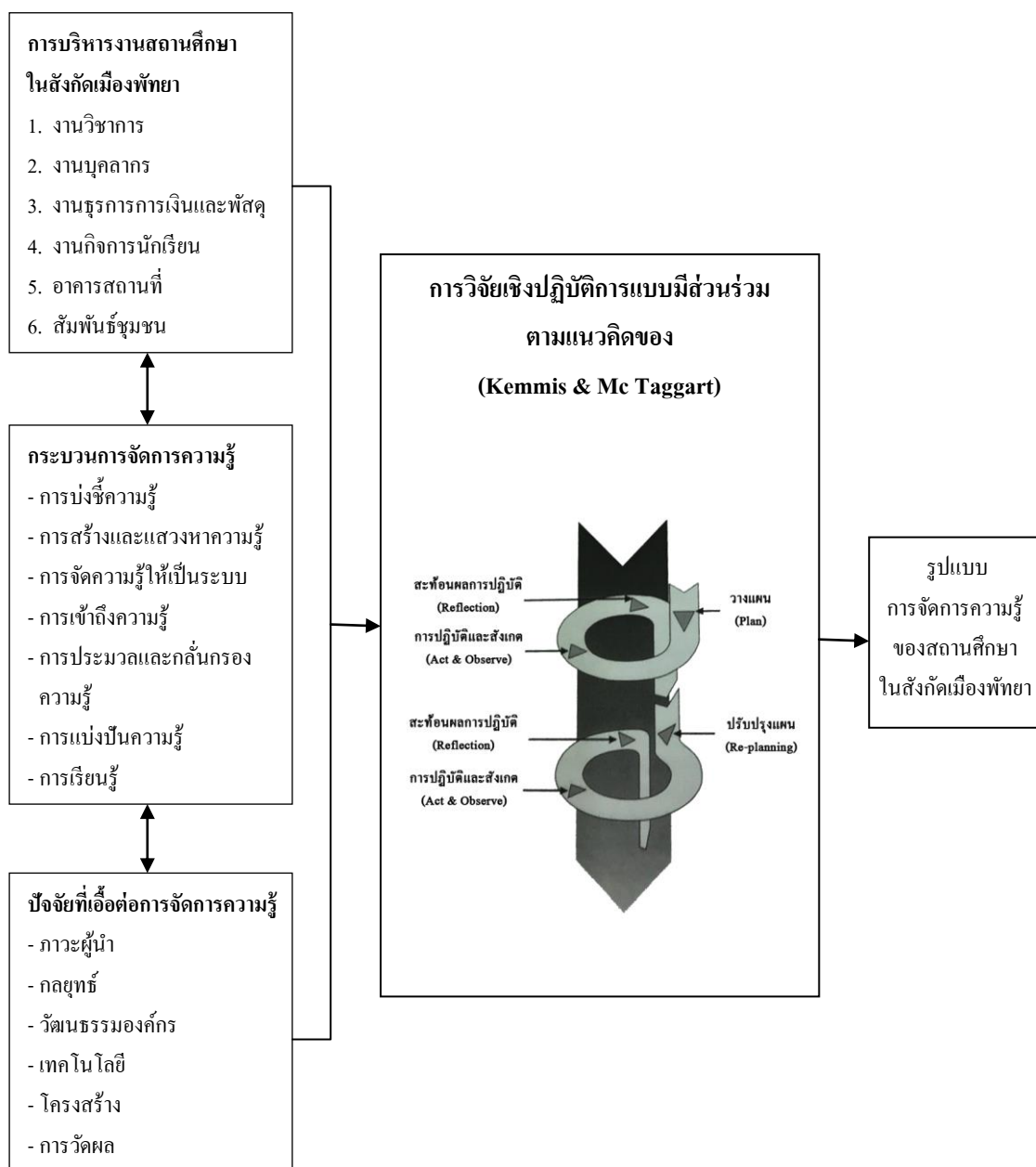
คำถามในการวิจัย

รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ เคมมิส และแม็กแทกการ์ท (Kemmis & Mc Taggart, 1990, p. 11) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) เมื่อครบวงจรหนึ่ง ๆ จะพิจารณาปรับปรุงแผน (Re-planning) โดยแนวคิดดังกล่าวสามารถกำหนดขอบเขตของเวลา ในแต่ละรอบ เพื่อนำผลการปฏิบัติมาปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการต่อไป และกรอบแนวคิด รูปแบบการจัดการความรู้ ของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือน และสถาบัน

เพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549) ที่บ่งชี้ความรู้ไปสู่การเรียนรู้ เป็นกระบวนการจัดการกับความรู้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge identification) 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and acquisition) 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge organization) 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge codification and refinement) 5) การเข้าถึงความรู้ (Knowledge access) 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing) และ 7) การเรียนรู้ (Learning) กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยาได้รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการ บุคลากร ธุรการ การเงิน และพัสดุ กิจการนักเรียน อาคารสถานที่และสัมพันธชุมชน ที่พัฒนาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2. สร้างการมีส่วนร่วมและเป็นการดึงเอาศักยภาพของครูมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา
3. เป็นข้อมูลในการวางแผนให้ผู้บริหารและครูด้านการจัดการความรู้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาคือ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 ซึ่งเป็นสถานศึกษาขยายโอกาสขนาดใหญ่ เป็นสนามที่ศึกษา ซึ่งทีมวิจัยได้ร่วมกันศึกษาปัญหา และความต้องการโดยการสัมภาษณ์ สังเกต และกระบวนการมีส่วนร่วม (Appreciation Influence Control: AIC) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน หารูปแบบดำเนินการตามรูปแบบ พัฒนารูปแบบ ติดตามและประเมินผล เพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) จังหวัดชลบุรี ตามแนวคิดของเคมมิส และแม็กแทกการ์ท (Kemmis & Mc Taggart, 1990, p. 11) ประกอบด้วย แนวคิดเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียน สภาพปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผลและร่วมรับผิดชอบที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ในโรงเรียน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการวิจัยครั้งนี้ 21 คน ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน
 - 2.2 หัวหน้างานตามโครงสร้างการบริหารโรงเรียน จำนวน 6 คน
 - 2.3 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน จำนวน 9 คน
 - 2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษาและผู้วิจัย ร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 ด้วยกระบวนการสร้าง และปรับปรุงแผนการจัดการความรู้ในโรงเรียนให้มีรูปแบบใหม่ อันประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ สำรวจข้อมูลเพื่อวางแผน การปฏิบัติตามแผน สังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ และนำผลสะท้อนหลังจากการปฏิบัติ มาสู่การวิพากษ์วิจารณ์ แล้วปรับเปลี่ยนเพื่อปฏิบัติต่อไป
2. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การสร้างรูปแบบตามแผนผังโครงสร้างความคิดของผู้วิจัยขึ้นมาใหม่ โดยมีขั้นตอนการสร้างรูปแบบ 3 ระยะ ได้แก่ 1) การศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้
ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 3) การรับรองรูปแบบการจัดการความรู้
ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)
ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3. การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) หมายถึง กระบวนการรวบรวม
องค์ความรู้ที่มีอยู่ในสถานศึกษา ซึ่งจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคล หรือเอกสาร มาพัฒนา
ให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในสถานศึกษาเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งนำไปใช้
ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้โรงเรียนและบุคลากรประสบความสำเร็จ
ตามเป้าหมายของการจัดการความรู้

4. รูปแบบการจัดการความรู้ (Knowledge management format) หมายถึง แบบอย่าง
กระบวนการ หรือแบบจำลองต่าง ๆ (Models) ที่เป็นรูปแบบที่สร้างจากขั้นตอนกระบวนการ
จัดการความรู้ในโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

5. กระบวนการจัดการความรู้ หมายถึง วิธีการที่โรงเรียนเมืองพัทยา 7
(บ้านหนองพังแค) ใช้ในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย

5.1 การบ่งชี้ความรู้ หมายถึง การระบุประเด็นความรู้ รูปแบบ และผู้ที่สอดคล้องกับ
นโยบายขอบเขต และเป้าหมายขององค์กร

5.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ หมายถึง การรวบรวมความรู้ใหม่ รักษาความรู้เดิม
และกรองความรู้ที่ไม่ใช่ออกจากแหล่งรวบรวม

5.3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ หมายถึง การวิเคราะห์และคัดแยกความรู้
เป็นกลุ่มประเด็นให้ง่ายต่อการเข้าถึงอย่างมีขั้นตอน

5.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ หมายถึง การปรับปรุงให้ความรู้มีรูปแบบ
มาตรฐานไม่ซ้ำซ้อน มีความสมบูรณ์ มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

5.5 การเข้าถึงความรู้ หมายถึง การสร้างแหล่งเผยแพร่ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่
ทุกเวลา

5.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ หมายถึง การนำความรู้เข้าสู่เวทีแลกเปลี่ยนที่
มีฐานความรู้ หรือฐานข้อมูลรองรับให้ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น

5.7 การเรียนรู้ หมายถึง การใช้ความรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เป็นวงจรความรู้
ที่มีการเรียนรู้และอยู่เสมอ

6. การบริหารสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา หมายถึง การจัดการสถานศึกษา ภายใต้กรอบงานทั้ง 6 งาน ได้แก่

6.1 การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอน ให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร และ แผนการเรียนในแต่ละระดับชั้น เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน การจัดและให้บริการ ห้องสมุด รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน มีความเหมาะสม ควบคุมดูแลการเรียนการสอน ในแต่ละระดับชั้นให้เป็นไปตามหลักสูตร ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน การบริการงานสะดวกและรวดเร็วขึ้น เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลและตอบคำถามที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ติดตาม และแนะนำการทำโครงการสอน สนับสนุนให้มีการพัฒนาการเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน ดูแล รักษา จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร เครื่องมือ

6.2 การบริหารงานบุคลากร หมายถึง กระบวนการจัดการที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เพื่อให้ได้มา บุคคลดี มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับงานเข้ามาทำงาน เข้ามาทำงานให้ได้ ผลดีที่สุด โดยหน่วยงานสามารถดึงดูด ชำรงรักษา และพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานสามารถทำภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตาม ความมุ่งหมาย มีความรู้ความสามารถตามวิชาที่สอน จำนวนครูเพียงพอต่อการดูแลนักเรียน ทุกระดับชั้น มีคุณภาพต่อการปฏิบัติการสอน ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับจรรยาบรรณของวิชาชีพครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและบุคคลทั่วไป

6.3 การบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล ระเบียบและแนวปฏิบัติในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับงานธุรการ การปฏิบัติงาน ด้านสารบรรณ การลงทะเบียน รับ-ส่ง หนังสือ การโต้ตอบหนังสือราชการและหนังสือที่มีมาถึง สถานศึกษา รวมถึงการจัดเก็บและทำลายหนังสือ ซึ่งจะต้องทำแผนพัฒนาสถานศึกษาของ โรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียน รวบรวมข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน ดำเนินงานด้านธุรการ การเงิน ให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส จัดทำทะเบียนพัสดุ-ครุภัณฑ์ และการบริการเบิก-จ่าย อย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลงาน ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ มีการเก็บรักษาและทำลายเอกสาร การใช้อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และสื่อการศึกษา

6.4 การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การจัดการที่เกี่ยวกับงานที่ส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไข ความประพฤติของนักเรียนให้ อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบ เรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของ หลักสูตร การดำเนินการบริหารกิจการนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะ ส่งเสริมนโยบายและโครงการเกี่ยวกับกิจการนักเรียน ให้ดำเนินการให้บริการด้านสุขภาพ

แก่นักเรียน อบรมนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ สอนให้นักเรียนมีความรู้ และนำไปใช้
ในชีวิตประจำวัน สอนให้นักเรียนมีความสามารถทางภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น ใช้เทคโนโลยี
ที่ทันสมัย ในการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสริมการเรียนรู้นอกเวลาเรียน
แนะแนวติดตามดูแล นักเรียนของครูประจำชั้น และฝ่ายปกครอง

6.5 การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับอาคารสถานที่
การดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่ มีการพิจารณาใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
จัดขนาดห้องเรียนให้เหมาะสมกับปริมาณของนักเรียน บริเวณห้องอาหารสำหรับนักเรียน
ให้สะอาด จัดสถานที่สำหรับผู้ปกครองในขณะที่รับ-ส่งนักเรียน จัดระบบจราจร บริเวณรับส่ง
นักเรียน ให้มีความสะดวกยิ่งขึ้นรักษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความเหมาะสมกับ
การจัดการเรียนการสอน

6.6 การบริหารงานความสัมพันธ์ชุมชน หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล
ในสถานศึกษาในการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งประกอบด้วย บ้าน วัด องค์กร ชุมชน
องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถานที่ราชการ องค์กรเอกชน สถาบัน
สังคมอื่น ๆ เป็นต้น โรงเรียนย่อมขาดชุมชนไม่ได้ เช่น การจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่
และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรม
ร่วมกับชุมชน มีการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเมื่อเปิดภาคเรียนและเมื่อสิ้นปีการศึกษา
กำหนดนโยบาย และการวางแผนการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน มีการประเมินผลงาน
ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

7. โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา
ตั้งอยู่เลขที่ 87 หมู่ 12 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานการศึกษา
เมืองพัทยา

8. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา
โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) สังกัดสำนักงานการศึกษา เมืองพัทยา

9. ครู หมายถึง บุคคลที่ทำการสอนใน โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)
สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา

10. คณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็น
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)
สังกัดสำนักงานการศึกษา เมืองพัทยา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา
2. แนวนโยบายการจัดการศึกษาของเมืองพัทยา
3. แนวคิดด้านการจัดการความรู้
 - 3.1 ความหมายของการจัดการความรู้
 - 3.2 วัตถุประสงค์และประโยชน์ของการจัดการความรู้
 - 3.3 ปัจจัยที่เอื้อในการจัดการความรู้
 - 3.4 กลยุทธ์ในการจัดการความรู้ในองค์กร
4. แนวคิดด้านรูปแบบการจัดการความรู้
 - 4.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 4.2 ประเภทของรูปแบบ
 - 4.3 รูปแบบการจัดการความรู้
5. แนวคิดการจัดการความรู้ในสถานศึกษา
6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 6.1 แนวคิดพื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 6.2 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 6.3 หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 6.4 ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 6.5 ระเบียบวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 - 6.6 บทบาทของนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สภาพทั่วไปของโรงเรียนเมืองพัทธา 7 (บ้านหนองพังแค) สังกัดสำนักงานการศึกษา เมืองพัทธา

โรงเรียนเมืองพัทธา 7 (บ้านหนองพังแค) ตั้งอยู่เลขที่ 87 หมู่ที่ 12 ถนนสุขุมวิท ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี รหัสไปรษณีย์ 20150 สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทธา โรงเรียนแห่งนี้มีการสร้างขึ้นวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2482 โดยมีกำนันผู้ใหญ่บ้านและราษฎรร่วมกันจัดสร้าง ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา ขนาดกว้าง 4 วา ยาว 7 วา มีที่ดินที่ใช้ปลูกสร้าง โดยราษฎรเป็นผู้ทูลเกล้าฯ ให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้นมี นายอ้วน เปร็ดพริ้ง เป็นครูใหญ่คนแรก ต่อมาปี พ.ศ. 2484 ได้สร้างอาคารเรียนแบบ ป1 ขึ้นอีก 3 หลัง ขนาดกว้าง 9 เมตร ยาว 27 เมตร งบประมาณ 4,000 บาท และ พ.ศ. 2495 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนบ้านหนองพังแค” ในปี พ.ศ. 2521 ได้โอนมาอยู่ในสังกัดเมืองพัทธาและได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเมืองพัทธา 7 (บ้านหนองพังแค) มีเนื้อที่ประมาณ 26 ไร่เศษ

ปัจจุบัน โรงเรียนเมืองพัทธา 7 (บ้านหนองพังแค) เปิดทำการสอน 3 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 2,310 คน มีผู้บริหาร 2 คน พนักงานครู 94 คน และนักการภารโรง 9 คน รวมทั้งสิ้น 106 คน

สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

นักรบจี่ม้า แสดงถึงความกล้าหาญ

สีประจำโรงเรียน

สีชมพู-น้ำเงินกรมท่า

ชมพู เปรียบเสมือน ความอ่อนนุ่มถ่อมตน

น้ำเงินกรมท่า เปรียบเสมือนความเข้มแข็ง

ต้นไม้ประจำโรงเรียน

ต้นจามจุรี

คำขวัญประจำโรงเรียน

นักเรียนดี สถานที่น่าอยู่ ครูมีจรรยาบรรณ สร้างสรรค์กีฬา พัฒนาชุมชน

พระพุทธรูปประจำโรงเรียน

พระพุทธรูปมงคลศรีสัตตะมุณี

ปรัชญา

ปัญญา โลกสุมิ ปชุโขโต

ปัญญาเป็นแสงสว่างรุ่งเรืองในโลก

วิสัยทัศน์

บริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาผู้เรียนและบุคลากรเต็มตามศักยภาพ

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

รักษาสິงแวดล้อม

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน
2. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและบุคลากรเต็มตามศักยภาพทุกด้าน
3. ปลูกฝังให้ผู้เรียนและบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี และห่างไกลสิ่งเสพติด
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

6. สร้างโอกาสให้ผู้เรียน บุคลากร และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

และภูมิใจในความเป็นไทย

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน
2. ผู้เรียนและบุคลากรได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพทุกด้าน
3. ผู้เรียนและบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
4. ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี และห่างไกลสิ่งเสพติด
5. ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เป็น

แหล่งเรียนรู้ของชุมชน

6. ผู้เรียนและบุคลากร และชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและภูมิใจในความ

เป็นไทย

ข้อมูลสภาพชุมชนโดยรวม

สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะสังคมเมืองมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น มีประชากรประมาณ 57,200 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ วัด โรงแรม ร้านค้า บริษัท แหล่งท่องเที่ยว อาชีพหลักของชุมชน คือ การให้บริการ ประกอบธุรกิจการพาณิชย์ ส่วนใหญ่นับถือศาสนา พุทธ ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ประเพณีวันไหล

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา-ปริญญาตรี อาชีพหลัก คือ ค้าขาย และธุรกิจ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ฐานะทางเศรษฐกิจ/ รายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัว ต่อปี 50,000-300,000 บาท

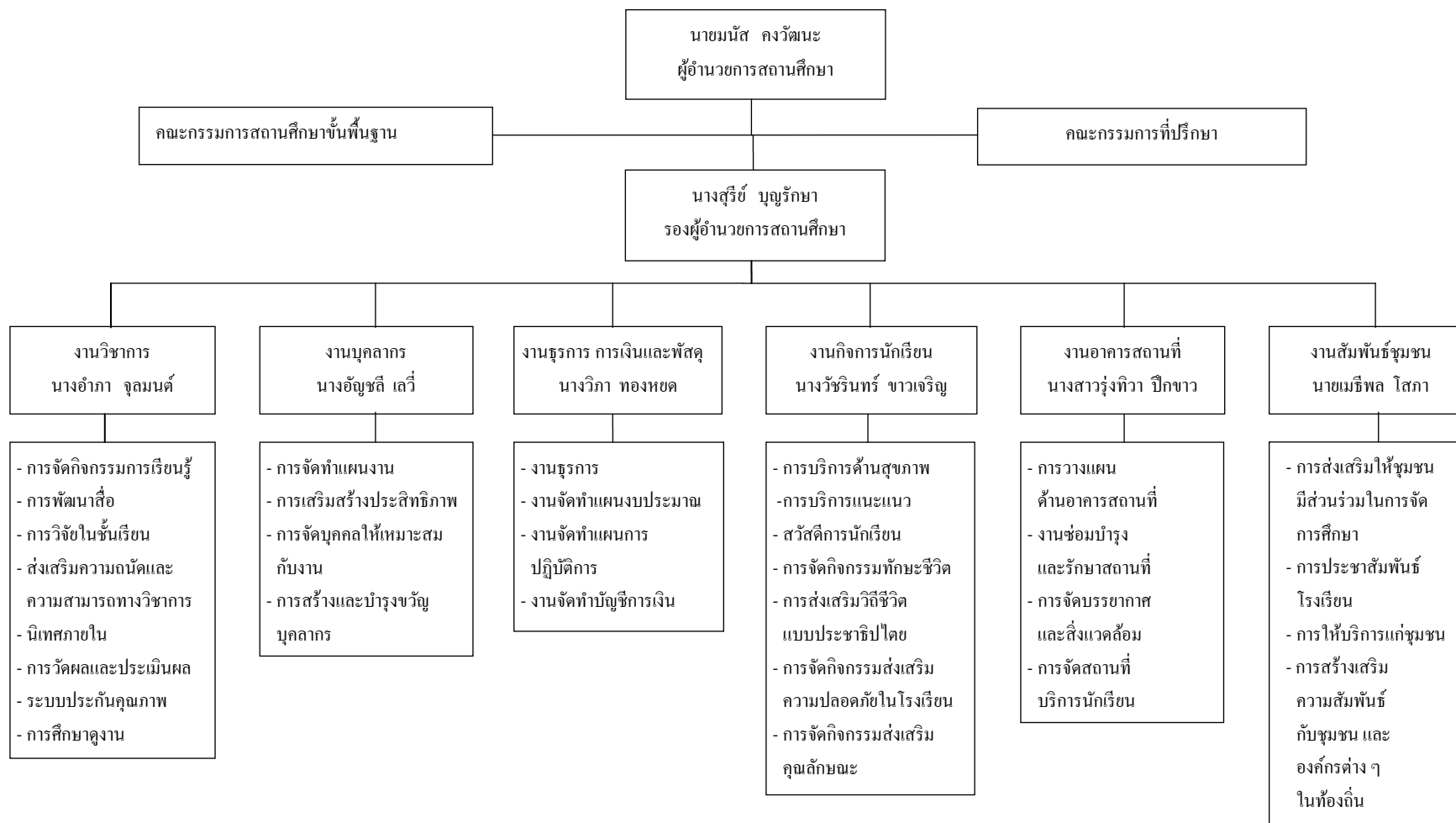
โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน

โอกาสโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) เป็นสถานศึกษาตั้งอยู่ในเขตชุมชน ใกล้สถานที่ท่องเที่ยว มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือ ในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดีข้อจำกัดผู้ปกครองนักเรียนเป็นคนต่างถิ่น เข้ามาประกอบอาชีพ ที่หลากหลาย ทำให้เกิดสถานบันเทิงกลางคืนที่ไม่เหมาะสม

การบริหารจัดการศึกษา

โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ได้จัดแบ่ง โครงสร้างการบริหารงานเป็น 6 งาน โดยแบ่งเป็น งานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์ชุมชน ผู้บริหารยึดหลักการบริหาร/ เทคนิคการบริหาร แบบการพัฒนาตามกระบวนการ PDCA และเทคนิคการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังภาพที่ 2

โครงสร้างการบริหารงาน โรงเรียนเมืองพัทธา 7 (บ้านหนองพังแค)

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงาน โรงเรียนเมืองพัทธา 7 (บ้านหนองพังแค)

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

ระดับการศึกษาปฐมวัย

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
สาระการเรียนรู้ และกำหนดเวลาเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักการ
จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) จึงกำหนดโครงสร้างหลักสูตร
การศึกษาปฐมวัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)
(โรงเรียนเมืองพัทยา 7, 2558, หน้า25)

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย		
ช่วงอายุ	อายุ 3-5ปี	
	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
สาระการเรียนรู้	ด้านร่างกาย	เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก
	ด้านอารมณ์ จิตใจ	เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
	ด้านสังคม	เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว
	ด้านสติปัญญา	เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก
		วันสำคัญ
ระยะเวลา	ประมาณ 1,000ชั่วโมง/ ปีการศึกษา	

กำหนดเวลาเรียน 1. แบ่งเวลาเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียน/ ปีการศึกษา

ภาคเรียนที่ 1 เดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม

ภาคเรียนที่ 2 เดือนพฤศจิกายน-เดือนมีนาคม

2. การจัดเวลาเรียนวันละประมาณ 5 ชั่วโมง หรือ 25 ชั่วโมง/ สัปดาห์

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น มีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้ และกำหนดเวลาเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) จึงกำหนดโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) (โรงเรียนเมืองพัทยา 7, 2558, หน้า126)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง/ปี*					
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80
สังคมศึกษา	80	80	80	80	80	80
ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80
การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80
ภาษาอังกฤษเพิ่มเติม	40	40	40	40	40	40
หน้าที่พลเมือง	40	40	40	40	40	40
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120
รวมชั่วโมง	1,040	1,040	1,040	1,040	1,040	1,040

จำนวนชั่วโมงที่จัดให้กับนักเรียน เรียนทั้งปี เท่ากับ 1,040 ชั่วโมง

แผนการเรียน/ จุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนที่โรงเรียนเน้นเป็นพิเศษ ได้แก่ ภาษาต่างประเทศ

ตารางที่ 3 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7
(บ้านหนองพังแค) (โรงเรียนเมืองพัทยา 7, 2558, หน้า 28)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง/ ภาคเรียน*					
	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6
ภาษาไทย	60	60	60	-	-	-
คณิตศาสตร์	60	60	60	-	-	-
วิทยาศาสตร์	60	60	60	-	-	-
สังคมศึกษา	60	60	60	-	-	-
ประวัติศาสตร์	20	20	20	-	-	-
สุขศึกษาและพลศึกษา	40	40	40	-	-	-
ศิลปะ	40	40	40	-	-	-
การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	-	-	-
ภาษาต่างประเทศ	60	60	60	-	-	-
หน้าที่พลเมือง	20	20	20	-	-	-
วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม	20	20	20	-	-	-
คณิตศาสตร์เพิ่มเติม	40	40	40	-	-	-
คอมพิวเตอร์เพิ่มเติม	20	20	20	-	-	-
ภาษาอังกฤษเพิ่มเติม	20	20	20	-	-	-
ภาษาจีน	20	20	20	-	-	-
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	60	60	60	-	-	-
รวมชั่วโมง	640	640	640	-	-	-

จำนวนชั่วโมงที่จัดให้กับนักเรียน เรียนทั้งปี เท่ากับ 1,240 ชั่วโมง

แผนการเรียน/ จุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนที่โรงเรียนเน้นเป็นพิเศษ ได้แก่ วิทยาศาสตร์
และสิ่งแวดล้อม และภาษาต่างประเทศ

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ยึดหลักตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และแนวทางการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้ (โรงเรียนเมืองพัทยา 7, 2557, หน้า 3-4)

1. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถและพัฒนาตนเอง ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

2. การจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศไทย และระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.2 ความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

2.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

2.4 ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

2.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สถานศึกษาดำเนินการ ดังต่อไปนี้

3.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน

3.2 ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหา

3.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ ในทุกวิชา

3.5 ส่งเสริมสนับสนุนบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนอาจเรียนรู้อันไปพร้อม ๆ กัน

3.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย

4. สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมแต่ละรูปแบบการศึกษา สถานศึกษาใช้วิธีที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสการศึกษาต่อ และนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณา

5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์

6. สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันศาสนา สถานประกอบการ สังคมอื่นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ

7. สถานศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา

โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) จัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้อย่างระบบใน 3 ประเด็นหลัก คือ

1. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทย
2. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนของสังคม

จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) คือ การสร้างความเป็นเลิศทุกด้าน ได้กำเนิดจุดเน้นในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

ปรับการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพมีการประเมินวัดผล ตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

2. ด้านการบริหารจัดการ จัดทำแผนกลยุทธ์ ปรับระบบการบริหารของโรงเรียน ให้ครอบคลุมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาระบบสารสนเทศข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์โรงเรียน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จัดทำแผนปฏิบัติการ ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ จัดระบบการนิเทศ ติดตามผล ประเมินผลและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านบุคลากร พัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และบทบาทของครู ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จัดสวัสดิการที่ดี สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

4. ด้านกิจกรรมความสัมพันธ์กับชุมชนและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น การพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ ให้เหมาะสม สะอาด ร่มรื่น เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

สรุปได้ว่า โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ได้จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษา และแนวทางการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้คุณธรรม โดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ชี้นพื้นฐานและผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษา

แนวนโยบายการจัดการศึกษาของเมืองพัทยา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญเบื้องต้นประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้อง ดำเนินการให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้งสามารถตอบสนอง ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้มากที่สุด จากความสำคัญดังกล่าว เมืองพัทยาจึงได้กำหนด แนวนโยบายเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของเมืองพัทยา ซึ่งได้กำหนด วิสัยทัศน์ภารกิจ และเป้าหมายไว้ในทิศทางเดียวกัน โดยให้แต่ละสถานศึกษาปรับปรุงให้ สอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษาเอง แต่อยู่ในบริบทใหญ่ของเมืองพัทยา ดังนี้ (สำนักการศึกษา เมืองพัทยา, 2558, หน้า 10-12)

วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาของเมืองพัทยา

บริหารจัดการและส่งเสริมการศึกษาของท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับการพัฒนา อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเต็มตามศักยภาพทุกด้าน เพื่อการพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วม ในการพัฒนาท้องถิ่น

ภารกิจจัดการศึกษาของเมืองพัทยา

1. สร้างโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการศึกษา
2. จัดการศึกษาอย่างมีระบบ คุณภาพ มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน
3. พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและประชาชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทุกด้าน

วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาของเมืองพัทยา

1. ประชาชนมีส่วนร่วมและได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง
2. นักเรียนได้รับความรู้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน
3. นักเรียน ประชาชน และสังคมมีคุณภาพชีวิต คุณภาพของสังคมดีขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. สร้างโอกาสทางการศึกษาและการมีส่วนร่วม
2. จัดระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน
3. จัดกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของเมืองพัทยา

1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีให้ได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย
2. พัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน
3. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
4. การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
5. การบริหารและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติ
6. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง
7. การจัดทำและพัฒนาหลักสูตร
8. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
9. การผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
10. การส่งเสริมกีฬา นันทนาการ และกิจกรรมเด็กเยาวชน
11. การส่งเสริมอาชีพ
12. การส่งเสริมการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ข้างต้น ได้กำหนดเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาในสังกัด โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องกำหนด

วิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามสภาพบริบทของตนเอง ซึ่งกำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองต่อไป

สภาพการจัดการเรียนการสอน

ลักษณะของหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยาเป็นโรงเรียนพร้อมใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สถานศึกษาสังกัดเมืองพัทยา ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้สอดแทรกด้านคุณธรรม จริยธรรม กระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มุ่งให้ นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีความเป็นไทย และมีการจัดกิจกรรมสถานักเรียน กิจกรรมชุมชน ชมรม เช่น ชุมนุมดนตรี นาฏศิลป์ ชุมนุมศิลปศึกษา ชุมนุมกีฬา ชุมนุม ภาษาไทย ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมภาษาอังกฤษ ฯลฯ

สภาพการวัดผลและประเมินผล

การประเมินผลการเรียนรู้สถานศึกษาได้ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานศึกษา สังกัดเมืองพัทยา มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย โดยจัดให้มีการประเมินเพื่อปรับปรุง การเรียนการสอน ด้วยการประเมินก่อนสอนและประเมินหลังสอน มีการประเมินผลเพื่อตัดสิน ผลการเรียนในการประเมินภาคเรียน/ ปลายปี ซึ่งมีวิธีการประเมิน ที่หลากหลาย เช่น สังเกต การบันทึกพฤติกรรม การประเมินตามสภาพจริงในการปฏิบัติงาน ประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และการทดสอบกลางภาคเรียน ทดสอบปลายภาคเรียน และทดสอบปลายปี

เมืองพัทยาได้มีการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัด ดังนี้ (สำนักการศึกษาเมืองพัทยา, 2558, หน้า 35-37)

การส่งเสริมการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก

เมืองพัทยาได้ให้ความสำคัญกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาชาติ และได้มีการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดใช้เป็นแนวทางในการกำหนด เป้าหมายการจัดการศึกษาและดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้ประกาศใช้ มาตรฐานการศึกษาดังกล่าว ทั้งระดับการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการประเมิน คุณภาพภายใน จำนวน 16 มาตรฐาน ประกอบด้วย (สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษา ท้องถิ่น, 2557)

มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา (จำนวน 3 มาตรฐาน)

มาตรฐานที่ 1 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 3 สถานศึกษาจำนวนผู้เรียน มีทรัพยากร และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานด้านกระบวนการศึกษา (จำนวน 5 มาตรฐาน)

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษาดำเนินการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษาจัดทำและบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษาสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 7 สถานศึกษาจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษาพัฒนาตามนโยบาย และแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นมาตรฐานการเสริมเพื่อ ยกกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

มาตรฐานด้านผลผลิตทางการศึกษา (จำนวน 8 มาตรฐาน)

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน

มาตรฐานที่ 11 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

มาตรฐานที่ 13 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานที่ 14 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี และมีสุนทรียภาพ

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย ปรัชญา วิสัยทัศน์และจุดเน้น

มาตรฐานที่ 16 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง และชุมชน

เมื่อพัฒนาได้ยึดแนวการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาตามความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

เป็นหลักสูตรแกนกลางสำหรับใช้ในโรงเรียน ซึ่งได้มีการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมด้านวิชาการในด้านต่าง ๆ (สำนักวิชาการเมืองพัทยา, 2555) ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

1.1 อบรมทบทวนการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้สถานศึกษาดำเนินการจัดหลักสูตรได้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกโรงเรียน พัฒนานุเคราะห์ระดับปฏิบัติการสอน ให้สามารถวิเคราะห์หลักสูตรสู่แผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ในชั้นเรียนที่เริ่มใช้หลักสูตรในปีการศึกษาแรกของทุกชั้นปี

1.2 ให้เทศบาลและเมืองพัทยาจัดตั้งบุดหนุนสถานศึกษาเพื่อการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกโรงเรียน

2. ด้านกระบวนการเรียนรู้

2.1 ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยอบรมครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มด้อยโอกาสโดยส่งเสริมให้สถานศึกษาของท้องถิ่นจัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการ

2.3 สนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน โดยนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอน

2.4 สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง จัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีกรรมการจากชุมชนเป็นกรรมการร่วม และให้สถานศึกษาของเมืองพัทยาเป็นศูนย์บริการชุมชนของเมืองพัทยา

2.5 จัดให้มีการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรได้เอง และต้องมีการประเมินคุณภาพภายในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบประเมินเดียวกัน เพื่อประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ผล และเพื่อใช้วางแผนพัฒนาร่วมกันได้ในทุกระดับ

สรุปได้ว่า เมืองพัทยาได้จัดการศึกษาตามความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีการดำเนินงานทั้งการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมสนับสนุนงานด้านวิชาการ

แนวคิดด้านการจัดการความรู้

ความหมายของการจัดการความรู้

“การจัดการความรู้ (Knowledge Management)” เป็นกระบวนการของการสร้างคุณค่า จากทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ขององค์กร คือ ทักษะปัญญา รวมทั้งทุนมนุษย์ ทุนทางโครงสร้าง และทุนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2548) ให้ความหมายการจัดการความรู้ว่า เป็นกระบวนการร่วมกันของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานย่อยขององค์กรเพื่อสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดี

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548) กล่าวว่า การจัดการความรู้ (Knowledge management) หมายถึง วิธีการจัดการระบบความรู้ในองค์กรเพื่อให้ บุคลากรในองค์กรสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำเอาความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ หรือทักษะที่ถูกพัฒนาขึ้นจากประสบการณ์ (Tacit knowledge) ไปแปรเปลี่ยนให้เป็นองค์ความรู้ที่สามารถถูกแปลและจัดเก็บไว้ในรูปแบบของเอกสารได้ (Explicit knowledge) สามารถนำเอาความรู้ที่ถูกจัดเก็บไปทำการถ่ายทอดและพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ วิธีการจัดการ และ ความรู้ เพื่อให้องค์กรสามารถปฏิบัติการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2549) กล่าวว่า การจัดการความรู้ (Knowledge management) เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้คนรู้จักหาความรู้ และนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบการจัดการความรู้จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning) อยู่ตลอดเวลา เพราะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะทำให้เป็นคนที่มีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รู้ว่าควรทำอะไรไม่ควรทำอะไรในช่วงเวลาไหน รับรู้ถึงข้อดีข้อเสียจากการเลือกปฏิบัติในแนวทางใดทางหนึ่ง ซึ่งความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้เองที่จะสะท้อนถึงคุณค่า (Value) ของตัวคุณเองในฐานะของพนักงานอาจไม่เห็นผลชัดเจนในช่วงเวลานี้ แต่หากคุณเติบโตก้าวหน้าเป็นผู้บริหารแล้วละก็ ความสามารถต่าง ๆ นี้จะทำให้คุณมีข้อได้เปรียบเหนือกว่าคนอื่น และนั่นก็หมายความว่า คุณจะมีผลการปฏิบัติงานที่ดี และมีศักยภาพในการทำงานในตำแหน่งงานที่สูงขึ้นต่อไป

บุญเลิศ วีระพรกานต์ (2549) ได้ให้ความหมายของ การจัดการความรู้ Knowledge Management (KM) หมายถึง การรวบรวมความรู้สู่การปฏิบัติ (Tacit knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ เจตคติในงาน ประสบการณ์การทำงาน และพฤติกรรมการทำงานของ

แต่ละบุคคล ซึ่งปฏิบัติงานเรื่องเดียวกันหรือคนละเรื่องแล้วประชุมหรือสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เมื่อรวบรวมแล้วก็มีการนำความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์วิเคราะห์ (Analysis) หรือจัดระบบใหม่ เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ ยอมรับข้อดีและจุดที่เป็นปัญหาของกันและกัน มีการจัดเก็บข้อสรุปทั้งหมดอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การยอมรับในกฎกติกาขององค์การที่ทุกคนยอมรับ แล้วนำมาเผยแพร่ความรู้เพื่อให้เกิดการต่อยอดความรู้หรือสร้างประโยชน์จากความรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์

บดินทร์ วิจารณ์ (2550, หน้า 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้ (Knowledge Management) หมายถึง เครื่องมือเพื่อใช้ในการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 3 ประการไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงานบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดการให้มีการค้นพบความรู้ ความชำนาญที่แฝงเร้นในตัวคน หาทางนำออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตกแต่งให้ง่ายต่อการใช้สอยและมีประโยชน์เพิ่มขึ้น มีการต่อยอดให้คงาม และใช้ได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงและกาลเทศะยิ่งขึ้น มีความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมเกิดขึ้นจากการเอาความรู้ที่ไม่เหมือนกันมาเจอกัน

เตือนใจ รักษาพงศ์ (2551) ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้ หมายถึง การร่วมกันคิดค้นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรหรือภายนอกองค์กร มาพัฒนาสร้าง จัดระบบ แบ่งปันและเรียนรู้เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายของการทำงาน การพัฒนาคนและพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2552) กล่าวว่า การจัดการความรู้ คือ กระบวนการในการสร้าง ประมวล เผยแพร่ และใช้ความรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

สุจิตรา ชนานันท์ (2552) การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการในการจัดการสภาพแวดล้อม บรรยากาศ หรืออุปกรณ์ เช่น เทคโนโลยี ที่มีส่วนสนับสนุนหรือเอื้อให้คนในองค์กรมีการสร้าง แลกเปลี่ยน แบ่งปัน กู้กลับคืน และใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการสร้างสรรค์ และพัฒนาทั้งทางด้านของตัวบุคคลและองค์กรให้มีความสามารถที่เป็นประโยชน์และพร้อมที่จะปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ณพิศมภ์ จักพิทักษ์ (2552) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการความรู้ หมายถึง การบริหารจัดการองค์การ โดยเน้นการใช้ความรู้และประสบการณ์ของคนทำงาน รวมทั้งสารสนเทศ ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานเพื่อเพิ่มผลผลิตแก่องค์กรใหม่ แข่งขันได้ในอุตสาหกรรมนั้น ๆ เพื่อการดำรงอยู่ขององค์กรและชีวิตของครอบครัวพนักงานร่วมกัน

กรรณิภา หวังทอง (2554, หน้า 6) ที่ได้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ คือ กระบวนการในการบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการในการระบุน้ำความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร การจัดเก็บรวบรวมความรู้จากบุคลากร การจัดหมวดหมู่ความรู้ การเผยแพร่องค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียนรู้ จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้และต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ขององค์กร

ฉันทพร นกสกุล (2554) กล่าวว่า การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) คือ การบริหารจัดการความรู้ให้คนที่ต้องการใช้ความรู้สามารถใช้ความรู้ที่ถูกต้องได้ในเวลาที่ต้องการใช้ เพื่อให้คนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คตินิยม “Right knowledge right people right time”

กล่าวโดยสรุป การจัดการความรู้ คือ กระบวนการในการบริหารจัดการความรู้ อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการในการระบุน้ำความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร การจัดเก็บรวบรวมความรู้จากบุคลากร การจัดหมวดหมู่ความรู้ การเผยแพร่องค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียนรู้ จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้และต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ขององค์กร

วัตถุประสงค์และประโยชน์ของการจัดการความรู้

เป้าหมายหลักของการจัดการความรู้ คือ การใช้ประโยชน์จากความรู้มาเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กร เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร การจัดการความรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา ก็ตาม วัตถุประสงค์ทั่วไปของการจัดการความรู้มีดังนี้

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2556) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ไว้ว่า

1. เพื่อสร้างระบบจัดเก็บองค์ความรู้ (Create knowledge repositories)
2. เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงองค์ความรู้ (Improve knowledge access)
3. เพื่อยกระดับสภาพแวดล้อมขององค์ความรู้ให้ดีขึ้น (Enhance the knowledge environment)
4. เพื่อจัดการองค์ความรู้ให้เป็นทรัพย์สินที่มีค่า และมีประโยชน์ (Manage knowledge as an asset)

พรชิตา วิเชียรปัญญา (2547, หน้า 40) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการจัดการความรู้ว่า เพื่อปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานทางธุรกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์

และบริการใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงเทคนิค กระบวนการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ส่วน Bacha (2000) กล่าวถึง ประโยชน์ของการจัดการความรู้ไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ป้องกันความรู้สูญหาย: การจัดการความรู้ทำให้องค์กรสามารถรักษาความเชี่ยวชาญ ความชำนาญและความรู้ที่อาจสูญหายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงบุคลากร เช่น การเกษียณอายุ การลาออกจากงาน เป็นต้น

2. เพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ: โดยประเภทคุณภาพและความสะดวก ในการเข้าถึงความรู้เป็นปัจจัยสำคัญของการเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจเนื่องจากผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ

3. ความสามารถในการปรับตัวและมีความยืดหยุ่น: การทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจ ในงานและวัตถุประสงค์ของงานโดยไม่ต้องมีการควบคุมหรือมีการแทรกแซงมากมักจะทำให้ ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาจิตสำนึก ในการทำงาน

4. ความได้เปรียบในการแข่งขัน: การจัดการความรู้ช่วยให้องค์กรเข้าใจลูกค้าแนวโน้ม ของการตลาดและการแข่งขัน ทำให้สามารถลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันได้

5. การพัฒนาทรัพย์สิน: เป็นการพัฒนาความสามารถขององค์กรในการใช้ประโยชน์ จากทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่ได้แก่ สิทธิบัตรเครื่องหมายการค้าและลิขสิทธิ์

6. การยกระดับผลิตภัณฑ์: การนำการจัดการความรู้มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตและบริการ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์นั้นอีกด้วย

7. การบริหารลูกค้า: การศึกษาความสนใจและความต้องการของลูกค้าจะเป็นการสร้าง ความพึงพอใจและเพิ่มยอดขายและสร้างรายได้ให้แก่องค์กร

8. การลงทุนทางทรัพยากรบุคคล: การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันผ่านการเรียนรู้ ร่วมกัน การจัดการด้านเอกสาร การจัดการกับความที่ไม่เป็นทางการเป็นการเพิ่มความสามารถ ให้แก่องค์กรในการจ้างและฝึกฝนบุคลากร

ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และเจษฎาพร ยุทธธนวิบูลย์ชัย (2549) กล่าวว่า การจัดการความรู้ ที่ดี ช่วยให้องค์กรได้รับประโยชน์ เช่น ช่วยเก็บความรู้ไว้ควบคุมกับองค์การตลอดไป ช่วยลด ระยะเวลาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การให้บริการ หรือการเรียนรู้งานใหม่ ปรับปรุงประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มผลผลิตให้กับทุกส่วนขององค์กร เสริมสร้างนวัตกรรมใหม่ทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์ และการบริการ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งจะส่งผลให้ บุคลากรมีคุณภาพเพิ่มขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานอันก่อให้เกิดประโยชน์

ต่อองค์การช่วยให้องค์การมีความพร้อมในการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม การดำเนินธุรกิจเพื่อความอยู่รอดและได้เปรียบทางการแข่งขัน

สรุปได้ว่า การจัดการความรู้มีวัตถุประสงค์และประโยชน์ เพื่อ ปรับปรุง พัฒนา องค์ความรู้และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของ องค์การ พัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์การและเป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ สร้างนวัตกรรมใหม่ ส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจและเพิ่มยอดขายและสร้างรายได้ให้แก่องค์การ

ปัจจัยที่เอื้อในการจัดการความรู้

การจัดการความรู้เป็นแนวคิด/ แนวปฏิบัติที่ให้ความสำคัญกับคนในองค์การเป็นหลัก โดยมองว่า องค์การเป็นระบบที่มีความซับซ้อนที่มีการพัฒนาตามบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละองค์การ การจัดการความรู้จึงเป็นเหมือนกรอบหรือระเบียบวิธีปฏิบัติที่เอื้อให้คนในองค์การ มีกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ความรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของงานและผลลัพธ์ให้ดียิ่งขึ้น ในการจัดการความรู้เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ คน กระบวนการ และเทคโนโลยี ดังนี้ (ชินภัทร ภูมิรัตน, 2553)

1. คน เป็นทรัพยากรขององค์การที่สำคัญที่สุด เพราะคนเป็นผู้จัดการความรู้ แต่เราสามารถจัดองค์การ เพื่อให้องค์การมีนโยบายและแนวปฏิบัติ เพื่อให้บุคลากรใช้ความรู้ร่วมกัน การจัดการความรู้จึงยึดหลักการทำงานเป็นทีม โดยการดึงบุคลากรจากหลาย ๆ ระดับ มาร่วมคิดกัน ในสถานศึกษาหลายแห่ง พบว่า มีการรวมกลุ่มของครู อาจารย์จากหลายภาควิชา เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ แลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ เพราะการรวมกลุ่มกันขึ้นนี้ ช่วยให้งานของแต่ละคนมีความน่าสนใจและมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น การรวมตัวนี้เป็นไปโดยธรรมชาติ จึงเป็นไปด้วยความจริงใจ เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ในอนาคตของสมาชิกทุกคน การจัดการความรู้เป็นวิธีการที่จะส่งเสริมรูปแบบความร่วมมือแบบนี้ ที่อาจคล้าย ๆ กับชุมชนของระดับปฏิบัติการ (Communities of Practice-CoP)

2. กระบวนการ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เช่น กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การจัดเก็บความรู้ของแต่ละฝ่าย และระบบแรงจูงใจและค่าตอบแทน ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการไหลเวียนของสารสนเทศภายในองค์การ การจัดการความรู้จึงเป็นการส่งเสริมกระบวนการทำงานขององค์การ เพื่อไปสู่การตัดสินใจที่มีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอ

3. เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีมีความสำคัญ แต่จะต้องพิจารณาการจัดหาให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เทคโนโลยีไม่ใช่เงื่อนไขของ

การขับเคลื่อนการจัดการความรู้ แต่เทคโนโลยีมีส่วนสนับสนุนให้การทำงานขององค์กร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น การใช้เทคโนโลยีให้เกิดผลจะต้องทำให้กลุ่มเป้าหมายหลัก ภายในองค์กรเข้าถึงข้อมูลและเปิดช่องทางให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม (2548) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ ประสบความสำเร็จในองค์กร มีดังนี้

1. วัฒนธรรมและพฤติกรรมของคนในองค์กร

คนในองค์กรต้องมีความเจตคติที่ดีในการแบ่งปันความรู้ และนำความรู้ที่มีอยู่มาเป็นฐานในการต่อยอดความรู้ของคนรุ่นใหม่ต่อไป องค์กรเองต้องมีวัฒนธรรมภายใน แห่งความไว้วางใจ เชื่อใจ และให้เกียรติกัน เคารพในสิทธิและความคิดของผู้ร่วมงานในทุกระดับ แม้เป็นบุคลากรระดับล่างก็ตาม การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกเรื่องแม้แต่สิ่งที่เป็นข้อผิดพลาด ในอดีต

2. ผู้นำ และการสร้างกลยุทธ์

ผู้บริหารระดับสูงต้องมีความเชื่อในคุณค่าของคนและความรู้ที่มีในองค์กร เข้าใจ ในลักษณะของปัญหาและพันธกิจขององค์กร ส่งเสริมและสนับสนุนความเป็นมืออาชีพ ในด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ค้นหา และเชิดชูกระบวนการทำงานที่เป็นเลิศจากหน่วยงานภายใน เป็นต้นแบบแห่งการเป็นผู้ริเริ่มในการแบ่งปันและเรียนรู้ กำหนดทิศทางในการพัฒนาระบบ การจัดการความรู้ภายใน วางกลยุทธ์ในการจัดทำระบบการจัดการองค์ความรู้ที่จะประสพ ผลสัมฤทธิ์ เช่น เลือกเรื่องที่ทำแล้วเห็นผล หรือเรื่องที่มีคนเข้าใจและมีองค์ความรู้อยู่แล้ว ในองค์กร ที่สำคัญที่สุดคือทำอะไรให้คนในองค์กรอยากนำเรื่องที่ตนรู้ออกมาแบ่งปัน โดยไม่หวาดระแวงว่าจะเสียผลประโยชน์ ถูกแอบอ้างผลงาน ถูกกลั่นแกล้งเพราะอิจฉาตาร้อน ต่าง ๆ นานา องค์กรที่จะประสพความสำเร็จในเรื่องนี้ต้องสร้างอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ (Trust) และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน (Mutual respect) โดยคุณเจสำคัญที่จะ ไขประตู โลกที่เปิดกว้างนี้คือผู้บริหารสูงสุดขององค์กรนั่นเอง

3. เทคโนโลยี

ความพร้อมของอุปกรณ์ทันสมัยของเทคโนโลยีที่สามารถสนับสนุนการทำงาน และการเรียนรู้ของคนในองค์กรได้ การสร้างฐานข้อมูลและการจัดการระบบฐานข้อมูล ตลอดจน วิธีการที่จะทำให้คนยอมใช้คอมพิวเตอร์เพื่อเป็นสื่อกลางในการรวบรวมและส่งต่อขององค์ความรู้ ที่สำคัญ คือ สร้างระบบการป้องกันไม่ให้นักนอกเข้ามาก่อวณและทำความเสียหายแก่ ระบบฐานข้อมูลภายในได้ ขณะเดียวกัน การจัดการความรู้ก็ไม่ได้หมายความว่าต้องใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์แพง ๆ เพื่อสร้างฐานข้อมูลขนาดยักษ์แต่ไม่เอื้อประโยชน์ต่อการใช้งานของ

คนส่วนใหญ่ในองค์กร ผู้ที่ดูแลระบบนี้ต้องมีใจเปิดกว้างและมีความเพียรพยายามที่จะให้บริการแก่ผู้ใช้ เพื่อให้ฐานข้อมูลและระบบคอมพิวเตอร์เอื้อประโยชน์ให้คัมค่าเงินที่ลงทุนไป อย่าลืมน่าว่าระบบเหล่านี้หมดอายุเร็วมากภายในไม่กี่ปี

1. การวัดผลและการนำไปใช้

จัดทำระบบการติดตามและวัดผลของการจัดการความรู้และประโยชน์จากการนำไปใช้ เพื่อสร้างแรงขับเคลื่อนให้คนในองค์กรมีความกระหายอยากเรียนรู้และอยากมีส่วนร่วมในการสร้างฐานความรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. โครงสร้างพื้นฐาน

การวางระบบการบริหารจัดการ การรวบรวมข้อมูล และการรายงานผลการดำเนินการต่าง ๆ ที่จะเอื้อให้แผนงานของการจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่เอื้อในการจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ จะต้องมีกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ความรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของงานและผลลัพธ์ให้ดียิ่งขึ้นในการจัดการความรู้เพื่อให้เกิดการใช้ข้อมูลร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลัก 5 ส่วน คือ คน กระบวนการ เทคโนโลยี การวัดผลและการนำไปใช้ และโครงสร้างพื้นฐาน

กลยุทธ์ในการจัดการความรู้ในองค์กร

ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร (2552) กล่าวว่า มีกลยุทธ์ที่สำคัญในการนำ Tacit knowledge และ Explicit knowledge มาแบ่งปันกันอยู่สองกลยุทธ์ คือ

1. รูปแบบการใช้เทคโนโลยี (Codification model) องค์กรที่สามารถใช้เทคโนโลยีเป็นแกนกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในองค์กร พนักงานความรู้ ขององค์กรสามารถถ่ายทอดความรู้ของตน และขณะเดียวกันสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ บนฐานข้อมูล ได้ทุกที่ทุกเวลา มีวัตถุประสงค์ที่จะรวบรวมความรู้ จัดเก็บไว้ในฐานข้อมูล และนำออกใช้อย่างเป็นหมวดหมู่ในรูปแบบที่เป็น Explicit knowledge ซึ่งการนำ Explicit knowledge มาใช้ซ้ำผ่านกระบวนการจัดการเช่นนี้จะสามารถประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย การออกแบบฐานข้อมูล การบริหารงานเอกสาร และสายการจัดการเพื่อการใช้ข้อมูล จัดเป็นส่วนหนึ่งของ Codification strategy ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับองค์กรที่กลยุทธ์ทางธุรกิจมีความต้องการใช้ซ้ำความรู้ที่มีอยู่

2. รูปแบบการใช้บุคลากร (Personalization model) องค์กรที่ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคนสู่คนเป็นแกนกลางในการจัดการความรู้ในองค์กร พนักงาน ความรู้ขององค์กรสามารถถ่ายทอดความรู้ของตนให้ผู้อื่น และขณะเดียวกันสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เน้นที่

การนำ IT มาช่วยบุคคลสื่อสารความรู้ระหว่างกัน มีวัตถุประสงค์ที่จะถ่ายโอน สื่อสาร และแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านเครือข่ายความรู้เช่นการอภิปราย

Haggie and Kingston (2003) ได้นำเสนอกลยุทธ์ของการจัดการความรู้ออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

1. กลยุทธ์ที่เน้นความรู้ (Classification by knowledge) มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1 Nonaka & Takeuchi,s Matrix of Knowledge Type เป็นกลยุทธ์ที่เน้นถึงความสามารถในการเข้าถึงความรู้และการเปลี่ยนรูปแบบของความรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) กับความรู้โดยนัย (Tacit knowledge) ซึ่งมี 4 ลักษณะ คือ

1.1.1 การเปลี่ยนแปลงความรู้โดยนัยกับความรู้โดยนัย (Socialization)

1.1.2 การเปลี่ยนแปลงความรู้โดยนัยไปเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง

(Externalization)

1.1.3 การเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้งกับความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง

(Combination)

1.1.4 การเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้งไปเป็นความรู้โดยนัย

(Internalization)

1.2 Boisot ,s I-Space Model

Boisot ได้เสนอ “Social Learning Cycle-SLC” ที่ใช้ I-Space กับรูปแบบการเคลื่อนย้ายความรู้ผ่าน 6 ระยะ ดังนี้ คือ 1) การตรวจตรา 2) การแก้ปัญหา 3) การทำให้เป็นนามธรรม 4) การเผยแพร่ 5) การรับ 6) การเกิดผลกระทบ

กลยุทธ์ที่เน้นกระบวนการธุรกิจ (Classification by business process) มี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. APQC International Benchmarking Clearinghouse

Wiig (1997) และ APQC (American Productivity and Quality Center) ได้ระบุถึง การเกิดขึ้นของกลยุทธ์การจัดการความรู้ตามกระบวนการธุรกิจที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1.1 กลยุทธ์ความรู้ในฐานะที่เป็นกลยุทธ์ธุรกิจ

1.2 กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรสินทางปัญญา

1.3 กลยุทธ์ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพยากรความรู้ส่วนบุคคล

1.4 กลยุทธ์การสร้างความรู้

1.5 กลยุทธ์การเคลื่อนย้ายความรู้

1.6 กลยุทธ์ความรู้เกี่ยวกับลูกค้า

2. McKinsey & Company

Day and Wendler (1998) ได้ระบุถึง กลยุทธ์การจัดการความรู้ในองค์กรขนาดใหญ่ 5 ประการ ดังนี้

- 2.1 การพัฒนาและการเคลื่อนย้ายวิธีปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ
- 2.2 สร้างธุรกิจใหม่จากความรู้ที่ฝังอยู่ในองค์กร
- 2.3 การทำให้กลยุทธ์องค์กรเต็มไปด้วยความรู้
- 2.4 การสนับสนุนและทำให้นวัตกรรมเป็นการค้า
- 2.5 การสร้างมาตรฐานโดยการปลดปล่อยความรู้ที่ครอบครองอยู่

กลยุทธ์ที่เน้นผลลัพธ์สุดท้าย (Classification by End Results) มี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. Treacy & wiersema, s Value Disciplines

Treacy & wiersema (1993) ได้เสนอสี่สิ่งที่มีคุณค่า 3 ประการ ที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ คือ กลยุทธ์การจัดการความรู้ที่เน้นลูกค้า เน้นที่ความเป็นผู้นำผลิตภัณฑ์ และเป็นองค์กรที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ

2. Zack, s Knowledge Strategy

Zack (1999) ได้เสนอกรอบแนวคิดเพื่อช่วยให้องค์กรสามารถเชื่อมโยงระหว่างสถานการณ์ของการแข่งขันกับกลยุทธ์ของการจัดการความรู้ โดยได้แบ่งความรู้ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1 Core knowledge เป็นความรู้ในระดับพื้นฐานที่ทุกคนในองค์กรต้องการ ความรู้นี้ไม่ได้ให้ประโยชน์ต่อการแข่งขัน

2.2 Advanced knowledge เป็นความรู้ที่ทำให้องค์กรไปสู่จุดของการแข่งขัน ได้เป็นความรู้ที่มีความเฉพาะเจาะจงซึ่งแตกต่างจากคู่แข่ง

2.3 Innovative knowledge เป็นความรู้ที่จะทำให้องค์กรเป็นผู้นำทางการตลาด สรุปได้ว่า การใช้กลยุทธ์ในการจัดการความรู้ จะต้องคำนึงถึง การใช้เทคโนโลยี ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากคนสู่คนเป็นแกนกลางในการจัดการความรู้ในองค์กร ขณะเดียวกัน สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จะทำให้เกิดการพัฒนาทำให้เกิดนวัตกรรม

แนวคิดด้านรูปแบบการจัดการความรู้

ความหมายของรูปแบบ

ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2546, หน้า 31) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของ ความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของ ปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิง

ความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์
ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

มาลี สืบกระแส (2552, หน้า 108-109) กล่าวว่า รูปแบบมีสองลักษณะคือรูปแบบจำลอง
ของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ระบบการปฏิบัติงาน และรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็น
นามธรรม เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้น โยงแสดง
ในรูปแผนภาพ หรือเขียนในรูปสมการคณิตศาสตร์ หรือสมการพยากรณ์หรือเขียนเป็นข้อความ
จำนวน หรือภาพ หรือแผนภูมิหรือรูปสามมิติ

ปัญญา ทองนิล (2553) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี
ประสบการณ์ การคาดการณ์ นำเสนอในรูปของข้อความหรือแผนผัง

กูด (Good, 2005, p. 177) ในพจนานุกรมการศึกษาได้รวบรวมความหมายของรูปแบบ
เอาไว้ 4 ความหมาย คือ 1) เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2) เป็นตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียน
ได้เลียนแบบ เป็นต้น 3) เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการ
หรือแนวคิด 4) เป็นชุดของปัจจัยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งรวมตัวกัน
เป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจจะเขียนออกมา เป็นสูตรทางคณิตศาสตร์
หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

ทิงค์เอ็กซ์ิสต์ (Thinkexist, 2008, p. 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ (Model) ไว้ว่า
เป็นแบบจำลองระบบการปฏิบัติงาน หรือแบบแปลนของการก่อสร้างที่วาดไว้ล่วงหน้าหรือสิ่งของ
ที่เป็นตัวแทนแสดงความคิดของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือสิ่งที่เตรียมเอาไว้ล่วงหน้า

สรุปได้ว่า รูปแบบเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้มองเห็นเหตุการณ์และแสดงความสัมพันธ์
แสดงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเท่านั้น ไม่ใช่ปรากฏการณ์ หรือ
สถานการณ์จริง ตัวอย่าง

ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบมีหลายประเภทด้วยกันซึ่งนักวิชาการด้านต่าง ๆ ก็ได้จัดแบ่งประเภทต่างกัน
ออกไป สำหรับรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์นั้น ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ (Keeves,
1988, pp. 561-565)

1. Analogue model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์
ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนาย
จำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำ

นอกจากนี้ นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบได้กับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

2. Semantic model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็น โครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการสอนของ Joyce and Weil (1985, p. 41) เป็นต้น

3. Mathematical model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4. Causal model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic model โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

Bardo and Hardman (1982, p. 141) นักนิเวศวิทยาคนสำคัญได้แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของเมืองออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะพื้นที่ และรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะของประชากรรูปแบบที่ใช้ในการอธิบายโดยพื้นที่นั้นมีจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะของเมืองว่ามีลักษณะเช่นไร เช่น Concentric Zone Model และ Social Area Analysis Model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของประชากรเมืองนั้นเป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรเมืองต่าง ๆ เช่น Residential Segregation Model เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป รูปแบบมีหลายประเภท ได้แบ่งออกเป็นรูปแบบที่ใช้การเปรียบเทียบเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ และรูปแบบที่นำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นต้น

รูปแบบการจัดการความรู้

รูปแบบการจัดการความรู้ คือ เครื่องมือสร้างความสามารถในการพัฒนาและแข่งขันขององค์กร หรือชุมชนท้องถิ่น สร้างความสามารถในการร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ และสร้างความสามารถในการทำงานที่ยากในระดับ “ เป็นไปไม่ได้” ให้เป็นไปได้ ซึ่งในภาษาของ

การจัดการ เรียกว่า ประสิทธิภาพ และที่สำคัญที่สุด คือ สร้างความสามารถในการเผชิญ การเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่ไม่แน่นอน เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะผลักดัน ไม่สามารถ คาดเดาได้ อีกมุมหนึ่งนั้น การจัดการความรู้ คือ เครื่องมือที่ดึงเอาพลังสร้างสรรค์ของมนุษย์ออกมา ทำประโยชน์ โดยที่ พลังสร้างสรรค์นั้นอยู่ที่ปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างมนุษย์ การจัดการความรู้จำเป็นต้องมีการเอื้ออำนวยความสะดวกในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนที่ทำงาน ด้วยกัน ทั้งที่อยู่ในองค์กรหรือ ชุมชนท้องถิ่นเดียวกัน และต่างองค์กรหรือต่างชุมชนท้องถิ่น ให้ช่วยกันปรับปรุงวิธีทำงานให้ดีขึ้นตลอดเวลา (วิจารณ์ พานิช, 2546)

ความรู้ในองค์กรนับเป็นทุนที่สำคัญจึงต้องมีการจัดการความรู้ที่เหมาะสม ดังนั้น องค์กรต้องเลือกรูปแบบการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับองค์กรของตัวเอง เพื่อที่จะได้นำ รูปแบบนั้นมาประยุกต์ใช้จัดการกับความรู้ที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การที่องค์กรจะเลือกรูปแบบของการจัดการความรู้มาใช้ในองค์กรจะต้องศึกษา รูปแบบของการจัดการความรู้ต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกันและนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม รูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กร ก็มีหลากหลายรูปแบบด้วยกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (ธีระพล มโนวรกุล, 2551)

1. รูปแบบการเรียนรู้แบบ วงลูปเดียว (Single loop learning) การเรียนรู้ในแบบนี้ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อองค์กรเผชิญหน้ากับปัญหาและความผิดพลาดทางการจัดการให้มุ่งแก้ปัญหา เฉพาะหน้า โดยมีการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการสะสมการเรียนรู้
2. รูปแบบการเรียนรู้แบบลูปซ้อน (Double loop learning) เป็นการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา และสนับสนุนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งก่อให้เกิดการสร้าง การเรียนรู้และเป็นที่มาของแบบจำลองธุรกิจใหม่ที่สอดคล้องกับความซับซ้อนของ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมการแข่งขัน
3. รูปแบบการเรียนรู้แบบลูปสามชั้น (Triple loop learning) เป็นการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาหลักการใหม่ที่องค์กรสามารถนำไปดำเนินการในขั้นต่อไป
4. รูปแบบการจัดการความรู้ ของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ในรูปแบบปลาทูนั้น มีแนวคิดที่ว่า ปลาทู 1 ตัว มีการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งจะอธิบายว่า แต่ละส่วนคืออะไรมีความสำคัญอย่างไร

เป้าหมาย (ส่วนหัวปลา) หรือ KV (Knowledge Vision) ส่วนหัวที่ทำหน้าที่มองหา เส้นทางที่เดินทางไป แล้วคิดวิเคราะห์ว่า จุดหมายอยู่ที่ไหนต้องว่ายแบบใดไปในเส้นทางไหน และไปอย่างไร ในที่นี้เราจะเปรียบเทียบ เป็น การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge identification) ก่อนที่เรา จะทำงานอะไรซักอย่างเราต้องรู้ก่อนว่าเราต้องการอะไร จุดหมายคืออะไร และต้องทำอย่างไรบ้าง

ส่วนกิจกรรม (ตัวปลา) หรือ KS (Knowledge Sharing) ส่วนลำตัวที่มีหัวใจของปลา อยู่ทำหน้าที่สูบฉีดเลือดไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ในที่นี้เราจะเปรียบเป็น การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing) คือ เราจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศที่เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้คนเข้ามาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

ส่วนการจดบันทึก (หางปลา) หรือ KA (Knowledge Access) หางปลา ทำหน้าที่เป็น แรงผลักดันให้เกิดการเคลื่อนที่ไป เปรียบเสมือนการเข้าถึงความรู้ (Knowledge access) หรือ คลังความรู้ที่ได้จากการเก็บสะสมความรู้ที่มาจากการแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งความรู้เหล่านี้อาจอยู่ใน รูปแบบเอกสารหรือคู่มือต่าง ๆ

โดยทุกส่วนนั้นมีความสำคัญ และ เชื่อมโยงถึงกันเพื่อให้การจัดการความรู้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ หากส่วนใดที่ทำแล้วบกพร่องหรือไม่ชัดเจนก็จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ ตามมาด้วย

5. Xerox Model

รูปแบบของการจัดการความรู้ เป็นรูปแบบที่บริษัท Xerox corporation ในประเทศ สหรัฐอเมริกามีการนำมาใช้อย่างประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ Mr. Robert Osterhoff และมีหลายองค์กรในประเทศไทยที่มีการนำรูปแบบนี้มาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดการความรู้ ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้

1. การจัดการการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม (Transition and behavior management) สร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับ
2. การสื่อสาร (Communication) องค์กรต้องมีการวางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ โดยคำนึงถึงเนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย รวมถึงช่องทางในการสื่อสาร
3. กระบวนการและเครื่องมือ (Process and Tools) มีกระบวนการและเครื่องมือ ที่เหมาะสม และเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในองค์กร
4. เรียนรู้ (Learning) เป็นการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจให้กับบุคลากร ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการความรู้ รวมถึงจัดการฝึกอบรมที่เหมาะสมให้กับบุคลากร
5. การวัดผล (Measurements) เลือกการวัดผลเพื่อให้ทราบถึงสถานะ ความคืบหน้า และผลที่ได้เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถทบทวน และปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการความรู้
6. การยกย่องชมเชยและให้รางวัล (Recognition and rewards) มีการยกย่องชมเชย และระบบการให้รางวัลเพื่อจูงใจให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรม

โดยเป้าหมายของการจัดการความรู้จะถูกกำหนดให้สอดคล้องกับทิศทางในการดำเนินธุรกิจ และเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ทางธุรกิจขององค์กร

6. Cando model (ณัฐพล ร้าไพ, 2544)

รูปแบบการจัดการความรู้ผ่านเว็บที่เสริมสร้างสมรรถนะของนักศึกษาครู เป็นการนำเอาแนวคิดและหลักการของการจัดการความรู้(Knowledge management) และการเรียนรู้ผ่านเว็บ(Web-based Learning) มาผสมผสานกับแนวคิดพื้นฐานการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมผ่านเว็บ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน (Competency) โดยต้นแบบดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ (Systematic approach) อันประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output)

6.1 ปัจจัยนำเข้า เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนรู้ผ่านเว็บ (Elements of Web-based Learning) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียน (Student) ผู้สอน (Teacher) และปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งนี้ลักษณะการเรียนรู้ดังกล่าวจะอาศัยความสามารถของเทคโนโลยีการเรียนรู้ผ่านเว็บ 3 ส่วน ได้แก่ เทคโนโลยีการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaboration technology) เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication technology) และเทคโนโลยีฐานข้อมูล (Storage technology)

6.2 กระบวนการ ประกอบไปด้วย

6.2.1 การค้นคิดและสรรค์สร้าง (Creating) คือ กระบวนการสร้าง การกำหนด การแสวงหา การดำเนินการ การจัดหา และการกำหนดเป้าหมายหรือการนิยามความรู้ให้ชัดเจน เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ขับเคลื่อน โดยกิจกรรมคิดค้นค้นหาตัวตน

6.2.2 การพิจารณาและคัดสรร (Analyzing) คือ กระบวนการคิดวิเคราะห์ พิจารณา เลือกรสรร กลั่นกรองความรู้ และการจัดประเภทหรือหมวดหมู่ความรู้ ขับเคลื่อน โดยกิจกรรมชุมชนคนสนใจ

6.2.3 การลองทำและนำไปใช้ (Nurturing) คือ กระบวนการนำเอาความรู้ ที่หาได้มาจากการพิจารณา และเลือกรสรรความรู้ มาฝึกกระทำ หรือลองทำ และประยุกต์ใช้ความรู้ ในทางปฏิบัติ ซึ่งทำให้ความรู้ฝังลึก (Tacit knowledge) สามารถถ่ายโอนและปรับเปลี่ยน ให้กลายเป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit knowledge)

6.2.4 การกระจายและแบ่งปัน (Disseminating) คือ กระบวนการที่ได้จากการนำความรู้ไปลองทำ และประยุกต์ใช้ความรู้แล้วมาแบ่งปัน แลกเปลี่ยน กระจาย และถ่ายโอนความรู้ร่วมกัน ขับเคลื่อน โดยกิจกรรมชุมชนคนปฏิบัติ

6.2.5 การประเมินและปรับปรุง (Optimizing) คือ กระบวนการนำเอาความรู้ที่ได้จากการเผยแพร่แล้วมาประเมินและปรับปรุงด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการทำงานการแก้ไข ปัญหา หรือการตัดสินใจต่าง ๆ ขับเคลื่อนโดยกิจกรรมแบบอย่างปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ผลลัพธ์

ประกอบด้วย การประเมินสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน(Competency) 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) พิจารณาจากผลการประเมินตนเองของนักศึกษา (Knowledge assessment) ด้านทัศนคติ (Attitude) พิจารณาจากผลการประเมินทัศนคติของนักศึกษา (Attitude assessment) และด้านทักษะ (Skill) พิจารณาจากผลการประเมินสมรรถนะการปฏิบัติงานของนักศึกษา (Performance assessment)

กระบวนการจัดการความรู้

นักวิชาการทางด้านการจัดการความรู้ ได้นำเสนอการแบ่งกระบวนการในการจัดการความรู้ มีความแตกต่างหลากหลาย โดยมีการกำหนดประเด็นรายละเอียดในส่วนของขั้นตอน แยกย่อยออกไปตามกรอบความคิดของแต่ละคน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การแบ่งกระบวนการในการจัดการความรู้ตามกรอบความคิดของนักวิชาการ (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2548, หน้า 72-73)

นักวิชาการ	กระบวนการจัดการความรู้
Alavi (1997)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแสวงหาความรู้ (การสร้างความรู้และการพัฒนาเนื้อหา) 2. การสร้างดัชนี (Indexing) 3. การกลั่นกรอง (Filtering) 4. การเชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระบบ จัดประเภท การรวบรวม การเชื่อมโยงแหล่งความรู้ภายในและภายนอก 5. การเผยแพร่ โดยการรวมและจัดส่งความรู้ผ่านเว็บเพจ 6. การประยุกต์ใช้ความรู้

ตารางที่ 4 (ต่อ)

นักวิชาการ	กระบวนการจัดการความรู้
Arthur Anderson & APOC (1996)	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบ่งปัน 2. การสร้าง 3. การกำหนด 4. การรวบรวม 5. การเปลี่ยนแปลง 6. การจัดระบบ 7. การประยุกต์
Laudon & Laudon (2002)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างความรู้ (Creation knowledge) 2. การประมวลและใช้รหัสความรู้ (Capture codify knowledge) 3. การแบ่งปันความรู้ (Share knowledge) 4. การเผยแพร่ความรู้ (Distribute knowledge)
Turban et al. (2004)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างความรู้ (Create) 2. การกำหนดและรวบรวมความรู้ (Capture) 3. การนำไปสู่การปฏิบัติ (Refine) 4. การจัดเก็บความรู้ (Store) 5. การจัดการความรู้ (Manage) 6. การเผยแพร่ (Disseminate)
Wiig (1993)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้าง (Creation) 2. การแสดงอย่างเปิดเผย (Manifestation) 3. การใช้ (Use) 4. การถ่ายโอน (Transfer)
Van der Spek & Spijkervet (1997)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนา (Develop) 2. การเผยแพร่ (Disseminate) 3. การผสมผสาน (Combine) 4. การเก็บไว้ (Hold)

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า กระบวนการจัดการความรู้ถูกแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ตามลำดับ ขึ้นอยู่กับกรอบความคิดของนักวิชาการด้านการจัดการความรู้แต่ละคน ในบทนี้ จึงเลือกที่นำเสนอกระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นพื้นฐานและมักจะได้รับการกล่าวถึง ซึ่งมีกระบวนการประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก โดยรวบรวมและปรับกระบวนการจัดการความรู้ของ Horwich and Armacost (2002) มีกระบวนการดังนี้ คือ

1. การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) องค์การควรแสวงหาความรู้ ที่มีประโยชน์และมีผลต่อการดำเนินงานจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์การ ดังนี้

1.1 การแสวงหาและรวบรวมความรู้จากแหล่งภายใน (Internal collection of knowledge) ความสามารถในการเรียนรู้ของบุคลากรภายในองค์การ เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในการได้มาซึ่งความรู้ต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ภายในองค์การเอง โดยมีวิธีการดำเนินการดังนี้คือ

1.1.1 การให้ความรู้กับพนักงาน องค์การควรมีแผนในการฝึกอบรมสำหรับ พนักงานในทุกระดับ (Training road map) มีการประชุมการแสดงผลงาน และจัดให้มีระบบ พี่เลี้ยง เป็นต้น

1.1.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและการลงมือปฏิบัติ (Action learning) โดยการมอบหมายงาน (Assign) ทำทนายให้ทำการหมุนเวียนงาน (Rotation) ให้พนักงานไป รับผิดชอบงานหลายหน้าที่ (Funcations) รวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จ (Best Practice) จากบุคลากรหน่วยงานอื่น ๆ ในองค์การ

1.1.3 การดำเนินการเปลี่ยนแปลงกระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในเชิงรุก ซึ่งมีการปรับปรุงระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา รวมถึงการนำเอา เทคโนโลยีสารสนเทศมาบูรณาการกับระบบงานต่าง ๆ ด้วย เช่น Web Blog, Electronic Library เป็นต้น

1.1.4 การลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการในเชิงรุก ให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของตลาด หรือผู้ใช้บริการที่ เปลี่ยนไป

1.2 การแสวงหาและรวบรวมความรู้จากแหล่งภายนอก (External collection of Knowledge) องค์การต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อการปรับปรุง การดำเนินงาน และสร้างแนวคิด ใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์งาน ด้วยการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ จากแหล่งภายนอกองค์การ โดยวิธีการ ต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1.2.1 การให้ทุนการศึกษาแก่พนักงานขององค์การ เพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเป็นการสร้างรากฐานความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์เชิงลึกสำหรับพนักงานในแต่ละวิชาชีพ

1.2.2 การส่งพนักงานไปศึกษาดูงาน และปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ

1.2.3 การเปิดรับข่าวสารจากหลากหลายสื่อ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล เป็นต้น รวมทั้งตรวจสอบ แนวโน้มทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี

1.2.4 การใช้มาตรฐานเปรียบเทียบ (Benchmarking) กับองค์กรอื่น ๆ

2. การสร้างความรู้ (Knowledge creation) เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้ใหม่ขึ้น โดยมีองค์ประกอบย่อยที่สำคัญ คือ การระบุนวัตกรรม โดยระบุว่าองค์กรมีความรู้อะไรบ้างในกระบวนการดำเนินงาน และองค์การยังขาดหรือต้องการความรู้อะไรบ้าง โดยแหล่งความรู้อยู่ที่ใด อยู่กับใคร การแสดงความต้องการเป็นกระบวนการได้มาซึ่งความรู้ โดยความรู้จะอยู่ใน 2 รูปแบบ คือ ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit knowledge) และความรู้ซ่อนเร้นหรือความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล (Tacit knowledge) การแบ่งความรู้ออกเป็น 2 ส่วน จะสัมพันธ์กับการสร้างความรู้ระหว่างความรู้ 2 ประเภท โดยความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นนั้นจะถูกนำไปใช้ในขั้นตอนการดำเนินงานขององค์การการสร้างความรู้ใหม่เกี่ยวข้องกับการหยั่งรู้ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล การสร้างความรู้ใหม่ องค์การควรให้การสนับสนุนส่งเสริมโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้น เพื่อให้พนักงานทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ และได้รับประโยชน์จากความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ ซึ่งมีรูปแบบต่าง ๆ ในการสร้างความรู้ คือ

2.1 การถ่ายทอดความรู้จากพนักงานผู้มีความรู้ไปสู่พนักงานอื่น ๆ เช่น การฝึกอบรมภายใน การถ่ายทอดความรู้จากการทำงานร่วมกันเป็นทีม

2.2 การนำความรู้ที่องค์การมีอยู่เดิมบูรณาเข้ากับความรู้ของพนักงานแต่ละคน เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ และมีการแบ่งปันไปทั่วทั้งองค์การ

2.3 ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการภายในโดยพนักงานเป็นผู้ค้นพบแนวทางได้เองจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการเพื่อสร้างความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้น

2.4 การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Action learning) จากการได้รับมอบหมายงานที่ทำ ทาย รวมไปถึงการหมุนเวียนงาน (Rotation)

2.5 การเรียนรู้จากการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (System learning)

2.6 การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต (Best practice)

2.7 การทดลอง ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจและ โอกาสสำหรับการเรียนรู้

2.8 การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ

3. การจัดเก็บและค้นคืนความรู้ (Knowledge storage and retrieval) การจัดเก็บความรู้เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากขั้นตอนของการสร้างความรู้ ในการจัดเก็บความรู้ต้องกำหนด

สิ่งสำคัญที่จะเก็บไว้เป็นองค์ความรู้ และต้องพิจารณาถึงวิธีการในการจัดเก็บ ทั้งนี้เพราะการจัดเก็บ คือ การจัดความรู้ไว้เป็น ระบบหรือเป็นหมวดหมู่ ให้เกิดความง่ายในการจัดการการเข้าถึง และการนำกลับมาใช้ใหม่ การจัดเก็บความรู้อาจจะอยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย ดังนั้นเครื่องมือในการจัดเก็บความรู้จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อขั้นตอนนี้ ซึ่งประกอบด้วย เครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ และฐานข้อมูลความรู้ขององค์กร ซึ่งการจัดเก็บความรู้ใน องค์กรควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ คือ

3.1 โครงสร้างการจัดเก็บความรู้ ควรเป็น โครงสร้างที่มีมาตรฐาน เป็นระบบ ที่สามารถค้นหาและส่งมอบได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

3.2 ระบบการจัดเก็บความรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือ ต้องมีการจัดหมวดหมู่ ตามองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ตามความจำเป็นของการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของงาน ความชำนาญของผู้ใช้ และสถานที่ที่ความรู้ถูกจัดเก็บ เป็นต้น

3.3 การจัดเก็บความรู้มีขั้นตอนที่มีความสำคัญ คือ การให้รหัสความรู้ หรือการสร้างดัชนีความรู้ เป็นการเข้ารหัสเพื่อการเชื่อมโยงความรู้ที่จัดเก็บ เช่น การกำหนด หัวเรื่อง คำสำคัญ หรือการกำหนดศัพท์สัมพันธ์ เป็นต้น

ส่วนการค้นคืนความรู้ (Retrieval) เป็นลักษณะของการเข้าถึงสิ่งที่ผู้ใช้ต้องการ เพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน องค์กรควรทำให้พนักงานมีช่องทางหรือวิธีการ สำหรับการค้นคืนความรู้ต่าง ๆ เช่น การจัดทำสมุดจัดเก็บรายชื่อและทักษะของผู้เชี่ยวชาญ การทำสมุดหน้าเหลือง (Yellow pages) ขององค์กร เป็นต้น

4. การถ่ายทอดความรู้และการใช้ประโยชน์ (Knowledge transfer and utilization)

การถ่ายทอดและการใช้ประโยชน์จากความรู้ มีความจำเป็นสำหรับองค์กร เนื่องจาก องค์กรจะต้องมีความรู้ในการเรียนรู้และเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น เมื่อมีระบบการจัดการที่มี ประสิทธิภาพสูง ทำให้ฐานความรู้ที่องค์กรจัดเก็บไว้ มีการถ่ายทอดไปอย่างรวดเร็วและเหมาะสม ทว่าทั้งองค์กร ถ่ายทอดหรือการถ่ายโอนความรู้จากบุคคลไปสู่อุบุคคล และจากองค์กร ไปสู่อุองค์กร ซึ่งจะต้องอาศัยเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ เครื่องมือดังกล่าวจะเสริมให้การถ่ายทอดความรู้ เกิดขึ้นได้ง่ายเป็นระบบและอาจเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนั้นในการถ่ายทอด ความรู้อาจจะอาศัยช่องทางของการสื่อสารด้วยการพบปะพูดคุย การเขียน การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การสรุปข่าวสาร เป็นต้น

ส่วนบุญดี บุญญากิจ และคณะ (2548) สามารถสรุปขั้นตอนหลัก ๆ ของกระบวนการ ความรู้ (Knowledge process) จากการศึกษากรอบความคิดนักวิชาการหลายท่านไว้ดังนี้

1. การค้นหาความรู้ (Knowledge identification)

เป็นการค้นหาว่าองค์กรมีความรู้ อะไรบ้าง ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้อะไร ที่องค์กรจำเป็นต้องมี ซึ่งจะช่วยให้องค์กรทราบว่าขาดความรู้อะไรบ้าง โดยทั่วไปองค์กรสามารถใช้แผนที่ความรู้ (Knowledge mapping) เพื่อหาว่าความรู้ใดมีความสำคัญสำหรับองค์กร จัดลำดับความสำคัญของความรู้เหล่านั้น เพื่อให้้องค์กรวางขอบเขตของการจัดการความรู้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้แผนที่ความรู้ยังช่วยทำให้เห็นภาพรวมของคลังความรู้ขององค์กร ทำให้้องค์กรทราบว่ามีความรู้ทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ หรือไม่ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนในการรวบรวมและจัดเก็บ และทำให้บุคลากรทุกคนทราบว่าองค์กรมีความรู้ อะไรและจะหาความรู้ที่ตนเองต้องการได้ที่ไหน และยังใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางความรู้ที่้องค์กรสามารถใช้เป็นฐานในการต่อยอดความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งใช้เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานและเคลื่อนย้ายแหล่งความรู้ต่อระบบต่าง ๆ ในองค์กร

2. การสร้างหรือแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and acquisition)

จากการทำแผนที่ความรู้ ้องค์กรจะทราบว่ามีความรู้ที่จำเป็นต้องใช้มีอยู่หรือไม่ถ้ามีแล้ว ้องค์กรจะต้องหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายมารวมไว้แล้ว จัดทำเนื้อหาให้เหมาะสม และตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สำหรับความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ แต่้องค์กรยังไม่มีนั้น ้องค์กรอาจต้องสร้างความรู้ดังกล่าวจากความรู้เดิมที่มีอยู่หรือนำความรู้จากภายนอกองค์กรมาใช้ ้องค์กรจะต้องพิจารณาความรู้ที่ไม่จำเป็นและล้าสมัยทิ้งไป เพื่อประหยัดทรัพยากรในการจัดเก็บความรู้เหล่านั้น หัวใจที่สำคัญของขั้นตอนนี้คือ การกำหนดเนื้อหาของความรู้ที่ต้องการและดักจับความรู้ดังกล่าวให้ได้ สำหรับปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ขั้นตอนนี้ประสบความสำเร็จ คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อการสร้างความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge organization)

เมื่อมีเนื้อหาความรู้ที่ต้องการแล้ว ้องค์กรต้องจัดความรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถค้นหา และนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ง่าย การจัดความรู้ให้เป็นระบบ หมายถึง การจัดทำสารบัญและจัดเก็บความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ค้นหาและนำกลับมาใช้ได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว การแบ่งชนิดหรือประเภทความรู้ นั้น ๆ จะขึ้นอยู่กับผู้ใช้นำไปใช้อย่างไร และลักษณะการทำงานของบุคลากรในองค์กรเป็นแบบไหน

4. การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge codification and refinement)

้องค์กรจำเป็นต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบและภาษาที่เข้าใจง่ายและใช้ได้ง่าย

ซึ่งอาจทำได้ในลักษณะการจัดทำหรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
ทั่วทั้งองค์กร ซึ่งจะทำให้การป้อนข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับจัดเก็บ ค้นหา และใช้ความรู้
ทำได้สะดวก และเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge access)

โดยทั่วไปการเข้าถึงความรู้หรือการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ใช้ได้แก่ การป้อนความรู้ (Push)
คือ การส่งข้อมูลความรู้ให้ผู้ใช้ โดยผู้รับไม่ได้ร้องขอหรือต้องการหรือเรียกง่าย ๆ ว่า เป็นแบบผู้รับ
ความรู้ไม่ได้แสดงความต้องการหรือไม่ได้ร้องขอเรียกว่า “Supply-based” เช่น การส่งหนังสือเวียน
แจ้งให้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ หรือข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กร เป็นต้น
และการให้โอกาสเลือกใช้ความรู้ (Pull) คือ การที่ผู้รับสามารถเลือกรับหรือใช้เฉพาะข้อมูล
หรือความรู้ที่ต้องการเท่านั้น ซึ่งทำให้ลดปัญหาการได้รับข้อมูลหรือความรู้ที่ไม่ต้องการมากเกินไป
การกระจายความรู้แบบนี้เป็นแบบ “Demand-based” องค์กรควรทำให้เกิดความสมดุลระหว่าง
การกระจายความรู้แบบ “Push” และ “Pull” เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้ข้อมูลหรือความรู้

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing)

องค์กรแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้โดยการจัดทำเอกสาร จัดทำฐานความรู้ รวมทั้ง
ทำสมุดหน้าเหลืองโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว
ซึ่งวิธีการดังกล่าวใช้ได้ดีสำหรับความรู้ประเภทชัดเจน (Explicit knowledge) เท่านั้น สำหรับ
การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้โดยนัยหรือความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคลนั้นจะต้องทำด้วย
การพบปะกันตัวต่อตัวหรือเป็นกลุ่ม ดังนั้นการแบ่งปันความรู้ประเภทนี้ สามารถทำได้
หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความต้องการและวัฒนธรรมขององค์กร ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธี
การผสมผสาน เพื่อให้บุคลากรได้เลือกใช้ตามความถนัดและสะดวก เช่น วิธี ทีมข้ามสายงาน
(Cross-functional team) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice: CoP) และ ระบบพี่เลี้ยง
(Mentoring system) การสับเปลี่ยนงาน (Job rotation) การยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน
(Secondment) และเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge forum)

7. การเรียนรู้ (Learning)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ คือ การเรียนรู้ของบุคลากร และ
นำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา และปรับปรุงองค์กร หากบุคลากรของ
องค์กรไม่ได้มีการเรียนรู้และไม่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ก็เป็นการสูญเปล่าของเวลา
และทรัพยากรที่ใช้ การเรียนรู้ของบุคลากรจะทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งจะไปเพิ่มพูน
องค์ความรู้ขององค์กรที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ความรู้เหล่านี้จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้าง
ความรู้ใหม่ ๆ อีกเป็นวงจรที่ไม่มีสิ้นสุดที่เรียกว่า “วงจรการเรียนรู้”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือนและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge management process) เป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ที่จะช่วยให้องค์กรสามารถสร้างและจัดการความรู้ทั้งที่มีอยู่เดิมภายในองค์กรและความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

1. การค้นหาความรู้ (Knowledge identification)

การค้นหาว่าองค์กรมีความรู้อะไรบ้าง ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้อะไรบ้าง ที่องค์กรจำเป็นต้องมี ทำให้องค์กรทราบว่าขาดความรู้อะไรบ้าง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “รู้เรา” นั่นเอง โดยทั่วไปองค์กรสามารถใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “Knowledge mapping” หรือการทำแผนที่ความรู้ในขั้นตอนนี้เพื่อหาว่าความรู้ใดมีความสำคัญสำหรับองค์กรจัดลำดับความสำคัญของความรู้เหล่านั้น เพื่อให้้องค์กรวางแผนของการจัดการความรู้ และสามารถจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประโยชน์ของแผนที่ความรู้คือช่วยทำให้เห็นภาพรวมของคลังความรู้ขององค์กร ทำให้องค์กรทราบว่ามีความรู้ที่ทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ หรือไม่ ซึ่งก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองในการจัดเก็บและรวบรวม และทำให้อุทิศเวลาทุกคนทราบว่าองค์กรมีความรู้อะไรบ้างและจะหาความรู้ที่ตนเองต้องการได้ที่ไหน นอกจากนี้ยังใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางความรู้ที่องค์กรสามารถใช้เป็นฐานการต่อยอดขยายความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงกระบวนการการทำงาน และการเคลื่อนย้ายแหล่งข้อมูลความรู้ต่อระบบต่าง ๆ ในองค์กร

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and acquisition)

จากแผนที่ความรู้ องค์กรจะทราบว่ามีความรู้ที่จำเป็นต้องมีอยู่หรือไม่ ถ้ามี และองค์กรก็จะต้องหาวิธีการในการดึงความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่อาจอยู่กระจัดกระจายไม่เป็นที่มารวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้ใช้ สำหรับความรู้ที่จำเป็นต้องมีแต่ยังไม่มีนั้น องค์กรอาจสร้างความรู้ดังกล่าวจากความรู้เดิมที่มีอยู่ก็ได้ หรือนำความรู้จากภายนอกองค์กรมาใช้ นอกจากนี้้องค์กรอาจจะต้องพิจารณากำจัดความรู้ที่ไม่จำเป็นหรือล้าสมัยทิ้งไป เพื่อประหยัดทรัพยากรในการจัดเก็บความรู้เหล่านั้น หัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้คือ การกำหนดเนื้อหาของความรู้ ที่ต้องการและการดักจับความรู้ดังกล่าวให้ได้ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ขั้นตอนนี้ประสบความสำเร็จ คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์กรที่เอื้อให้บุคลากรกระตือรือร้นในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อใช้ในการสร้างความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ระบบสารสนเทศก็มีส่วนช่วยให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยน

เรียนรู้จากกัน ได้รวดเร็วขึ้นและทำให้การเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จากภายนอกทำได้รวดเร็ว
ยิ่งขึ้น

3. การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge organization)

เมื่อมีเนื้อหาความรู้ที่ต้องการแล้วองค์กรต้องจัดความรู้ให้เป็นระบบเพื่อให้ผู้ใช้สามารถ
ค้นหาและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบนั้น หมายถึง
การจัดทำสารบัญ และจัดเก็บความรู้ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้การเก็บรวบรวม การค้นหา การนำไปใช้
ทำได้ง่ายและรวดเร็ว การแบ่งชนิดหรือประเภทของรู้นั้นจะขึ้นอยู่กับว่าผู้ใช้นำไปใช้อย่างไร
และลักษณะการทำงานของบุคลากรในองค์กรเป็นแบบใด โดยทั่ว ๆ ไป การแบ่งประเภทของ
ความรู้จะแบ่งตามสิ่งต่อไปนี้

3.1 ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญของบุคลากร (เช่น การจัดทำเนียบผู้เชี่ยวชาญ)

3.2 หัวข้อ/ หัวเรื่อง

3.3 หน้าที่/ กระบวนการ

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge codification and refinement)

นอกจากการจัดทำสารบัญความรู้อย่างเป็นระบบแล้ว องค์กรต้องประมวลความรู้ให้อยู่ในรูปแบบ
และภาษาที่เข้าใจง่ายและใช้ได้ง่าย ซึ่งอาจทำได้ในหลายลักษณะ คือ

4.1 การจัดทำหรือปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ทั่วทั้งองค์กรจะช่วยทำให้การป้อนข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ การจัดเก็บ การค้นหา และ
การใช้ข้อมูลทำได้สะดวกและรวดเร็ว

4.2 การใช้ “ภาษา” เดียวกันทั่วทั้งองค์กรนั่นคือ องค์กรควรจัดทำอภิธานศัพท์
ของคำจำกัดความ ความหมายของคำต่าง ๆ ที่แต่ละหน่วยงานใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้
มีความเข้าใจตรงกันซึ่งจะช่วยให้การป้อนข้อมูล/ ความรู้ การแบ่งประเภทและการจัดเก็บได้
มาตรฐานเดียวกัน ที่สำคัญต้องมีการปรับปรุงอภิธานศัพท์ให้ทันสมัยตลอดเวลา รวมทั้งต้องให้
ผู้ใช้สามารถค้นหาและเปิดใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

4.3 การเรียบเรียง ตัดต่อ และปรับปรุงเนื้อหาให้มีคุณภาพดีในแง่ต่าง ๆ เช่น
ความครบถ้วน เทียบตรง ทันสมัย สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge access)

ความรู้ที่ได้มานั้นจะไร้ค่าหากไม่ถูกนำไปเผยแพร่เพื่อให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้
ดังนั้นองค์กรจะต้องมีวิธีการในการจัดการเก็บและกระจายความรู้ทั้งความรู้ประเภท Explicit
และ Tacit โดยทั่วไปการส่งหรือการกระจายความรู้ให้ผู้ใช้ มี 2 ลักษณะ คือ

5.1 “Push” (การป้อนความรู้) คือการส่งข้อมูล/ ความรู้ให้ผู้รับโดยผู้รับไม่ได้ร้องขอหรือต้องการหรือเรียกว่าเป็นแบบ “Supply-based” เช่น การส่งหนังสือเวียนแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ข่าวสารต่าง ๆ หรือข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กร ซึ่งโดยทั่วไป มักจะทำให้ผู้รับรู้สึกว่าได้รับข้อมูล/ความรู้มากเกินไปหรือไม่ตรงตามความต้องการ

5.2 “Pull” (การให้โอกาสเลือกใช้ความรู้) คือการที่ผู้รับสามารถเลือกรับหรือใช้เฉพาะข้อมูล/ ความรู้ที่ต้องการเท่านั้น ซึ่งทำให้ลดปัญหาการได้รับข้อมูล/ ความรู้ที่ไม่ต้องการมากเกินไป (Information overload) การกระจายความรู้แบบนี้เป็นแบบ “Demand-based” องค์กรควรทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการกระจายความรู้แบบ “Push” และ “Pull” เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้ข้อมูล/ ความรู้

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing)

การจัดทำเอกสาร จัดทำฐานความรู้ รวมทั้งการทำสมุดหน้าเหลืองโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จะช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวใช้ได้ดีสำหรับความรู้ประเภท Explicit เท่านั้น สำหรับการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ประเภท Tacit นั้น จะต้องทำด้วยการพบปะกันตัวต่อตัวหรือเป็นกลุ่มการแบ่งปันความรู้ประเภท Tacit นั้น ทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความต้องการและวัฒนธรรมองค์กร ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีผสมผสานเพื่อให้บุคลากรได้เลือกใช้ชีวิตตามความถนัดและสะดวก วิธีการหลัก ๆ มีดังต่อไปนี้

- 6.1 ทีมข้ามสายงาน (Cross-functional team)
- 6.2 Innovation & Quality Circles (IQCs)
- 6.3 ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice หรือ CoP)
- 6.4 ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring system)
- 6.5 การสับเปลี่ยนงาน (Job rotation) และการยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน

(Secondment)

- 6.6 เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge forum)

7. การเรียนรู้ (Learning)

วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้คือการเรียนรู้ของบุคลากร และนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงองค์กร ดังนั้นขั้นตอนนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถึงแม้องค์กรจะมีวิธีการในการกำหนด รวบรวม คัดเลือก ถ่ายทอด และแบ่งปันความรู้ที่ดีเพียงใดก็ตาม หากบุคลากรไม่ได้เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ก็เป็น การสูญเปล่าของเวลาและทรัพยากรที่ใช้ ดังคำกล่าวของ Peter Senge ที่ว่า “ความรู้ คือ

ความสามารถในการทำอะไรรู้ก็ตามอย่างมีประสิทธิภาพ (Knowledge is the capacity for effective actions)” องค์การจะต้องกระตุ้นและสร้างบรรยากาศที่ทำให้บุคลากรทุกคนกล้าคิด กล้าทำ กล้าลองผิดลองถูก โดยผู้บริหารจะต้องยอมรับผลลัพธ์ที่จะออกมาไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลวเพราะกระบวนการเรียนรู้มิได้ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์แต่มาจากประสบการณ์ที่ได้รับ ในการลงนำความรู้ที่ได้มาฝึกปฏิบัติ อย่างไรก็ตามกระบวนการจัดการความรู้ของแต่ละองค์การ มีความแตกต่างกันตามลักษณะการดำเนินงานและองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น โครงสร้างองค์การ ลักษณะงานขององค์การและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ดังนั้นองค์การ แต่ละองค์การจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และบริษัท องค์การของตนเอง

แนวคิดการจัดการความรู้ในสถานศึกษา

การจัดการความรู้เป็นแนวคิดของการจัดการสมัยใหม่ที่เห็นคุณค่าของบุคลากร ในองค์การว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่า ทั้งนี้ เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ ดังนั้นองค์การสมัยใหม่ จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ และบุคลากรในองค์การจะต้องสามารถ ทำงานได้ครอบคลุมงานหลักขององค์การทุกด้าน บุคลากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหาร สถานศึกษา ตลอดจนผู้บริหารการศึกษา จะต้องสนใจในด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นความรู้ที่มาจาก แหล่งต่าง ๆ โดยที่ผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารมากก็จะกลายเป็นผู้ที่มีความทันสมัย อยู่ในยุคของสังคม ฐานความรู้ คือ การใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ และปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เพราะความรู้เกิดจากปัญญา การค้นหา ศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์ห้วิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ ที่แท้จริง เชื่อถือได้ สามารถนำไป ปฏิบัติได้ บุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นผู้มีความรู้ และรู้จัก แสวงหาความรู้จนได้เป็นผู้ชำนาญการหรือเชี่ยวชาญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรทางการศึกษา ต้องมีความสามารถและทักษะในการจัดการความรู้ (อนงค์ อนันตริยเวช, 2550)

การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เป็นการรวบรวมความรู้สู่การปฏิบัติ (Tacit knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดจาก การเรียนรู้ เจตคติในงาน ประสบการณ์การทำงาน และพฤติกรรมการทำงานของแต่ละบุคคล ซึ่งปฏิบัติงานเรื่องเดียวกันหรือคนละเรื่อง แล้วประชุม หรือสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เมื่อรวบรวมแล้วก็มีการนำ ความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์ วิเคราะห์ (Analysis) หรือจัดระบบใหม่ เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ ยอมรับข้อดีและจุดที่เป็นปัญหาของกันและกัน มีการจัดเก็บข้อสรุปทั้งหมดอย่างเป็นระบบ

เพื่อนำไปสู่การยอมรับในกฎกติกาขององค์กรที่ทุกคนยอมรับ แล้วนำมาเผยแพร่ความรู้เพื่อให้เกิดการต่อยอดความรู้หรือสร้างประโยชน์จากความรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร รวมทั้งเป็นแบบอย่างต่อหน่วยงานอื่น อันจะยังประโยชน์ใน วงวิชาการ และงานการศึกษาต่อไป (ประชุม โปธิกุล, 2548)

สถานศึกษาเป็นหน่วยสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา เนื่องจากมีหน้าที่จัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน คุณภาพการศึกษา จะต่ำหรือสูง จึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครูเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ของครูจะต้องอาศัยความรู้และกระบวนการที่เหมาะสมในการจัดการความรู้ ซึ่งจะต้องดำเนินงานร่วมกับนักศึกษา ผู้บริหาร และชุมชน ทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติ ผู้นำ ผู้ร่วมมือ ดังนั้น บทบาทในการจัดการความรู้ของครูจึงอาจกล่าวได้ดังนี้ (สถาบันพัฒนาการบริหารการศึกษา, 2548)

1. การจัดการความรู้ของตนเอง เป็นการจัดการความรู้ในระดับบุคคล ในฐานะผู้นำในการจัดการเรียนการสอนและทำงานร่วมกับผู้เรียน ครูผู้อื่นในสถานศึกษา ผู้บริหาร และชุมชน
 2. การจัดการความรู้ในชั้นเรียน เป็นการจัดการความรู้ร่วมกับผู้เรียนในชั้นเรียน โดยเป็นผู้นำ ผู้สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน
 3. การจัดการความรู้ของสถานศึกษา เป็นการจัดการความรู้ระดับองค์กร โดยร่วมมือกับผู้บริหาร คณะครู ชุมชนและนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
- เมื่อครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีความจำเป็นจะต้องเป็นครูจัดการความรู้ในระดับต่าง ๆ ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความสามารถและทักษะในการจัดการความรู้สูงขึ้น ซึ่งมีเทคนิคสามารถกระทำได้ ดังนี้ (เบญจวรรณ เป็นนอก, 2551)

1. ขั้นการกำหนดความรู้ ครูจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแต่ละระดับ เพื่อนำมากำหนดความรู้ที่ต้องการในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งให้ความร่วมมือกับวิทยาลัยและบุคคลอื่นในการคิดวางแผน กำหนดความรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
2. ขั้นการแสวงหาความรู้ ครูจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาความรู้ พัฒนาความรู้สามารถของตนเองให้เข้าถึงความรู้ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การแสวงหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อนร่วมงานโดยการยอมรับในความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน
3. ขั้นการสร้างความรู้ ครูจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมสร้างความรู้ นวัตกรรมของสถานศึกษา เข้าร่วมประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น เช่น การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น

4. ขั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูจะต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา และเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สมาคม หรือ ชมรมทางวิชาชีพครู จัดขึ้นอยู่เสมอ รวมทั้ง ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะอื่น ๆ เช่น การเขียนบทความทางวิชาการ เผยแพร่ในวารสารของสภาวิชาชีพ การแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทาง Internet เป็นต้น

5. ขั้นการเก็บความรู้ ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเก็บความรู้ อย่างเป็นระบบในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการเก็บความรู้ในรูปแบบ Website วิกิพีเดีย แดทแบันทึกลงเสียง และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รวมทั้ง ครูจะต้องจัดทำแผนพัฒนางาน จัดทำเอกสารประกอบการสอนที่ได้จากการสร้าง และการแลกเปลี่ยนความรู้

6. ขั้นการนำความรู้ไปใช้ ครูจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมโดยการนำเสนอความรู้ ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ การประชุมสัมมนา หรือการประชุมเสนอผลงาน เป็นการเฉพาะ รวมทั้งมีการเผยแพร่ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น วารสาร เว็บไซต์ จดหมายข่าว เป็นต้น

เทคนิคดังกล่าวข้างต้น ถ้าครูกระทำอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้เกิดทักษะ และความชำนาญในการจัดการความรู้เพิ่มขึ้น เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning worker) ในที่สุด

การพัฒนาการจัดการความรู้ของครู อาจดำเนินการได้หลายลักษณะ รวมทั้ง การตรวจสอบจาก ตัวบ่งชี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาความสามารถในการจัดการ ความรู้ของครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาของ วิลลาวัลย์ มาคัม (2549) โดยได้พัฒนาตัวบ่งชี้ การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทราบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครูมีดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการกำหนดความรู้ มีตัวชี้วัดสำคัญได้แก่ ผู้บริหารเปิดโอกาส ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดความรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารสนับสนุน ให้ครูได้มีการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ

2. องค์ประกอบด้านการแสวงหาความรู้ มีตัวบ่งชี้สำคัญ ได้แก่ ครูตระหนักถึง ความรับผิดชอบในการเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ และครูได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาในการแสวงหาความรู้ร่วมกัน

3. องค์ประกอบด้านการสร้างความรู้ มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ สถานศึกษามีหน่วยงาน หรือบุคลากรรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ เช่น การจัดประชุมสัมมนา การอบรม การสาธิต การวิจัยในชั้นเรียน การระดมความเห็น การสนทนา เป็นต้น และ ผู้บริหารสนับสนุน ให้ครูมีการสร้างความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

4. องค์ประกอบด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ มีตัวบ่งชี้สำคัญ ได้แก่ บรรยากาศ การแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับภายในสถานศึกษาตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผลมากกว่า การใช้อารมณ์และความรู้สึกและบรรยากาศการทำงานภายในสถานศึกษามีลักษณะเป็น เพื่อนร่วมงานมากกว่าการเคารพเชื้อพัง

5. องค์ประกอบด้านการเก็บความรู้ มีตัวบ่งชี้สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารให้ความสำคัญ และเป็นผู้นำในการเก็บความรู้ของสถานศึกษาและครูมีความสามารถในการเก็บความรู้ อย่างเป็นระบบ เช่น ในแฟ้มพัฒนางาน ตำราเรียน การลงในวารสาร และจดหมายข่าว เป็นต้น

6. องค์ประกอบด้านการนำความรู้ไปใช้ มีตัวบ่งชี้สำคัญ ได้แก่ ครูสามารถนำความรู้ ความสามารถของตนไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และสถานศึกษาจัดให้ครูที่มีความรู้ และทักษะเป็นการเฉพาะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

อย่างไรก็ตาม การจัดการความรู้ของครูภายในสถานศึกษาเกิดจากการผสมผสาน การทำงานของปัจจัยที่สำคัญ คือ

1. ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในความสามารถ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการจัดการความรู้ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำ แห่งการเรียนรู้พัฒนาตนเองและเอื้ออำนวยให้บุคลากรภายในวิทยาลัยพัฒนาพร้อมกันไปด้วย

2. กระบวนการจัดการความรู้ โดยมีขั้นตอนดำเนินงานอย่างเหมาะสม บุคลากรทุกฝ่าย ในสถานศึกษามีความเข้าใจและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

3. เทคโนโลยีสารสนเทศ สถานศึกษาจะต้องให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีคุณภาพรองรับการจัดการ ความรู้ได้อย่างเหมาะสม และเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้ใช้ ระบบสารสนเทศอย่างทั่วถึง

4. การบริหารจัดการ ต้องจัดระบบบริหารจัดการที่เอื้ออำนวยโดยมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม รวมทั้ง มีการจูงใจที่เหมาะสม

การจัดการความรู้เป็นภารกิจของครูที่จะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นทั้งในส่วนของครูเอง ในชั้นเรียน และชุมชน เพื่อให้การทำหน้าที่การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย

การจัดการความรู้จึงเป็นการใส่ใจเรื่องความรู้ที่จะใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ หรือในระบบเป้าหมายของการจัดการความรู้ นอกจากเรียนรู้จากความรู้เผยตัวแล้ว ยังเอื้ออำนวย ในการเปลี่ยนรูปแบบของความรู้ฝังตัวไปเป็นความรู้เผยตัวสามารถเข้าถึงได้และยังสามารถนำมา แก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และการจัดการความรู้ในสถานศึกษา เป็นการบริหารการ จัดการเรียนการสอนให้มีการต่อยอดความรู้เป็นการเก็บรวบรวมประสบการณ์ ความเข้าใจ

รวมทั้งสร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ มีกระบวนการเชื่อมแหล่งความรู้และถ่ายทอดความรู้ โดยมีการวางแผน ซึ่งการวางแผนความรู้ (Knowledge planning) เป็นการมองไปข้างหน้า ถึงการใช้แหล่งความรู้การใช้โมเดลจัดวิธีการจัดการเรียนการสอน เทคนิคต่าง ๆ ให้การจัดการความรู้มีประสิทธิผลกำหนดการจัดการเรียนการสอน หรือการพัฒนาที่ใช้ความรู้เป็นฐาน ที่จะสนับสนุนครูผู้สอนหรือวิธีการอื่น ๆ ที่จะช่วยสถานศึกษา ในการแข่งขัน มีความสามารถ ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกสถานศึกษา

ในการจัดการความรู้ที่แบ่งขั้นตอนได้ดังนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2548)

1. การวิเคราะห์ การพิจารณาว่าสถานศึกษา ขาดความรู้ในเรื่องใด และต้องการความรู้ ประเภทใด จะเพิ่มความรู้ความชำนาญของครู โดยความรู้ชนิดใด วิเคราะห์ความมีประโยชน์ ความเหมาะสมที่จะใช้ในสถานศึกษา เข้าใจปัญหา โอกาส ยุทธศาสตร์ ทางแก้ การวิเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญต่อความสามารถในการจัดการความรู้ ทำให้รู้ว่าจะจัดหาความรู้ และจะนำ ความรู้ไปใช้อย่างไรให้เหมาะสม

2. การจัดหาความรู้ การได้ความรู้มี 2 ทางคือ ทางหนึ่งเป็นการเก็บรวบรวมความรู้ ทั้งจากแหล่งความรู้ ภายในและภายนอก ทั้งจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สิ่งพิมพ์และบุคคล ทางที่สอง คือ การสร้างสรรค์ความรู้ในวิทยาลัย เช่น การเรียนรู้จากการปฏิบัติ วิธีการทำงาน ใช้การวิจัย

3. การเก็บรักษา เป้าหมายคือ ทำความรู้ให้คงอยู่ เข้าถึงได้สะดวก และสะดวก ในการนำออกมาใช้

4. การนำไปใช้ เป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความสามารถในการแข่งขันในสังคมโลกและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข โดยใช้เวลาน้อยที่สุดในการปลูกฝังอบรมบ่มเพาะทั้งในการเตรียมตัวเตรียมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ที่ย่นเวลาโดยการส่งมอบการเรียนรู้ที่เต็มคุณภาพ

กิจกรรมต่อไปนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความรู้ในสถานศึกษา (จักรพรรดิ วัฒนา, 2550)

1. การดึงความรู้ออกมาจาก “ครูต้นแบบ” และกระจายความรู้ให้แก่ครูคนอื่น
2. จัดให้มีการประชุม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียน/ คุณภาพการศึกษา โดยอาจเป็นการประชุมตามปกติ หรือผ่านการสื่อสารทางไกล รูปแบบต่าง ๆ

3. จัดกระบวนการกลุ่มให้ครูผู้สอนในวิชาเดียวกัน ได้ระดมสมองแก้ปัญหา การเรียนการสอนร่วมกัน โดยมีการผลัดกันทำหน้าที่ผู้จัดการความรู้

4. ค้นหา และส่งเสริมครูผู้สอนผู้ที่มีความสามารถพิเศษในด้านความรู้และทักษะ การสอนนักเรียนและหาทางส่งเสริมให้อยู่ในสถานศึกษาด้วยการสร้างขวัญและกำลังใจ ในการทำงาน
5. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และกิจกรรม เพื่อพัฒนาครูในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อฝึกอบรม และพัฒนาครูแต่ละคนในสถานศึกษา
6. ส่งเสริม ขยายวงให้รางวัลแก่ครูผู้สอนที่มีการจัดการความรู้ที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันหรือการสอนงานครูรุ่นน้อง
7. จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อการสอนให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้น
8. การแลกเปลี่ยนความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit knowledge) โดยใช้วิธีการผู้ฝึกสอน (Coaching) หรือการจัดเป็นทีมผู้สอนที่การร่วมคิดร่วมทำงาน โดยการวางแผนการสอนเป็นทีม และใช้วิธีการประชุมแบบระดมสมอง
9. การแลกเปลี่ยนความรู้ที่ฝังในตัวคน (Tacit knowledge) โดยนำความรู้ Tacit knowledge ในครูดั้งเดิมออกมาแนะนำเสนอในรูปแบบของการเล่าเรื่อง การเปรียบเทียบ และการเขียนรายงานเพื่อนำเสนอหรือเสนอโดยสื่อ Electronic และทางที่ตีควรรนำความรู้ที่ฝังลึก ในตัวคนไปเปรียบเทียบกับผลการวิจัย เพื่อนำเสนอ วิเคราะห์เพื่อการตรวจสอบความเหมือน หรือต่างกับทฤษฎี หรือหลักการที่เป็นความรู้ประเภท Explicit knowledge การจัดการความรู้ สู่การปฏิบัติโดยใช้วงจรการจัดการความรู้

ในการจัดการความรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนที่พึงประสงค์ (Educational outcomes) คือ ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร และพันธกิจของ สถานศึกษานั้น วงจรข้อมูลสารสนเทศและความรู้ (The data-information-knowledge continues) ซึ่งเป็นวงจรที่มีผลกระทบซึ่งกันและกัน และจะเป็นวงจรที่ทำให้เกิดการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรและพันธกิจของสถานศึกษานับเป็นวงจร ที่ทำให้เกิดการจัดการความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ดังนั้น การจัดการความรู้ส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ของการทำงานจากการจัดการความรู้จะทำให้ เกิดผลสำเร็จของงานในระดับดีมาก ขึ้นไปถึงขั้นนำภาคภูมิใจ หรือในระดับนวัตกรรม พนักงาน เกิดการพัฒนา การเรียนรู้ เกิดความมั่นใจตนเอง เกิดความเป็นชุมชนในหมู่ผู้ร่วมงานและกลายเป็น บุคคลเรียนรู้คือ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ความรู้ของบุคคล และขององค์กร ได้รับการยกระดับ มีการสั่งสม และจัดระบบให้ “พร้อมใช้” และองค์กรหรือหน่วยงาน มีสภาพเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

แนวคิดพื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นระดับหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Carr & Kemmis, 1986) ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการวิจัยในลักษณะที่เป็นความร่วมมือกันทั้งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยต่างมีสถานะที่เท่าเทียมกันในการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมกันประเมินผล การใช้วิธีวิจัยหลักที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการหาคำตอบ ได้แก่ การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยกึ่งทดลอง และเชิงทดลอง ทั้งหมดเป็นวิธีวิทยาศาสตร์ของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) สำหรับการวิจัยที่ต้องการหาความหมาย และทำความเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นตามมุมมองของผู้ถูกวิจัย จะเป็นวิธีการของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) วิธีวิจัยเหล่านี้มีข้อจำกัดคือ การแก้ปัญหาไม่สามารถกระทำได้ทันทั่วทั้งในระหว่างกระบวนการทำวิจัย แต่ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ได้ออกแบบวิธีการวิจัยให้มีการปฏิบัติการแก้ปัญหาผนวก รวมเข้าไปด้วย ทำให้มีศักยภาพในการพัฒนาอันเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากวิธีวิจัยแบบอื่น ๆ (จำเรณู จิตรหลัง, 2555)

Kurt Lewin นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกันได้เขียนบทความชื่อ “Action research and minority problems” ในวารสาร “Journal of Social Issues” ตีพิมพ์ในปี 1946 ทำให้แนวคิดการทำวิจัย (Research) ไปพร้อม ๆ กับ การปฏิบัติงาน (Action) โดยผู้ปฏิบัติงานเป็นนักวิจัยเอง ที่เรียกว่า “Action Research” ได้เผยแพร่ไปอย่างกว้างขวางในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย แคนาดา รวมทั้งประเทศในทวีปยุโรปได้นำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานในบริบทต่าง ๆ ทั้งงานพัฒนาชุมชน องค์การธุรกิจ อุตสาหกรรม สาธารณสุข หรือการศึกษาในช่วงเวลา 50 ปี ที่ผ่านมา (จำเรณู จิตรหลัง, 2555)

Corey (1953) ได้ยืนยันว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เกิดจากการเสนอแนวคิดของ Collier ต่อคณะกรรมการของ Indian Affairs ระหว่างปี ค.ศ. 1933-1945 ความสำคัญของงานวิจัยเกี่ยวกับการวางแผนทางสังคม นอกจากจะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อโครงการวิจัยหรือเป้าหมายการวิจัยแล้ว ผลวิจัยก็ควรนำไปปฏิบัติได้โดยผู้ร่วมงานวิจัย และจะต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานโดยอาศัยประสบการณ์ที่ได้รับมา ผู้บริหารหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงานต้องร่วมกันวิจัยในสิ่งที่เป็นความต้องการในหน่วยงานของตนเองด้วย Kurt Lewin (1940) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยอาศัยแนวคิดสำคัญ 2 ประการ คือ การตัดสินใจของกลุ่ม และความตั้งใจร่วมกันที่จะทำการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งแนวคิดเริ่มต้นเกิดจากการพยายามเชื่อมโยงทฤษฎีที่นักวิจัยได้วิจัยไว้ไปสู่การปฏิบัติของผู้ปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาทางสังคมที่มีความแตกต่างของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะการแบ่งชนชั้น ความมีอคติ และการปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อย

Stephen (1953) จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ได้นำการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการจัดการศึกษาในอเมริกา โดยนำมาใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน หลักสูตร และการเรียนการสอนในโรงเรียน (Corey, 1953) ซึ่งต่อมาได้แพร่หลายเข้าไปในวงการศึกษาของอังกฤษและออสเตรเลียในช่วงทศวรรษ 1970 โดยในอังกฤษได้พยายามส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom action research) เพื่อให้ครูปรับปรุงการเรียนการสอนและเปลี่ยนแปลงบทบาทเรียกว่า ครูนักวิจัย (Teacher as a researcher) โดยสอนคู่ไปกับการทำวิจัยในชั้นเรียน (Elliott, 1987)

ออสเตรเลีย ได้มีการขยายแนวคิดเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างกว้างขวาง ถึงกับจัดให้การวิจัยปฏิบัติการเป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงโรงเรียนและการศึกษาของออสเตรเลีย โดยมีเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของโรงเรียน และการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน และสร้างความตระหนักให้กับครูในการแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มนักวิจัยของมหาวิทยาลัย Deakin ได้พัฒนาระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งประยุกต์แนวคิดพื้นฐานของ Kurt Lewin มาใช้ โดยกำหนดขั้นตอนของการวิจัยในลักษณะ “บันไดเวียน” (Spiral) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) (Ebbutt, 1983; Kemmis and McTaggart, 1988)

สมโภชน์ อเนกสุข (2548) กล่าวถึง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) เป็นการวิจัยที่มี คุณลักษณะหลายประการแตกต่างไปจากการวิจัยแบบปกติทั่วไป เช่น กระบวนการที่ใช้สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ มีพันธะกรณีระหว่างนักวิจัยกับชุมชน กรอบของการดำเนินงาน กำหนดขึ้น โดยกลุ่มคนในพื้นที่วิจัย จุดเน้นของการวิจัยเริ่มที่คนเป็นหลัก โดยทำให้คนมีคุณค่า มีความภูมิใจในการกระทำ เป้าหมายของการวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของกลุ่มคนในพื้นที่ตามเงื่อนไขที่เหมาะสมและตามความจำเป็น เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนถึงแม้ว่าแต่ละคนจะแตกต่างในด้านพื้นฐาน ทักษะ และโครงสร้างทางสังคม

สรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) นี้จึงเป็นเรื่องมือที่สำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วม และการปฏิบัติจริงร่วมกันในทุกขั้นตอน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ที่นำไปใช้ได้จริงและส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้เกิดการพัฒนาจิตสำนึก ความรู้สึกได้รับการปลดปล่อยและเรียนรู้การจัดการปัญหาของตนเองได้อย่างถูกวิธี

ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สำหรับความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีนักวิชาการให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

ซัชวาล์ ทัดศิวัช (2555) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายความว่า การร่วมกันดำเนินกระบวนการวิจัยโดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ทั้งที่เป็นชาวบ้านและนักพัฒนา กับผู้วิจัยภายนอก เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพความจริงของสังคมนั้นและเพื่อให้เห็นภาพแห่งคุณลักษณะสำคัญ

สมโภชน์ อเนกสุข (2548) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบของการวิจัยที่นักวิจัยมีความเกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนหนึ่ง ขององค์การและการเป็นนักวิจัย เป็นการนำแนวคิดและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในการศึกษา โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยช่วยกันแสวงหารูปแบบของการพัฒนาหรือหาวิธีการ แก้ปัญหา มีการพัฒนาความสำนึกในการวิเคราะห์วิจารณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงสภาวะ ความเป็นอยู่และวิถีชีวิต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างและความสัมพันธ์พื้นฐาน ในสังคมของตนเอง

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2548, หน้า 24-26) ได้ให้ความหมายถึง การวิจัยปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วม (PAR) คือ การวิจัยที่มุ่งศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหา ปฏิบัติตาม แผน และติดตามประเมินผล โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งสร้างพลัง อำนาจให้กับประชาชน โดย ทุกขั้นตอนมีสมาชิกของชุมชนเข้าร่วมด้วย

เคมมิส และแม็คแทกการ์ด (Kemmis & McTaggart, 1988, p. 5) ได้ให้ความหมาย “การวิจัยเชิงปฏิบัติการ” เป็นการศึกษาโดยคนในกลุ่มที่ปฏิบัติงานในองค์กรต่าง ๆ เพื่อที่จะ ปรับปรุงวิธีและลักษณะการปฏิบัติงาน ให้ชอบด้วยหลักการและเหตุผล มีคุณภาพดี รวมทั้ง ยังเป็นการสร้างความเข้าใจ ในงานที่ตนกำลังปฏิบัติงาน และสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ซึ่งกลุ่ม ผู้ร่วมงานวิจัยอาจรวมถึงครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีความสนใจร่วมกัน ในทางการศึกษา ได้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตร ในระดับโรงเรียน การพัฒนาวิชาชีพ การปรับปรุงโครงการในโรงเรียน การปรับปรุงระบบ และนโยบายของโรงเรียนจากความหมายต่าง ๆ และนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม (PAR) คือ การร่วมกันดำเนินกระบวนการวิจัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยช่วยกันแสวงหารูปแบบของการพัฒนาหรือหาวิธีการแก้ปัญหา โดย ทุกขั้นตอนมีสมาชิกของชุมชนเข้าร่วมด้วย

หลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

โดยหลักการนั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบของการวิจัย ที่ประกอบไปด้วย กระบวนการค้นคว้าทางสังคม (Social investigation) การให้การศึกษา (Education) และ การกระทำหรือการปฏิบัติการ (Action) เพื่อที่จะให้กลุ่มผู้ถูกกดขี่หรือด้วยโอกาส ในสังคมได้มีส่วนร่วม ร่วมในการสร้างความรู้และทำความเข้าใจกับสภาพการณ์ที่ปรากฏอยู่ รวมทั้ง

เปิดพื้นที่ให้เรียนรู้ และแก้ไขปัญหาพร้อมกันระหว่างหลายฝ่าย อันเป็นการสร้างความรู้ให้กับสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม

พันธุทิพย์ รามสูต (2540) อธิบายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีหลักการสำคัญที่ให้ความเคารพต่อภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนระบบการ สร้างความรู้ ซึ่งแตกต่างไปจากของนักวิชาการ โดยประกอบด้วย

1. ให้ความสำคัญและเคารพต่อภูมิปัญญาของชาวบ้าน โดยยอมรับว่าความรู้พื้นบ้าน ตลอดจนระบบการสร้างความรู้ และกำเนิดความรู้ในวิธีอื่นที่แตกต่าง ไปจากนักวิชาการยังเป็น สิ่งที่ปฏิบัติและยอมรับกันแพร่หลายในหมู่ชาวบ้าน คนยากจน เพื่อเป็นหนทางแก้ปัญหา ในการดำรงชีวิตของเขา

2. ปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของชาวบ้าน ด้วยการส่งเสริม ยกย่อง และพัฒนา ความเชื่อมั่นในตัวเองของเขา ให้สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานการณ์ปัญหา ของเขาเอง ซึ่งเป็นการนำเอาศักยภาพเหล่านี้มาใช้ประโยชน์แทนที่จะเมินเฉย ละเลย หรือเหยียดหยามว่าเป็นสิ่งไร้ค่าเช่นเคยปฏิบัติกันมา

3. ให้ความรู้ที่เหมาะสมกับชาวบ้านและคนยากจน โดยให้สามารถรับความรู้ ที่เกิดขึ้นใน ระบบสังคมของเขา และสามารถที่จะทำความเข้าใจ แปลความหมาย ตลอดจน นำไปใช้ได้ อย่างเหมาะสม

4. สนใจปรีทศน์ของชาวบ้าน โดยการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยเปิดเผย ให้เห็นคำถามที่ตรงกับปัญหาของชาวบ้าน เช่น การถูกกีดกันหรือแปลกแยก (Alienated) จากที่ดิน และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ การต้องดิ้นรนต่อสู้กับแรงบีบบังคับจากผู้มีอิทธิพล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นคำถามที่ นักวิจัยรูปแบบเก่าไม่ใคร่นึกถึงและไม่เคยเป็นจุดเน้นในการค้นหาความรู้มาก่อน

5. ปลดปล่อยความคิด การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยให้ชาวบ้าน และ คนยากจน สามารถใช้ความคิดความเห็นของตนอย่างเสรี ในการมองสภาพการณ์และปัญหาของ ตนเอง สามารถใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์ห้วิจารณ์ ตรวจสอบสภาพเท็จจริงต่าง ๆ สามารถ ยืนหยัดต่อต้าน พลังอิทธิพลจากภายนอกหรือจากอำนาจค้ำของผู้มีอำนาจ

วรรณดี สุทธิสาร (2556) อธิบายถึง หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย

1. มุ่งเสรีภาพ (liberation) หมายถึงความสำเร็จร่วมกันที่มี พื้นฐานของ ความเสมอภาคมีความเป็นอิสระ (Freedom) ยุติธรรม (Justice) และคำนึงถึงความสมดุลของ ระบบ นิเวศวิทยา หลักการของวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการขับเคลื่อนให้เกิด Action-reflection (Praxis)

3. มีคุณค่า (Value) เป็นคุณค่าจากความรู้ ความเชื่อ โดยใช้เกณฑ์จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน และให้ความสำคัญกับกระบวนการทางประวัติศาสตร์ สมาชิกในกลุ่ม PAR ต้องมีหน้าที่กอบกู้สิ่งที่ดิ่งงามในอดีต ขึ้นมา ใช้พลังของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการต่อสู้กับการครอบงำในปัจจุบัน

4. ตำรวจและปฏิบัติ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะ แสวงหาความสำเร็จร่วมกัน โดยการตั้งข้อคำถาม สนทนา (Dialogue) เพื่อสำรวจ ค้นหาแนวทางในการปฏิบัติ โดยเน้นที่การเปลี่ยนแปลงระดับ โครงสร้างมากกว่าที่ตัวบุคคล

5. ผลิตความรู้ใหม่ด้วยจิตสำนึก ภายใต้อำนาจประสบการณ์ กลุ่มจะค้นหาสิ่งใหม่ ๆ ท่ามกลาง ประสบการณ์ที่มีอยู่ด้วยความมุ่งมั่น

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีหลักการที่ตระหนักถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ คือเคารพความคิดเห็นของชาวบ้านยกย่องของภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน เพราะเป็นความคิดในการแก้ไขปัญหา จัดการปัญหาให้กับชุมชนด้วยความสามารถของ ชาวบ้านที่เรียนรู้ที่แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เพราะชาวบ้านจะเป็นผู้ที่รู้วาทะพยากรณ์ที่มีอยู่ในชุมชนที่ จะสามารถนำมาจัดการปัญหาและแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงกับสาเหตุ ส่งผลให้การแก้ไขปัญหา ประสบความสำเร็จจากในอดีตที่ภูมิปัญญาต่าง ๆ ของชาวบ้านไม่ได้รับความสนใจจากสังคมก็ได้รับ การยอมรับและทำให้ชาวบ้านได้เห็นถึงศักยภาพของเขามีอยู่ การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม จะมีส่วนกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความสนใจและมีจิตสำนึกในการร่วมจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งการ คิด และวิเคราะห์สภาพปัญหาที่แท้จริงและลงมือปฏิบัติ ซึ่งสิ่งที่ชุมชนจะได้รับจากการพัฒนาชุมชน คือ การเรียนรู้หลักในการพัฒนาอย่างถูกต้อง เป็นกระบวนการมากขึ้น การแก้ปัญหาด้วยตนเองและ ความรู้สึกรู้สีกมีคุณค่าก่อให้เกิดความเข้มแข็งของคนในชุมชน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 กรอบความคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) (ชอบ เข้มก๊ัด และ โกวิทย์ พวงงาม, 2547, หน้า 29)

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	
Participatory Action Research	
หลักการ	เป็นมรรควิธีในการแก้ปัญหาของชุมชน กระบวนการเพิ่มขีด
ยุทธวิธี	ความสามารถ ประชาชน องค์การชุมชน เพื่อร่วมแก้ไขปัญหา โดยทำให้ชาวบ้าน เห็นความสำคัญของระบบข้อมูลและใช้ข้อมูลเพื่อร่วมแก้ปัญหาชุมชน
วิธีการ	1. กระบวนการจัดการชุมชน - สร้างผู้นำที่ดี - สร้างเครือข่ายความร่วมมือ 2. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน - ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ

ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีรูปแบบที่แตกต่างกันและมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น การวิจัยโดยมีชุมชนเป็นฐาน (Community-Based inquiry) การวิจัยปฏิบัติการแบบร่วมมือ (Collaborative action research) การวิจัยปฏิบัติการเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Critical action research) เป็นต้น คุณค่าของการวิจัยแบบนี้ คือ กระบวนการของความร่วมมือ (Stringer, 1999, p. 9; Kemmis & McTaggart, 2000, p. 567; Mills, 2000, p. 7 cited in Creswell, 2002, p. 609) ลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติการสังเกต การสะท้อน การปฏิบัติ และการปรับปรุงแผนเพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไป จนกว่าจะได้รูปแบบของการปฏิบัติงานที่พึงพอใจ ซึ่งต้องมีความยืดหยุ่นสูงและไม่ควรกำหนดเวลาในการวิจัยหรือกิจกรรมไว้ล่วงหน้า รวมทั้งตระหนักถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านว่ามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าภูมิปัญญาของนักวิชาการ (สมอาจ วงศ์ชมทอง, 2536 อ้างถึงใน ประพิน วัฒนกิจ, 2542)

เคมมิส และวิลคินสัน (Kemmis & Wilkinson, 1998 cited in Creswell, 2002) ได้สรุปลักษณะที่สำคัญของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไว้ 6 ประการ คือ

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยทำการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างส่วนบุคคลกับส่วนรวม เพื่อสร้างความเข้าใจว่าแต่ละบุคคล

ถูกสร้างใหม่โดยอาศัยการปฏิบัติการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม เมื่อนำมาประยุกต์กับทางการศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอาจเป็นการศึกษาการทำงานเป็นทีมของครู เป็นต้น

2. รูปแบบการวิจัยเป็นการศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วม หมายความว่า แต่ละบุคคล แต่ละฝ่ายศึกษาตนเองระหว่างกระบวนการศึกษานี้ พวกเขาดำเนินการตรวจสอบว่าตนเอง มีความเข้าใจอย่างไร มีทักษะ ค่านิยม รวมถึงความรู้ของตนเองในปัจจุบันทั้งในแง่ที่ดี และแง่ที่เป็นอุปสรรคนั้นมีอะไรบ้าง ตัวอย่างเช่น ครูผู้สอนต้องการศึกษาตนเองเพื่อสร้างความเข้าใจ ที่ดีขึ้น ในการปฏิบัติงานของพวกเขา และความรู้เหล่านี้ได้สร้างแนวทาง (และอุปสรรค) ให้กับครู ต่อการทำงานกับผู้เรียนหรือไม่

2. รูปแบบการวิจัยเป็นการลงมือปฏิบัติและทำงานร่วมกัน ทำงานร่วมกันเพราะว่า การค้นหาความจริงนี้จะสำเร็จได้ด้วยผู้อื่น เป็นการลงมือปฏิบัติเนื่องจากว่าเป็นการสำรวจ การกระทำของชุมชน ผลผลิตของความรู้ โครงสร้างขององค์การทางสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะลดการกระทำที่เป็นอุปสรรคที่ไม่สมเหตุสมผล ลดการสูญเสีย ลดความอยุติธรรม หรือ ความไม่พึงพอใจลง ตัวอย่างเช่น ครูอาจต้องทำงานร่วมกับครูคนอื่น ๆ เพื่อลดการสูญเสีย และระดับของความไม่พึงพอใจของการทำงานแบบร่วมศูนย์ในโรงเรียนซึ่งทำให้ขาดผลงาน นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ เป็นต้น

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการปฏิบัติการที่จุดประกายที่สร้างสรรค์ เพื่อให้หลุดออกจากอุปสรรคของความไม่สมเหตุสมผล และโครงสร้างการทำงานที่ไม่เหมาะสม ที่จำกัดมิให้เกิดการพัฒนา ตัวอย่างเช่นจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อมุ่งไปยังการเปลี่ยนแปลง กระบวนการบริหารงานแบบรวมอำนาจของครูในสถานศึกษา การปรับกระบวนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น เป็นต้น

5. วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคือ เพื่อช่วยให้ แต่ละบุคคลได้หลุดพ้นจากอุปสรรคที่พบในสื่อ ในภาษา ในกระบวนการทำงาน และ ในความสัมพันธ์ของอำนาจที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ตัวอย่างเช่น ครูอาจได้ความกดดันจากกฎระเบียบ ของโรงเรียนซึ่งทำให้รู้สึกว่าจะไม่ได้รับอำนาจในการดูแลผู้เรียนในชั้นเรียน

6 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยแบบไตร่ตรองครุ่นคิด และ เน้นในเรื่องของการนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิบัติ สิ่งนี้เกิดขึ้นในรูปแบบของ การไตร่ตรองอย่างเป็นพลวัตกับการลงมือกระทำ เมื่อครูไตร่ตรองถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในโรงเรียนควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำอีกหลาย ๆ ครั้ง พร้อมกับทบทวนประเด็นปัญหา ที่ค้างไว้ กับสิ่งที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่กระทำสำเร็จจากผลของการปฏิบัตินั้น เป็นต้น

ระเบียบวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2548, หน้า 13-16) กล่าวถึง กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก สรุปได้ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ “ประสานพื้นที่” ในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย ขั้นตอนย่อย

2 ขั้นตอน คือ

1.1 การคัดเลือกชุมชน โดยผู้วิจัยดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนทุกด้าน นับตั้งแต่ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากรชุมชน ลักษณะทางด้านชีวภาพ ข้อมูลด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ การสื่อสาร ในการศึกษาดังกล่าวควรรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยอาจอาศัยข้อมูลจากหน่วยราชการที่มีอยู่ องค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมกับการสำรวจเบื้องต้นในชุมชน ต่อจากนั้นจึงตัดสินใจเลือกชุมชนที่มีความเหมาะสมและปัญหาที่สามารถวิจัยได้

1.2 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ทั้งนี้เพื่อปูทางไปสู่ความร่วมมือร่วมใจระหว่างนักวิจัยกับสมาชิกของชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องทำให้คนในชุมชนยอมรับและไว้วางใจ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้วิจัยมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนเสียก่อน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยควรดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 เข้าพื้นที่ด้วยความเชื่อมั่นว่า บุคคลในชุมชนมีความคิด ความสามารถในการวิเคราะห์แจกแจงปัญหา ตลอดจนแก้ปัญหาได้

1.2.2 ในทุกโอกาสต้อง “เปิด” ให้คนในชุมชนแสดงความคิดเห็นความรู้สึก ปัญหาที่นักวิจัยต้องรู้จักการรับฟังคนในชุมชนให้มาก

1.2.3 บอกตนเองเสมอว่าเป็นเพียงผู้กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดแนวคิดในการพัฒนา เป็นผู้คอยประคับประคองเกื้อหนุน ร่วมดำเนินกิจกรรมกับชุมชนและทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ เตรียมความพร้อม ทักษะในการปฏิบัติงานให้กับชุมชน รู้จัก “บูรณาการ” ตนเองให้เข้ากับวิถีชีวิตในชุมชนนั้น

1.2.4 ทำการติดต่อบุคคลสำคัญ ๆ ในชุมชน ถ้าเป็นหมู่บ้านก็ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาสวัด ผู้อาวุโสที่คนในชุมชนให้การยอมรับ ครู พ่อค้า เป็นต้น ถ้าเป็นองค์กรหรือหน่วยงาน ก็ต้องติดต่อบุคลากร ผู้เป็นเจ้าของสถานที่ เช่น ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ ครูหัวหน้าสาย ฝ่ายปกครอง ฝ่ายวิชาการ เป็นต้น โดยแนะนำตนเองต่อชุมชนว่าท่านเป็นใคร มาทำอะไร รวมทั้งแนะนำโครงการซึ่งเป็นการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัยนี้

1.2.5 เปิดโอกาสให้มีการซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดทุกขั้นตอน สำหรับขั้นการประสานพื้นที่นี้ เป็นขั้นที่สำคัญมาก ถ้าผู้วิจัยไม่สามารถบูรณาการตนเองเข้ากับ

ชุมชนได้ ไม่สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดโครงการได้ ก็จะเป็นการยากที่จะก้าวไปสู่ขั้นต่อไป ซึ่งอาจต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของชุมชนเป็นสำคัญ

2. ขั้นลง/ มื้อวิจัย “ใส่ใจกระบวนการชุมชน” ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักวิจัยพึงกระทำ ได้แก่

2.1 การศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนการประเมินทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้น โดยดำเนินการศึกษาร่วมกับชุมชนซึ่งจำเป็นต้องกระทำควบคู่ไปกับการให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องของกระบวนการและขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่ชุมชนนี้ เป็นการใช้รูปแบบและแนวคิดการศึกษาผู้ใหญ่ ครอบคลุมการพัฒนาทักษะต่าง ๆ นับตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ของชุมชน การประเมินความต้องการของชุมชน การพัฒนาเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ การวิเคราะห์ข้อมูล การตีความข้อมูล การสรุปและให้ข้อเสนอแนะบนพื้นฐานของข้อมูล

2.2 การกำหนดปัญหา ซึ่งในเบื้องต้นอาจพบว่า ชุมชนมีปัญหาและความต้องการที่หลากหลาย แต่เมื่อถึงขั้นการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาอาจจะพบว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเลือกและกำหนดปัญหาที่มีการลำดับความสำคัญของปัญหา โดยพิจารณาจากปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ความรุนแรงของปัญหาความยากง่ายในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหา และจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน การนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในขั้นตอนนี้ต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการเลือกและกำหนดปัญหา

2.3 การร่วมออกแบบการวิจัย โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดวิธีการเก็บข้อมูลว่าจะเก็บข้อมูลอะไร อย่างไร ส่วนใดจะใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต หรืออาจจะใช้การอภิปรายกลุ่ม จะใช้เวลาในการเก็บข้อมูลนานเท่าไร ใครจะรับผิดชอบเก็บข้อมูลในเรื่องอะไร เป็นต้น

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้อาจพบข้อจำกัดสำหรับคนในชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากประสบการณ์และความรู้ในเรื่องการวิจัยมีจำกัด ดังนั้น ผู้วิจัยจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนคัดเลือกสมาชิกของชุมชนก็จะได้ทราบถึงสถานการณ์ของปัญหาที่ได้มีการหยิบยกมาว่ามีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด อะไร คือสาเหตุของปัญหา มีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ ใครหรือกลุ่มใดที่มีผลกระทบหรือได้รับความเดือดร้อนจากปัญหานั้นบ้าง

2.5 การนำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมของชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้ทราบ และเป็นการร่วมกันยืนยันและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมกับเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดทำแผนงาน หรือโครงการเพื่อแก้ปัญหาต่อไป

3. ขั้นพัฒนา “มุ่งแก้ปัญหาชุมชน” ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักวิจัยพึงดำเนินการ ดังนี้

3.1 กำหนดโครงการเพื่อแก้ไขปัญหานั้น ๆ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ระบุกิจกรรมต่าง ๆ ขั้นตอนการดำเนินงานให้ชัดเจน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิก แต่ละคนในการดำเนินกิจกรรม จัดทำตารางและกำหนดเวลาที่จะดำเนินตามโครงการ หรือ กิจกรรมต่าง ๆ ในขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ ยังเป็นกระบวนการตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ผู้วิจัยนอกจากจะเป็นผู้ที่คอยกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ แล้วผู้วิจัยอาจจะต้องทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น แนะนำช่องทางในการหาแหล่งทรัพยากร หรือ แหล่งที่ให้การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน นอกเหนือจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อนำมาใช้ ในการดำเนินงาน

3.2 การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมีแกนนำหรือกลุ่มในชุมชนเป็นกลุ่มทำงานแต่ละกลุ่มนี้จะต้องเป็นกลุ่มบุคคลที่สมาชิกในชุมชนให้การยอมรับ โดยกลุ่มทำงาน หรือกลุ่มแกนนำนี้อาจจำแนกกลุ่มหรือองค์การที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งมีความเหมาะสม สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ หรือลักษณะของงาน แต่ในกรณีที่ชุมชนยังไม่มีกลุ่มหรือองค์การที่เหมาะสม ก็มีความจำเป็นต้องจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรมที่ได้ตั้งไว้ สิ่งสำคัญในตอนี้ คือ การกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกของชุมชน ระหว่างสมาชิกในกลุ่มทำงาน ระหว่างสมาชิกชุมชนกับผู้วิจัย และการมอบหมายงานให้ตรงกับ ศักยภาพและความสามารถของบุคคล การกระจายทรัพยากร และการให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม ในการดำเนินงานต่าง ๆ

ทั้งนี้ในการกำหนดกิจกรรมในการดำเนินงาน จำเป็นต้องอาศัยความรู้ และทักษะ บางประการซึ่งรวมทั้งเทคนิคการบริหารงาน การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา เพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน จึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้วิจัยในการจัดอบรมหรือจัดหาวิทยากร ภายนอก หรือแม้แต่ในชุมชนเองที่จะเสริมความรู้ ทักษะให้กับสมาชิกทั้งก่อนและขณะปฏิบัติการ การติดตามและประเมินผล ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อค้นหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติงานว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องแก้ไข โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปตามแผนงาน ที่กำหนดไว้หรือไม่ ในขั้นตอนนี้สมาชิกของชุมชนยังมีส่วนร่วม และเป็นผู้ดำเนินการติดตาม และประเมินผล โครงการ ดังนั้นจำเป็นเช่นกันที่กลุ่มติดตามและประเมินผล จะได้รับการฝึกอบรม ความรู้และเทคนิคในการติดตามและประเมินผลอย่างง่าย ๆ จากผู้วิจัยก่อนที่จะปฏิบัติงาน

เพื่อความเหมาะสมอาจมีการจัดตั้งกลุ่มติดตามและประเมินผลกลุ่มใหม่ขึ้นอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ เพื่อทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะเพื่อป้องกันอคติที่จะเกิดขึ้นจากการติดตามและประเมินผล

นอกจากนี้แล้ว ชัชวาล ทัดสีวัช (2555) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-research phase)

ในระยะนี้เป็นการเตรียมชุมชน เพื่อให้มีความพร้อมเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและเป็นแก่นแกนหลักของการวิจัยแบบนี้ โดยการดำเนินงานขั้นตอนนี้ มีจุดมุ่งเน้นสำคัญที่จะให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัย ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน รวมถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องในขั้นเตรียมการนี้ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยกล่าวคือ

1.1 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Build-up rapport) โดยวิธีการสร้าง

ความสัมพันธ์กับชุมชนที่ดีที่สุดคือการปฏิบัติตัวของนักวิจัยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งนี้ นักวิจัยควรร่วมกิจกรรมทุกอย่างของชุมชนซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้ นักวิจัยสามารถทำความเข้าใจโลกทัศน์ของชาวบ้านได้ดีมากขึ้น โดยทั่วไปแล้ว ผู้วิจัยจะลงพื้นที่เพื่อไปพบกับบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนที่มีส่วนสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัย หรือเป็นประชาชนกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย พูดคุยแนะนำตัวเองเพื่อให้ทุกฝ่ายได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และความต้องการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในกิจกรรมการวิจัย อันจะช่วยให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสามารถทำการวิเคราะห์คาดหมายสภาพการณ์และปัญหาของการดำเนินงานวิจัยที่อาจเกิดขึ้นและสามารถเตรียมรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การสำรวจศึกษาชุมชน (Surveying and studying community) เป็นขั้นตอน

ของการศึกษาข้อมูลที่เป็นลักษณะทางกายภาพ และแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ภายในชุมชน รวมถึงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง ซึ่งโดยมากแล้ว ผู้วิจัยจะใช้แบบสังเกต สมุดบันทึก และถ่ายภาพสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักฐานจากหน่วยงานราชการหรือจากองค์การพัฒนาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีบางโครงการวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน หรือผู้สูงอายุเพื่อทราบประวัติความเป็นมาของชุมชนด้วย

1.3 คัดเลือกชุมชน (Selecting community) ได้เสนอความเห็นไว้ว่า โดยทั่วไป

แล้วการคัดเลือกชุมชนจะยึดหลักการเลือกชุมชนที่ ด้วยโอกาสในการพัฒนา (Disadvantage community) เพื่อเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างโอกาสความเท่าเทียมในการพัฒนากับชุมชนอื่น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยจำนวนมากคัดเลือกชุมชนโดยยึดเอาประเด็นของปัญหาที่เกิดขึ้น

ในชุมชนและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเยียวยาโดยเร่งด่วน หรือบางกรณีการวิจัยมุ่งหมายกระทำต่อชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแข็งขัน เพื่อเป็นชุมชนต้นแบบของการทำวิจัยและการพัฒนาให้กับชุมชนอื่นด้วยเช่นกัน

1.4 การเข้าสู่ชุมชน (Entering community) ข้อมูลชุมชนนับเป็นสิ่งสำคัญ และเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจกำหนดพื้นที่ดำเนินการ ซึ่งข้อมูล ดังกล่าวควรเป็นข้อมูลที่มีรอบคอบ อาจมาจากส่วนราชการเช่น ข้อมูลความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลจำนวนประชากรและบุคคลที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน หรือกรณีปัญหาท้องถิ่น เป็นต้น และอาจเป็นข้อมูลที่ต้องการพัฒนาเอกชนรวบรวมไว้ หรือนักวิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเองโดยการสำรวจชุมชน(Community surveying) ก็ได้

1.5 การเตรียมคนและเครือข่ายความร่วมมือ เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับชาวบ้านเพื่อเป็นแกนนำในการปฏิบัติงานวิจัย ร่วมกับนักพัฒนาและคณะผู้วิจัย มีการเตรียมคน 3 กลุ่ม คือ เตรียมคน ในชุมชน คณะนักวิจัยมักจะลงพื้นที่เพื่อจัดประชุมในชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ชาวบ้านรู้จัก และคุ้นเคยกับกระบวนการและการดำเนินงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน และรวดเร็ว เตรียมนักพัฒนา ด้วยการประชุมร่วมกับนักพัฒนา ซึ่งโดยทั่วไปแล้วคนกลุ่มนี้หมายถึงผู้นำชุมชน พัฒนาการอำเภอหรือพัฒนาการอำเภอประจำตำบล และเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น เช่น ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การพัฒนากายนอกที่มีความสนใจศึกษาร่วมกัน กิจกรรมสำคัญของการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ คือ การประสานความร่วมมือ การสร้างความเข้าใจในกรอบของการทำงานวิจัย และการหาหรือแนวทางพัฒนาชุมชน ซึ่งมักจะรวมถึงการประสานงานเรื่อง การใช้สถานที่ดำเนินการประชุมด้วย และเตรียมนักวิจัยด้วยการประชุมปรึกษากันเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจตรงกันในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการทำงานวิจัย

ส่วนการเตรียมเครือข่ายความร่วมมือนั้น งานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหลายชิ้นได้ใช้วิธีการให้ครูผู้วิจัย/ นักวิจัยทำการประสานกับองค์กรภาครัฐและหรือองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการดำเนินงานวิจัย การเตรียมเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กระบวนการวิจัยดำเนินไปได้ด้วยดี

นอกเหนือไปจากนี้แล้ว การจัดเวทีที่ง่ายต่อความเข้าใจและสะท้อนความต้องการของประชาชนที่มีบรรยากาศสบาย ๆ หรือการศึกษาชุมชนประกอบ ยังจะช่วยให้คณะผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่กว้างขวางมากขึ้น และบางกรณีจะช่วยให้คณะนักวิจัยสามารถสร้างคำถามที่แหลมคมต่อการกำหนดปัญหาของการวิจัยได้ อีกประการหนึ่ง การขาดความชัดเจนในประเด็นที่ต้องการนำเสนอเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหารวมทั้งการขาดความต่อเนื่องในการมีส่วนร่วมวิจัยของชาวบ้าน ยังอาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมชาวบ้านติดตามผู้นำชุมชน หรือชาวบ้านส่วนใหญ่ ในแบบ

“ว่ายังไงก็ว่าตามกัน” ซึ่งบางกรณีผู้นำชุมชนอาจขาดความเป็นกลางหรือมีแนวโน้มฝักใฝ่ฝ่ายการเมือง กระทั่งส่งผลให้ตัวชาวบ้านตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ และการตัดสินใจของชาวบ้าน สร้างความชอบธรรมให้แก่การดำเนินกิจกรรม/ โครงการพัฒนาของภาครัฐ

2. ระยะดำเนินการวิจัย (Research phase) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยคือ

2.1 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน (Problem identification and diagnosis)

ในขั้นนี้ เน้นการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนและการให้การศึกษาแก่ชุมชน (Community Education Participation-CEP) โดยเน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ โดยวิธีการจะใช้การอภิปรายถกปัญหา (Dialogue) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้าน ทั้งที่เป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนระดับบุคคลและระดับกลุ่มบุคคล เพื่อเป็นการประเมินปัญหาและความต้องการของชุมชน (Need assessment) พร้อมไปกับการประเมินความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากร (Resource assessment) ที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อที่จะนำทรัพยากรมาใช้ในการกำหนดแผนเพื่อการจัดโครงการต่อไป

2.2 การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ (Project appraisal and identification)

เมื่อมีการวิเคราะห์โครงการโดยการประเมินความต้องการของชุมชนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในความเป็นจริงมักจะมีหลายแนวทาง ชาวบ้าน และนักวิจัยจะต้องพิจารณาร่วมกันว่าวิธีการแก้ไขปัญหาใดที่เหมาะสมกับท้องที่ หรือมีความเป็นไปได้ โดยชาวบ้านควรริบบทบาทหลักเข้ามีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น และกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ

2.3 การกำหนดแผนงานโครงการและการจัดการ (Planning phase) กิจกรรม

ในช่วงนี้จะเป็นกระบวนการตัดสินใจร่วมกันเพื่อคัดเลือกโครงการและกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการ ดังนั้น เพื่อความมั่นใจว่าโครงการที่ได้รับการคัดเลือก เป็น โครงการและกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ดังนั้น หลังจากที่ผ่านมาขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาชุมชน มาแล้ว ผู้วิจัยควรจะต้องใช้วิธีการกระตุ้นให้ชาวบ้านมีบทบาทหลักในการแก้ไขปัญหา การกำหนด โครงการ และกิจกรรมที่จะดำเนินการ

2.4 การปฏิบัติตามโครงการ (Implementation phase) เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีก

ขั้นตอนหนึ่ง โดยคำถามที่ผู้วิจัยจะต้องใช้ถามกันในกลุ่มหรือในขณะทำงานเพื่อการดำเนินการในขั้นนี้ คือใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร ในแง่ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ โดยทั่วไปมักเป็นประเด็นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในกระบวนการวิจัย พบว่า ความไม่สนใจเข้ามีส่วนร่วมของชาวบ้านจำนวนไม่น้อย นอกเหนือไปจากการขาดความรู้ความเข้าใจอันดีต่อกระบวนการและผลประโยชน์ของการทำวิจัยแล้ว การเข้าร่วมงานวิจัยของชาวบ้าน จึงเป็นไปได้ โดยเน้นการรับฟังสิ่งที่ผู้วิจัย และนักพัฒนาพูดเป็น

3. ระยะเวลาติดตามและประเมินผลโครงการ (Monitoring and evaluation Phase) เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวกับการการวัดผลสำเร็จของโครงการ ซึ่งหากโครงการมีความสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและอย่างต่อเนื่อง ก็อาจจะเป็นข้อพิสูจน์ถึงความไม่ประสบความสำเร็จของโครงการได้ ในขั้นตอนนี้ โดยมากแล้วคณะผู้วิจัยจะร่วมกับชาวบ้านที่เป็นผู้ร่วมงานวิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลที่เป็นผลของการวิจัยว่าครบถ้วนถูกต้องหรือไม่ จากนั้นจะมีการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์และจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับชุมชน รวมถึงการสานต่อให้ชาวบ้านนำผลของการวิจัยไปดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนต่อไป ในขั้นตอนนี้ยังคงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และกระตือรือร้นของฝ่ายต่าง ๆ ผลลัพธ์ของการวิจัยจะปรากฏออกมาสอดคล้องกับความต้องการพัฒนาหรือสามารถใช้ได้กับการแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด และเข้าร่วมกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่องและบังเกิดผลประโยชน์ในภาพรวม

กล่าวโดยสรุป ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีรายละเอียด และสิ่งที่นักวิจัยต้องคำนึงถึงค่อนข้างมากนับตั้งแต่ขั้นเตรียมการประสานพื้นที่ ขั้นลงมือวิจัย ใส่ใจกระบวนการชุมชน ไปจนถึงขั้นก้าวสู่งานพัฒนา มุ่งแก้ปัญหาชุมชน โดยนักวิจัยจะต้องมีการเตรียมตัวและวางแผนการทำงาน ที่รัดกุมพอสมควร ข้อสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มองการทำงานแต่ละขั้นเหล่านี้ให้เป็นวงจรต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อมีการติดตามประเมินผลงานพัฒนาในขั้นสุดท้ายแล้ว ก็มักจะนำไปสู่การกลับไปรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนอันเป็นขั้นตอนแรกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อแสวงหาหนทางร่วมกันในการปรับปรุงพัฒนางานนั้น ๆ อย่างต่อเนื่องต่อไป

บทบาทของนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมีกลุ่มบุคคลที่ขาดไม่ได้อยู่ 2 กลุ่ม คือ 1) นักวิจัย และ 2) ประชาชนหรือชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายของการวิจัยในกรณีการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมทางการบริหารการศึกษาที่ใช้สถานศึกษาเป็นพื้นที่วิจัยกลุ่มชาวบ้านก็คือ บุคลากรของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดส่วนหนึ่ง ขึ้นอยู่กับ บทบาทของนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้องว่า สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทได้อย่างเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ในที่นี้ ผู้เขียนขอเสนอบทบาทที่ควรปฏิบัติของทั้งนักวิจัยและผู้เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานภาคสนามของการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการ 3 ขั้นตอนของ การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเป็นกรอบในการกำหนดบทบาท ดังตารางที่ 6 (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2548)

ตารางที่ 6 บทบาทของนักวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการวิจัย	บทบาทนักวิจัย	บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ชาวบ้าน
1. ชั้นเตรียมการ ประสานพื้นที่	สำรวจและศึกษาข้อมูลของชุมชนอย่าง รอบคอบ เพื่อให้ได้ชุมชนที่เหมาะสมต่อการทำวิจัย โดยนักวิจัยอาจใช้การสัมภาษณ์ หรือการสนทนากลุ่มกับ ชาวบ้าน ทั้งนี้ นักวิจัยต้องให้เกียรติและเปิดใจรับฟังข้อมูลจากชาวบ้านอย่างเต็มที่	ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่แท้จริง ของชุมชนแก่นักวิจัย
1.1 การคัดเลือกชุมชน	1. ให้ความช่วยเหลือชุมชนและแสดงความมีน้ำใจกับชุมชน ในโอกาสที่เหมาะสม 2. รักษาสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนให้ ต่อเนื่อง	
2. ชั้นลงมือวิจัย	1. สืบเสาะค้นหาปัญหาของชุมชนใน ทุก ๆ ด้าน โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้สะท้อนปัญหาและแสดงความคิดเห็น อย่างเต็มที่	1. ให้ความร่วมมือในการสะท้อนปัญหา
2.1 ชั้นศึกษาปัญหาและความต้องการของ ชุมชน	2. ประเมินทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน	2. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรในชุมชน
2.2 ชั้นกำหนดปัญหาวิจัย	1. ดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อสรุปจาก ชาวบ้านถึงปัญหาที่มีความสำคัญเพื่อ นำมาสู่การแก้ปัญหาและการพัฒนา	1. ให้ความเห็นเพื่อการจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาของชุมชน

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	บทบาทนักวิจัย	บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ชาวบ้าน
2.3 ขั้นตอนการวิจัย	1. ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยแก่ชาวบ้าน 2. ออกแบบการวิจัยโดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมตัดสินใจ	1. เรียนรู้กระบวนการวิจัย 2. ให้ข้อมูลและร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับ ขั้นตอน/วิธีการวิจัย/ เครื่องมือการวิจัย
2.4 ขั้นวิเคราะห์ ข้อมูล	1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหา แนวทางการแก้ปัญหา ทรัพยากรที่ต้องใช้ ทั้งนี้โดยชุมชนมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ข้อมูล	1. เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ข้อมูล
2.5 ขั้นนำเสนอ ข้อมูล ต่อชุมชน	1. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อ ชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน ตรวจสอบข้อมูล/ ยืนยันความถูกต้อง	1. ให้ความเห็นต่อผลการวิเคราะห์ ข้อมูล
3. ขั้นพัฒนา	1. ดำเนินการให้ชาวบ้านตัดสินใจเลือก โครงการที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหา/ พัฒนา	1. ให้ความเห็นและตัดสินใจเลือกโครงการแก้ไขปัญหา/ พัฒนาชุมชน
3.1 ขั้นกำหนด โครงการ เพื่อแก้ไข ปัญหา/ พัฒนา	2. ดำเนินการให้ได้ตัวแทนชุมชนที่จะมาเป็นคณะทำงานพัฒนา	1. ส่งตัวแทนเข้าเป็นคณะทำงานใน โครงการ
3.2 ขั้นปฏิบัติตาม แผน	3. ประสานงานให้คณะทำงานสามารถทำงานตามโครงการได้ โดยผู้วิจัยอาจต้องเป็นสื่อกลางในการให้ความรู้	2. คณะทำงานเรียนรู้/ ฝึกประสบการณ์ให้มีความรู้ความสามารถใน การดำเนินงานตามโครงการ 3. คณะทำงานปฏิบัติงานตามขั้นตอนของโครงการ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	บทบาทนักวิจัย	บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ชาวบ้าน
3.2 ขั้นปฏิบัติตามแผน (ต่อ)	เสริมประสบการณ์ และสรรหาทรัพยากร เพื่อการดำเนินการ	
3.3 ขั้นติดตามประเมินผล	1. วางแผนการประเมินผล โดยให้ชุมชน มีส่วนร่วม 2. กำกับติดตามประเมินผล การดำเนินงาน ทั้งการประเมินก่อนการ ดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลัง การดำเนินการ โดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน 3. นำผลการประเมิน มาปรับปรุง พัฒนาการ ดำเนินงาน โดยชุมชนมีส่วน ร่วมในการปรับปรุงแก้ไข	1. ร่วมวางแผน การประเมินผลกับ นักวิจัย 2. ร่วมประเมินผล การดำเนินงานในทุกขั้นตอน กับนักวิจัย 3. ร่วมปรับปรุงพัฒนา การดำเนินงานกับนักวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

เตือนใจ รักษาพงศ์ (2551) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้
เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม พบว่า ด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย
3 องค์ประกอบหลัก คือ

1. ด้านการบริหารวิชาการ คือการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระ และหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งผู้อำนวยการส่งเสริมให้ ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัด กระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรม ฝึกทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เช่นการทำโครงการ การเขียน แผนภาพความคิด เป็นต้น การส่งเสริมให้รักการอ่าน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีการนิเทศ การเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนและการนิเทศ แบบอื่น ๆ

2. ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ควรประกอบด้วย การระบุมความรู้ การพัฒนาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้และการเรียนรู้ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครู ดำเนินการประจักษ์ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ความรู้ ที่มีและความรู้ที่ไม่มีสถานศึกษาในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และองค์ความรู้ที่จำเป็น ในแต่ละสาระการเรียนรู้ในการพัฒนาความรู้เพื่อให้ได้ข้อสรุปนั้น มีการนำแผนการจัดการเรียนรู้ ในแต่ละสาระการเรียนรู้ไปใช้อย่างเป็นระบบมีการปรับเนื้อหา กิจกรรม การวัดผล ในแผน การจัดการเรียนรู้ให้ได้เหมาะสม ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยทีมวิชาการดำเนินการ รวบรวมความรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้

3. ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรม เทคโนโลยี โครงสร้างและการวัดผล ผู้นำเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบโครงการจัดการความรู้ประกอบด้วย วัฒนธรรมที่โรงเรียนปฏิบัติอยู่แล้วก่อน คือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้อำนวยการได้มีการใช้กลยุทธ์ การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้อำนวยการจะให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมกำหนด วิสัยทัศน์ แผนงาน โครงการ โดยใช้กลยุทธ์แบบชี้หน้า

ด้านประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ คือ ประสิทธิผล จากการนำรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ไปใช้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหาร เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ครูนำการจัดการ ความรู้ไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้และมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ความสำคัญกับการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกจากนั้นแล้ว นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงาน มีการทำงานที่เป็นระบบ จากการเรียนรู้โดยการทำโครงการ

ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2551) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบของการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ประกอบด้วย 9 ตัวแปร ได้แก่ 1) การเตรียมการตามกระบวนการจัดการความรู้ 2) การนิเทศ ติดตามผล และประเมินผล 3) การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงาน 6) การวางแผน 7) การสื่อสาร 8) การสร้างความรู้ 9) การยกย่องชมเชย และการให้รางวัลรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ใช้วิธีการอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ คือ 1) การเตรียมการตามกระบวนการจัดการความรู้ 2) การนิเทศ ติดตามผลและประเมินผล 3) การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงาน 6) การวางแผน 7) การสื่อสาร 8) การสร้างความรู้ 9) การยกย่องชมเชย และการให้รางวัล มีความถูกต้องต้องเหมาะสมและเป็นไปได้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารองค์การสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ได้

ผกาพันธ์ อินตะแก้ว (2552) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการความรู้ของกลุ่มโรงเรียนสาธิต โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของกลุ่มโรงเรียนสาธิต ทำการประเมินรับรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบรูปแบบการจัดการความรู้ที่สมบูรณ์ตามบริบท โครงสร้างการจัดการความรู้ของกลุ่มโรงเรียนสาธิตที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ประกอบด้วย 1) ที่มาของรูปแบบการจัดการความรู้ของกลุ่มโรงเรียนสาธิต 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการความรู้ของกลุ่มโรงเรียนสาธิต

ส่วนของรายละเอียดรูปแบบการจัดการความรู้ของกลุ่มโรงเรียนสาธิตประกอบด้วย 1) องค์ประกอบเพื่อสนับสนุนการจัดการความรู้ของกลุ่มโรงเรียนสาธิต 2) วิธีการจัดการความรู้ของกลุ่มโรงเรียนสาธิตและส่วนของแผนผังแสดงรายละเอียดการบริหารจัดการความรู้ของกลุ่มโรงเรียนสาธิต

กริชเพชร โสภภาพ (2552) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองยางห้วยสะแบก อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มีการจัดการความรู้ตามขั้นตอน 7 ขั้นตอน ที่ประกอบไปด้วย 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแลกเปลี่ยน และ 7) การเรียนรู้ โดยมีรูปแบบการจัดการความรู้ซึ่งได้กำหนดเป็นแผนภูมิ เพื่อง่ายต่อการปฏิบัติตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการความรู้ และสามารถนำเสนอได้ง่าย

และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้ 1) การบ่งชี้ความรู้ซึ่งจะบ่งชี้ความรู้จากการกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจและเป้าหมายให้ชัดเจน ต้องสำรวจความรู้ที่จำเป็น และความรู้ที่มีในสถานศึกษาว่ามีอะไรบ้าง และอยู่ในรูปแบบใด 2) การสร้างและการแสวงหาความรู้ มีความสัมพันธ์กับขั้นบ่งชี้ความรู้เพราะจะต้องสร้างและแสวงหาความรู้ตามที่ได้บ่งชี้ไว้ 3) การนำความรู้มาประมวลผลและกลั่นกรองให้ได้ความรู้ที่มีประโยชน์ที่จะนำมาใช้ในการจัดการความรู้ 4) การนำความรู้เหล่านั้นมาจัดการและเก็บไว้ให้เป็นระบบ 5) เมื่อความรู้ถูกจัดให้เป็นระบบก็จะเข้าถึงความรู้ได้ง่าย 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็จะง่ายมากขึ้น 7) ความรู้คือการเรียนรู้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ความรู้ที่ได้ก็ให้ย้อนกลับไปเริ่มปฏิบัติตามขั้นตอนแรกและปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปเพื่อให้เกิดการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่องและให้เป็นวงจรการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบการจัดการความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยพบว่า หน่วยงานจำเป็นต้องมีการปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น หน่วยงานมีการประยุกต์ความรู้เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำงานมีการใช้และการประเมินผลความรู้ โดยบุคลากรในองค์กรที่ต่อเนื่องหมุนเวียน และการใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์จากความรู้และประสบการณ์ที่มากมายขององค์กร หน่วยงานมีการเผยแพร่ความรู้และเกิดการแบ่งปันอย่างจริงจังพร้อมกับพัฒนาการเรียนรู้โดยผ่านการถ่ายทอดความรู้จากแหล่งทรัพยากรที่เหมาะสม ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และมีการจัดช่องทางเผยแพร่ความรู้อย่างกว้างขวางตลอดทั้งองค์กร โดยรวมถึงการวิจัย บริการเทคโนโลยีและระบบใหม่ ๆ บุคลากรในหน่วยงานมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลทั้งในและนอกประเทศ มีการสืบค้นโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ บทความทางวิชาการ วารสารอินเทอร์เน็ต/ อินทราเน็ตและรวบรวมความรู้ที่กระจัดกระจาย ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานและการใช้กระบวนการที่เป็นขั้นตอนชัดเจนในการแก้ไขจุดบกพร่อง ซึ่งการใช้กระบวนการที่เป็นขั้นตอนชัดเจนในการแก้ไขจุดบกพร่องมีความสำคัญในการบริหารองค์กรเป็นอย่างมาก และการจัดการความรู้ (Knowledge management) จำเป็นต้องมีตัวชี้วัดเพื่อให้การวัดและประเมินผลสามารถชี้วัดความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

นลินี ชนสันติ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะบริหารด้านการสอนงานและมอบหมายงานของผู้บริหารสายสนับสนุนสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ ต้นแบบชื่อ COACHING Model เป็นรูปแบบที่เกิดจากการพัฒนาสมรรถนะบริหารที่มีความจำเป็นสูงสุดในการจัดการความรู้ให้กับผู้ได้บังคับบัญชา คือ สมรรถนะด้านการสอนงานและมอบหมายงาน ที่มีองค์ประกอบด้วย วิธีการ กิจกรรม 8 ขั้นตอน คือ 1) การพูดคุยหารือร่วมกันในการให้

ความช่วยเหลือ (C-Collaboration) โดยมหาวิทยาลัย จัดหาผู้สอนงาน หรือทีมพี่เลี้ยงจากภายใน หรือภายนอก มาสร้างบรรยากาศการพูดคุยให้เห็นประโยชน์ในการพัฒนาด้านการสอนงาน และมอบหมายงานทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ส่วนบุคคลในการค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี จากผู้รู้และมีประสบการณ์เพื่อมาจัดทำเป็นหลักสูตรในการสร้างเสริมสมรรถนะด้านนี้

2) การกำหนดวัตถุประสงค์ (O-Objective) การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย/ กิจกรรม/ ระยะเวลา/ ผลผลิต/ ผลลัพธ์ผู้สอนงาน (Coach) จากภายนอกและผู้ถูกสอนงาน (Coachee) ผู้บริหารสายสนับสนุน การจัดหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะบริหารด้านการสอนงาน และมอบหมายงานให้กับผู้บริหารสายสนับสนุนจากบุคคลภายนอกหรือภายในมหาวิทยาลัย มีทั้งหมด 10 กิจกรรม ใช้ระยะเวลา 60 ชั่วโมง โดยในแต่ละกิจกรรมเน้นในการพัฒนาตัวบุคคล ที่จะได้รับการพัฒนา 67 ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะส่วนบุคคลที่จะสามารถพัฒนาระดับสมรรถนะ ด้านการสอนงานและมอบหมายงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น 3) ลงมือปฏิบัติ (A-Action) เมื่อผู้บริหาร ผ่านการอบรมในหลักสูตรแล้วนำไปใช้กับบุคลากรใหม่ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้กับ บุคลากรใหม่ แต่อาจจะต้องกำหนดระดับการพัฒนาในแต่ละรอบการประเมินให้ชัดเจนว่า แต่ละตำแหน่งอาจจะมีระดับแตกต่างกัน โดยให้ ผู้บริหารสายสนับสนุนนำไปใช้ทั้งบุคลากรใหม่ และบุคลากรตำแหน่งต่าง ๆ โดยใช้กิจกรรมบางส่วน ที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงาน 4) การประเมิน ทุกกิจกรรม (C-Check) โดยมีความเห็นเพิ่มเติมที่จะให้มีการทดสอบวัด พื้นฐานความรู้ของ ผู้บริหารสายสนับสนุน (Pretest) ก่อนเข้าร่วมในหลักสูตร และเมื่อเสร็จสิ้น โครงการ จะมีการวัด ประเมินผล 5) แนวคิดแบบองค์รวม (H-Holism) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นการพัฒนา ผู้บริหารสายสนับสนุนในการเป็นต้นแบบในการสร้างแนวคิดแบบองค์รวม เพื่อนำมาถ่ายทอด ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะในเรื่องดังกล่าวให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะก่อให้เกิด วัฒนธรรม “จิตอาสา” มองเห็นประโยชน์ขององค์กรเป็นเป้าหมายของความสำเร็จ 6) I-Innovation (การสร้าง นวัตกรรม) โดยการถอดองค์ความรู้จากผู้สอน มานำเสนอ และจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงาน ในการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีที่สามารถใช้งานได้ สะดวก 7) การจัดตั้งกลุ่มพี่เลี้ยง ด้านต่าง ๆ (N-Networking) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้สอน งานในระดับผู้บริหารสายสนับสนุน ทุกระดับ และจัดกลุ่มเป็นสามด้านตามลักษณะตำแหน่ง 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนางาน ด้านการปฏิบัติงาน และด้านพัฒนาด้านสังคม 8) เป้าหมายการพัฒนาคน สู่คนสู่องค์กร (G-Goal for resultant) ในการนำเข้าสู่องค์กร แห่งการเรียนรู้

กฤษณา สงวนศักดิ์ศิริ (2554) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบการจัดการความรู้ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้พบผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสม และสอดคล้องระดับมาก ได้แก่ การใช้

กระบวนการที่เป็นขั้นตอนชัดเจนในการแก้ไขจุดบกพร่อง มีวิธีการในการแสวงหาจัดเก็บ ใช้ความรู้อย่างเป็นระบบ และมีจริยธรรม มีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อหาจุดบกพร่อง ในเรื่องความรู้ มีการใช้รูปแบบการจัดการความรู้โดยทีมงานตามกลยุทธ์

ผลการประเมินการใช้กระบวนการจัดการความรู้ ทั้ง 6 ขั้นตอน ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 1) การแสวงหาความรู้ (Knowledge acquisition) 2) การสร้างความรู้ (Knowledge creation) 3) การจัดเก็บความรู้ (Knowledge storage) 4) การวิเคราะห์และการสกัดความรู้ (Knowledge analysis and data mining) 5) การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ (Knowledge transfer and dissemination) และ 6) การประยุกต์ และการทำให้ข้อมูลถูกต้องเที่ยงตรง

นัซพร นกสกุล (2554) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาต้นแบบ แผนการสอนอ่านในวิชาทักษะภาษา และการสื่อสาร สำหรับครูในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้สำหรับครูในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 กระบวนการจัดการความรู้ (KMP) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้มี 5 ขั้นตอนการดำเนินงาน 2) การสร้างความรู้มี 4 ขั้นตอนการดำเนินงาน 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มี 4 ขั้นตอนการดำเนินงาน 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ มี 3 ขั้นตอนการดำเนินงาน 5) การเข้าถึงความรู้ มี 2 ขั้นตอนการดำเนินงาน 6) การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้มี 4 ขั้นตอนการดำเนินงาน และ 7) การเรียนรู้มี 3 ขั้นตอนการดำเนินงาน และองค์ประกอบหลักที่ 2 กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง (CMP) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การเตรียมการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมี 5 ขั้นตอนการดำเนินงาน 2) การสื่อสาร มี 3 ขั้นตอนการดำเนินงาน 3) กระบวนการและเครื่องมือ มี 2 ขั้นตอนการดำเนินงาน 4) การเรียนรู้ 5) การวัดผล มี 3 ขั้นตอนการดำเนินงาน และ 6) การยกย่องชมเชยและให้รางวัลมี 3 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ซึ่ง 2 กระบวนการนี้ ในการจัดการความรู้ เมื่อพิจารณากระบวนการจัดการความรู้ (KMP) เป็นรายด้าน พบว่า ครูการศึกษาพิเศษ มีระดับการปฏิบัติมากในเรื่องการสร้างและแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ และการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ และกระบวนการจัดการความรู้ที่มีระดับ การปฏิบัติปานกลางคือการบ่งชี้ความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ และการเข้าถึงความรู้

และเมื่อพิจารณากระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง (CMP) โดยรวมพบว่า ครูการศึกษาพิเศษมีระดับปฏิบัติมาก ในด้านการจัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม กระบวนการ และเครื่องมือ การฝึกอบรมและการเรียนรู้การวัดผลการยกย่องชมเชยและให้รางวัล และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสาร มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

พรพิมล ธรรมภิรมย์โชค (2554) ที่ได้การศึกษา สภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสำคัญ สำหรับการจัดการความรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก สามารถสรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 คน ประกอบด้วย 1) จำนวนบุคลากรที่ขาดแคลนทำให้ครูไม่มีเวลา ในการพัฒนางานในหน้าที่อื่น ๆ ได้ นอกจากงานประจำและงานจรที่ถูกละทิ้งให้ทำจากหน่วยงาน ต้นสังกัด และอื่น ๆ 2) ครูผู้สอนไม่คิดปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน 3) ขาดความร่วมมือบุคลากร ในโรงเรียน 4) ผู้บริหารไม่มีความรู้เรื่องการจัดการความรู้ 5) จิตสำนึกของบุคลากรที่มี ส่วนเกี่ยวข้องที่ไม่มีความรับผิดชอบ 6) บุคลากรมีทักษะไม่ตรงตามที่ต้องการ 7) การจัดการ เรื่องเล็กให้กลายเป็นเรื่องยุ่งยาก 8) ความเอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา 9) การยอมรับความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 10) ความหลากหลายของระดับความสามารถของผู้เรียน เด็กด้อยโอกาส 11) บุคลากรไม่ตรงความสามารถ 12) ความพร้อมของนักเรียน ด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวย สุขภาพ และการเรียนการสอน และ 13) เน้นครูเป็นหลักมากเกินไปไม่คำนึงถึงผู้เรียน เป็นสำคัญ

ด้านที่ 2 การจัดการความรู้ ประกอบด้วย 1) การนำความรู้มาใช้ในการพัฒนางาน โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง 2) แนวทางในการทำงานไม่ชัดเจน 3) ความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของกระบวนการจัดการความรู้ 4) บุคลากรมีอายุมากใกล้เกษียณ ไม่มีความรู้ และทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และ 5) โครงสร้าง การจัดเก็บความรู้ที่เป็นระบบทำให้ค้นหาได้อย่างรวดเร็ว

ด้านที่ 3 องค์กร ประกอบด้วย 1) งบประมาณน้อย 2) ขาดที่ปรึกษาที่มีความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริงจึงทำให้ไม่เป็นรูปธรรม 3) ขาดการประเมินผลอย่างต่อเนื่องจึง ทำให้การปรับปรุง คุณภาพการทำงานยังไม่ประสบผลสำเร็จ 4) ขาดวัสดุอุปกรณ์ 5) หน่วยงาน ให้ความสำคัญในการจัดการความรู้เฉพาะกลุ่มสาระหลัก เช่น คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ส่วนกลุ่มสาระอื่น โดยเฉพาะกลุ่มสาระฯ การงานอาชีพ ไม่ค่อยได้รับการอบรม/ สัมมนา ทั้งจากหน่วยงาน โดยตรง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 6) องค์กรในการบริหารการจัดการความรู้ มีขนาดใหญ่ต้องใช้เวลาในการจัดเก็บข้อมูลมาก

ด้านที่ 4 เทคโนโลยี ประกอบด้วย 1) สื่อ และนวัตกรรมนำเสนอความรู้ 2) หาผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ชำนาญการด้านการวิเคราะห์ และเทคโนโลยีมาเชื่อมโยงกับการจัดการความรู้ได้น้อย และด้านที่ 5 การเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 2) ขาดการแบ่งปันแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันภายใน และภายนอกโรงเรียน และ 3) การสร้างบรรยากาศ และพื้นที่ ในการแลกเปลี่ยน

แนวทางการแก้ไขปัญหาสำหรับการจัดการความรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก สามารถสรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านองค์กร ประกอบด้วย 1) ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ 2) มีการติดตามประเมินผลการนำความรู้มาใช้พัฒนางานอย่างเคร่งครัด ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริงหรือควรจะเป็น 3) ควรจัดกิจกรรมที่พัฒนาตัวบุคลากรให้เน้นความสำคัญ และมีความรับผิดชอบกระตือรือร้นในการทำงาน 4) สร้างความเป็นเอกภาพของบุคลากร 5) มีที่ปรึกษาที่มีความรู้ความสามารถ 6) เพิ่มพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะแบบไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างเสริมบรรยากาศ และสร้างแรงจูงใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 7) ลดภาระงานอื่น ๆ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้น้อยลง หรือจัดบุคลากรอื่นมารองรับเพื่อให้ครูได้รับมีเวลาในการดำเนินการในการจัดการความรู้

2. ด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 1) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานรายงานการจัดการความรู้ 2) ประชุมวางแผนการดำเนินงานรายงาน และกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ 3) ดำเนินงานตามแผน 4) ให้ความรู้เรื่องการจัดการความรู้กับบุคลากร 5) มีการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อทำการจัดการความรู้ 6) จัดทำองค์ความรู้/ แหล่งข้อมูลที่เกิดจากการทำ KM 7) ประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดและจัดทำสารสนเทศด้าน KM เพื่อสะดวกในการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการพัฒนาสู่ความสำเร็จขององค์กร 8) ครูวิชาการสายชั้นจัดตารางเรียนให้เหมาะสมกับสภาพปัญหา และ 9) จัดทำคู่มือเพื่อใช้เน้นแนวทางในการทำงานให้เน้นรูปธรรม

3. ด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) จัดเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน 2) จัดกิจกรรมแห่งการเรียนรู้ และ 3) การมีส่วนร่วมกับชุมชน

4. ด้านคน ประกอบด้วย 1) ครู ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ 2) ครูผู้สอนต้องปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน โดยผู้บริหาร หรือผู้ที่มีความรับผิดชอบต้องมีการนิเทศบ่อย ๆ 3) ผู้บริหารต้องมีเทคนิคในการบริหารบุคลากรในโรงเรียนให้มีความร่วมมือกัน 4) ให้ขวัญกำลังใจ และเชิดชูเกียรติแก่บุคลากรที่มีการจัดทำ KM ที่เป็นระบบ และสามารถเกิดความก้าวหน้าขององค์กร 5) ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 6) ผู้บริหารต้องพิจารณาหาคนมาเรียนรู้ และต้องติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิด 7) หากครูใหม่ที่ไม่มียศและไม่คิดอัตรา และ 8) ผู้บริหารต้องมีธรรมาภิบาล

มนต์ชัย พงษ์นุ่มกุล (2555) ที่ได้ทำการศึกษา แนวทางการประเมินผลการจัดการความรู้สำหรับโรงเรียนแพทย์ในประเทศไทย พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนแพทย์จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) การจัดการความรู้ในฝั่งของโรงพยาบาลจะเน้นทางด้านบริการเป็นหลัก 2) การจัดการความรู้ในฝั่งของคณะแพทยศาสตร์โดยรูปแบบของการจัดการความรู้จะต้องมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน การวิจัย การดำเนินงานทางวิชาการ การบริหารจัดการ

ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ 1) ในรูปแบบกิจกรรม สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เช่น กิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติ งานมหกรรมคุณภาพ กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเป็นต้น เพื่อให้ บุคลากรในองค์กรได้พบกัน ได้มีสังคมน่วมกัน มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน โดยอำนวยความสะดวกทั้งเวลา สถานที่ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนการจัดเก็บ เผยแพร่ ค้นคืน ได้แก่ เว็บไซต์ 3) การให้รางวัลในรูปแบบต่าง ๆ

สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบของการจัดการความรู้คือการเชื่อมโยงคนให้เข้ากัน ให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการเรียนรู้

กุสุมากร บุญไชยแสน (2556) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อทำการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความรู้ พัฒนารูปแบบและการประเมินรูปแบบการจัดการ ความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ในสภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความรู้และมีปัญหาในการจัดการ ความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างความรู้ 2) ด้านกำหนดความรู้ 3) ด้านการแสวงหาความรู้ และ 4) ด้านการนำ ความรู้ไปใช้ และผลการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดการความรู้ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการความรู้เป็นอย่างดี และยังมีประสบการณ์ในการจัดการความรู้ในสถานศึกษา พร้อมทั้งประสบความสำเร็จ ทั้งด้านครู และสถานศึกษาได้รับรางวัล พร้อมผ่านการประเมิน สมศ. รอบ 3 ในระดับดีมากขึ้นไป มีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เพิ่มด้านการนำความรู้ไปใช้ และตัวรูปแบบมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้และมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ธีรเชษฐ ปราชญ์ธนจตุพร (2557) ได้ทำการศึกษา รูปแบบการจัดการความรู้สำหรับ โรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า 1) รูปแบบ การจัดการความรู้สำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 11 กิจกรรมหลัก 98 กิจกรรมย่อย ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เตรียม ความพร้อม มี 5 กิจกรรมหลัก คือ การสร้าง ความเข้าใจ การสร้างทีมงาน การศึกษาสภาพ การจัดการความรู้ การวางแผน การให้ความรู้ และมี 53 กิจกรรมย่อย ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการจัดการ ความรู้ มี 2 กิจกรรมหลัก คือ การเตรียมการ และการปฏิบัติการ และมี 27 กิจกรรมย่อย ขั้นตอนที่ 3

ประเมินรูปแบบการ จัดการความรู้ มี 4 กิจกรรมหลัก คือ การสร้างแบบ ประเมิน การประเมิน รูปแบบ การยกย่องชมเชยและ การให้รางวัล การประชาสัมพันธ์ และมี 18 กิจกรรมย่อย

2) ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ การจัดการความรู้สำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มาก

สุชาสินี สุพิชญางกูร (2557) ที่ได้ทำการศึกษา องค์ประกอบของการจัดการความรู้

ในการบริหาร โรงพยาบาลชุมชน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการความรู้ของ โรงพยาบาลชุมชน เนื่องจากในกระบวนการจัดการ ความรู้มีการกำหนดโครงสร้างความรู้ตามความเหมาะสมกับวิธีการที่ทำให้บุคลากรเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว 2) วัฒนธรรมองค์กร เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการความรู้ของ โรงพยาบาลชุมชน เนื่องจากในวัฒนธรรมองค์กร ต้องมีการทำงานเป็นทีม และมีผู้รับผิดชอบการทำงานและยังต้องมีการชมเชยให้รางวัล เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแบ่งปันความรู้ 3) การใช้เทคโนโลยีด้านการจัดการความรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการความรู้ของ โรงพยาบาลชุมชน เนื่องจากการที่บุคลากรภายในองค์กรสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีจะก่อให้เกิดการติดต่อสื่อสาร การประสานงานภายในองค์กรมากยิ่งขึ้น เกิดการสร้างเครือข่าย ความสัมพันธ์ภายในองค์กรต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดช่องทางการให้บริการและช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากร 4) ผู้นำเชิงเป้าหมายจากผลการศึกษาพบว่า ผู้นำเชิงเป้าหมายเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการความรู้ของ โรงพยาบาลชุมชน เนื่องจากผู้บริหารต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ในด้านการจัดการความรู้ การสนับสนุนด้านงบประมาณ และเป็นผู้นำในการปฏิบัติและให้กำลังใจ และยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการจัดการความรู้จะประสบความสำเร็จอย่างดั้นนั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยผู้บริหารจะต้องเข้าใจแนวคิด และตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการความรู้เพื่อให้ผู้บริหารสื่อสารและผลักดันให้มีการจัดการความรู้ในองค์กร อีกทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีในการแบ่งปันความรู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา 5) วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการความรู้ เนื่องจากการเรียนรู้ของกลุ่มภาคีหรือทีมที่เรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้การปฏิบัติงานที่ดีที่สุด เพื่อเป็นสร้างนวัตกรรมโดยมีการสื่อสารหลากหลายวิธีทั้งในแผนกเดียวกันและต่างแผนก

สุชาสินี พรหมแดง (2557) การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ผลการศึกษาสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ระดับการปฏิบัติการจัดการความรู้ที่กำหนดไว้แต่ละองค์ประกอบโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการปฏิบัติอันดับสูงสุด ได้แก่ การแสวงหาความรู้ รองลงมาได้แก่ การระบุนความรู้ และระดับการปฏิบัติอันดับต่ำสุด ได้แก่ การจัดเก็บความรู้

สำหรับปัญหาการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ระดับการปัญหาการจัดการความรู้ที่กำหนดไว้แต่ละองค์ประกอบโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับปัญหาที่พบอันดับสูงสุด ได้แก่ การระบุนความรู้รองลงมาได้แก่ การจัดเก็บความรู้ และระดับปัญหาที่พบอันดับต่ำสุด ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้

รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) แนวคิดของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วย กระบวนการในการจัดการความรู้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการวางแผน มี 5 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 4 แนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการจัดการความรู้โดยมีองค์ประกอบการจัดการความรู้ 6 ด้าน คือ การระบุนความรู้ มี 5 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 7 แนวทางปฏิบัติ การแสวงหาความรู้ มี 6 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 8 แนวทางปฏิบัติ การสร้างความรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้ ความสำเร็จ 9 แนวทางปฏิบัติการจัดเก็บความรู้ มี 4 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 9 แนวทางปฏิบัติ และการนำความรู้ไปใช้มี 8 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 10 แนวทางปฏิบัติ และขั้นตอนที่ 3 การกำกับ ติดตาม และประเมินผล มี 4 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ 5 แนวทางปฏิบัติ และ 5) ผลที่คาดว่าจะได้รับ มีผลการประเมินความเที่ยงตรงของรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ความพึงพอใจต่อรูปแบบและคู่มือการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับระดับความพึงพอใจอันดับสูงสุดได้แก่ รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำคู่มือและกิจกรรมอื่น ๆ ได้ รองลงมาได้แก่ คู่มือการจัดการความรู้ นำไปใช้จัดการความรู้ในสถานศึกษาได้และระดับความพึงพอใจอันดับต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้เป็นประจำเพื่อให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

และพบว่า ความสำเร็จในการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความสำเร็จ อันดับสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ฯลฯ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความรู้ที่ได้มาจนเกิดเป็นเครือข่าย และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ ผู้บริหาร ครู ฯลฯ สร้างองค์ความรู้จากข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ จนได้ความรู้ และนวัตกรรมใหม่ ๆ และระดับความสำเร็จอันดับต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหาร เป็นผู้นำและส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง

ปฏิมา พุฒตาลดง (2558) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของ วิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ และประเมินรูปแบบการจัดการ ความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า 1) สภาพการจัดการความรู้ของ วิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า มีการดำเนินการวางแผนเพื่อกำหนดความรู้ ที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา การค้นหาความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานจาก แหล่งความรู้ภายในมากกว่าแหล่งความรู้ภายนอก มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการทำงานเป็นทีม มีเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในการจัดการความรู้ 2) ปัญหาการจัดการความรู้ของ วิทยาลัยสารพัดช่าง ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า สถานศึกษายังมีการสร้างความตระหนักให้กับ ครูทุกฝ่ายในสถานศึกษาให้เห็นความสำคัญของการวางแผนกำหนดความรู้ที่น้อย ขาดการสำรวจ ความต้องการของบุคลากรเกี่ยวกับความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความรู้ที่กำหนดขาดการวิเคราะห์สภาพความพร้อมของ สถานศึกษาในการกำหนดความรู้ 3) ความต้องการการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่าง ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ต้องการสร้างความตระหนักในการค้นหาความรู้ให้แก่บุคลากร การจัดการกิจกรรมเพื่อให้บุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานใหม่ๆ สร้างเครือข่าย การแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษากำหนดนโยบาย เพื่อให้เกิดการนำความรู้ ไปใช้ประโยชน์ในองค์กรที่ชัดเจน 4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของวิทยาลัย สารพัดช่าง ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารความรู้ พบว่า ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีช่องทางเลือก เพื่อให้เกิดความรู้ที่หลากหลาย จัดให้มี เทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอ ด้านโครงสร้างพื้นฐานพบว่า สถานศึกษาจัดสร้างพัฒนาระบบ โครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องการจัดการความรู้ จัดโครงสร้างที่เน้นนำไปใช้ได้จริง มีคลัง ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นไว้บริการภายในองค์กร ด้านการวัดผลและการประเมินผล พบว่า การสร้าง ความเข้าใจให้กับครูในระบบวัดและประเมินตนเองมีการประเมินผลการใช้องค์ความรู้ 5) รูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย

7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การแลกเปลี่ยนความรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ 7) การวัดและประเมินผล

6) ผลการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่าง ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง เป็นรูปแบบการจัดการความรู้ที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ในระดับมากที่สุด และระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

Marquardt and Reynolds (1994) ศึกษาเกี่ยวกับ องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการความรู้ว่า องค์การจะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมต่างๆที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ เพิ่มผลผลิตและบริการขององค์การซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ 1) การมีโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม (Appropriate structure) สอดคล้องกับลักษณะขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมขององค์การ 2) มีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในองค์การ (Corporate learning culture) ควรมีบรรยากาศที่กระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการใฝ่รู้ เกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าและถ่ายทอดความรู้ต่อกันอย่างกว้างขวาง 3) มีเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ (Learning technology) องค์การต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างทั่วถึงทั้งองค์การ จัดให้มีการเก็บประมวล และการถ่ายทอดข้อมูลให้ทั่วถึงอย่างรวดเร็วและถูกต้อง ทันเวลา 4) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คือ สมาชิกมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Vision) วิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่เป็ความมุ่งหวังขององค์การที่ทุกคนจะต้องร่วมกันทำให้เกิดความเป็นรูปธรรมขึ้น องค์การควรกำหนดความรู้ไว้ วิสัยทัศน์ให้ชัดเจนเพื่อผลักดันให้การปฏิบัติงานมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน 5) มีการเพิ่มอำนาจแก่สมาชิก (Empowerment) เป็นการกระจายอำนาจความรับผิดชอบและการตัดสินใจแก้ปัญหาไปสู่พนักงานระดับล่างอย่างทั่วถึงกัน 6) มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมและเครือข่าย (Teamwork and networking) การทำงานในลักษณะนี้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสร้างสรรค์ ทำให้กลายเป็นพลังร่วมในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ คือ มีบรรยากาศที่สนับสนุน (Supportive atmosphere) เป็นบรรยากาศภายในองค์การที่มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับสมาชิกเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมและการพัฒนา

Maier (2002) ศึกษาเกี่ยวกับ สถานภาพการใช้ระบบการจัดการความรู้ โดยมีขั้นตอนของการศึกษา 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สำรวจโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ อย่างไม่มีโครงสร้างกับผู้จัดการความรู้ที่อ้างว่าประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ระบบการจัดการความรู้ 2) การศึกษาด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ที่ใช้ระบบการจัดการความรู้และหรือออกแบบองค์การที่เห็นถึงแนวคิดขององค์การ 3) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงลึก โดยมีจุดเน้นของการศึกษาอยู่ที่ 1) กลยุทธ์การจัดการความรู้ในระยะเริ่มแรกได้รับการบริหารจัดการโดยหน่วยการจัดการความรู้

ซึ่งเตรียมกลยุทธ์การจัดการความรู้และเป้าหมายเพื่อการประยุกต์ใช้ระบบการจัดการความรู้

2) การออกแบบองค์การของการประยุกต์ใช้ระบบการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบงานและบทบาทต่าง ๆ ขอบเขตของการประยุกต์ใช้ระบบการจัดการความรู้และวัฒนธรรมองค์การ 3) เนื้อหาสาระ ที่ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับสมาชิกขององค์การ และความรู้ที่เป็นเอกสารทั้งที่อยู่ในรูปแบบกระดาษและอิเล็กทรอนิกส์ 4) Economic การจัดการความรู้ในระยะเริ่มแรก ขึ้นอยู่กับเงินสนับสนุนที่จะได้รับ และจะก่อให้เกิดผลแห่งองค์การ ประโยชน์ของการริเริ่มเช่นการบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจ การทำให้ระดับของประสิทธิภาพขององค์การดีขึ้น

Syed-Ikhsan and Rowland (2004) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบขององค์การ ที่มีความสัมพันธ์กับผลของการถ่ายทอดความรู้ พบว่า องค์ประกอบขององค์การ (Organizational elements) ที่มีความสัมพันธ์กับผลของการถ่ายทอดความรู้ (Knowledge transfer performance) อย่างรวดเร็วเชื่อถือได้และถูกต้อง และความรู้เป็นสินทรัพย์ (Knowledge assets) ทั้งความรู้ประเภทความรู้ภายในตัวบุคคล (Tacit knowledge) และความรู้ภายนอกตัวบุคคล (Explicit knowledge) ให้สำเร็จมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลขององค์การภาครัฐ พบว่า ตัวแปร 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) วัฒนธรรมองค์การ (Organizational culture) มี 2 ตัวแปร ได้แก่ วัฒนธรรมการมีส่วนร่วม (Share culture) และวัฒนธรรมส่วนบุคคล (Individualism) 2) โครงสร้างองค์การ (Organizational structure) มี 2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทตามที่กำหนด (Document confidentiality status) และเส้นทางการสื่อสาร (Communication flows) 3) เทคโนโลยีสารสนเทศ (Technology) มี 3 ตัวแปร ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมือ และการรู้จักวิธีการ (Infrastructure, ICT tools, ICT know-how) 4) ทรัพยากรบุคคล (People/ human resources) มีตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ ตำแหน่งของบุคคล (Posting of staff) การฝึกอบรมพนักงาน (Training employee) และการหมุนเวียนงาน (Staff-turnover) 5) ทิศทางการเมือง (Political directives) ได้แก่ การสั่งการจากนักการเมือง (Directives from politician)

Morten T. Hensen, Nitin Nohria และ Thomas Tiernery (2004) ได้ทำการศึกษา ถึงการเลือกใช้กลยุทธ์ในการจัดการความรู้เพื่อให้การจัดการความรู้ภายในองค์การ ประสบความสำเร็จว่ามี 2 แนวทาง ให้เลือก ดังนี้ 1) แนวทางการจัดการให้เป็นระบบ (Codification approach) จะเหมาะกับองค์การที่มีผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ค่อนข้างจะมีความเป็นมาตรฐาน (เช่น ซอฟต์แวร์ที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย กับจำนวนผู้ใช้ที่มากหลายและแตกต่างกันไป) กลยุทธ์ในการจัดการความรู้ต้องมุ่งไปที่การใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้ก็เพื่อให้กลุ่มนักเทคนิค พนักงานขาย และพนักงานบริการหรือแม้กระทั่งลูกค้าผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการใช้ฐานข้อมูล เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการที่ถูกลงไว้อย่างดีและเชื่อถือได้ซึ่งแนวทางการจัดให้เป็นระบบนี้

จะเป็นการจัดเก็บความรู้จากแต่ละบุคคลเพื่อนำไปใช้ได้อีกหลาย ๆ ครั้ง กับอีกหลาย ๆ คน

2) แนวทางบุคคลสู่บุคคล (Personalization approach) จะเหมาะสำหรับองค์การที่ต้องพึ่งพาบุคลากร เพื่อแบ่งปันความรู้และวิธีการในการสร้างนวัตกรรมหรือการผลิตตาม ความต้องการ รวมถึงการพัฒนาระบบงาน (Solutions) สำหรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะมุ่งเน้นด้านการสื่อสาร ทั้งตัวต่อตัวและต่อกลุ่ม ซึ่งการรับรู้โดยสัญชาตญาณเช่นนี้ จะไม่สามารถประมวลเป็นรหัสได้ในฐานข้อมูล

องค์การต่าง ๆ ที่สามารถใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้เลือกใช้กลยุทธ์ในการจัดการความรู้อันใดอันหนึ่งขึ้นมาเป็นหลักเสียก่อน และใช้กลยุทธ์อันที่สองมาเป็นตัวสนับสนุน แต่ถ้าหากยังจะ พยายามใช้กลยุทธ์ ทั้ง 2 อย่างไปพร้อม ๆ กัน จะมีความเสี่ยงที่จะประสบผล ล้มเหลวในทั้ง 2 แนวทาง สูง

Alan D. Smith (2004) ได้ทำการศึกษา กลยุทธ์ในการจัดการความรู้ของบริษัทที่ ประสบความสำเร็จในการจัดการความรู้ 3 แห่ง ได้แก่ บริษัท Schlumberger Oilfield, ธนาคาร PNC Bank และบริษัท Mellon Financial Corporation โดยใช้แนวคิดของ Morten T. Hensen, Nitin Nohria และ Thomas Tiermery (2004) ผลการศึกษาพบว่า ทั้งบริษัทต่างมีแนวทางของกลยุทธ์ ในการจัดการความรู้ที่เน้นในแนวทางการจัดการให้เป็นระบบ (Codified) เป็นหลัก โดยใช้แนวทาง สู่บุคคล (Personalized)

จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบ การจัดการความรู้ ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ควรประกอบด้วย การระบุนโยบาย การพัฒนา ความรู้ การสร้างความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้ ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ควรประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรม เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล ประสิทธิภาพของรูปแบบ การจัดการความรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหาร เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการทำงาน มีการทำงานที่เป็นระบบ จากการเรียนรู้

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research- PAR) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 โดยดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

1. การศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และนำมาจัดทำเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการความรู้ของ สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549) ที่บ่งชี้ความรู้ไปสู่การเรียนรู้ เป็นกระบวนการจัดการกับความรู้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้
2. ศึกษาแนวคิดหลักการบริหารงานสถานศึกษา ที่ประกอบด้วย 1) งานวิชาการ 2) งานบุคลากร 3) งานธุรการ การเงินและพัสดุ 4) งานกิจการนักเรียน 5) งานอาคารสถานที่ 6) งานสัมพันธ์ชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
3. ศึกษาวิธีที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาตามแนวคิดของ แคมมิส และแม็คแทกการ์ท (Kemmis & Mc Taggart, 1988) ที่ประกอบด้วย การวางแผน การกระทำ/ ดำเนินการ การสังเกตผล การสะท้อน/ การทบทวนผล เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย
4. การเตรียมการก่อนเข้าพื้นที่ศึกษา
 - 4.1 ผู้วิจัยจะต้องมีการเตรียมตัว ศึกษา วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) และรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research- PAR) และรวมถึงการศึกษาสภาพทั่วไป หรือบริบทของพื้นที่ที่จะทำการศึกษานั้น โดยผู้วิจัยจะดำเนินการ

ขออนุญาตผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) เพื่อทำการเข้าศึกษาในพื้นที่ศึกษา

4.2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจากแผนปฏิบัติการประจำปี แผนพัฒนาสถานศึกษา 3 ปี รายงานผลการประเมินตนเอง

4.3 การเตรียมผู้ช่วยผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัยถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพอีกบุคคลหนึ่ง โดยผู้ช่วยผู้วิจัยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการจดบันทึกขณะสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ช่วยวิจัย จำนวน 1 คน

4.4 สัมภาษณ์ผู้ที่ส่วนได้เสียในการจัดการศึกษา เบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

4.5 การเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการบันทึกข้อมูล ซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และอุปกรณ์ในการจดบันทึก ดังนี้

4.5.1 เครื่องบันทึกเสียง จะถูกนำมาใช้ในการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อบันทึกเสียงผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยละเอียด และผู้วิจัยสามารถถอดข้อมูลไว้ฟังได้หลาย ๆ ครั้ง หรือในเวลาที่ต้องการ นับว่าให้ความสะดวกแก่ผู้วิจัย

4.5.2 กล้องถ่ายภาพ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยในขณะทำการประชุม ขั้นตอนการวิจัย ด้วยภาพถ่าย

4.5.3 อุปกรณ์ช่วยในการจดบันทึก ประกอบด้วย สมุดบันทึก เครื่องเขียนต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ช่วยในการจดบันทึกรายละเอียดข้อมูลขณะที่มีการสัมภาษณ์ หรือการประชุมกลุ่ม หรือการแสดงความคิดเห็น และยังใช้ในการบันทึกคำพูดและพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูล

4.6 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย คำถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามโครงสร้าง ประกอบไปด้วย 6 งาน ได้แก่ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านการธุรการ การเงิน และพัสดุ 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านกิจการนักเรียน 5) ด้านอาคารสถานที่ และ 6) ด้านสัมพันธ์ชุมชน

5. การเลือกพื้นที่ศึกษา

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัย

เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนเมืองพญา 7 (บ้านหนองพังแค) ซึ่งมีเหตุผลในการเลือก ดังนี้ 1) ผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเมืองพญา 7 (บ้านหนองพังแค) เป็นผู้รับนโยบายจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ให้ดำเนินการวิจัยเพื่อต้องการให้ผลจากการศึกษาสามารถนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเห็นที่สอดคล้องกับผู้อำนวยการสถานศึกษา ให้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ เพื่อเป็นการยกระดับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน

6. การสร้างความเข้าใจร่วมกัน

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จาก ท่านผู้อำนวยการสถานศึกษา ในการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู ร่วมประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในกระบวนการวิจัย โดยทำการสร้างข้อตกลงร่วมกัน การให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัย และได้สร้างความสนใจร่วมกัน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อเรื่อง “การจัดการความรู้ในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา” โดยทำการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มาให้ความรู้ด้านการจัดการความรู้ก่อนที่จะมีการดำเนินการในส่วนอื่นต่อไป และการนำของผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู ศึกษาดูงาน โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากการที่มีการจัดทำแผนการจัดการความรู้ เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความรู้

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพญา:

กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพญา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัย

เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 1 ขั้นการวางแผน เป็นขั้นตอนที่ ผู้วิจัย ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการความรู้ในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงสิ่งที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานที่มีโครงสร้างและแนวทาง การวางแผนต้องมีความยืดหยุ่น และต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อแผนที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำเทคนิค A-I-C มาใช้

A-I-C เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม Appreciation-Influence-Control (A-I-C)

เทคนิค A-I-C เป็นวิธีการที่รวมพลังปัญญา และพลังสร้างสรรค์ของแต่ละคนเข้ามาเป็นพลังในการพัฒนา ซึ่งมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้ (อรพินท์ สพโชคชัย, 2537)

1. ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation หรือ A)

เป็นขั้นตอนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นตอนนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนแสดงข้อคิดเห็นรับฟัง และหาข้อสรุปร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย โดยใช้การวาดรูปเป็นสื่อในการแสดงข้อคิดเห็นแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

- 1.1 การวิเคราะห์สถานการณ์ของพื้นที่วิจัยในปัจจุบัน (A1)
- 1.2 การกำหนดอนาคตของพื้นที่วิจัยว่าต้องการให้เกิดการพัฒนาในทิศทางใด (A2)

2. ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence หรือ I)

เป็นขั้นตอนการหาวิธีการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในช่วง (A2) และเป็นช่วงการหามาตรการหรือวิธีการในการพัฒนาและการค้นหาเหตุผลเพื่อจัดลำดับตามความเห็นของกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ

- 2.1 การคิดโครงการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 2.2 การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ โดยแยกออกเป็น 3 ประเภท คือ

กิจกรรมหรือโครงการ ที่ดำเนินการเอง กิจกรรมหรือโครงการที่ดำเนินการเองบางส่วน และขอความช่วยเหลือจากแหล่งทุนภายนอก และกิจกรรมหรือโครงการที่สามารถขอทุนอุดหนุนได้

3. ขั้นการสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control หรือ C)

คือ การนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาสู่การปฏิบัติและจัดกลุ่มผู้ดำเนินงาน ซึ่งจะรับผิดชอบต่อโครงการหรือกิจกรรมขั้นตอนนี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ 1) การแบ่งกลุ่มรับผิดชอบ 2) การตกลงในรายละเอียดในการดำเนินงาน

เมื่อได้แผนการจัดการความรู้ ที่ได้จากขั้นตอนนี้จะนำไปสู่การร่วมกันตรวจสอบความเป็นไปได้ของการปฏิบัติและจะนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หรือการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนจะนำเครื่องมือนั้น ไปปฏิบัติตามแผน ในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป ดังมีรายชื่อของผู้ทรงคุณวุฒิดังต่อไปนี้

- 3.1 นายมนัส คงวัฒนะ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.2 นายอิทธิพล คุณปลื้ม นายกเมืองพัทยา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการมีประสบการณ์ด้านการจัดการความรู้
- 3.3 ดร.อาภรณ์ ราชสิงโห ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 8 (พัทธยานุกูล) ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการมีประสบการณ์ด้านการจัดการความรู้

3.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้านบริหารการศึกษา

3.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติตามแผน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้

อย่างละเอียด รอบคอบ และมีการควบคุมอย่างสมบูรณ์

ขั้นที่ 3 การสังเกตผลการปฏิบัติ เป็นการบันทึกข้อมูล หลักฐาน หรือร่องรอยต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับผลที่ได้จากการปฏิบัติ โดยอาจใช้วิธีการวัดแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วย ซึ่งสารสนเทศจากการสังเกตนี้จะนำไปสู่การสะท้อนและปรับปรุงการปฏิบัติอย่างเข้าใจ และถูกต้องทาง

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นกระบวนการทบทวนการปฏิบัติจากบันทึกที่ได้จากการสังเกตว่าได้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งอย่างไร เพื่อเป็นพื้นฐานการวางแผนในวงจรต่อไป

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) โดยทำการวิจัยภายใต้กรอบงานตามโครงสร้างการบริหาร ทั้ง 6 งาน ประกอบด้วย

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคลากร
3. การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ
4. การบริหารงานกิจการนักเรียน
5. การบริหารงานอาคารสถานที่
6. การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

ซึ่งจะผ่านกระบวนการนำไปใช้จนตกผลึก และได้รูปแบบที่ค่อนข้างลงตัว กลวิธีที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย การประชุมกลุ่ม (Focus group) การให้ความรู้รายบุคคล และแบบกลุ่มการอภิปราย และการประยุกต์กระบวนการกลุ่ม ผู้เข้าร่วมการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานต่าง ๆ ของโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน คณะครู รูปแบบที่พัฒนาขึ้นผ่านวงจรของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยแต่ละวงรอบประกอบด้วย การร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติตามแผน การสังเกตและการสะท้อน เพื่อประเมินผล และนำมาปรับปรุงพัฒนาเป็นแผนปฏิบัติการสำหรับวงรอบใหม่ จำนวน 3 วงรอบ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการตรวจสอบแบบสามเส้า ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological

Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักและสมาชิกที่ทำกิจกรรม โดยนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก อ่านหรือถามซ้ำอีกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

**ระยะที่ 3 การรับรองรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:
กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม**

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติตามแผน มาร่วมวิเคราะห์ สรุป รายงาน
ให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกันพิจารณา
รับรองรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา
โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

ระยะที่ 1
การศึกษาวิเคราะห์
สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

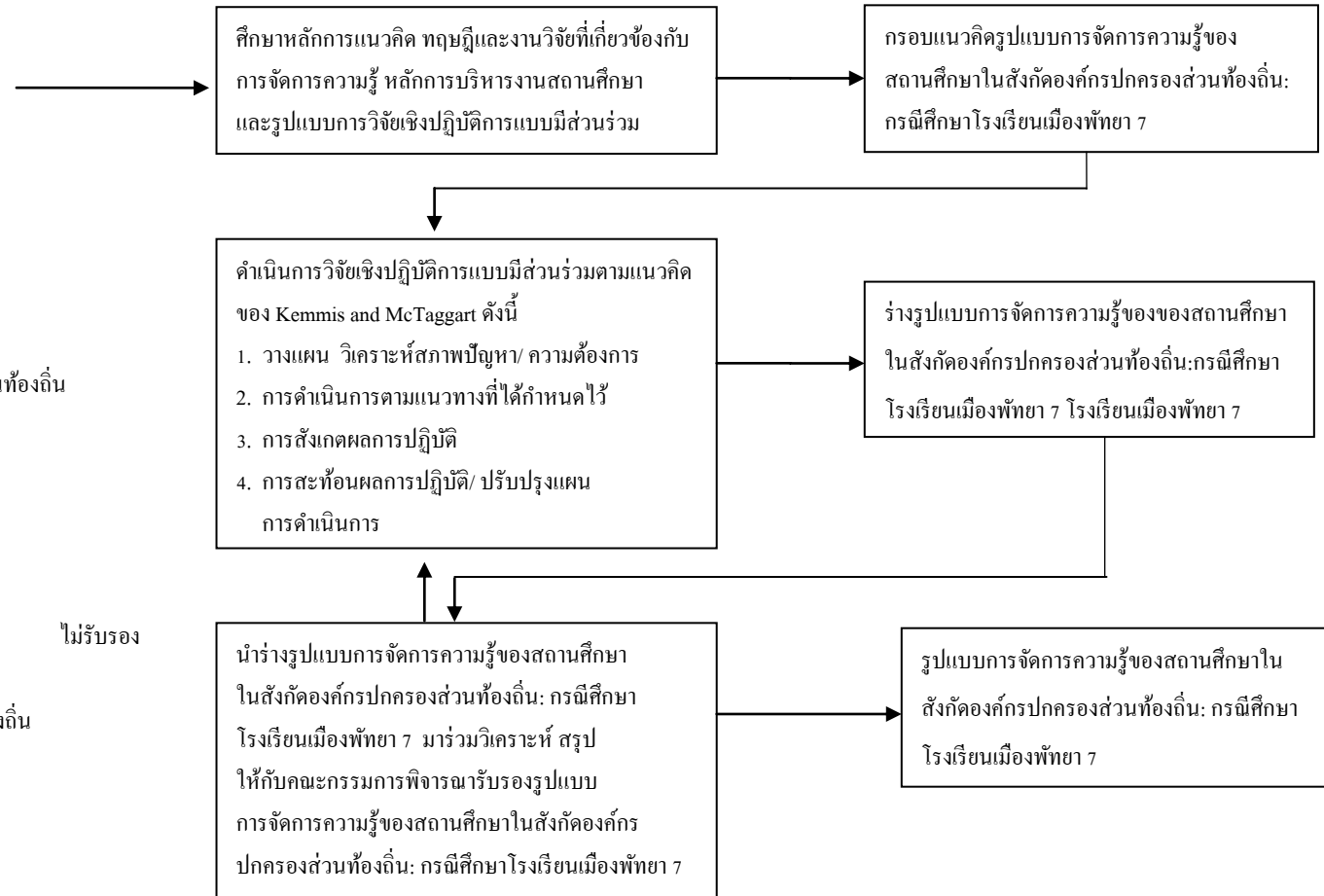

ระยะที่ 2
การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้
ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
:กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7
ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ระยะที่ 3
การรับรองรูปแบบการจัดการความรู้
ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
:กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7

ไม่รับรอง

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

บริบทของสถานศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา เพื่อการบริหารสถานศึกษาที่เน้นการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัย กับครู ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหา พร้อมทั้งพัฒนาการจัดการความรู้ในการบริหารสถานศึกษา การเลือกพื้นที่ที่ศึกษาในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เพื่อการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ในการบริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เป็นโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา ด้วยผู้วิจัยมีเหตุผลประกอบการเลือกพื้นที่ที่ศึกษา ดังนี้ 1) พื้นที่การศึกษาเป็น โรงเรียนที่มีความต้องการในการจัดการความรู้ตามความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะครู 2) สถานศึกษามีการดำเนินการจัดการความรู้ตามนโยบายของต้นสังกัด 3) ได้รับมอบนโยบายจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ให้ดำเนินการพัฒนาในการบริหารงานทั้ง 6 งานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 4) ผู้วิจัยดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา สามารถเข้าดำเนินการวิจัยได้โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับบุคลากรในโรงเรียน เนื่องจากเป็นการวิจัยเพื่อการนำไปพัฒนาในสถานศึกษาของตนเอง และจะเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนในสังกัดเดียวกันต่อไป และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอบริบทของสถานศึกษา ดังนี้

การศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนและ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากจากแผนยุทธศาสตร์ 4 ปี แผนพัฒนาการศึกษา 3 ปี และแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน การสังเกต การสำรวจชุมชน การสัมภาษณ์ผู้ที่ส่วนได้เสียในการจัดการศึกษา ในสถานศึกษา ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชนที่อยู่โดยรอบโรงเรียน และขอแนะนำเสนอข้อมูลที่ได้ ดังนี้

ด้านสภาพทั่วไปของชุมชน

ลักษณะทางกายภาพที่ตั้งของชุมชนของ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ครอบคลุมพื้นที่ จำนวน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดบุญญ์กัญจนาราม ชุมชนบ้านหนองพังแค และชุมชนชัยพฤกษ์ มีรายละเอียดดังนี้

ชุมชนวัดบุญญ์กัญจนาราม ที่ตั้ง หมู่ที่ 12 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ลักษณะที่ตั้งของชุมชน ประกอบไปด้วย โรงแรมและสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเล ซึ่งชุมชนนี้อยู่ใกล้หาดจอมเทียน ซึ่งเป็นสถานที่พักตากอากาศ มีชื่อแห่งหนึ่งของเมืองพัทยา ชาวบ้านในชุมชนปัจจุบันจะอพยพโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาประกอบอาชีพในเขตเมืองพัทยา

“ชาวบ้านดั้งเดิมที่นี่เหลือไม่เท่าไรแล้ว ครุคนเก่าก็เป็นคนแก่อยู่บ้านเฉย ๆ คนรุ่นใหม่ของที่นี่ก็ไปทำงานที่อื่น ส่วนคนที่นี่ที่เห็นตอนนี้ส่วนใหญ่ก็มาจากที่อื่นมาทำงานกันที่นี่” (เสนาะ ช่างไม้, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2559)

ด้านเศรษฐกิจของชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่ในย่านแหล่งท่องเที่ยว การประกอบอาชีพของชาววัดบุญญ์กัญจนารามส่วนใหญ่ จะประกอบอาชีพให้บริการ ได้แก่ อาชีพแม่บ้าน พนักงานในโรงแรม ค้าขาย และกางร่มเตียง

“คนที่นี่ใครทำค้าขาย ก็ขายของดี เพราะเป็นแหล่งที่มีนักท่องเที่ยวมาก” (ดวงใจ มากมี, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2559)

“กางร่มเตียง ก็ทำเงินอยู่ เพราะนักท่องเที่ยวเข้ามาเยอะ และถ้าขายของกินในเขตร่มเตียงของตัวเองด้วยแล้ว ก็ได้เงินมากอยู่ (นายนิศ แซ่มชื่น, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2559) ผู้ปกครองของนักเรียนที่นี่จะให้เงินนักเรียนมาโรงเรียนต่อวัน มากอยู่ บางคนได้ 50 บาท ต่อวัน บางคนได้ 100 บาท ต่อวัน เพราะต้องจ่ายค่าวินมอเตอร์ไซด์ด้วย” (อ้อค คุณำ, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2559)

“คนที่นี่ส่วนใหญ่จะมีรายได้ประจำ เพราะมีที่ทำงานเป็นหลักแหล่ง” (สมยศ เพ็ชรศิริ, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2559)

ชุมชนบ้านหนองพังแค ที่ตั้ง หมู่ที่ 11 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ลักษณะทางกายภาพ ที่ตั้งของชุมชน ประกอบไปด้วย อาคาร สำนักงาน โรงแรม และหมู่บ้านจัดสรร

ด้านเศรษฐกิจของชุมชน เนื่องจากชุมชนบ้านหนองพังแค เป็นชุมชนที่มีความคล้ายคลึงกับชุมชนวัดบุญญ์กัญจนาราม เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ของตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง

จังหวัดชลบุรี เช่นเดียวกัน เศรษฐกิจในชุมชนเจริญเติบโตจากการมีที่ตั้งของสำนักงานต่าง ๆ บริษัท ห้างร้าน โดยเศรษฐกิจของทั้งสองชุมชนจะมีความเชื่อมโยงกัน

“บางคนบ้านก็อยู่ฝั่งหนองพังแคนะ แต่ก็มีเยอะที่ข้ามมาทำงานที่ฝั่งจอมเทียน บางคนก็บ้านอยู่จอมเทียนแต่ไปทำงานที่หนองพังแค ก็มี” (คำปุ่น ผาจวง, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2559)

ชุมชนชัยพฤกษ์ ที่ตั้ง หมู่ที่ 12 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ลักษณะที่ตั้งของชุมชนประกอบไปด้วย ร้านค้า มาประกอบอาชีพในเขตเมืองพัทยา ลักษณะที่ตั้งของชุมชนนี้ก็มีความคล้ายคลึงกับ ชุมชนวัดบุญญ์กัญจนาราม ซึ่งประกอบไปด้วย โรงแรม และสถานที่ท่องเที่ยวทางทะเล ซึ่งชุมชนนี้อยู่ใกล้หาดจอมเทียน ซึ่งเป็นสถานที่พักตากอากาศ มีชื่อแห่งหนึ่งของเมืองพัทยา ชาวบ้านในชุมชนปัจจุบันจะอพยพโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาประกอบอาชีพในเขตเมืองพัทยา เช่นเดียวกัน

“คนที่อยู่ในชุมชนนี้ ส่วนหนึ่งก็เป็นคนพื้นเพของพัทยา แต่อีกส่วนหนึ่งก็มาจากที่อื่น เข้ามาหางานทำ” (เกสร หอมรัตน์, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2559)

“อาชีพของคนที่นี่ ผู้หญิงก็จะเป็นแม่บ้านตามโรงแรม ถ้าเป็นผู้ชายวัยหนุ่ม ก็เป็นพนักงานโรงแรม ส่วนคนพื้นเพส่วนหนึ่งก็ เปิดร้านขายของชำ ตามสภาพสังคม ที่เปลี่ยนไป บางส่วนก็จะประกอบอาชีพรับจ้าง” (ละออ เพ็ชรศิริ, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“คนดั้งเดิมที่นี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนมีเงิน จากการขายที่ดิน แล้วยกไปมีหุ้นในโรงแรม บ้างก็มี บางคนก็สร้างโรงแรม สถานที่พักตากอากาศเองก็มี” (ธงชัย อาจทรง, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

การเดินทาง จากการสังเกต พบว่า ชาวชุมชนทั้ง 3 ชุมชน ประกอบไปด้วย ชุมชนวัดบุญญ์กัญจนาราม ชุมชนหนองพังแค และชุมชนชัยพฤกษ์ จะเดินทางด้วยรถส่วนตัว และรถประจำทาง เนื่องจากการคมนาคมสะดวก รถประจำทาง จะมีเส้นทางการวิ่งรถ

ในถนนสายหลักที่เป็นเขตเศรษฐกิจ เช่น ถนนสุขุมวิท และถนนนาจอมเทียน ส่วนของนักเรียนสามารถมาโรงเรียนด้วยรถรับ-ส่ง นักเรียน ที่ให้บริการในเขตพื้นที่ของหมู่ที่ 11 และ 12 ตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งก็ครอบคลุมพื้นที่การให้บริการ

“ตอนเช้าก็ให้ลูกขึ้นรถโรงเรียน ตอนเย็นก็ให้กลับรถโรงเรียน มีความสะดวกดี”
(ชัยยศ ปานสวย, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“ขึ้นรถประจำทางมาทำงานทุกวัน ก็สะดวกดี เพราะที่ทำงานอยู่ติดกับถนนสุขุมวิท”
(สุดา จันทร์ยิ้ม, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

ด้านเชื้อชาติของประชาชนในชุมชน ทั้ง 3 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนวัดบุญย์กัญจนาราม ชุมชนหนองพังแค และชุมชนชัยพฤกษ์ เป็นชุมชนที่ส่วนใหญ่จะมีผู้ที่อพยพโยกย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น เพื่อเข้ามาประกอบอาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่มาจากภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย รวมถึงมีแรงงานต่างด้าว แต่ไม่มีปัญหาเรื่องแรงงาน

ด้านการนับถือศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่ ทั้ง 3 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนวัดบุญย์กัญจนาราม ชุมชนหนองพังแค และชุมชนชัยพฤกษ์ นับถือ ศาสนาพุทธ ซึ่งจะพบวัดต่าง ๆ ในเขต ชุมชน จำนวน วัด ด้วยกัน ประกอบด้วย 1) ชุมชนวัดบุญย์กัญจนาราม เป็นที่ตั้งของวัดบุญย์กัญจนาราม 2) ชุมชนหนองพังแค เป็นที่ตั้งของวัดทองพัฒนาราม และ 3) ชุมชนชัยพฤกษ์ เป็นที่ตั้งของวัดกระหิงทอง และไม่ปรากฏการขัดแย้งทางศาสนาอื่นแต่อย่างใด

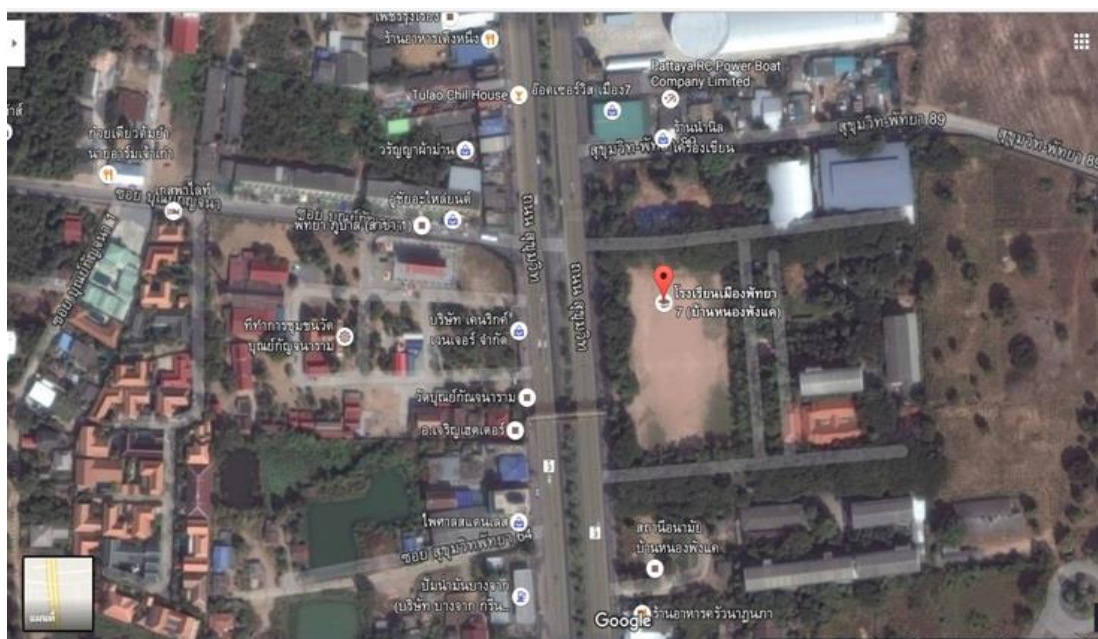
“คนที่นี่ส่วนใหญ่ น่าจะเกือบทั้งหมด นับถือศาสนาพุทธ แถ่นี้ก็ไม่มีที่ประกอบกิจของศาสนาอื่น” (สุจินต์ หนองใหญ่, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2559)

“นักเรียนที่นี่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 98 ที่เหลือมีนับถือศาสนาคริสต์และอิสลามบ้าง นับจำนวนคนได้ไม่กี่คน” (วันวิสา วงสาสน์, สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2559)

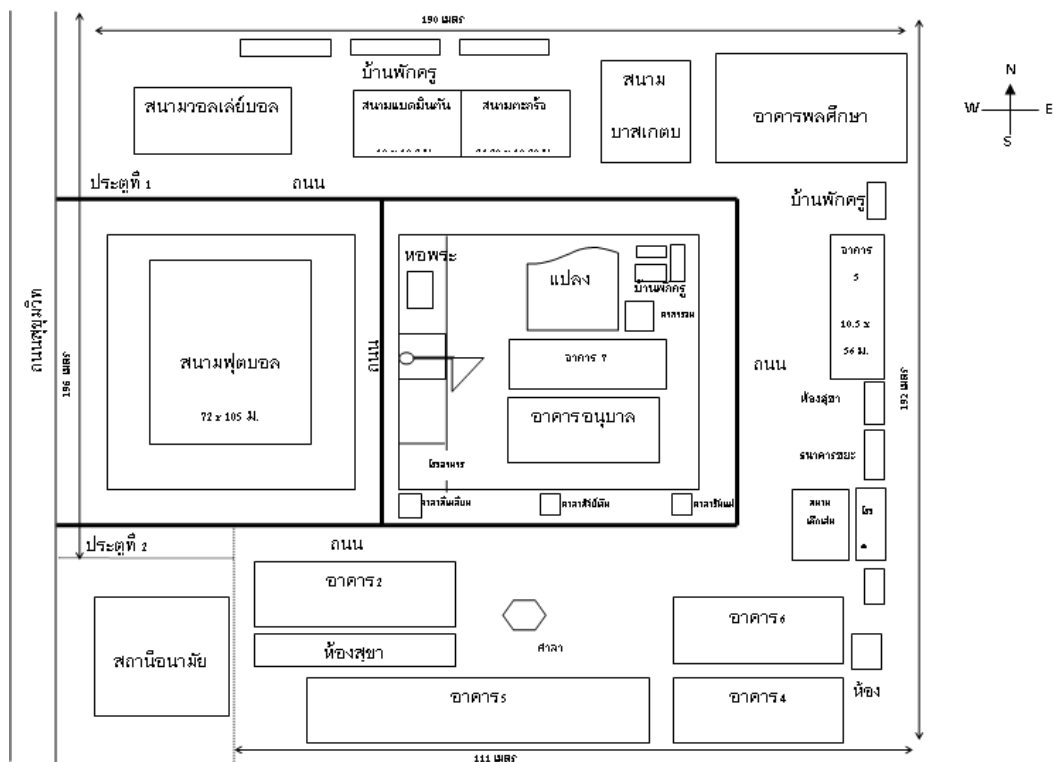
ด้านข้อมูลพื้นฐานของ โรงเรียน โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) แห่งนี้สร้างขึ้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2482 โดยมีกำนันผู้ใหญ่บ้าน และราษฎรร่วมกันจัดสร้างตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา ขนาดกว้าง 4 วา ยาว 7 วา โดยมี นายอ้วน เปร็ดพริ้ง เป็นผู้บริจาค

ที่ดินร่วมกับ ย่าเอิบ เกษมศิริ และชาวบ้านในละแวกนั้น โดยนายอ้วน เพรศพริ่ง ได้รับการแต่งตั้งเป็นครูใหญ่คนแรก ต่อมาปี พ.ศ. 2484 ได้สร้างอาคาร แบบ ป 1. ขึ้นอีก 3 ห้อง ขนาดกว้าง 9 เมตร ยาว 27 เมตร งบประมาณ 4,000 บาท และ พ.ศ. 2495 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนบ้านหนองพังแค” ปีการศึกษา 2521 ได้โอนมาอยู่ในสังกัดเมืองพัทยา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)” ยังคงชื่อเดิมไว้ในวงเล็บข้างท้ายและได้รับการพัฒนามาตามลำดับ

สภาพปัจจุบัน โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ตั้งอยู่ในเขตเมืองพัทยามีอาณาเขตทิศเหนือติดกับซอยสุขุมวิท-พัทยา 89 และชุมชนบ้านหนองพังแค ทิศใต้ติดกับสถานีอนามัยบ้านหนองพังแค และชุมชนชัยพฤกษ์ ทิศตะวันออกติดกับ ชุมชนบ้านหนองพังแค และทิศตะวันตกติดถนนสุขุมวิท และวัดบุญญ์กัญจนาราม ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แผนที่ที่ตั้งของ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

ภาพที่ 5 แผนผังภายใน โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) สังกัดสำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา มีเนื้อที่ประมาณ 26 ไร่เศษ มีอาคารเรียน 7 อาคารเรียน และเปิดสอนตั้งแต่ ระดับปฐมวัย (อ.1-อ.3) ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) มีจำนวน 62 ห้องเรียน โดยมีจำนวนนักเรียน ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่สนับสนุนการสอน และนักการภารโรง ในปีการศึกษา 2559 ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนนักเรียนของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ปีการศึกษา 2559

ลำดับที่	รายการ	จำนวน (คน)
1	จำนวนนักเรียนอนุบาลปีที่ 1	140
2	จำนวนนักเรียนอนุบาลปีที่ 2	152
3	จำนวนนักเรียนอนุบาลปีที่ 3	150
	รวมระดับชั้นอนุบาล	442

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการ	จำนวน (คน)
4	จำนวนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1	209
5	จำนวนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2	199
6	จำนวนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3	195
7	จำนวนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4	232
8	จำนวนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5	198
9	จำนวนนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6	228
รวมระดับชั้นประถมศึกษา		1,261
10	จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	212
11	จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	208
12	จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	182
รวมระดับชั้นมัธยมศึกษา		602
รวมนักเรียนทั้งสิ้น		2,305

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2559

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนบุคลากรของโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ปีการศึกษา 2559

ประเภท/ ตำแหน่ง	จำนวนบุคลากร (คน)				รวม
	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	
1. ผู้บริหารสถานศึกษา					
- ผู้อำนวยการ	-	-	1	-	1
- รองผู้อำนวยการ	-	-	1	-	1
รวม	-	-	2	-	2
2. ครูผู้สอน					
- ข้าราชการ/ พนักงานครู	-	34	31	1	66
- พนักงานจ้าง(สอน)	-	27	4	-	31

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ประเภท/ ตำแหน่ง	จำนวนบุคลากร (คน)			รวม
	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	ปริญญาโท ปริญญาเอก	
- อื่น ๆ (ระบุ)	-	-	-	-
รวม	-	61	35	97
3. บุคลากรสนับสนุน				
- พนักงานจ้างตามภารกิจ	-	1	-	1
- พนักงานจ้างทั่วไป	8	-	-	8
- ลูกจ้างประจำ	-	-	-	-
- อื่น ๆ (ระบุ)	-	1	-	1
รวม	8	2	-	10
รวมทั้งสิ้น	8	63	37	109

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2559

การบริหารงานสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้โรงเรียนดำเนินการบริหารงาน 6 ด้าน ดังนี้

การบริหารงานวิชาการ มีขอบข่ายภารกิจ การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตร อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรและแผนการเรียนในแต่ละระดับชั้น เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน การจัดและให้บริการห้องสมุด รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียน มีความเหมาะสม ควบคุมดูแลการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นให้เป็นไปตามหลักสูตร ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน การบริการงานสะดวกและรวดเร็วขึ้น เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลและตอบคำถามที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ติดตาม และแนะนำการทำโครงการสอน สนับสนุนให้มีการพัฒนาการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน ดูแล รักษา จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักร และเครื่องมือ

การบริหารงานบุคลากร มีขอบข่ายภารกิจในด้านกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เพื่อให้ได้มาเพื่อบุคคลดี มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับงาน เข้ามาทำงาน เข้ามาทำงาน ให้ได้ผลดีที่สุด โดยหน่วยงานสามารถดึงดูด ทรัพยากร และพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ

ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานสามารถทำภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามความมุ่งหมาย มีความรู้ความสามารถตามวิชาที่สอน จำนวนครูเพียงพอต่อการดูแลนักเรียนทุกระดับชั้น มีคุณภาพต่อการปฏิบัติการสอน ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับจรรยาบรรณของวิชาชีพครู มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและบุคคลทั่วไป

การบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ มีขอบข่ายภารกิจของ หน่วยงานสนับสนุนที่สำคัญและจำเป็นในสถานศึกษา มีหน้าที่หลัก ๆ ที่ต้องปฏิบัติเพื่อความสำเร็จขององค์กร ได้แก่ รวบรวมข้อมูล ระเบียบและแนวปฏิบัติในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับงานธุรการ การปฏิบัติงาน ด้านสารบรรณ การลงทะเบียน รับ-ส่ง หนังสือ การโต้ตอบหนังสือราชการและหนังสือที่มีมาถึงสถานศึกษา รวมถึงการจัดเก็บและทำลายหนังสือ ซึ่งจะต้องทำแผนพัฒนาสถานศึกษาของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียน รวบรวมข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน ดำเนินงานด้านธุรการ การเงิน ให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส จัดทำทะเบียนพัสดุ-ครุภัณฑ์ และการบริการเบิก-จ่ายอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลงาน ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ มีการเก็บรักษาและทำลายเอกสาร การใช้คู่มือ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์และสื่อการศึกษา

การบริหารงานกิจการนักเรียน มีภารกิจขอบข่าย งานที่ส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไข ความประพฤติของนักเรียนให้ อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร การดำเนินการบริหารกิจการนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะส่งเสริม นโยบายและโครงการเกี่ยวกับกิจการนักเรียน ให้ดำเนินการให้บริการด้านสุขภาพแก่นักเรียน อบรมนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ สอนให้นักเรียนมีความรู้ และนำไปใช้ในวิถีประจำวัน สอนให้นักเรียนมีความสามารถทางภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสริมการเรียนรู้นอกเวลาเรียน เน้นแนวคิดตามดูแลนักเรียนของครูประจำชั้นและฝ่ายปกครอง

การบริหารงานอาคารสถานที่ มีภารกิจขอบข่าย อาคารสถานที่เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนดำเนินงานไปได้อย่างสะดวก อาคารสถานที่เป็นสิ่งจำเป็น ในการดำเนินงานของโรงเรียน เช่นเดียวกับบ้านเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตของคน จึงควรที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานสถานที่ให้เหมาะสมกับความสำคัญของงาน มีการดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่ มีการพิจารณาใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด จัดขนาดห้องเรียนให้เหมาะสมกับปริมาณของนักเรียน บริเวณห้องอาหารสำหรับนักเรียน ให้สะอาด จัดสถานที่สำหรับผู้ปกครองในขณะที่รับ-ส่งนักเรียน จัดระบบจราจร บริเวณรับส่งนักเรียน ให้มีความสะดวกยิ่งขึ้นรักษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน

การบริหารงานความสัมพันธ์ชุมชน มีภารกิจขอบข่าย การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ในสถานศึกษาในการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งประกอบด้วย บ้าน วัด องค์กร ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถานที่ราชการ องค์กรเอกชน สถาบัน สังคมอื่น ๆ เป็นต้น โรงเรียนย่อมขาดชุมชนไม่ได้ เช่น การจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรม ร่วมกับชุมชน มีการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเมื่อเปิดภาคเรียนและเมื่อสิ้นปีการศึกษา กำหนดนโยบายและการวางแผนการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน มีการประเมินผลงาน ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

โดยสรุป จากการศึกษาวิจัย สังเกต ศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เกี่ยวกับสภาพปัญหาปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการศึกษา พบว่า สถานศึกษาอยู่ในชุมชน การคมนาคมสะดวก โรงเรียนมีการจัดระบบการบริหารงาน โดยแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 6 งาน อย่างชัดเจน และมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร และมีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร เผยแพร่ให้บุคลากร ในโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนทราบ จัดระบบสายชั้น และระบบกลุ่มสาระ การเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ มีการจัด ปรับปรุงอาคารเรียน และอาคารประกอบ ให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับปรุง สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้มีความร่มรื่น และเป็นแหล่งการเรียนรู้ โดยได้รับความร่วมมือ จากคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนเป็นอย่างดี จุดที่ควรพัฒนา ตามกรอบโครงสร้าง การบริหารงาน ทั้ง 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ ครูผู้สอนควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนา สมรรถนะที่สำคัญ โดยเฉพาะความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการคิดของผู้เรียน ให้มากขึ้น อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ งานบุคลากร สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ครู ได้แสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน งานธุรการ การเงิน และพัสดุ ควรจัดทำคู่มือขอบข่ายการทำงานให้ชัดเจนให้กับบุคลากรทุกคน ได้ศึกษางาน ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เพื่อจะได้พัฒนางาน ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ควรนิเทศ กำกับ ติดตามงาน อย่างสม่ำเสมอ และนำผลที่ได้มาปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น งานกิจการนักเรียน

ควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสเข้าร่วม กิจกรรมเน้นความซื่อสัตย์สุจริต งานอาคารสถานที่ ควรปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมต่อ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และควรส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพิ่มขึ้น และงานสัมพันธ์ชุมชน สถานศึกษาควรเปิด โอกาสให้ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามา พัฒนาจุดเน้นของสถานศึกษา

บทที่ 5

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของ สถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ต่อผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียน ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และไม่มีผลเสียต่อสถานศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาจะได้รับประโยชน์จากการวิจัยและเป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้การจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือในการทำงานเพื่อการมุ่งพัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ โดยกำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีโครงการที่ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาได้ดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ ในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนของการวิจัย ตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการ สัมภาษณ์ กิจกรรมเชิงปฏิบัติการ การทำแผนการจัดการความรู้ และจะข้อมูลที่ได้จากกรวิจัยจาก ผู้ให้ข้อมูลนำมาวิเคราะห์ แปลความหมายและสรุปผลที่ได้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ผลการวิจัยครั้งนี้นำเสนอ เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ผลการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ หลักการบริหารงานสถานศึกษา และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. การศึกษาการจัดการความรู้ การจัดการความรู้ต้องอาศัยกระบวนการในการบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการในการระบุนวัตกรรมที่มีอยู่ในองค์กร การจัดเก็บรวบรวมความรู้จากบุคลากร การจัดหมวดหมู่ความรู้ การเผยแพร่องค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียนรู้ จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้และต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ขององค์กร ดังนี้

1.1 การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge identification) เป็นการค้นหาว่าเรามีความรู้ อะไรบ้าง ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร และความรู้ อะไรที่เราจำเป็นต้องมี (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบัน เพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2549; บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ, 2548 และ Turban et al., 2004.)

1.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge creation and acquisition) เป็นวิธีการในการสร้างความรู้ใหม่และค้นหาความรู้ต่าง ๆ จากแหล่งที่อยู่ภายนอกเพื่อให้ตรงกับ ความต้องการในการใช้งาน (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2549: บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ, 2548; Horwich & Armacost, 2002; Wiig, 1993 และ Turban et al., 2004)

1.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge organization) เป็นการนำความรู้ ที่เราต้องการและมีแล้วไปจัดเก็บเพื่อง่ายต่อการค้นหา สามารถนำไปใช้ได้ง่ายและรวดเร็ว (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2549; บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ, 2548 และ Horwich & Armacost, (2002)

1.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge codification and refinement) เป็นการปรับปรุงความรู้ที่ให้อยู่ในรูปแบบของเอกสารเป็นภาษาที่เข้าใจง่ายและใช้ได้ง่าย (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2549; บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ, 2548)

1.5 การเข้าถึงความรู้ (Knowledge access) เป็นการนำความรู้ที่เราได้มานั้น ไปเผยแพร่ เพื่อให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์ได้ และสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว เช่น เว็บไซต์ (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2549 และ บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ, 2548)

1.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing) เป็นการแบ่งปัน และแลกเปลี่ยนความรู้ โดยใช้วิธีผสมผสานเพื่อให้เราได้เลือกใช้วิธีการตามความถนัดและสะดวก ได้แก่ ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring system) การสับเปลี่ยนงาน (Job rotation) และมีเวทีสำหรับการ แลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge forum) (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2549; บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ, 2548 และ Laudon & Laudon, 2002)

1.7 การเรียนรู้ (Learning) เป็นการนำความรู้ที่ได้มานั้นไปใช้ในการวางแผน ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และปรับปรุงเพื่อการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2549 และ บุญดี บุญญาภิกิจ และคณะ, 2548)

2. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ดำเนินตามแนวคิดของ เคมมิส และแม็กแทกการ์ท (Kemmis & Mc Taggart, 1990, p. 11) ประกอบด้วย การวางแผน การกระทำ/ดำเนินการ การสังเกตและการสะท้อน/ การทบทวนผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวางแผน คือ กระบวนการในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตขององค์กรหรือหน่วยงาน โดยเลือกวิธีทำงานที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด และการวางแผนนั้น จะพิจารณาถึงจุดหมายปลายทางคืออะไร มีวิธีการดำเนินงานหรือทำอะไร และ จะเสร็จสิ้นเมื่อไร

การวางแผนเป็นงานหลักและสำคัญในการบริหารของหน่วยงานในทุกระดับ เนื่องจากเป็นตัวกำหนดทิศทาง เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ที่จะทำให้หน่วยงานดำเนินงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด การดำเนินงาน จะประสบผลสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการวางแผน หากวางแผนดีก็เท่ากับดำเนินงาน สำเร็จ ไปแล้วกว่าครึ่ง

2.2 การปฏิบัติ เป็นการลงมือดำเนินการไปตามแผนที่ได้วางไว้ เป็นเวลา ในการปฏิบัติภารกิจในที่ทำงาน สมาชิกของชุมชนนักปฏิบัติได้ใช้เวลาในการทดลอง วิธีการใหม่ ๆ และทดสอบความคิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การแก้ปัญหาที่มีความก้าวหน้า หรือประเด็นที่ค้างไว้มีการปรับปรุงพัฒนางานให้มีความก้าวหน้า

2.3 การสังเกต เป็นการเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือสิ่งที่ปรากฏขึ้นอย่างใส่ใจ เพื่อวิเคราะห์ หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) ที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษามีการทำกิจกรรมร่วมกัน จนผู้ถูกศึกษายอมรับว่าผู้สังเกตมีสถานภาพบทบาทเช่นเดียวกับตน ผู้สังเกตจะต้องปรับตัว ให้เข้ากับกลุ่มคนที่ศึกษา โดยอาจเข้าไปฟังตัวอยู่ในเหตุการณ์เข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน จนคนในชุมชนรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มันักวิจัยมาอาศัยอยู่ซึ่งจะทำให้เกิดผลดี คือ ทำให้ผู้วิจัย ได้รับการยอมรับและสนิทสนมกับกลุ่มที่จะศึกษา โดยที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกตหรือเฝ้าดู จึงมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามธรรมชาติ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สังเกต เพื่อนำเอาข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน หรือการกระทำที่เกิดจากการทำกิจกรรมอย่างมีขั้นตอนต่อเนื่องและมีแบบแผน สังเกตจากความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์อย่างราบรื่น และมีความสัมพันธ์แบบขัดแย้งก็จะ สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลนั้นได้ การมีส่วนร่วม การให้ความร่วมมือ

2.4 การสะท้อนผล เป็นกระบวนการคิดไตร่ตรองทบทวน จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะเป็นการพิจารณา สิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบโดยใช้สติและมีสมาธิ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำให้เรา ได้ทบทวนและสะท้อนผลของการปฏิบัติงาน โดยสามารถแสดงออกได้ทั้งการพูดและการเขียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิด การเรียนรู้จากประสบการณ์แสวงหาคำตอบโดยใช้เหตุผล

แก้ไขปัญหานำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงนำไปสู่การตัดสินใจว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ต้องการหรือไม่ และหากผลงานนั้นไม่เป็นที่น่าพอใจ เราจะมีวิธีหรือแนวทางการปฏิบัติให้ดีขึ้นได้อย่างไร

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

ในระหว่างวันที่ 1-5 มีนาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการความรู้ของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ตามโครงสร้างการบริหารงานสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา โดยการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หัวหน้างานตามโครงสร้างการบริหารงานทั้ง 6 งาน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาตามโครงสร้างการบริหารงาน ที่ประกอบด้วย 1) งานวิชาการ 2) งานบุคลากร 3) งานธุรการ การเงินและพัสดุ 4) งานกิจการนักเรียน 5) งานอาคารสถานที่ และ 6) งานสัมพันธ์ชุมชน ดังมีความเห็นดังต่อไปนี้

1. การจัดการความรู้การบริหารงานวิชาการ

“โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตร ด้วยการสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร ด้วยการจัดประชุมในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ในปัจจุบันและตามความสอดคล้องกับท้องถิ่นในปัจจุบัน” (อภกา จุลมนต์, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2559)

“โรงเรียนจะให้ความสำคัญกับหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมาก เนื่องจาก เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในแต่ละสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน และให้เป็นคนดีในสังคม” (มนัส คงวัฒนะ, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2559)

“โรงเรียนจะต้องสอนให้นักเรียน มีความรู้ ความสามารถ และเป็นคนที่มีคุณภาพออกไปทำงานหาเลี้ยงตนเองได้” (สมยศ เพ็ชรศิริ, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2559)

“ผอ. บอกให้คณะครูต้องทำสื่อ และส่งประกวด เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง และเป็นการจัดสื่อการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของครู” (พิไลพรรณ มานิตยกุล, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2559)

“ทางงานวิชาการได้กำหนดให้ครูต้องส่งงานวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 2 เล่ม ต่อปีการศึกษา โดยงานวิจัยในชั้นเรียนนั้นต้องเป็นผลที่ได้มาจากการแก้ปัญหา ให้กับนักเรียนในห้องเรียน และท่าน ผอ. ได้อนุมัติให้จัดทำโครงการ พัฒนาผู้เรียน ด้วยการวิจัยในชั้นเรียน ให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การทำวิจัยในชั้นเรียน ด้วยการเชิญ ดร.สมศักดิ์ ติลา อาจารย์จากภาควิชา ของมหาวิทยาลัยบูรพา มาทำการอบรมให้” (อิสริญญา นิมพลี, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2559)

“โรงเรียนได้มีคำสั่งให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานวัดและประเมินผลของ โรงเรียนในแต่ละระดับสายชั้น ตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3” (วันวิสา วงสาสนธ์, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2559)

“โรงเรียนให้มีการอบรมทบทวนระบบประกันคุณภาพทุกปี เพื่อให้ครูทุกคน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในระบบประกันคุณภาพการศึกษา และ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน เพื่อ กำหนดแนวทาง และวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมถึงให้ความเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา” (มาลี เป๊ะเส็ง, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“โรงเรียนมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาโดยมีข้อมูลจากการวิเคราะห์ สภาพปัญหา จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส ด้วยการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมาย และมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ” (สุรเดช ทะเรงรัมย์, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

2. การจัดการความรู้การบริหารงานบุคลากร

“ผอ. มีการเรียกประชุมหัวหน้าสายชั้นและสอบถามถึงข้อมูลของครูในสายชั้น และความต้องการครูของแต่ละสายชั้น และได้มอบหมายให้รองผู้อำนวยการ เป็นผู้จัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี” (นิศรา ฉายาวิก, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“โรงเรียนมีฐานข้อมูลของครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยให้ทางฝ่ายธุรการเป็นผู้รับผิดชอบ ถ้าต้องการข้อมูลของครูเกี่ยวกับเงินเดือน วุฒิการศึกษา อายุ เพศ หรือ วันเกิด ก็สามารถมาค้นได้ที่งานธุรการ” (จันทร์กมล เสมศรี, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“ปีนี้ครูของเราไม่ขาด แต่มีไม่ครบตามวิชาเอก ทำให้ครูต้องสอนหลายวิชา ซึ่งเป็นปัญหา โดยเฉพาะชั้นมัธยมศึกษา ที่ควรให้ครูที่มีวุฒิเฉพาะทางมาทำการสอน” (พัฒนา บุญสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“ในแต่ละปีโรงเรียนมีการพัฒนาความรู้ให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน เช่น การอบรมเสริมสร้างจริยธรรมในการปฏิบัติงาน การอบรมทางด้านวิชาการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น” (อัญชลี เลวี, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“ครูของเราหลายคนได้รับรางวัลทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัดและระดับของเมืองพัทยาเอง มีไปเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานภายนอกก็มาก” (สมจิต นิลทิม, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

3. การจัดการความรู้การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ

“โรงเรียนมีการแต่งตั้งครูให้เป็นคณะกรรมการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ โดยท่าน ผอ. ให้แต่ละสายชั้นส่งตัวแทนมาเป็นคณะกรรมการซึ่งท่านบอกว่า จะได้ช่วยกันตรวจสอบให้เกิดความโปร่งใส” (วิภา ทองหยด, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2559)

“ครูแต่ละท่านที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบงานการเงินและพัสดุนั้น จะต้องมีการเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานที่ได้รับผิดชอบเองและสามารถตรวจสอบได้” (พิไลพรรณ มานิตยกุล, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“ในบางครั้งก็มีการเรียกประชุมทีมงานธุรการ การเงินและพัสดุ เพื่อรับทราบปัญหาที่แต่ละคนรับผิดชอบ และในกรณีที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงาน” (อรวรรณ โหนแหยม, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“ต้องมีการส่งรายงานการเงินทุกบัญชี ให้ท่าน ผอ. รับผิดชอบ เป็นรายเดือน โดยท่านจะตรวจสอบและซักถามหากมีข้อสงสัยนั้น” (วันสิริ บ้านใหม่, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“เรามีซอฟต์แวร์ที่ใช้ในระบบเงินเดือนครู แต่ยังไม่มีการจัดเก็บระบบข้อมูลของงานธุรการ การเงินและพัสดุ ในระบบรวมได้ เรามีแต่แบบแยกส่วนทำที่ละงานแล้วนำข้อมูลมารวมกัน ข้อมูลทั้งหมดหัวหน้างานจะเป็นเก็บรวบรวมไว้” (กฤติน บัวพันธ์, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

4. การจัดการความรู้การบริหารงานกิจการนักเรียน

“งานฝ่ายวิชาการได้กำหนดให้มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น มาให้ความรู้ในการจัดกิจกรรมให้นักเรียน บางทีก็มีผู้อำนวยการในกิจกรรมนั้น ๆ มาช่วยเหลือ โรงเรียน เช่น ผู้ที่ทำงานที่ฝ่ายกิจกรรมเด็กและเยาวชนของเมืองพัทยา มาให้ความช่วยเหลือ โรงเรียนในการจัดกิจกรรมกีฬาของโรงเรียน คุณแม่ตั๋ย ประชาญ์ชาวบ้าน ที่มีความสามารถในการทำขนมไทยก็เข้ามาช่วยในงานกิจกรรมของโรงเรียนเมื่อตอนที่จัดงานลานวัฒนธรรม เป็นต้น” (กัญญารัตน์ อาจทรง, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“ทางสำนักการสาธารณสุขเมืองพัทยา เข้ามาช่วยทางโรงเรียนดูแลนักเรียนในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การตรวจสุขภาพฟัน การให้บริการทันตกรรม การให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ” (นุจรีพร เหมือนหมาย, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“เมื่อนักเรียนมีการกระทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนจะมีการบันทึกข้อมูลเก็บไว้เป็นหลักฐาน” (อังคาร สวัสดิ์, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2559)

“ในโรงเรียนจะมีชั่วโมงแนะแนวโดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้รับผิดชอบนักเรียนในชั้นเรียนของตัวเอง มีกิจกรรมเยี่ยมบ้าน มีการเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาพบเมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหาด้านพฤติกรรม” (อรรถกร บุญธรรม, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

“ผอ.ให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานของงานกิจการนักเรียน ซึ่งงานนี้จะมีคณะทำงานอยู่เยอะมาก เนื่องจากงานนี้เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน กิจกรรมของนักเรียนทั้งหมดและยังต้องนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมกับชุมชนอีกด้วย” (วัชรินทร์ ชาวเจริญ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

“ที่โรงเรียนจะมีกิจกรรมนักเรียนที่หลากหลาย เช่นกิจกรรมวงโยชวาทิต กิจกรรมดนตรีสากล กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถทางด้านงานเกษตร เช่น การเพาะเห็ด สำหรับนักเรียนที่สนใจการถ่ายภาพ โรงเรียนก็มีสอนให้ รวมถึงนักเรียนที่มีความสามารถด้านกีฬาทางโรงเรียนก็ส่งเสริม” (บุญสม พลอินทร์, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

5. การจัดการความรู้การบริหารงานอาคารสถานที่

“โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบตามแผนงานอาคารสถานที่ของโรงเรียน ซึ่งได้มาจากตัวแทนของแต่ละสายชั้นและให้แบ่งงานกันรับผิดชอบตามความสามารถ เช่น งานบำรุงรักษา เป็นต้น”

(นางสาวรุ่งทิwa ปีกขาว: หัวหน้างานอาคารสถานที่) 5 มีนาคม 2559

“มีการจัดทำแผนงาน โครงการของงานอาคารสถานที่ ซึ่งจะถูกรรจู่ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน” (ประสิทธิ์ ยอดพรหม, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

“ในแต่ละปีท่าน ผอ.จะให้ทีมงานอาคารสถานที่แจ้งต่อฝ่ายบริหารว่า ต้องการอะไร และมีแผนรองรับต่อการเจริญเติบโตของโรงเรียนอย่างไร” (นพรัตน์ การะเกษ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

“เวลาที่ไฟในอาคารดับก็จะไปแจ้งรองผู้อำนวยการ แล้วท่านก็จะสั่งให้นักการภารโรงที่มีความชำนาญการเรื่องไฟฟ้า มาช่วยดูให้ หรือซ่อมให้ในกรณีที่ต้องเปลี่ยนอุปกรณ์ที่มีปัญหา” (กฤติมา สุภาพัทธ์, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

“เห็นครูช่วยกันดูแลอาคารสถานที่ของโรงเรียน ทั้งในด้านความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย และในช่วงเช้าก่อนเข้าแถวทุกวันก็จะเห็นครูมาช่วยกันดูแลเขตพื้นที่ของโรงเรียน” (เสาวนีย์ เกษมศิริ, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

6. การจัดการความรู้การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

“ที่นี่ ผอ. จะไปร่วมงานกับชุมชนบ่อยมาก ไม่ว่าจะงานบวช งานศพ หรืองานบุญต่าง ๆ แล้วก็เข้ากับชุมชนได้ดี ผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนดีเวลามีงานประชุม ผู้ปกครอง หรือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่นงานวันแม่ วันพ่อ หรืองานกีฬา เป็นต้น” (ธีรธรรม คำพา, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

“แต่ครั้งที่มีวาระการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทางท่าน ผอ. ก็จะได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนาสถานศึกษาด้านต่าง ๆ ให้กับที่ประชุมได้รับทราบ และทางคณะกรรมการสถานศึกษาจะให้คำแนะนำและแนวทางในการดำเนินงาน ที่ทางคณะกรรมการสถานศึกษา ว่าน่าจะเป็นไปในทิศทางใด” (เมธิพล โสภา, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

“โรงเรียนจัดทำระบบสารสนเทศของงานสัมพันธ์ชุมชนในฐานข้อมูลของโรงเรียน แต่ยังไม่เป็นระบบ ยังมีข้อติดขัดอยู่บ้าง บางทีข้อมูลก็ไม่มีปรับปรุง” (ปวีณา ฤกษ์กลม, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

“ในการประชุมผู้ปกครอง ฉันก็ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้กับทางโรงเรียนในสิ่งที่ฉันเห็นว่าน่าจะทำ เช่น พื้นที่หน้าโรงอาหารควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์” (นนทียา หนูเอี่ยม, สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2559)

ผลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสารถึงสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) พบว่า

1. โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงาน แบ่งออกเป็น 6 แผนงาน ที่ประกอบด้วย
 - 1.1 งานวิชาการ
 - 1.2 งานบุคลากร
 - 1.3 งานธุรการ การเงินและพัสดุ

- 1.4 งานกิจการนักเรียน
 - 1.5 งานอาคารสถานที่
 - 1.6 งานสัมพันธ์ชุมชน
2. โรงเรียนมีการแต่งตั้งครูให้เป็นคณะกรรมการดำเนินงานตาม โครงสร้าง การบริหารงานในแต่ละงานตามความสามารถ ภายในงานมีการแบ่งงานกันให้รับผิดชอบกัน อย่างชัดเจน
3. โรงเรียนมีการจัดทำแผน/ กิจกรรม/ โครงการพัฒนาโรงเรียน
 4. โรงเรียนมีการพัฒนาบุคลากร โดยการส่งครูไปอบรมและนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่
 5. โรงเรียนได้ให้มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้ ในการจัดกิจกรรมให้นักเรียน
 6. โรงเรียนมีระบบสารสนเทศแต่ยังขาดประสิทธิภาพ
- สรุปได้ว่า โรงเรียนยังไม่มีแนวทางในการจัดการความรู้ที่ชัดเจน ขาดการรวบรวม องค์ความรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียนซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลและในเอกสารต่าง ๆ ทำให้ทุกคน ในโรงเรียนยังไม่สามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาตนเองให้สามารถเป็นผู้รู้และทำให้การปฏิบัติงาน ขาดประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม

จากการที่ผู้วิจัยได้ขออนุญาตท่านผู้อำนวยการดำเนินการวิจัย การจัดการความรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงได้เริ่มดำเนินการ ด้วยการเชิญวิทยากร มาให้ความรู้ในหัวข้อ “การจัดการความรู้ในสถานศึกษา” ซึ่งเนื้อหาของกรอบม ประกอบไปด้วย หัวข้อ 1) แนวคิดการจัดการความรู้ 2) ความหมายของการจัดการความรู้ 3) เป้าหมาย และประโยชน์ ของการจัดการความรู้ 4) กระบวนการจัดการความรู้ 5) การประยุกต์ใช้การจัดการความรู้ ในสถานศึกษา ทั้งนี้ในการอบรมครั้งนี้ ได้ทำการอบรมให้กับครูทุกท่าน โดยมีเป้าหมาย ให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ให้ประสบผลสำเร็จ

หลังจากการอบรมให้ความรู้ในหัวข้อ “การจัดการความรู้ในสถานศึกษา” แล้วผู้วิจัย ได้ขอความอนุเคราะห์จากท่านผู้อำนวยการ ขอความร่วมมือทีมงานการจัดการความรู้ตาม โครงสร้างการบริหารงาน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน มาร่วมประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามแนวคิดของ เคมมิส และแม็คแทกการ์ท (Kemmis & Mc Taggart, 1990) ที่ประกอบด้วย การวางแผน การกระทำ/

ดำเนินการ การสังเกตผล การสะท้อน/การทบทวนผล โดยมีแนวคิดที่ต้องการแก้ปัญหา เพื่อการพัฒนา และเป็นการวิจัยที่ดำเนินไปด้วยการมีส่วนร่วมของ ผู้มีส่วนได้เสีย โดยอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสีย ในการร่วมคิดวางแผน ลงมือทำและร่วมกันติดตามผล หรือตรวจสอบและนำผลจากการตรวจสอบนั้นมาปรับปรุงแก้ไข ต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้นำเอาเทคนิค A-I-C มาใช้ ซึ่งเทคนิคนี้เป็นการนำบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกัน มาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันติดตาม ซึ่งเป็นการพัฒนางานด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร ทำให้เกิดการยอมรับ ซึ่งกันและกัน อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการพัฒนางานเป็นอย่างดี และยังเป็นวิธีการที่จะ ทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน ได้มีโอกาสแสดงข้อคิดเห็น ร่วมรับฟัง และสามารถหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติ ไปสู่ความสำเร็จ ด้วยการร่วมกันคิดค้นวิธีการสำคัญที่ต้องการจะดำเนินการให้การจัดการความรู้ ในโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ประสบผลสำเร็จ โดยผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานตาม โครงสร้างการบริหาร จำนวน 6 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 9 ท่าน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ท่าน มาร่วมประชุมเพื่อระดมความคิด ซึ่งทุกคน มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานในปัจจุบันและในอนาคต ที่จะทำให้ การบริหารสถานศึกษาทั้ง 6 งาน ไปสู่ความสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อพิจารณาจุดที่ ควรพัฒนาของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนควรมีการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของ สถานศึกษา ให้เกิดผลสำเร็จที่สูงที่สุด ดังนั้นเมื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนการจัดการความรู้ของ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรและแผนการเรียนในแต่ละระดับชั้น เหมาะสมกับความสามารถของ นักเรียน การจัดและให้บริการห้องสมุด รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ ของ โรงเรียน มีความเหมาะสม ควบคุมดูแลการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้นให้เป็นไปตามหลักสูตร ให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ ทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน การบริการงานสะดวกและรวดเร็ว ขึ้น เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล และ ตอบคำถามที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ติดตามและแนะนำการทำโครงการสอน สนับสนุนให้มีการพัฒนาการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน ดูแล รักษา จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร เครื่องมือ

จากผลสรุปที่ประชุม เมื่อจัดลำดับความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนเมืองพญา 7 (บ้านหนองพังแค) ทั้ง 8 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญและความต้องการ ในการพัฒนา ดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) การนิเทศภายใน 3) พัฒนาสื่อ 4) การวิจัย ในชั้นเรียน 5) การวัดและประเมินผล 6) ส่งเสริมความถนัดและ ความสามารถทางวิชาการ 7) ระบบประกันคุณภาพ และ 8) การศึกษาดูงาน ซึ่งที่ประชุมต้องการการพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นในหลายกลุ่มสาระ การเรียนรู้ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ นอกจากนั้นได้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เท่าที่ควรจึงควรต้องปรับปรุง การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งที่ประชุมเห็นว่า โรงเรียนควรมี การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีขอบข่ายของการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน) ซึ่งจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและตามความถนัดของผู้เรียน เน้นการฝึกทักษะการคิด การใช้ทักษะชีวิตในการแก้ปัญหา ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และปลูกฝังความมีคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยม 12 ประการ ได้

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น จะดำเนินเป็นวัฏจักรเรื่อยไป ซึ่งจะมี ระยะเวลาที่ไม่แน่นอน จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือเป็นที่น่าพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ผู้อำนวยการ ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้มีความเห็นร่วมกันถึงระยะเวลาในการดำเนินการในแต่ละรอบ ให้มีระยะเวลา ที่เหมาะสม ไม่เร็วหรือรวบรัดจนเกินไปจนทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกอึดอัด และไม่ ซ้ำหรือนานเกินไป จนทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อ ซึ่งมีข้อตกลงในการใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติแต่ละรอบจะใช้เวลา ในการดำเนินการอยู่ในกรอบเวลา 40-60 วัน

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพญา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพญา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการบริหารงานวิชาการ รอบที่ 1 (ระยะเวลา 60 วัน ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 1

ในวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผน การจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพญา:กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพญา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานวิชาการ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการบ่งชี้ความรู้ในด้านการกิจกรรมการเรียนรู้

เป็นการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่ ที่ไม่มีอยู่ในสถานศึกษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และความรู้ที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สามารถนำแผน การจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติได้จริง ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบและการเข้าถึงความรู้ ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาระบบ การจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการจัดเก็บความรู้ สะดวกต่อการนำมาใช้ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการประชุมทบทวนการจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ด้านการแบ่งปันความรู้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการประชุมกลุ่มสาระการเรียนรู้ และประชุมประจำเดือน และ ด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานพร้อมนำเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนา เมื่อกำหนดแผนการจัดการความรู้แล้วเสร็จ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะครูได้นำไป ปฏิบัติพร้อมกับการสังเกตผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยผู้วิจัยและทีมวิจัย เป็นที่ปรึกษาและร่วมมือ ในการปฏิบัติ รวมทั้งประสานงาน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังปรากฏเป็นแผนการจัดการ ความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งทุกคนได้พิจารณาแล้วจึงกำหนดกิจกรรม ในการดำเนินการจัดการความรู้ การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมกำหนดให้มีการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานตามแผน ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 รายละเอียดดังตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ด้านการบริหารงานวิชาการ (รอบที่1)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การบ่งชี้ความรู้	การประชุมเพื่อสร้าง	ความเข้าใจร่วมกัน	ผู้วิจัย ผู้บริหาร	สังเกตจากการประชุม	ผู้บริหาร ครูผู้สอน
ในด้านการจัดกิจกรรม	ความเข้าใจร่วมกัน	ในการจัดการความรู้	ทีมงานจัดการ	แบบมีส่วนร่วม	ทีมงาน
การเรียนรู้	ในการจัดการความรู้	ในการพัฒนากิจกรรม	ความรู้		การจัดการความรู้
	ในการพัฒนากิจกรรม	การเรียนรู้	ด้านงานวิชาการ		ด้านงานวิชาการ
	การเรียนรู้				
	การประชุมเพื่อกำหนด	ความรู้ที่จำเป็นในแต่	ผู้วิจัย ผู้บริหาร	เก็บหลักฐานที่ได้จาก	ผู้บริหาร ครูผู้สอน
	ความรู้ที่จำเป็น	ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	ทีมงาน	การประชุม	ทีมงาน
	ในเพื่อการพัฒนา	และกิจกรรมพัฒนา	การจัดการความรู้	แบบมีส่วนร่วม	การจัดการความรู้
	กิจกรรมการเรียนรู้	ผู้เรียน	ด้านงานวิชาการ		ด้านงานวิชาการ
	ทั้ง 8 กลุ่มสาระ				
	การเรียนรู้และกิจกรรม				
	พัฒนาผู้เรียน				

ตารางที่ 9 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การสร้างและแสวงหาความรู้ด้านการพัฒนา	การนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในเรื่องการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน 5 Steps) ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	แผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ผู้วิจัย ผู้บริหาร ทีมงาน	เก็บหลักฐานที่ได้จาก การอบรม	ผู้บริหาร ครูผู้สอน ทีมงาน
กิจกรรมการเรียนรู้	เชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน 5 Steps) ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ทีมงานวิชาการ		การจัดการความรู้ ด้านงานวิชาการ
การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	การจัดเก็บความรู้ในกระบวนการพัฒนา	CD แผนการจัดการเรียนรู้	ผู้วิจัย ผู้บริหาร	เก็บจากหลักฐาน	ผู้บริหาร
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การบันทึกลงแผ่น CD การอัปโหลดข้อมูล		ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ		ความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอน

ตารางที่ 9 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเข้าถึงความรู้	พัฒนาระบบสัญญาณ	ระบบสัญญาณ	ผู้วิจัย ผู้บริหาร	การสังเกต	ผู้บริหาร
ด้านการจัดพัฒนา	อินเทอร์เน็ต	อินเทอร์เน็ต	ทีมงาน	การเก็บจากหลักฐาน	ทีมงานการจัดการ
กิจกรรมการเรียนรู้		ที่มีประสิทธิภาพ	การจัดการความรู้		ความรู้
			ด้านการบริหารงาน		ด้านการบริหารงาน
			วิชาการ		วิชาการ ครูผู้สอน
การประมวลและกลั่นกรอง	การปรับปรุงและพัฒนา	แผนการจัดการเรียนรู้	ผู้วิจัย ผู้บริหาร	การสังเกต	ผู้บริหาร
ความรู้ด้านการพัฒนา	แผนการจัดการเรียนรู้	แบบ 5 ขั้นตอน	ทีมงาน	การสัมภาษณ์	ทีมงานการจัดการ
กิจกรรมการเรียนรู้	มีความสมบูรณ์	(5 Steps)	การจัดการความรู้	การเก็บจากหลักฐาน	ความรู้
	มีความถูกต้อง		ด้านการบริหารงาน		ด้านการบริหารงาน
	และน่าเชื่อถือ		วิชาการ		วิชาการ ครูผู้สอน
การแบ่งปันแลกเปลี่ยน	กิจกรรมสนทนางาน	บุคลากรได้รับทราบ	ผู้บริหาร ทีมงาน	การสังเกต	ผู้บริหาร
ความรู้ด้านการพัฒนา	- ถ่ายทอดความรู้	ผลการดำเนินงาน	การจัดการความรู้	การสัมภาษณ์	ทีมงานการจัดการ
กิจกรรมการเรียนรู้	แต่ละคน/ ทีม	ปัญหา และร่วมกันคิด	ด้านการบริหารงาน	การเก็บจากหลักฐาน	ความรู้
	- การแนะนำ/ สอนงาน/	หาวิธีแก้ไข	วิชาการ ครูผู้สอน		ด้านการบริหารงาน
	วิเคราะห์งาน/ แก้ไข				วิชาการ ครูผู้สอน
	ข้อผิดพลาด/				
	เสนอความเห็น				

ตารางที่ 9 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้ด้านการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้	ประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้านการพัฒนาการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ (การวิเคราะห์ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบ 5 ขั้นตอน 5 Steps)	ความเข้าใจ ในการพัฒนากิจกรรม การเรียนรู้ลงสู่ การปฏิบัติ (การวิเคราะห์แผน การจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน 5 Steps)	ผู้บริหาร ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงาน วิชาการ ครูผู้สอน	เก็บจากหลักฐาน ผลงานเชิงประจักษ์	ผู้บริหาร ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงาน วิชาการ ครูผู้สอน

ผลการปฏิบัติ รอบที่ 1

หลังจากที่ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานวิชาการ หัวหน้างานตามโครงสร้างการบริหารงาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัด เมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานวิชาการ ร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการและครูผู้สอน ได้นำแผน ไปปฏิบัติเป็นระยะเวลา 60 วัน ในระหว่างการปฏิบัติ ผู้วิจัย ได้เชิญวิทยากร (รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) เพื่อให้ครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัย และทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานวิชาการ พบผลจากการสังเกตดังนี้

ผลการสังเกต ในรอบที่ 1

การบ่งชี้ความรู้ โดยการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนา งานวิชาการด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (5 Steps) และเพื่อกำหนดความรู้ที่จำเป็นในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (5 Steps) ดังนี้ 1) กำหนดความรู้ที่จะใช้เกี่ยวกับหัวข้อ สาระ การเรียนรู้ ที่จะสร้างขึ้นและกำหนดให้มีของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องการพัฒนา 2) กำหนดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ครูผู้สอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังการแสดงความคิดเห็นของครูดังนี้

“การที่เราได้ช่วยกันกำหนดความจำเป็นของงานที่เรารับผิดชอบ ทำให้เรารู้ทิศทางของงานว่าจะไปในทางไหน” (อภา จุลมนต์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ทำให้พีเกิดแนวคิดใหม่ที่จะนำไปสอนผู้เรียน และคิดว่าผู้เรียนน่าจะได้รับประโยชน์มาก” (รุ่งทิวา ปีกขาว, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การสร้างและแสวงหาความรู้ ได้มีการจัดประชุมสัมมนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมวิชาการ สาระความรู้ นวัตกรรม ขุมความรู้ของสถานศึกษา ในแต่ละกลุ่ม สาระการเรียนรู้ ทั้งนี้คณะครูได้ร่วมกันจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไปใช้และจากการสังเกตพบว่า ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5Steps) นำแผนลงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และมีชิ้นงานของนักเรียนเป็นผลงานเชิงประจักษ์

“ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ในแต่ละสาระการเรียนรู้ ได้มีการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่นำมาให้ผมตรวจก่อนการนำไปจัดกิจกรรมเสมอ” (มนัส กงวัฒนะ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“หากเรานำสิ่งที่เราได้รับจากการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางที่อาจารย์ให้ คิดฉันว่านักเรียนของเราจะได้รับการพัฒนาที่ดีขึ้นมาก” (อำภา จุลมนต์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่อาจารย์สอน เป็นอะไรที่ละเอียดมากทำให้เราวางแผนการจัดการเรียนรู้ได้แบบตรงตามตัวชี้วัด เพราะอาจารย์ให้เราวิเคราะห์ตัวชี้วัดก่อนเสมอ” (อนุสิฏฐ์ กิจวิสาละ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มีการรวบรวมความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงาน เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ง่าย ได้แก่ การบันทึกข้อมูลแผนการจัดการเรียนรู้ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ลงในแผ่น CD การจัดเก็บข้อมูลในระบบ Google doc จัดทำสื่อการสอนด้วยระบบมัลติมีเดีย ด้วยการเช่นการบันทึกภาพเคลื่อนไหวในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ดังนี้

“แผนการจัดการประสบการณ์ฉันได้อัพโหลดฝากไว้ใน Google doc เรียบร้อยแล้วค่ะไม่ต้องเปลืองแผ่นในการบันทึกข้อมูล” (วรัญญา จอกนาค, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ก็คืนะที่เรามีสื่อการสอนที่ถูกรบันทึกไว้ เมื่อถึงชั่วโมงที่ต้องการสอนแทน ครูท่านนี้ก็สามารถนำมาเปิดให้ผู้เรียนได้ศึกษาได้ และสามารถนำมาใช้งานได้ง่าย” (อรวรรณ โหนแหยม, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“การบันทึกข้อมูลในความรู้ต่าง ๆ ที่มีบางทีก็เป็นเรื่องที่ยาก เพราะเครื่องบันทึกข้อมูลในปัจจุบันค่อนข้างมีความซับซ้อน เข้าใจยาก บางทีต้องให้ครูท่านอื่นมาช่วยเหลือบ้าง” (กฤติน บัวพันธ์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“สามารถเรียกข้อมูลนั้นมาศึกษาก่อนจัดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และง่ายต่อการนำมาใช้” (วันสิริ บ้านใหม่, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นซีดีการอ่านบทร้อยกรอง ใบ ความรู้เรื่องการอ่านบทร้อยกรอง ป้ายนิเทศ หรือสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะกับเนื้อหาความรู้” (สมจิต นิลทิม, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเข้าถึงความรู้ โรงเรียนได้การพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต เพื่อการเข้าถึงความรู้ที่ได้จัดเก็บไว้ และเป็นการค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก ดังนี้

“ครูเราเข้าถึงความรู้ได้ง่ายมากเลย เพียงแค่ขอให้มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต” (กฤติมา ศุภาพัทธ์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน ครูผู้สอนเองสามารถสร้างเทคนิคที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้” (นพรัตน์ ภาระเกษ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ได้มี การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ด้วยการประชุม ทบทวนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps)

“ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้มีการประชุมกันเพื่อวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ร่วมกันสร้าง” (สุนทรี คล้ายเปรมสินธุ์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ครูแต่ละคนศึกษาวิธีการสร้าง โดยเฉพาะสื่อ นวัตกรรม ศึกษาขั้นตอนการสร้าง รวบรวมเนื้อหา สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และเลือกสื่อ สร้างแบบประเมินผล ทุกคนในทีมทำงานไปด้วยกัน ” (เพ็ชรณีวี เปรมดิษฐกุล, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จากการสังเกตผลจากการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของครู และการสัมภาษณ์ พบว่า มีการแบ่งปันความรู้ที่ได้ ผ่านกิจกรรมการสนทนางาน และการจัดทำ เผยแพร่เอกสารความรู้ มีกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในโรงเรียน ได้แก่ การสอนงาน (Coaching) ในการพัฒนางานวิชาการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเขียนแผน การจัดการเรียนรู้ แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps)

“ผมได้รับคำแนะนำในการสอนจากการประกบคู่ช่วยสอน ทำให้ทราบจุดเด่น และจุดด้อยของตนเองในขณะที่ทำการสอนในวิชานั้น” (นายอนุรักษ์ บุญพยนต์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ดิฉันเป็นครูใหม่ มาบรรจุเมื่อ 30 มีนาคม 2559 มาช่วงนั้นปิดภาคเรียนพอดี แต่โชคดี ที่มีครูพี่เลี้ยง สอนงาน เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในช่วงที่ปิดภาคเรียน ทำให้เมื่อตอนเปิดภาคเรียนดิฉันลดปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่อยลง” (สุกัญญา ช่วยบุญ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเรียนรู้ จากการสังเกตจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในงานวิชาการ พบว่า ครูมีความสนใจและมีความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ นำความรู้ที่ได้นั้นมาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการนำข้อสรุป แนวทางแก้ไข เพื่อมาทำการปรับปรุงและพัฒนา ได้แก่ คณะครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบ 5 ขั้นตอน (5 STEPs)

“ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ดิฉันสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการสอนแบบ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) ได้ ทั้ง 20 สัปดาห์ และนำส่ง ตั้งแต่ต้นภาคเรียน” (รุ่งทิภา ปีกขาว, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

“จากการอบรมแล้วเกิดความรู้ในด้านการแก้ปัญหาให้นักเรียนด้วยการวิจัย ทำให้เราสามารถแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนเรื่อง โจทย์ปัญหา ได้” (อัปสร หรั่งเจริญ, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

ผลการสะท้อนผลในรอบที่ 1

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 60 วัน ในรอบที่ 1 (ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559) ในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ได้นำมาทบทวน โดย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ และผู้วิจัย ได้ร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้ คือ การบ่งชี้ความรู้ จากการที่ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการจัดการความรู้ สามารถแสดงความคิดเห็นและระบุนวัตกรรมที่จำเป็นในงานวิชาการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่จำเป็นได้ การเข้าถึงความรู้ ให้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนทำให้คณะครูได้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน การจัดการความรู้ให้เป็นระบบด้วยการรวบรวมความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานอย่าง เป็นระบบเพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ง่าย ได้แก่ การบันทึกข้อมูลแผนการจัดการเรียนรู้ลงในแผ่นCD การจัดเก็บข้อมูลในระบบ Google doc จัดทำสื่อการสอนด้วยระบบมัลติมีเดีย ด้วยการเช่นการบันทึกภาพเคลื่อนไหวในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ดังนี้

“แผนการจัดการประสบการณ์ฉันได้อัพโหลดฝากไว้ใน Google doc เรียบร้อยแล้วค่ะ ไม่ต้องเปลืองแผ่นในการบันทึกข้อมูล” (วรัญญา จอกนาค, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

“ก็คืนะที่เรามีสื่อการสอนที่ถูกบันทึกไว้ เมื่อถึงชั่วโมงที่ต้องการสอนแทนครูท่านนี้ก็สามารถนำมาเปิดให้ผู้เรียนได้ศึกษาได้ และสามารถนำมาใช้งานได้ง่าย” (นางอรวรรณ โพนแหยม, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

“การบันทึกข้อมูลในความรู้ต่าง ๆ ที่มีบางทีก็เป็นเรื่องที่ยาก เพราะเครื่องบันทึกข้อมูลในปัจจุบันค่อนข้างมีความซับซ้อน เข้าใจยาก บางทีต้องให้ครูท่านอื่นมาช่วยเหลือบ้าง” (สุพัตรา หนูเอียด, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้วยการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) พบว่าข้อที่เป็นจุดอ่อนของการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ คือ การสร้างและแสวงหาความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปปฏิบัติใช้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ และการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีผลการประเมิน มาปรับปรุงการพัฒนาต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา

โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานวิชาการ รอบที่ 2 (ระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 2

วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานวิชาการ ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจาก การดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวน ปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกัน ในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มีความก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุป เพิ่มเติมได้ 5 ประเด็น ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ โดยการนำแผนการจัดการเรียนรู้ ลงสู่การปฏิบัติได้จริง การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการสร้างความรู้แต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ให้อยู่ในรูปของสื่อมัลติมีเดีย และพัฒนาระบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี สารสนเทศ ได้แก่ E-book การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการจัดประชุมทบทวนการนำ แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ใช้วิธีผสมผสาน ในการสอนงาน ได้แก่ ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring system) การเรียนรู้ เรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยการนำคณะครูไปศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบด้านการจัดการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ โดยสรุปการประชุมผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพญา 7(บ้านหนองพังแค)ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการบริหารงานวิชาการ (รอบที่2)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การสร้างและแสวงหาความรู้	นำแผนการจัดการเรียนรู้ลงสู่การปฏิบัติได้จริง	ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ	การสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานวิชาการ - คณะครู
การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	สร้างความรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้อยู่ในรูปของสื่อมัลติมีเดียด้วยโปรแกรม E-book	มีฐานข้อมูลความรู้ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ	เก็บจากหลักฐาน สัมภาษณ์	- ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานวิชาการ - คณะครู

ตารางที่ 10 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การประมวลและกลั่นกรองความรู้	จัดประชุมทบทวนการนำ	กระบวนการเรียนรู้ตาม	- ผู้วิจัย	- การสังเกต	- ผู้บริหาร
	แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps)	แนวแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5Steps)	- ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้	- การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ทีมงาน การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ /
	ลงสู่การสอน		ด้านการบริหารงานวิชาการ		- คณะครู
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	กิจกรรม ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring system)	การนิเทศ	- ผู้บริหาร	- การสังเกต	- ผู้บริหาร
			- ทีมงาน การจัดการความรู้	- การสัมภาษณ์	- ทีมงาน การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ /
	จัดการแลกเปลี่ยนความรู้ในการประชุมประจำเดือนและประชุมกลุ่มย่อยในกลุ่มสาระการเรียนรู้	การจัดแลกเปลี่ยนความรู้	- ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการความรู้	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้อำนวยการสถานศึกษา - ทีมงาน การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ/ - คณะครู

ตารางที่ 10 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	ศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอื่น ๆ	การศึกษาดูงาน	ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานวิชาการ	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงาน การจัดการ ความรู้ด้านการบริหาร งานวิชาการ - คณะครู

ผลการปฏิบัติรอบที่ 2

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุง ต่อเนื่องจาก ครั้งที่ 1 ไปปฏิบัติในรอบที่ 2 ประกอบด้วย

การสร้างและแสวงหาความรู้ การนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ลงสู่การปฏิบัติจริง

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่สื่อมัลติมีเดีย โปรแกรม E-book เป็นต้น

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการทบทวนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ใช้วิธีระบบพี่เลี้ยง (Mentoring system)

การเรียนรู้ โดยการนำคณะครูไปศึกษาคูงานโรงเรียนต้นแบบ ด้านการจัดการเรียนรู้ พร้อมนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำอยู่ได้ และมีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้น

ผลการสังเกต รอบที่ 2

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านการบริหารวิชาการ ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การสร้างและแสวงหาความรู้ โรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ได้เชิญวิทยากรจากสำนักการศึกษาเมืองพิทยา มาดำเนินการจัดอบรมทบทวนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps)

“คืนะ ที่ สน.วิราวรรณ และสน.รังสิมา มาทบทวนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้อีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการตอกย้ำในสิ่งที่ได้เรียนรู้มาจาก อาจารย์พิมพ์พันธ์” (มาลี แป๊ะเส็ง, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

“ทำให้เข้าใจได้มากขึ้น ในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด” (ดอกรัก คงทรัพย์, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้โปรแกรม E-book ด้วยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาให้การอบรมให้แก่คณะครู

“ผมก็ไปติดตามดูวิธีการสอนของครูเขาอะ ครูบางท่านก็ใช้ E-book ในการสอน โดยเฉพาะบางรายวิชาที่น่าเบื่อ เพื่อให้เด็กมีความสนใจมากขึ้น” (มนัส คงวัฒนะ, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

“E-book เป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนสนใจมากขึ้น” (ธีระศักดิ์ จรรยาสิงห์, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการจัดประชุมทบทวนการนำแผนการจัดการเรียนรู้ แบบ 5 ขั้นตอน ไปใช้ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษาและทีมวิจัยการจัดการความรู้ ด้านงานวิชาการ ได้ดำเนินการประชุมทบทวน แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ใช้ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring system) ได้แก่ การจับคู่ครู ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันให้เกิดการแนะนำการทำงานซึ่งกันและกัน ซึ่งแจ้งข้อบกพร่อง และข้อที่ต้องปรับปรุง ด้วยการประกบคู่สอน โดยกำหนดให้มีครูพี่เลี้ยงที่สามารถแนะนำวิธีการสอน และเป็นคู่สอนภายในห้องเรียนได้

“ดิฉันยังไม่สามารถจัดประสบการณ์การสอนกิจกรรมกลางแจ้งน้องอนุบาล ทางฝ่ายวิชาการก็ได้จัดให้มีครูพี่เลี้ยงมาคอยแนะนำการสอนให้” (พัชรินทร์ รุจิตรี, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

“วันนี้ไปทำการนิเทศการสอนวิชาดนตรี พบว่า ครูผู้สอนวิชาดนตรี (ครูอนุรักษย์) สามารถดำเนินการสอนได้อย่างดี โดยมีครูพี่เลี้ยง (ครูประสิทธิ์) ช่วยสอนในส่วนของวิชาดนตรีสากลที่ครูอนุรักษย์ไม่ถนัด และจากการสังเกตพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียน” (มนัส คงวัฒนะ, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

การเรียนรู้ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ด้านงานวิชาการ นำคณะครูไปศึกษาดูงาน ที่โรงเรียนสัตยาไสย จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีแบบปฏิบัติ ที่เป็นเลิศด้านการจัดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง พร้อมนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ทำอยู่ได้ และมีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้น

“ดิฉันเข้าใจในสิ่งที่วิทยากรบรรยาย อธิบายและยกตัวอย่างในการเรียนผ่านการลงมือปฏิบัติ Learning By Doing” (วัชรินทร์ แก้วเขียว, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

“เด็ก ๆ ทั้ง 5 คน ที่มีปัญหาไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหาระคนได้ เมื่อผมนำวิธีการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการวิจัย โดยการปรับรูปแบบการสอน พบว่าเด็ก ๆ ทั้ง 5 คน สามารถแก้โจทย์ปัญหาระคนได้ ทำให้ผ่านการประเมินในตัวชี้วัดนั้น” (นายชัชชัย ณ นครพนม, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

ผลการสะท้อน รอบที่ 2

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 40 วัน ในรอบที่ 2 (ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559) ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ได้นำมาทบทวน โดย ผู้บริหารสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้งานวิชาการ และผู้วิจัย พบว่า **กระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้ คือ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ** ด้วยการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยโปรแกรม E-book ด้วยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาให้การอบรม ให้แก่ คณะครู พบว่า ครูสามารถนำโปรแกรม E-book ไปจัดทำเป็นสื่อประกอบการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ได้อย่างน่าสนใจ

“ถูกผมมาเล่าให้ฟังว่า ครูให้เรียนผ่านคอมพิวเตอร์ ทำให้เขาตั้งใจและสนใจในสิ่งที่ครูสอน” (น้อย ศรีดี, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

และการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทบทวนการนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ไปใช้ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมวิจัย การจัดการความรู้ด้านงานวิชาการ ได้ดำเนินการประชุมทบทวน แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

“อาจารย์พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา แจ้งว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ที่ทางโรงเรียนเราได้จัดสร้างขึ้นตามคำแนะนำของอาจารย์ พบว่ามีประสิทธิภาพ” (นางอำภา จุลมนต์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในงานวิชาการที่ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไป คือ การสร้างและแสวงหาความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รอบที่ 3 (ตั้งแต่ วันที่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน พ.ศ. 2559 รวมระยะเวลา 30 วัน)

ผลการวางแผน รอบที่ 3

วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ ด้านงานวิชาการ ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจากการดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวนปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกันในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มีความก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ผลจากการดำเนินงานที่เกิดจากการยอมรับของทุกฝ่าย ผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้ผู้บริหาร ทีมการจัดการความรู้ ด้านงานวิชาการ มีความพอใจกับความก้าวหน้าและผลที่เกิดขึ้นสามารถแก้ปัญหาในงานต่าง ๆ ได้ดี ข้ออุปสรรคที่ได้พบในส่วนกระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ มีการนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ไปใช้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผน การแบ่งปันความรู้ โดยผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านงานวิชาการ ดำเนินให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประชุม ประจำเดือน และการประชุมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียนและการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (รอบที่3)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	เวทีแลกเปลี่ยนความรู้	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำข้อสรุปบทเรียนที่ได้รับ (Lessons Learned) - การหมุนเวียนงาน - นำผลงานครูมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 	ผู้บริหาร ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานวิชาการ	<ul style="list-style-type: none"> - การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานวิชาการ - คณะครู
การเรียนรู้	การต่อ ยอดองค์ความรู้ด้วยการจัดนิทรรศการนำเสนอโครงการ	โครงการ แบบบูรณาการ	ผู้บริหาร ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานวิชาการ	เก็บจากหลักฐาน ผลงานเชิงประจักษ์	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานวิชาการ - คณะครู

ผลการปฏิบัติรอบที่ 3

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจาก ครั้งที่ 2 ไปปฏิบัติในรอบที่ 3 ประกอบด้วย สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ มีการนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ไปใช้และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผน การแบ่งปันความรู้ โดยผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ ด้านงานวิชาการ ดำเนินให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประชุมประจำเดือน และการประชุมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียน และการเรียนรู้ด้วยการนำความรู้ที่ได้ไปใช้

ผลการสังเกต รอบที่ 3

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านงานวิชาการ ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การสร้างและแสวงหาความรู้ มีการนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) ไปใช้และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผน

“ครูผู้สอนวิชาศิลปะสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps)

ไปใช้ได้อย่างดี สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ครบทุกขั้นตอน”

(อนรรักษ์ บุญพยนต์, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

“จากการติดตามการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) และประเมินผล

การใช้แผนฯ พบว่า ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ดิฉันรับผิดชอบอยู่

สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างดี” (นภาพร

ประกอบสำเนียง, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

การแบ่งปันความรู้ แผน การแบ่งปันความรู้ โดยผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านงานวิชาการ ดำเนินให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประชุมประจำเดือน และการประชุมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียน

“จากที่ข้าพเจ้า นางวิภา ทองหยด ได้ไปอบรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า การเรียนในศตวรรษที่ 21 “ครู” จะมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าเดิมแต่ไม่ใช่ในฐานะผู้สอน แต่ในฐานะผู้ฝึกให้เด็กได้เกิดทักษะที่จำเป็น ซึ่งครูต้องเปลี่ยนความคิด ต้องละทิ้ง ความยึดมั่นถือมั่นในเนื้อหาวิชาว่า ถูกที่สุด แล้วปรับตัวมาสู่การเป็นผู้ออกแบบ การเรียนรู้ ตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ เพราะการลงมือทำ จะช่วยสนับสนุนให้เด็กได้เกิดทักษะการเรียนรู้ (Learning skill) โดยอาจจะอยู่ใน รูปแบบของ โครงการงาน เพื่อให้เด็กสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตตนเอง และครูต้องไม่ตอบ คำถามของเด็กในทันที ไม่ดูค่าง่าว่า หากคำตอบนั้นไม่ถูกต้อง เพราะจะเป็นการทำร้าย เด็กในภายหลังแต่ ควรใช้ วิธี การตั้งคำถามไปเรื่อย ๆ เพื่อนำไปสู่การลงมือค้นหาคำตอบได้ คำตอบที่ออกมาจากความคิดภายในตัวของ เด็กเอง” (วิภา ทองหยด, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

“จากการที่ข้าพเจ้าได้เข้ามาในเทศการจัดการเรียนรู้ของ ครูสุพัตรา พบว่า ครูมีเทคนิค วิธีการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) และสังเกตพบได้ว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียน กล้าแสดงออก กล้าพูด” (อัญชลิ เลวี, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

การเรียนรู้ โดยการนำความรู้จากการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนางานนำ ความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน พบจุดเด่น จุดด้อยและจุดที่ควรพัฒนาพร้อมนำเสนอแนวทางการ พัฒนาพัฒนางานที่ทำอยู่ได้ และมีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้น

“ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นได้ จากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5Steps)” (อำภา จุลมนต์, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

ผลการทบทวนรอบที่ 3

การทบทวนรอบที่ 3 วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2559 จากการดำเนินการจัดการความรู้ ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตลอดระยะเวลา 1 เดือนในรอบนี้ ได้นำมา ทบทวนสิ่งที่ประสบความสำเร็จ สิ่งที่เป็นปัญหาต่างๆที่พบได้รับการพัฒนาและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินการอยู่ในระดับที่พึงพอใจของทุกฝ่ายจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทางการศึกษา

“ผมว่า ครูมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้สิ่งใหม่ และสามารถสร้างเครื่องมือในการสอนซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ได้” (พัฒนา บุญสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

“ครูเราที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ไปทำการอบรมเรื่องการวัดและประเมินผล เมื่อกลับมาสามารถถ่ายทอดให้คณะครูได้อย่างชัดเจนและเข้าใจ และเมื่อได้ทำการสุ่มตัวอย่างขอข้อมูลการวัดและประเมินผลผู้เรียนกลางปี ก็พบว่าครูทำได้อย่างดี” (นางมาลี แป๊ะเส็ง, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

“ครูอนุบาลของเรา สามารถผลิตสื่อเองได้อย่างหลากหลายและสามารถนำไปใช้ได้จริง เป็นที่สนใจแก่คณะที่มาทำการศึกษาดูงานการศึกษาปฐมวัย” (วัลยา เกษมศิริ, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

ด้านการบริหารงานบุคลากร

การบริหารงานบุคลากร เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เพื่อให้ได้มาเพื่อบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับงาน เข้ามาทำงานให้ได้ผลดีที่สุด โดยหน่วยงานสามารถดึงดูด ข้าราชการ และพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานสามารถทำภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามความมุ่งหมาย มีความรู้ความสามารถตามวิชาที่สอน จำนวนครูเพียงพอต่อการดูแลนักเรียนทุกระดับชั้น มีคุณภาพต่อการปฏิบัติการสอน ประพฤติ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับจรรยาบรรณของวิชาชีพครู มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับ ผู้ปกครอง และบุคคลทั่วไป

ที่ประชุมสรุปได้ว่า จะต้องดำเนินการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูเพื่อสร้างเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อสอดรับในการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จากผลสรุปที่ประชุม เมื่อจัดลำดับความสำคัญของการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญและความต้องการในการพัฒนา ดังนี้ 1) การพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 2) การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน 3) การจัดทำแผนงานบุคลากร และ 4) การสร้างและบำรุงขวัญบุคลากร ซึ่งที่ประชุมต้องการการพัฒนาบุคลากรในด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณ

วิชาชีพครู ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น จะดำเนินเป็นวัฏจักรเรื่อยไป ซึ่งจะมีระยะเวลาที่ไม่แน่นอน จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือเป็นที่น่าพึงพอใจของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ผู้อำนวยการ ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีความเห็นร่วมกันถึงระยะเวลาในการดำเนินการ ในแต่ละรอบ ให้มีระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่เร็วหรือรวบรัดจนเกินไปจนทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกอึดอัด และไม่ซ้ำหรือนานเกินไปจนทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อ ซึ่งมีข้อตกลงในการใช้ระยะเวลา ในการปฏิบัติแต่ละรอบจะใช้เวลาในการดำเนินการอยู่ในกรอบเวลา 40-60 วัน

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการบริหารงานบุคลากร รอบที่ 1 (ระยะเวลา 60 วัน ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 1

ในวันที่ 30-31 มีนาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผน การจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารงานบุคลากร ในด้านการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพครู โดยการบ่งชี้ความรู้ ในการบริหารงานบุคลากร โดยการจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง รู้จักตนเอง การวิเคราะห์ตนเองและผู้อื่น การสร้างและแสวงหาความรู้ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการ สถานศึกษา และทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร ได้ดำเนินการให้ความรู้ แก่ครู ในเรื่องการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพครู (ความก้าวหน้าในวิชาชีพ) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มีการรวบรวมความรู้เป็นหมวดหมู่ และจัดทำฐานข้อมูล โดยการสร้างคลังความรู้ การประเมินวิทยฐานะและการจัดทำผลงาน ทางวิชาการ การเข้าถึงความรู้โรงเรียนได้รับการพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต เพื่อการเข้าถึง ความรู้ที่ได้จัดเก็บไว้ และเป็นการค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้าง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพครู การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ได้ดำเนินการ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) และแนวทางการประเมินวิทยฐานะและการจัดทำผลงานทางวิชาการ การแบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้ การบริหารงานบุคลากร ได้ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้บุคลากรที่ได้รับ การพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม/ รายงานผลการอบรม และการเรียนรู้ด้วยการศึกษา ดูงาน และจัดนิทรรศการนำเสนอผลงานของตนเอง

เมื่อกำหนดแผนการจัดการความรู้แล้วเสร็จ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และคณะครู ได้นำไปปฏิบัติพร้อมกับการสังเกตผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยผู้วิจัยและทีมวิจัย เป็นที่ปรึกษา และร่วมมือในการปฏิบัติรวมทั้งประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังปรากฏเป็น แผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วม เพื่อการบริหารงานบุคลากร ซึ่งทุกคนได้พิจารณาร่วมกันแล้วจึงกำหนดกิจกรรมในการดำเนินการ จัดการความรู้ เพื่อการบริหารงานบุคลากร พร้อมกำหนดให้มีการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานตามแผน ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 รายละเอียดดังตารางที่ 12 ดังนี้

ตารางที่ 12 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทธา 7(บ้านหนองพังแก)ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ด้านการบริหารงานบุคลากร (รอบที่1)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การบ่งชี้ความรู้	-รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่น	ความเข้าใจในการพัฒนาตนเอง และความเข้าใจในตัวบุคคลอื่น	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานบุคลากร	สังเกตจาก การประชุม แบบมีส่วนร่วม	- ผู้บริหาร - ครูผู้สอน - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานบุคลากร
การสร้างและแสวงหาความรู้	การนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (ความก้าวหน้าในวิชาชีพ)	ความรู้ที่จำเป็น	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานบุคลากร	เก็บหลักฐาน ที่ได้จาก การประชุม แบบมีส่วนร่วม	- ผู้บริหาร - ครูผู้สอน - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานบุคลากร

ตารางที่ 12 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	การจัดเก็บความรู้ในเรื่องการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	มีฐานข้อมูลความรู้	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานบุคลากร	เก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานบุคลากร - ครูผู้สอน
การเข้าถึงความรู้	พัฒนาระบบเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต	ระบบเครือข่ายมีประสิทธิภาพ	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานบุคลากร	เก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานบุคลากร - ครูผู้สอน
การประมวลและกลั่นกรองความรู้	จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา (บ้านหนองพังแค)	มีคู่มือ	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานบุคลากร	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานบุคลากร

ตารางที่ 12 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม/รายงานผลการอบรม	บุคลากรได้รับทราบ ผลการดำเนินงาน ปัญหา และร่วมกันคิดหาวิธีแก้ไข	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานบุคลากร	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานบุคลากร - ครู
การเรียนรู้	การถอดบทเรียน	ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนา	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานบุคลากร	เก็บจากหลักฐาน ผลงานเชิงประจักษ์	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานบุคลากร

ผลการปฏิบัติ รอบที่ 1

หลังจากที่ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้การบริหารงานบุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานบุคลากร ร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากรและครู ได้นำแผนไปปฏิบัติเป็นระยะเวลา 60 วัน และในระหว่างการปฏิบัติ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ได้ให้ความรู้แก่ครูในเรื่องมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพครู ซึ่ง ผู้วิจัย และทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร พบผลจากการสังเกตดังนี้

ผลการสังเกตในรอบที่ 1

การบ่งชี้ความรู้ โดยการจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง รู้จักตนเอง การวิเคราะห์ตนเองและผู้อื่น โดยดำเนินการในรูปแบบของจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง รู้จักตนเองและรู้จักผู้อื่น หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ครูพบว่าครูมีความเข้าใจในการพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังการแสดงความคิดเห็นของครู ดังนี้

“กิจกรรมนี้ทำให้ได้รู้จักตัวเอง และทำให้รู้จักคนอื่นมากขึ้น จะลองนำมาปรับใช้ในการทำงานดู” (กานต์ชนก เสาประโคน, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“กิจกรรมนี้ทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้มีการทำงานร่วมกัน ทำงานกันเป็นทีม น้อย ๆ ก็ช่วย” (คณิงนิจ น้อยนุ่น, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การสร้างและแสวงหาความรู้ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษาและทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร ได้ดำเนินการให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพครู (ความก้าวหน้าในวิชาชีพ)

“ทำให้ทราบถึงแนวทางในการที่จะพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ” (สายฝน บุญมา, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ถ้าเราไม่มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ ถือว่าเรานี้ขาดมาตรฐานความรู้ในวิชาชีพครู ไปข้อ 1 เลย” (สุรัสวดี มากู๋, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มีการรวบรวมความรู้เป็นหมวดหมู่และจัดทำฐานข้อมูล โดยการสร้างคลังความรู้ การประเมินวิทยฐานะและการจัดทำผลงานทางวิชาการและจัดทำ สารสนเทศงานบุคลากร

“ผอ. ได้มอบหมายให้ดำเนินการรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวกับการประเมินวิทยฐานะ ตามแนวทางการประเมินของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและการจัดทำ ผลงานทางวิชาการทั้งหมด ไว้ในฐานข้อมูลของโรงเรียน” (อรวรรณ โทหนะแฮม, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“การจัดทำสารสนเทศงานบุคลากรช่วยให้ ค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ของครูในการนำมา ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูได้อย่างรวดเร็ว” (อัญชลี เถวี, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเข้าถึงความรู้ โรงเรียนได้การพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต เพื่อการเข้าถึง ความรู้ที่ได้จัดเก็บไว้ และเป็นการค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้ นั้น เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่าย และสะดวก ดังนี้

“ครูเราเข้าถึงความรู้ได้ง่ายมากเลย เพียงแค่ขอให้มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต” (นางกฤติมา สุภาพัทธ์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น ทำให้ผู้เรียน เกิดความสนใจในการเรียน ครูผู้สอนเองสามารถสร้างเทคนิคที่หลากหลาย ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้” (นพรัตน์ การะเกษ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ได้ดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานบุคลากรทาง การศึกษาโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

“ดิฉันเพิ่งเข้ามาปฏิบัติงานที่นี่ได้คู่มือมาก็อุ่นใจ ก็ไม่รู้ว่าจะปฏิบัติอย่างไร การมีคู่มือก็ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการทำงานได้มากยิ่งขึ้น” (สุกัญญา ช่วยบุญ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ได้ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม/ รายงานผลการอบรม

“ไปอบรมเรื่อง การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้มา ท่าน ผอ. ก็ให้สรุปการอบรมให้ในที่ประชุมรับฟัง” (กฤติมา สุภาพัทธ์, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

“ครูที่ไปอบรม ศึกษาดูงาน ทุกคนจะต้องทำรายงานการอบรมส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา ได้รับทราบ และต้องนำผลนั้นไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะครูท่านอื่น ๆ ด้วย” (นิศรา ฉายาวีก, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

การเรียนรู้ จากการสังเกตจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในงานบุคลากรพบว่า ครูมีความสนใจและมีความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ นำความรู้ที่ได้นั้นมาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการนำข้อสรุป แนวทางแก้ไข เพื่อมาทำการปรับปรุงและพัฒนา ได้แก่

“ผอ. ได้มอบหมายให้สายชั้นทุกสายชั้นดำเนินการจัดทำสารสนเทศสายชั้น เมื่อครบภาคเรียนทำให้เรามองเห็นงานที่เราทำ งานที่เราทำแล้วมีการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้น” (อิสริญญา นิมพลี, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

“จากการอบรมแล้วเกิดความรู้ในการที่จะพัฒนาตนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ” (ภิรมณ์ ชมชื่น, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

ผลการสะท้อนผลในรอบที่ 1

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 60 วัน ในรอบที่ 1 (ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559) ในวันที่ 4 กรกฎาคม 2559 ได้นำมาทบทวนโดย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงานการจัดการ

ความรู้ ด้านการบริหารงานบุคลากร และผู้วิจัย ได้ร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้ คือ

การบ่งชี้ความรู้ในการบริหารงานบุคลากร โดยการจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาวิเคราะห์ ความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง รู้จักตนเอง การวิเคราะห์ตนเองและผู้อื่น

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ มีการรวบรวมความรู้เป็นหมวดหมู่และจัดทำฐานข้อมูล โดยการสร้างคลังความรู้ การประเมินวิทยฐานะและการจัดทำผลงานทางวิชาการและจัดทำ สารสนเทศงานบุคลากร

การเข้าถึงความรู้ โรงเรียน ได้การพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต เพื่อการเข้าถึง ความรู้ที่ได้จัดเก็บไว้ และเป็นการค้นหาความรู้ใหม่ ๆ

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ได้ดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน ของพนักงานครู โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในด้านการบริหารงานบุคลากร พบว่า ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีผลการประเมิน มาปรับปรุงการพัฒนาต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานบุคลากร รอบที่ 2 (ระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 2

วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานบุคลากร ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจาก การดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวน ปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกัน ในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มีความก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุป เพิ่มเติมได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ (Mentoring system) ด้วยการจัดประชุม เชิงปฏิบัติการ การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการเชิญครูที่ ประสบความสำเร็จในการจัดทำผลงานทางวิชาการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประชุม ประจำเดือนและการเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยการนำคณะครูไปศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบ ที่ประสบความสำเร็จ โดยสรุปการประชุมผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 13 ดังนี้

ตารางที่ 13 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ในการบริหารงานบุคลากร (รอบที่ 2)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การสร้างและแสวงหาความรู้	ประชุมเชิงปฏิบัติการ	ความรู้ความเข้าใจ	- ผู้วิจัย	- การสังเกต	- ผู้บริหาร
	การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน	ในการจัดทำวิจัย ในชั้นเรียน	- ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงาน บุคลากร	- การสัมภาษณ์ - การเก็บจาก หลักฐาน	- ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านการบริหาร งานบุคลากร - คณะครู
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิญครูที่มีวิทยฐานะ	ความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำผลงาน	- ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการความรู้	- การสังเกต - การสัมภาษณ์	- ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการ
	ชำนาญการพิเศษมาแล้ว ประสบการณ์การจัดทำ ผลงานทางวิชาการ	ทางวิชาการ	ด้านการบริหารงาน บุคลากร	- การเก็บจาก หลักฐาน	ความรู้ด้านการบริหาร งานบุคลากร - คณะครู

ตารางที่ 13 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	ศึกษาดูงานในสถานศึกษาอื่น ๆ การศึกษาดูงาน		ผู้บริหาร ทีมงาน การจัดการ ความรู้ด้านการ บริหารงานบุคลากร	การสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บจากหลักฐาน	ผู้บริหาร ทีมงาน การจัดการ ความรู้ด้านการ บริหารงานบุคลากร คณะครู

ผลการปฏิบัติรอบที่ 2

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุง ต่อเนื่องจากครั้งที่ 1 ไปปฏิบัติในรอบที่ 2 ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ (Mentoring system) ด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการประชุมประจำเดือน และการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยการนำคณะครูไปศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ

ผลการสังเกต รอบที่ 2

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การสร้างและแสวงหาความรู้ โรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ได้เชิญ ดร.สมศักดิ์ ลีลา มาให้ความรู้กับคณะครูในเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียน

“เข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นผลงานทางวิชาการได้” (สุขุมพร ศรีปานวงศ์, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

“สามารถแก้ปัญหาผู้เรียนผ่านการวิจัยในชั้นเรียนได้” (ปวีณา ชุยกกลม, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการเชิญครูที่ประสบความสำเร็จในการจัดทำผลงานทางวิชาการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

“เห็นแนวทางของการประเมิน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการประเมินครูชำนาญการของตนได้” (พัชรินทร์ รุจิตร, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

“สังเกต พบว่า ครูส่วนใหญ่ สนใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูที่มีประสบการณ์ในการประเมินมาแล้ว ต่างสอบถามและบันทึกข้อมูลไว้” (มนัส คงวัฒน์, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

การเรียนรู้ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ด้านงานบุคลากร นำคณะครูไปศึกษาดูงาน ที่โรงเรียนเมืองพัทยา 5 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีแบบปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน และมีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้นอยู่เสมอ

“ได้แนวคิด ได้เห็น ได้แนวปฏิบัติในการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน”

(ปริญญ์ญาดา นบนอบ, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2559)

ผลการสะท้อน รอบที่ 2

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาเป็นระยะเวลา 40 วัน ในรอบที่ 2 (ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559) ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ได้นำมาทบทวน โดยผู้บริหารสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ งานบุคลากร และผู้วิจัย พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้ คือ การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับคณะครูในเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียน ทำให้คณะครูเข้าใจการทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นผลงานทางวิชาการได้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการเชิญครูที่ประสบความสำเร็จในการจัดทำผลงานทางวิชาการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เห็นแนวทางของการประเมิน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพได้

ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในงานวิชาการที่ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไป คือ การการเรียนรู้

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รอบที่ 3 (ตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน พ.ศ. 2559 รวมระยะเวลา 30 วัน)

ผลการวางแผน รอบที่ 3

วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ด้านงานวิชาการ ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจากการดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวนปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกันในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มีความก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ผลจากการดำเนินงานที่เกิดจากการยอมรับของทุกฝ่าย ผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมาทำให้ผู้บริหาร ทีมการจัดการความรู้

ด้านงานวิชาการมีความพอใจกับความก้าวหน้าและผลที่เกิดขึ้นสามารถแก้ปัญหาในงานต่าง ๆ ได้ดี
ข้ออุปสรรคที่ได้พบในส่วนกระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น
ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหา และสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 1 ประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้
ด้วยการนำความรู้ที่ได้ไปใช้จัดนิทรรศการนำเสนอผลงานในรูปแบบผลงานทางวิชาการ
(วิจัยในชั้นเรียน) ดังรายละเอียดในตารางที่ 14 ดังนี้

ตารางที่ 14 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ด้านการบริหารงานบุคลากร (รอบที่ 3)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	จัดนิทรรศการนำเสนอผลงานในรูปแบบผลงานทางวิชาการ (วิจัยในชั้นเรียน)	จำนวนผลงานหรือนวัตกรรม	ผู้บริหาร ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานบุคลากร	เก็บจากหลักฐานผลงานเชิงประจักษ์	- ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร - คณะครู

ผลการปฏิบัติรอบที่ 3

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจาก ครั้งที่ 2 ไปปฏิบัติในรอบที่ 3 ประกอบด้วย สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 1 ประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้ที่ได้ไปใช้นำเสนอผลงานในการจัดแสดงนิทรรศการ (วิจัยในชั้นเรียน)

ผลการสังเกต รอบที่ 3

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านงานบุคลากร ได้ร่วมกัน สังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การเรียนรู้ โดยการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ นำเสนอผลงานในการจัดแสดงนิทรรศการ (วิจัยในชั้นเรียน)

“ครูสามารถพัฒนานวัตกรรมจากการอบรม เพื่อสามารถนำไปใช้การแก้ปัญหาผู้เรียน ด้วยการจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียน” (มนัส คงวัฒนนะ, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

“เห็นถึงความตั้งใจในการพัฒนาผู้เรียน ผ่านจากชิ้นงานที่ครูนำเสนอ” (พัฒนา บุญสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

ผลการทบทวนรอบที่ 3

การทบทวนรอบที่ 3 วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2559 จากการดำเนินการจัดการความรู้ของ สถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตลอดระยะเวลา 1 เดือน ในรอบนี้ ได้นำมา ทบทวนสิ่งที่ประสบความสำเร็จ สิ่งที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ที่พบได้รับการพัฒนาและแก้ไข อย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินการอยู่ในระดับที่พึงพอใจของทุกฝ่ายจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทางการศึกษา

“ผมว่า ครูมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้สิ่งใหม่ และสามารถ สร้างเครื่องมือในการสอนซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ได้” (พัฒนา บุญสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

ด้านการบริหารงาน ชุรการ การเงินและพัสดุ

การบริหารงานชุรการ การเงิน และพัสดุ เป็นหน่วยงานสนับสนุนที่สำคัญและจำเป็น ในสถานศึกษา มีหน้าที่หลัก ๆ ที่ต้องปฏิบัติเพื่อความสำเร็จขององค์กร ได้แก่ รวบรวมข้อมูล ระเบียบและแนวปฏิบัติในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับงานชุรการ การปฏิบัติงานด้านสารบรรณ การลงทะเบียน รับ-ส่ง หนังสือ การโต้ตอบหนังสือราชการและหนังสือที่มีมาถึงสถานศึกษา รวมถึงการจัดเก็บและทำลายหนังสือ ซึ่งจะต้องทำแผนพัฒนาสถานศึกษาของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียน รวบรวมข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน ดำเนินงานด้านชุรการ การเงิน ให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส จัดทำทะเบียนพัสดุ-ครุภัณฑ์ และการบริการเบิก-จ่ายอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลงาน ด้านชุรการ การเงินและพัสดุ มีการเก็บรักษาและทำลายเอกสาร การใช้คู่มือ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และสื่อการศึกษาจากผลสรุป ที่ประชุม

เมื่อจัดลำดับความสำคัญของการบริหารงาน ชุรการ การเงินและพัสดุของ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญและความต้องการ ในการพัฒนา ดังนี้ 1) งานจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา 2) งานจัดทำแผนงบประมาณ 3) งานจัดทำ บัญชีการเงิน 4) งานชุรการ และ5) งานวางแผนและจัดหาพัสดุ

แผนพัฒนาสถานศึกษา เป็นเครื่องกำประกันว่าเป้าหมายในการทำงานในแต่ละปี มีโอกาสบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นสิ่งยืนยันว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นมีความเป็นไปได้ เพราะมีแผนงานรองรับที่ชัดเจน และถ้าแผนพัฒนาสถานศึกษาดำเนินการได้สำเร็จก็จะ ส่งผลต่อความสำเร็จของเป้าหมายที่กำหนดไว้เช่นกัน เพื่อให้มั่นใจว่ามีแนวทางในการสร้าง ความสำเร็จให้กับเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ และเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น ในการทำงานไว้ล่วงหน้า ลดความขัดแย้งในการทำงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ลดความผิดพลาดและลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน สามารถจัดลำดับความสำคัญและเร่งด่วนของ การทำงานไว้ล่วงหน้าได้ ใช้ในการมอบหมายงานให้กับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อใช้ในการกำหนดงบประมาณค่าใช้จ่ายประจำปี จึงเป็นเหตุผล สำคัญที่ทำให้ที่ประชุมต้องการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาของสถานศึกษา

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น จะดำเนินเป็นวัฏจักรเรื่อยไป ซึ่งจะมี ระยะเวลาที่ไม่แน่นอน จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือเป็นที่น่าพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ผู้อำนวยการ ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน และคณะกรรมการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ได้มีความเห็นร่วมกันถึงระยะเวลาในการดำเนินการในแตกรอบ ให้มีระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่เร็วหรือรวบรัดจนเกินไปจนทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกอึดอัด และไม่เข้า

หรือนานเกินไปจนทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อ ซึ่งมีข้อตกลงในการใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติ แต่ในรอบจะใช้เวลาในการดำเนินการอยู่ในกรอบเวลา 40-60 วัน

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ รอบที่ 1 (ระยะเวลา 60 วัน ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม- 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 1

ในวันที่ 30-31 มีนาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ และเมื่อจัดลำดับความสำคัญของการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญและความต้องการในการพัฒนา ดังนี้ 1) งานจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา 2) งานจัดทำแผนงบประมาณ 3) งานจัดทำบัญชีการเงิน 4) งานธุรการ และ 5) งานวางแผนและจัดหาพัสดุ ซึ่งที่ประชุมเห็นสอดคล้องว่า โรงเรียนต้องจัดการความรู้ ในด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ประกอบด้วย ด้านการบ่งชี้ความรู้ เป็นการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่ที่ไม่ได้อยู่ในสถานศึกษา และความรู้ที่จำเป็นในด้านการจัดทำแผนการปฏิบัติการ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบและการเข้าถึงความรู้ ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ ในด้านการจัดทำแผนการปฏิบัติการ พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการจัดเก็บความรู้สะดวกต่อการนำมาใช้ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการนำความรู้ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา มาจัดทำคู่มือการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประชุมกลุ่ม และประชุมประจำเดือน และด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้มาใช้ ในการปฏิบัติงานพร้อมนำเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนา เมื่อกำหนดกรอบแนวทางเสร็จแล้ว ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู ได้นำไปปฏิบัติพร้อมกับการสังเกตผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยผู้วิจัย และทีมวิจัย เป็นที่ปรึกษาและร่วมมือในการปฏิบัติรวมทั้งประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังปรากฏเป็นแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งทุกคนได้พิจารณาร่วมกันแล้วเห็นชอบกับการกำหนดกิจกรรมในการดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา พร้อมกำหนดให้มีการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานตามแผน ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 รายละเอียดดังตารางที่ 15 ดังนี้

ตารางที่ 15 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพญา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ด้านการ บริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ (รอบที่ 1)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การบ่งชี้ความรู้	การประชุมเพื่อสร้าง	ความเข้าใจร่วมกัน	- ผู้วิจัย	สังเกตจาก	- ผู้บริหาร
ด้านการจัดทำ	ความเข้าใจร่วมกัน	ในการจัดทำแผนพัฒนา	- ผู้บริหาร	การประชุม	- ครู
แผนพัฒนา	ในการจัดทำแผนพัฒนา	สถานศึกษา	- ทีมงานการจัดการความรู้	แบบมีส่วนร่วม	- ทีมงานการจัดการ
สถานศึกษา	สถานศึกษา		ด้านงานธุรการ การเงิน และพัสดุ		ความรู้ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ
	การประชุมเพื่อแสดง	ความรู้ที่จำเป็น	- ผู้วิจัย	เก็บหลักฐาน	- ผู้บริหาร
	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ	ในการจัดทำแผนพัฒนา	- ผู้บริหาร	ที่ได้จาก	- ครู
	การกำหนดความรู้	สถานศึกษา	- ทีมงานการจัดการความรู้	การประชุม	- ทีมงานการจัดการ
	ที่จำเป็น		ด้านงานธุรการ การเงิน และพัสดุ	แบบมีส่วนร่วม	ความรู้ ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ
	(เรื่องและเนื้อหา)				
	ในการจัดทำแผนพัฒนา				
	สถานศึกษา				

ตารางที่ 15 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การสร้าง และแสวงหาความรู้	การนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ มาเพิ่มเติมความรู้	แผนพัฒนาสถานศึกษา	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร	เก็บหลักฐานที่ได้จาก	- ผู้บริหาร - ครู
ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา	ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา		- ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานธุรการ การเงิน และพัสดุ	การอบรม	- ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานธุรการ การเงิน และพัสดุ
การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	สังเคราะห์ ถอดบทเรียน และรวบรวมความรู้	ข้อมูลในการจัดทำเอกสาร	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร	เก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู
ด้านการจัดทำแผนแผนพัฒนาสถานศึกษา	มากำหนดแนวทาง การปฏิบัติ		- ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานธุรการ การเงิน และพัสดุ		- ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานธุรการ การเงิน และพัสดุ

ตารางที่ 15 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเข้าถึงความรู้	นำแนวทางการจัดทำ	เอกสาร ความรู้	- ผู้วิจัย	เก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร
ด้านการจัดทำ	แผนพัฒนาสถานศึกษา		- ผู้บริหาร		- ครู
แผนแผนพัฒนา	มาจัดพิมพ์และเผยแพร่		- ทีมงานการจัดการ ความรู้		- ทีมงานการจัดการ
สถานศึกษา	ทางเว็บไซต์ของ โรงเรียน		ดำเนินงานธุรการ		ความรู้ดำเนินงานธุรการ
			การเงินและพัสดุ		การเงินและพัสดุ
การประมวลและ	ประชุมหัวหน้างาน	แนวทางการจัดทำแผน	- ผู้วิจัย	การสังเกต	- ผู้บริหาร
กลั่นกรองความรู้	และผู้รับผิดชอบจัดทำ	แผนพัฒนาสถานศึกษา	- ผู้บริหาร	การสัมภาษณ์	- ครู
ด้านการจัดทำ	แผนพัฒนาสถานศึกษา		- ทีมงานการจัดการ	การเก็บจาก	- ทีมงานการจัดการ
แผนแผนพัฒนา	ร่วมกลั่นกรองแนว		ความรู้ ด้านงานธุรการ	หลักฐาน	ความรู้ด้านงานธุรการ
สถานศึกษา	ทางการจัดทำแผน		การเงินและพัสดุ		การเงินและพัสดุ
	แผนพัฒนาสถานศึกษา				

ตารางที่ 15 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ความรู้ ด้านการจัดทำ แผนแผนพัฒนา สถานศึกษา	กิจกรรมแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ในการประชุมกลุ่มย่อย และประชุมประจำเดือน	บุคลากรได้รับทราบ ผลการดำเนินงาน ปัญหา และร่วมกันคิด หาวิธีแก้ไข	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ	การสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บจาก หลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ
การเรียนรู้ ด้านการจัดทำ แผนแผนพัฒนา สถานศึกษา	จัดทำแผนพัฒนา สถานศึกษา 2560 (ฉบับร่าง)	แผนพัฒนาสถานศึกษา 2560 (ฉบับร่าง)	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ	เก็บจากหลักฐาน ผลงานเชิง ประจักษ์	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ

ผลการปฏิบัติ รอบที่ 1

หลังจากที่ ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงพัฒนาสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ และครูได้นำแผนไปปฏิบัติเป็นระยะเวลา 60 วัน ในระหว่างการปฏิบัติ ผู้วิจัย ได้เชิญวิทยากร (นายวีรพัฒน์ กุศลแสง) หัวหน้าฝ่ายวิชาการ สำนักการศึกษาเมืองพัทยา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา พบผลจากการสังเกตดังนี้

ผลการสังเกต ในรอบที่ 1

การบ่งชี้ความรู้ในการบริหาร งานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา โดยการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดความรู้ที่จำเป็น และความรู้ที่มีอยู่ในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ดังการแสดงความคิดเห็นของครูดังนี้

“ปัญหาที่เรามีที่เกิดจากการลงมือทำในงานแต่ละงานนั้น เราต้องนำมาหาแนวทาง เพื่อแก้ไขปัญหานั้น เพื่อให้งานปีต่อไปไม่เกิดปัญหาหรือลดการเกิดปัญหาให้น้อยที่สุด” (รัตดาวรรณ ปรีวันทะ โท, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“การที่เราได้พูดคุยกัน การวิเคราะห์งานร่วมกัน การพูดถึงความสำเร็จที่จะเกิดขึ้น จะทำให้เราปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน” (สุพัตรา เพ็ชรกระต่าย, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การสร้างและแสวงหาความรู้ ได้มีการจัดประชุมเชิงพัฒนาสถานศึกษานำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาเพิ่มเติมความรู้การนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาเพิ่มเติมความรู้ด้านการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา

“การที่เรามีแผน น่าจะทำให้เราสามารถลดความผิดพลาดในการทำงานลงได้” (คำปิ่น ศรีมหาไชย, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำโครงการ/กิจกรรมในแผนต้องสอดคล้องกับนโยบาย และแนวปฏิบัติ ตั้งแต่ต้น นโยบายระดับชาติ ลงมาจนถึง สถานศึกษา” (ศศิกันต์ เจริญขุน, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การจัดการความรู้ในการบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ ในด้านการจัดทำแผนการพัฒนาศึกษา ด้วยการสังเคราะห์ ถอดบทเรียน และรวบรวมรู้มากำหนดแนวทางการปฏิบัติ

“ท่าน ผอ. ให้ครูเราร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการอบรม รวบรวมข้อมูลที่ได้มา กำหนดเป็นหัวข้อและรายละเอียดที่จะต้องดำเนินการ” (อนุรักษ์ บุญพยนต์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“จากการที่เราร่วมกันถอดบทเรียนทำให้เราได้รายละเอียด ขั้นตอนของการเขียน โครงการ/ กิจกรรม อย่างละเอียดไว้เป็นข้อมูลให้ครูผู้รับผิดชอบโครงการ/ กิจกรรม ได้นำไปใช้” (สุทธิลักษณ์ ตายเงิน, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเข้าถึงความรู้ ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ในด้านการจัดทำแผน การพัฒนาศึกษาทางโรงเรียน ได้นำแนวทางและข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียน มาจัดพิมพ์ และเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของโรงเรียน เพื่อความสะดวกและการเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว

“ดีนะ เราสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เราต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว” (สุจิตรา คำเล็ก, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“โรงเรียนมีการติดตั้งตัวปล่อยสัญญาณไวไฟ ทำให้เราเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่ใน เว็บไซต์ของโรงเรียนได้อย่างรวดเร็ว” (อารียา พิมพ์พัตร์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ในด้านการจัดทำแผนการพัฒนาศึกษา ทางโรงเรียน ได้จัดให้มีการประชุมหัวหน้างาน และผู้รับผิดชอบ จัดทำแผนการพัฒนาศึกษาร่วมกันกรองแนวทางการจัดทำแผนการพัฒนาศึกษาให้ละเอียดและชัดเจน พร้อมจัดทำคู่มือประกอบ

“ผมมอบหมายให้ทีมบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ และหัวหน้างานต่าง ๆ ได้มีการประชุม พิจารณากลับกรองแนวทางการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษาประจำปี โดยเห็นว่า แผนนั้นจะต้องมีความถูกต้องตามแนวทางที่ได้กำหนดร่วมกันและเป็นไปตามแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ส่งการลงมา” (มนัส คงวัฒนธรรม, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ
 ในด้านการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา ทางโรงเรียนให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประชุมประจำเดือนของโรงเรียน โดยนำข้อมูล ความรู้แนวคิดที่ได้เกี่ยวกับการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษาประจำปีมาแลกเปลี่ยนความรู้ และแนวความคิดในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ต่อไป

“ได้ฟัง ครุณาพร เสนอแนวคิดในเรื่องความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาประจำปี ทำให้เราตระหนักถึงความสำคัญของแผน ที่จะต้องมีเพื่อให้งานที่เรากำหนดไว้ เกิดความสำเร็จ” (เป็ทมา ชุ่มชื่น, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเรียนรู้ ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ในด้านการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา ได้จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ประจำปี 2560 (ฉบับร่าง)

“พอเข้าใจแนวทาง และเขียนแผนพัฒนาสถานศึกษาในส่วนงานที่ดิฉันรับผิดชอบได้” (สมบุญรณ์ ชื่นชม, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ศึกษาตามขั้นตอนที่มี หาข้อมูลอื่นประกอบพร้อมหาข้อมูลตามหัวข้อของการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ก็สามารถจัดทำแผนได้” (อัปสร หรั่งเจริญ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

ผลการสะท้อนผลในรอบที่ 1

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงพัฒนาสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 60 วัน ในรอบที่ 1 (ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559) ในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ได้นำมาทบทวน โดย ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา

ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ และผู้วิจัย ได้ร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ พบว่ากระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จ ในการดำเนินการครั้งนี้ คือ

การบ่งชี้ความรู้ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านการจัดทำแผนการพัฒนา สถานศึกษา โดยการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการ กำหนดความรู้ที่จำเป็น และความรู้ที่มีอยู่ในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยครูสามารถ ระบุความรู้ที่จำเป็นและความรู้ที่มีอยู่ของสถานศึกษาที่ใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา

การสร้างและแสวงหาความรู้ จากการเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนา สถานศึกษา ดำเนินการประชุมเชิงพัฒนาสถานศึกษาให้กับคณะครู พบว่า ครูมีความรู้ และ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา

การเข้าถึงความรู้ ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ในด้านการจัดทำแผน การพัฒนาสถานศึกษา โดยครูสามารถเข้าถึงความรู้ในการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วผ่านทางเว็บไซต์ของโรงเรียน

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ในด้านการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา ทางโรงเรียน ได้จัดทำแนวทางการจัดทำแผน การพัฒนาสถานศึกษาให้อย่างละเอียดและชัดเจน พร้อมจัดทำคู่มือประกอบ

ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในด้านการบริหารงาน ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ในด้านการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา พบว่าข้อที่เป็นจุดที่ควรพัฒนาต่อไป ของการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ คือ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงพัฒนาสถานศึกษา แบบมีส่วนร่วม ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ในด้านการจัดทำแผนการพัฒนา สถานศึกษา รอบที่ 2 (ระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่ 4 กรกฎาคม- 10 สิงหาคม พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 2

วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา ทีมการจัดการ ความรู้การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และเอกสารจากการดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกัน ประชุมเพื่อทบทวนปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกท่านที่ได้ร่วมมือกันในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงาน

ของครูที่มีความก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหา และสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยการบันทึกข้อมูลลงแผ่นซีดีรอม และจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลของการบริหารงานสถานศึกษา การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำแผนการพัฒนาสถานศึกษา (ฉบับร่าง) ที่ได้เขียนไว้ มาวิเคราะห์ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง และการเรียนรู้ จากการพัฒนาสถานศึกษาเขียนแผนการพัฒนาสถานศึกษา ในส่วนของรายละเอียดโครงการ โดยสรุปการประชุมผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 16 ดังนี้

ตารางที่ 16 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพญา 7(บ้านหนองพังแค)ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ (รอบที่ 2)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การจัดการความรู้ให้ เป็นระบบ	การบันทึกข้อมูลเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาลงในแผ่นซีดีรอมและจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูล	มีฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้	ผู้บริหาร ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ	เก็บจากหลักฐาน สัมภาษณ์	- ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการ ความรู้ด้านการ- บริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ - ครู
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	กิจกรรม เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	การจัดแลกเปลี่ยนความรู้	ผู้บริหาร ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ	การสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บจาก หลักฐาน	- ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการ ความรู้ ด้านการบริหาร งานธุรการ การเงิน และพัสดุ - ครู

ตารางที่ 16 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	การเขียนแผนพัฒนาสถานศึกษา (โครงการ)	แผนพัฒนาสถานศึกษา	- ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ	ผู้บริหารทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงาน ธุรการ การเงิน และพัสดุ	- ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการ ความรู้ ด้านการบริหารงาน ธุรการ การเงิน และพัสดุ - ครู

ผลการปฏิบัติรอบที่ 2

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุง ต่อเนื่องจาก ครั้งที่ 1 ไปปฏิบัติในรอบที่ 2 ประกอบด้วย กระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยการบันทึกข้อมูลลงแผ่นซีดีรอมและจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลของการบริหารงานสถานศึกษา (เพจของโรงเรียน) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำแผนการปฏิบัติการ (ฉบับร่าง) ที่ได้เขียนไว้ มาวิเคราะห์ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง และการเรียนรู้ จากการปฏิบัติการเขียนแผนการปฏิบัติการ ในส่วนของรายละเอียดการเขียนโครงการ

ผลการสังเกต รอบที่ 2

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยการบันทึกข้อมูลรายละเอียด หัวข้อและขั้นตอนของการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีลงแผ่นซีดีรอมและจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลของการบริหารงานสถานศึกษา (เพจของโรงเรียน)

“ทางโรงเรียนได้นำข้อมูลรายละเอียด หัวข้อและขั้นตอนของการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีลงแผ่นซีดีรอมและจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลของการบริหารงานสถานศึกษา (เพจของโรงเรียน) เพื่อความสะดวกในการเลือกใช้” (อรวรรณ โทนมแซม, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำแผนปฏิบัติการประจำปี (ฉบับร่าง) ที่ได้เขียนไว้ มาวิเคราะห์ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง

“ผมได้รับฟัง หัวหน้างานกิจการนักเรียนนำเสนอในส่วนแผนปฏิบัติการประจำปี ทำให้ผมได้รับทราบถึงการวางแผนล่วงหน้า และพบว่า มีรายละเอียดที่ต้องเพิ่มเติม จึงได้เสนอแนะไปแล้ว” (ศิโรจน์ ดวงศิริโรจน์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

“แผนปฏิบัติการประจำปี (ฉบับร่าง) ที่คณะครูผู้รับผิดชอบได้ร่วมกันจัดทำขึ้น มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียน แต่บางประเด็นยังไม่ครอบคลุมถึงนโยบายของท้องถิ่น” (สุขุมพร ศรีปานวงศ์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

การเรียนรู้ ผลจากการสังเกต จากการปฏิบัติการเขียนแผนปฏิบัติการประจำปี ในส่วนของรายละเอียดการเขียนโครงการ พบว่า ครูส่วนหนึ่งสามารถเขียนแผนปฏิบัติการประจำปี ในส่วนของการเขียนโครงการได้ แต่ครูอีกกลุ่มหนึ่งยังเขียนโครงการได้ไม่ชัดเจน

ผลการสะท้อน รอบที่ 2

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 40 วัน ในรอบที่ 2 (วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559) ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ได้นำมาทบทวน โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้

ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ และผู้วิจัย ได้ร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้ คือ

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยการบันทึกข้อมูลรายละเอียด หัวข้อและขั้นตอนของการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีลงแผ่นซีดีรอมและจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลของการบริหารงานสถานศึกษา (เพจของโรงเรียน) เพื่อความสะดวกในการเลือกใช้

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำแผนปฏิบัติการประจำปี (ฉบับร่าง) ที่ได้เขียนไว้ มาวิเคราะห์ร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง ให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน นโยบายระดับชาติและท้องถิ่น

ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี พบว่าข้อที่เป็นจุดที่ควรพัฒนาต่อไปของการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ คือ การเรียนรู้ จำเป็นต้องมีผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ในด้านแผนปฏิบัติการประจำปี รอบที่ 3 (ระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 3

วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจาก

การดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวน
ปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกันใน
การปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มีความก้าวหน้า
พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนา
และนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 1 ประเด็น
ได้แก่ การเรียนรู้ การต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจัย ผลงาน
(แผนปฏิบัติการประจำปี) โดยสรุปการประชุมผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 17 ดังนี้

ตารางที่ 17 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพญา 7(บ้านหนองพังแค)ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ (รอบที่ 3)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	การต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจารณ์ ผลงาน	แผนพัฒนาสถานศึกษา	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ในการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ	เก็บจากหลักฐาน ผลงานเชิงประจักษ์	- ผู้อำนวยการ สถานศึกษา - ทีมงาน การจัดการ ความรู้ ด้านการ บริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ - ครู

ผลการปฏิบัติรอบที่ 3

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ วันที่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจากครั้งที่ 2 ไปปฏิบัติในรอบที่ 3 ประกอบด้วย สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 1 ประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้ การต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจัย ผลงาน (แผนพัฒนาสถานศึกษา)

ผลการสังเกต รอบที่ 3

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การเรียนรู้ การต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจัย ผลงาน (พัฒนาสถานศึกษา)

“ครูสามารถร่วมกันพัฒนาแผนพัฒนาสถานศึกษา ได้” (มนัส คงวัฒน์, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

ผลการทบทวนรอบที่ 3

การทบทวน รอบที่ 3 วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2559 จากการดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตลอดระยะเวลา 1 เดือน ในรอบนี้ได้นำมาทบทวนสิ่งที่ประสบความสำเร็จ สิ่งที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ที่พบได้รับการพัฒนาและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินการอยู่ในระดับที่พึงพอใจของทุกฝ่ายจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทางการศึกษา

“แผนพัฒนาการศึกษา (ฉบับร่าง) มีความถูกต้อง ครูร่วมกันวิเคราะห์ และบอกความต้องการของโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียน ผ่าน โครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนได้” (นายวีระวัฒน์ กุดแกลง, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน

การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นงานที่ส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไข ความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร การดำเนินการบริหาร กิจการนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะส่งเสริมนโยบาย และ โครงการ

เกี่ยวกับกิจการนักเรียน ให้ดำเนินการให้บริการด้านสุขภาพแก่นักเรียน อบรมนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ สอนให้นักเรียนมีความรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สอนให้นักเรียนมีความสามารถทางภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เสริมการเรียนรู้นอกเวลาเรียน แนะนำติดตามดูแลนักเรียนของครูประจำชั้น และฝ่ายปกครอง

จากผลสรุปที่ประชุม เมื่อจัดลำดับความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญและความต้องการในการพัฒนา ดังนี้ 1) การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) การจัดกิจกรรมนักเรียน เนื่องจากกิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน 3) การบริหารสวัสดิการนักเรียน สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการด้านกีฬาและนันทนาการ สวัสดิการด้านอำนวยความสะดวก เพื่อการสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียน 4) การแนะนำมุ่งสร้างเสริมผู้เรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตน มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม จริยธรรม รู้จักการเรียนรู้เชิงพหุปัญญา รู้จักคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาในช่วงวิกฤต วางแผนการศึกษาต่อ และการพัฒนาตนสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น จะดำเนินเป็นวัฏจักรเรื่อยไป ซึ่งจะมีระยะเวลาที่ไม่แน่นอน จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือเป็นที่น่าพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ผู้อำนวยการ ทีมงาน การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีความเห็นร่วมกันถึงระยะเวลาในการดำเนินการในแต่รอบ ให้มีระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่เร็วหรือรวบรัดจนเกินไปจนทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกอึดอัด และไม่ช้าหรือนานเกินไปจนทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อ ซึ่งมีข้อตกลงในการใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติแต่ละรอบจะใช้เวลาในการดำเนินการอยู่ในกรอบเวลา 40-60 วัน

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการบริหารงานกิจการนักเรียน รอบที่ 1 (ระยะเวลา 60 วัน ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 1

ในวันที่ 30-31 มีนาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนการจัดการ

ความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารงานกิจการนักเรียน และเมื่อจัดลำดับความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน ทั้งหมด 4 ด้าน เรียงจากความสำคัญและความต้องการพัฒนา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) จึงต้องดำเนินการจัดการความรู้ดังนี้ 1) การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) การจัดกิจกรรมนักเรียน เนื่องจากกิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมพัฒนาความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน 3) การบริหารสวัสดิการนักเรียน สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการด้านกีฬาและนันทนาการ สวัสดิการด้านอำนวยความสะดวก เพื่อการสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียน 4) การแนะแนว ซึ่งที่ประชุมเห็นสอดคล้องว่า โรงเรียนต้องจัดการความรู้

ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย ด้านการบ่งชี้ความรู้ใน เป็นการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่ ที่ไม่มีอยู่ ในสถานศึกษา และความรู้ที่จำเป็น

ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การ โดยดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบและการเข้าถึงความรู้ ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียน พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อใช้ในการจัดเก็บความรู้สะดวกต่อการนำมาใช้ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการนำความรู้ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาจัดทำคู่มือการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการประชุมกลุ่ม และประชุมประจำเดือน และด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานพร้อมนำเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนา เมื่อกำหนดกรอบแนวทางเสร็จแล้ว ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูได้นำไปปฏิบัติพร้อมกับการสังเกตผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยผู้วิจัยและทีมวิจัย เป็นที่ปรึกษาและร่วมมือในการปฏิบัติรวมทั้งประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังปรากฏเป็นแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารงานกิจการนักเรียน

ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งทุกคนได้พิจารณาร่วมกันแล้ว เห็นชอบกับการกำหนดกิจกรรมในการดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อการบริหารงานกิจการนักเรียน

ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พร้อมกำหนดให้มี

การสังเกตการณ์ปฏิบัติงานตามแผน ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 รายละเอียดดังตารางที่ 18 ดังนี้

ตารางที่ 18 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน (รอบที่ 1)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การบ่งชี้ความรู้	การประชุมเพื่อสร้าง	ความเข้าใจร่วมกัน	- ผู้วิจัย	สังเกตจาก	- ผู้บริหาร
ด้านการส่งเสริม	ความเข้าใจร่วมกัน	ในการส่งเสริมคุณธรรม	- ผู้บริหาร	การประชุม	- ครู
คุณธรรม	ในการส่งเสริมคุณธรรม	จริยธรรม และ	- ทีมงานการจัดการความรู้	แบบมีส่วนร่วม	- ทีมงานการจัดการ
จริยธรรม และ	จริยธรรม และคุณลักษณะ	คุณลักษณะ	ดำเนินงานกิจการนักเรียน		ความรู้ด้านงานกิจการ
คุณลักษณะ	อันพึงประสงค์	อันพึงประสงค์			นักเรียน
อันพึงประสงค์	การประชุมเพื่อแสดง	ความรู้ที่จำเป็น	- ผู้วิจัย	เก็บหลักฐาน	- ผู้บริหาร
	ความคิดเห็นเกี่ยวกับ	ในการส่งเสริมคุณธรรม	- ผู้บริหาร	ที่ได้จาก	- ครู
	การกำหนดความรู้	จริยธรรม และ	- ทีมงานการจัดการความรู้	การประชุม	- ทีมงานการจัดการ
	ที่จำเป็นในการส่งเสริม	คุณลักษณะ	ดำเนินงานกิจการนักเรียน	แบบมีส่วนร่วม	ความรู้ ด้านงานกิจการ
	คุณธรรมจริยธรรม	อันพึงประสงค์			นักเรียน
	และคุณลักษณะ				
	อันพึงประสงค์				
	ของนักเรียน				

ตารางที่ 18 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การสร้างและแสวงหาความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	การนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาเพิ่มเติมความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์พร้อมจัดทำแผนการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	แผนการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานกิจการนักเรียน	เก็บหลักฐานที่ได้จากการอบรม	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานกิจการนักเรียน
การจัดการความรู้ให้เป็นระบบด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	การจัดเก็บความรู้ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้อยู่ในรูปของฐานข้อมูลใน Webpage การจัดทำแฟ้มพัฒนางาน	ข้อมูล เอกสาร	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานกิจการนักเรียน	เก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานกิจการนักเรียน

ตารางที่ 18 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การประมวลและกลั่นกรองความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	จัดทำคู่มือการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในงานกิจการนักเรียน	มีคู่มือ	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานกิจการนักเรียน	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานกิจการ นักเรียน
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	กิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประชุมกลุ่มย่อย และประชุมประจำเดือน	บุคลากรได้รับทราบผลการดำเนินงาน ปัญหา และร่วมกันคิดหาวิธีแก้ไข	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานกิจการนักเรียน	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานกิจการ นักเรียน

ตารางที่ 18 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	จัดทำโครงการ/ กิจกรรม		- ผู้วิจัย	เก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร
ด้านการส่งเสริม	ในด้านการส่งเสริม		- ผู้บริหาร	ผลงานเชิงประจักษ์	- ครู
คุณธรรม	คุณธรรมจริยธรรม		- ทีมงานการจัดการความรู้		- ทีมงานการจัดการ
จริยธรรม และ	และคุณลักษณะ		ดำเนินงานกิจการนักเรียน		ความรู้ด้านงานกิจการ
คุณลักษณะ	อันพึงประสงค์				นักเรียน
อันพึงประสงค์					

ผลการปฏิบัติ รอบที่ 1

หลังจากที่ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการ ทีมงานการจัดการความรู้การบริหารงานกิจการนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ร่วมกับผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนและครู ได้นำแผนไปปฏิบัติเป็นระยะเวลา 60 วัน ในระหว่างการปฏิบัติ ผู้วิจัย ได้เชิญวิทยากร (ดร.นิธิตา คงสวัสดิ์) นักวิชาการศึกษา สำนักการศึกษาเมืองพัทยา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานกิจการนักเรียน พบผลจากการสังเกตดังนี้

ผลการสังเกต ในรอบที่ 1

การบ่งชี้ความรู้ในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดความรู้ที่จำเป็นในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังการแสดงความคิดเห็นของครู ดังนี้

“กิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนเราจัดให้กับนักเรียน นั้น ยังไม่ค่อยจะสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนเลย” (เมธิพล โสภา, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“เราต้องปรับแผน โครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนและการส่งเสริมผู้เรียนเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี” (อังการ สวัสดิ์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การสร้างและแสวงหาความรู้ ได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาเพิ่มเติมความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์พร้อมจัดทำแผนการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

“เราควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน มีระเบียบวินัยและปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมทางศาสนา และค่านิยมที่ดี” (วัชรินทร์ ขาวเจริญ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“จากการที่ได้รับการอบรมทำให้เห็นปัจจัยต่าง ๆ ที่จะสามารถใช้ส่งเสริมให้นักเรียนที่สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนได้” (พรรณี กางถิ่น, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“เราจะต้องมีการประสานงานอย่างต่อเนื่องระหว่างครูที่เคยสอนและครูประจำชั้นในปัจจุบันเพื่อให้ได้ข้อมูลของผู้เรียนที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน” (อนุสิฎฐ์ กิจวิสาละ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การจัดเก็บความรู้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในรูปแบบของฐานข้อมูล Webpage

“แผนการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ครูทุกท่านมีแผนในการดำเนินกิจกรรมที่เหมือนกันตามระดับชั้นเรียน ทำให้เกิดความสะดวกและง่ายต่อการนำไปใช้” (วรัญญา จอกนาค, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“เราได้มีการรวบรวม วางระเบียบแนวปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน” (อรวรรณ โหนแหยม, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“มีขั้นตอนระเบียบการดูแลพฤติกรรมของผู้เรียนรวมถึงการลงโทษทางวินัยของผู้เรียน” (กฤติน บัวพันธ์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเข้าถึงความรู้ โรงเรียนได้พัฒนา Website, Web board, บอร์ดประชาสัมพันธ์ในงานกิจการนักเรียน การให้บริการข่าวสารในเสียงตามสาย กิจกรรมหน้าเสาธง

“การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นั้น ช่วยทำให้เรื่องของข้อมูลไม่กระจาย สามารถเข้าถึงได้ง่ายและง่ายต่อการนำไปใช้” (นพรัตน์ การะเกษ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ได้มี จัดทำคู่มือการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นแนวทาง ในการดำเนินงานให้ดำเนินงานไปในทางเดียวกัน

“ทีมบริหารงานกิจการนักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ กำหนด แนวทาง และขั้นตอนของ การบริหารงานกิจการนักเรียนในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์” (คำปิ่น ศรีมหาไชย, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ท่าน ผอ. ท่านได้มอบหมายให้หัวหน้างานกิจการนักเรียนไปจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้มีแนวทางในการดำเนินงานที่เหมือนกัน เป็นมาตรฐานเดียวกัน และได้คำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างวัยของผู้เรียนด้วย” (กัญญารัตน์ อัจทรง, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ กิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นำข้อมูล ความรู้ มาแบ่งปันความรู้ที่ได้รับจากการประชุม อบรม สัมมนา และจากการลงมือปฏิบัติ มีกระบวนการ แลกเปลี่ยนความรู้ภายในโรงเรียนในการพัฒนางานกิจการนักเรียน

“ฟังครูประจำชั้นเล่าถึงพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่ชอบหนีเรียนในวิชาภาษาไทย ทำให้เราต้องนั่งวิเคราะห์หาว่าเป็นเพราะสาเหตุใด” (อังคาร สวัสดิ์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ได้ฟังแนวคิด และวิธีการต่างๆที่ครูประจำชั้นใช้ในการดูแลนักเรียนในชั้นเรียนของตน ทำให้เราเกิดแนวคิดใหม่ ๆ ในการที่จะดูแลเด็กกลุ่มที่มีปัญหาได้” (พรรณี กางถิ่น, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเรียนรู้ จากการสังเกตจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในงานกิจการนักเรียน พบว่า ครูสามารถนำความรู้ที่ได้นั้นมาใช้ในการปฏิบัติงานโดยการ นำข้อสรุป แนวทางแก้ไข เพื่อมาทำการปรับปรุงและพัฒนา ได้แก่ การทำโครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

“เห็นความตั้งใจของครู ที่มีแนวคิด และวิธีการ ในการที่จะมุ่งมั่นแก้ไขพฤติกรรมของ ผู้เรียน” (เสาวนีย์ เกษมศิริ, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

ผลการสะท้อนผลในรอบที่ 1

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 60 วัน ในรอบที่ 1 (ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม 2559) ในวันที่ 4 กรกฎาคม 2559 ได้นำมาทบทวน โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน และผู้วิจัย ได้ร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้ คือ การบ่งชี้ความรู้ จากการทำ ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการจัดการความรู้ สามารถแสดงความคิดเห็น และระบุมุมมองที่จำเป็นในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นได้

การเข้าถึงความรู้ ให้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ โรงเรียนทำให้คณะครูได้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการรวบรวมความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงาน อย่างเป็นระบบ เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ง่าย ได้แก่ Webpage ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่าข้อที่เป็นจุดที่ควรพัฒนาต่อไปของการดำเนิน กิจกรรมในครั้งนี้ คือ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ รอบที่ 2 (ระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 2

วันที่ 4 กรกฎาคม 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจาก การดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวน ปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกัน

ในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มีความก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 5 ประเด็น ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ โดยการนำแผนการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่การปฏิบัติได้จริง การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการพัฒนา/ สร้างความรู้ ด้วยการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการนำคู่มือด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน ในงานกิจการนักเรียน ไปใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนตรวจสอบ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ จากการปฏิบัติผ่านโครงการ/ กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียน ในงานกิจการนักเรียน โดยสรุปการประชุมผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 19 ดังนี้

ตารางที่ 19 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทธา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน (รอบที่ 2)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การสร้างและแสวงหาความรู้	นำแผนการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม	ความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร	- การสังเกต - การสัมภาษณ์	- ผู้บริหาร - ครู
ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในงานกิจการนักเรียน	- ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานกิจการนักเรียน	- การเก็บจากหลักฐาน	- ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานกิจการนักเรียน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์	ไปปฏิบัติจริง	นักเรียน			
การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	การพัฒนา/สร้างความรู้ สํารวจและจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	มีฐานข้อมูล แหล่งเรียนรู้	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานกิจการนักเรียน	เก็บจากหลักฐาน สัมภาษณ์	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานกิจการนักเรียน

ตารางที่ 19 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การประมวล และ กลั่นกรองความรู้	การตรวจสอบคู่มือ	คู่มือด้านการส่งเสริม	- ผู้วิจัย	- การสังเกต	- ผู้บริหาร
	ด้านการส่งเสริมคุณธรรม	คุณธรรมจริยธรรม และ	- ผู้บริหาร	- การสัมภาษณ์	- ครู
	จริยธรรม และคุณลักษณะ	คุณลักษณะอันพึง	- ทีมงานการจัดการความรู้	- การเก็บจาก	- ทีมงานการจัดการ
	อันพึงประสงค์ ของ นักเรียนในงานกิจการ นักเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญ	ประสงค์ ของนักเรียน ในงานกิจการนักเรียน	ด้านงานกิจการนักเรียน	หลักฐาน	ความรู้ด้านงาน กิจการนักเรียน
การแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ความรู้	กิจกรรม เวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้	การจัดแลกเปลี่ยน ความรู้	- ผู้บริหาร	- การสังเกต	- ผู้บริหาร
			- ทีมงาน การจัดการ	- การสัมภาษณ์	- ทีมงาน การจัดการ
			ความรู้ด้านการบริหาร	- การเก็บจาก	ความรู้ด้านการ
			งานกิจการนักเรียน	หลักฐาน	บริหารงานกิจการ นักเรียน
					- คณะครู

ตารางที่ 19 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	โครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ (เด็กดีศรีจามจุรี)	มีโครงการเด็กดีศรี จามจุรี	การเรียนรู้	โครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ คุณลักษณะอันพึง ประสงค์	- ผู้บริหาร - ทีมงาน การจัดการ ความรู้ด้านการ บริหารงานกิจการ นักเรียน - คณะครู

ผลการปฏิบัติรอบที่ 2

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุง ต่อเนื่องจากครั้งที่ 1 ไปปฏิบัติในรอบที่ 2 ประกอบด้วย การสร้าง และแสวงหาความรู้ โดยการนำแผนการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่การปฏิบัติได้จริง การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการพัฒนา/สร้างความรู้ ให้อยู่ในรูปของเทคโนโลยีสารสนเทศ การประมวล และกลั่นกรองความรู้ ด้วยการนำคู่มือด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในงานกิจการนักเรียน ไปใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนตรวจสอบ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ จากการปฏิบัติผ่าน โครงการ/ กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในงานกิจการนักเรียน

ผลการสังเกต รอบที่ 2

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การสร้างและแสวงหาความรู้ โดยการนำแผนการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่การปฏิบัติได้จริง

“ผมก็เห็นครู มีการดำเนินการด้านการส่งเสริมนักเรียน ได้ตามแผนนะ”

(มนัส คงวัฒนะ, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

“ดิฉันได้รับมอบหมายให้ดำเนินการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ก็พบว่ามีปัญหาในช่วงแรก แต่เมื่อมีการประชุม และดำเนินการตามแผนที่ได้มา ก็พบว่า ทำงานได้ง่ายและนักเรียนก็มีการตอบรับที่ดี”
(กัญญารัตน์ อาจทรง, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการพัฒนา/ สร้างความรู้ ด้วยการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ ตำราวงศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

“ท่านผู้อำนวยการ ได้มอบหมาย ให้ดิฉันดำเนินการสำรวจและจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้
 ในด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียน
 ทั้งในแหล่งชุมชนที่อยู่ใกล้บริเวณ โรงเรียนและห่างออกจากโรงเรียนไป”
 (นพรัตน์ สุขบรรเทิง, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

“ข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
 ของนักเรียน ได้ถูกเผยแพร่ไปยังสายชั้นต่าง ๆ และได้ถูกขึ้นไปแขวนไว้ในเพจของ
 โรงเรียน เพื่อความสะดวกในการเลือกใช้” (อรวรรณ โทหนแหยม, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม
 2559)

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการนำคู่มือด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนในงานกิจการนักเรียน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนตรวจสอบ

“คู่มือที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้นมา มีแนวทางการดำเนินการมีความชัดเจนดี สามารถนำไป
 พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่กำหนดไว้ได้” (นพสิทธิ์ชา ณ นคร, สัมภาษณ์,
 9 สิงหาคม 2559)

“คู่มือมีการดำเนินการเป็นไปตามแนวทางของพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม
 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์” (นิธิมา คงสวัสดิ์, สัมภาษณ์, 9 สิงหาคม 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการประชุม
 ประจำเดือน และการเสวนาในการประชุมกลุ่มย่อยของสายชั้นในทุกวันอังคาร

“สายชั้นใดที่จัดกิจกรรมแล้วพบปัญหา ก็จะนำมาถกกัน และหาแนวทางเพื่อแก้ไข
 ก่อนที่จะดำเนินการในกิจกรรมอื่นต่อไป” (อังคาร สวัสดิ์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

“ผมไปประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณลักษณะนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน
 เมื่อกลับมาผมก็ต้องนำความรู้ นั้น ไปรายงานในที่ประชุมให้ครูทุกคนได้รับทราบ”
 (ศิโรจน์ ดวงศศิโรจน์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

การเรียนรู้ จากการปฏิบัติผ่านโครงการ/ กิจกรรม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในงานกิจการนักเรียน ทำให้คณะครูผู้รับผิดชอบ งานกิจการนักเรียนและเจ้าของโครงการ/ กิจกรรม มีความสามารถ มีความรู้และความเข้าใจ ในการดำเนินโครงการ/ กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียน

“ ในปีการศึกษาต่อไป ถ้าเราจะมี การปรับโครงการ/ กิจกรรมของงานกิจการนักเรียน เราจะปรับให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในขณะนั้นด้วย” (มาลี เป๊ะเส็ง, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

ผลการสะท้อน รอบที่ 2

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 40 วัน ในรอบที่ 2 (ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559) ในวันที่ 14 สิงหาคม 2559 ได้นำมาทบทวน โดย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงาน การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน และผู้วิจัย ได้ร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติ พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้ คือ

การสร้างและแสวงหาความรู้ โดยการนำแผนการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่การปฏิบัติได้จริง โดยครูสามารถดำเนินการ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ได้ตามแผน

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการพัฒนา/ สร้างความรู้ ด้วยการจัดทำทะเบียน แหล่งเรียนรู้ สํารวจศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมพร้อมนำข้อมูล ที่ได้ขึ้นไปแขวนไว้ในเพจของโรงเรียน เพื่อความสะดวกในการเลือกใช้

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการใช้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการประชุม ประจำเดือน และการเสวนาในการประชุมกลุ่มย่อยของสายชั้นในทุกวันอังคาร เมื่อพบว่า กิจกรรมใดที่จัดขึ้น แล้วพบปัญหา ก็จะร่วมกันหาแนวทางเพื่อแก้ไขก่อนที่จะดำเนินการ ในกิจกรรมอื่นต่อไป โดยนำความรู้จากการที่ได้รับในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่าข้อที่เป็นจุดที่ควรพัฒนาต่อไปของ

การดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ คือ การเรียนรู้ จำเป็นต้องมีผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รอบที่ 3 (ระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 3

วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจากการดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวน ปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกัน ในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มีความก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนา และนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 1 ประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้ การนำเสนอโครงการ/ กิจกรรม ผลงานของครูและนักเรียน ที่เกิดจากการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสรุปการประชุมผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 20 ดังนี้

ตารางที่ 20 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทธา 7(บ้านหนองพังแค)ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ในการบริหารงานกิจการนักเรียน (รอบที่ 3)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	การต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการจัดนิทรรศการ นำเสนอผลงาน	ผลงานนักเรียนเด็กดีศรี จามจุรี	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ในการบริหารงานกิจการ นักเรียน	เก็บจากหลักฐาน ผลงานเชิงประจักษ์	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานกิจการ นักเรียน

ผลการปฏิบัติรอบที่ 3

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ วันที่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจาก ครั้งที่ 2 ไปปฏิบัติในรอบที่ 3 ประกอบด้วย สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 1 ประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ ในการจัดทำโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผลการสังเกต รอบที่ 3

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านงานกิจการนักเรียน ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การเรียนรู้ โดยการนำความรู้จากการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนางานนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน พบจุดเด่น จุดด้อยและจุดที่ควรพัฒนาพร้อมนำเสนอแนวทางการพัฒนาพัฒนางานที่ทำอยู่ได้ และมีนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้น

“โครงการ/ กิจกรรม เด็กดีศรีจามจรี เป็นการเชิดชูเด็กที่ทำความดี สร้างผลงานให้กับโรงเรียน ทำให้มีแบบอย่างที่ดี” (วิภา ทองหยด, สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2559)

“ผมเห็นพี่ได้รับคำชมเชย บนเวที ผมอยากเป็นเหมือนพี่”(ชนาธิป ทองดี, สัมภาษณ์, 15 กันยายน 2559)

ผลการทบทวนรอบที่ 3

การทบทวนรอบที่ 3 วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2559 จากการดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตลอดระยะเวลา 1 เดือนในรอบนี้ ได้นำมาทบทวนสิ่งที่ประสบความสำเร็จ สิ่งที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ที่พบได้รับการพัฒนาและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินการอยู่ในระดับที่พึงพอใจของทุกฝ่ายจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทางการศึกษา

“โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่โรงเรียน ได้จัดทำขึ้น เป็น โครงการที่ดีนะ ผมว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี” (สมยศ เพ็ชรศิริ, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่

อาคารสถานที่ที่เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนดำเนินงานไปได้อย่างสะดวก อาคารสถานที่เป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานของโรงเรียน เช่นเดียวกับบ้านเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตของคน จึงควรที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานสถานที่ที่เหมาะสมกับความสำคัญของงาน มีการดูแล บำรุงรักษา อาคารสถานที่ มีการพิจารณาใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด จัดขนาดห้องเรียนให้เหมาะสมกับปริมาณของนักเรียน บริเวณห้องอาหารสำหรับนักเรียนให้สะอาด จัดสถานที่สำหรับผู้ปกครองในขณะที่รับ-ส่งนักเรียน จัดระบบจราจร บริเวณรับส่งนักเรียนให้มีความสะดวกยิ่งขึ้น รักษาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน

จากผลสรุปที่ประชุม เมื่อจัดลำดับความสำคัญของการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญและความต้องการในการพัฒนา ดังนี้ 1) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 2) การจัดสถานที่บริการนักเรียน 3) การวางแผนด้านอาคาร สถานที่ 4)งานซ่อมบำรุงและรักษาสถานที่ เนื่องด้วย บรรยากาศของโรงเรียนเป็นสภาวะอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะส่งผลให้เกิดสภาพบรรยากาศที่ดีคือการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน สถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม สถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีให้ทุกคนในสถานศึกษามีความรู้สึกร่วมกันเมื่ออยู่ร่วมกัน คือ สร้างความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทรต่อกัน สถานศึกษาควรมีจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ในบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่ดีในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น จะดำเนินเป็นวัฏจักรเรื่อยไป ซึ่งจะมีระยะเวลาที่ไม่แน่นอนจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือเป็นที่น่าพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ผู้อำนวยการ ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีความเห็นร่วมกันถึงระยะเวลาในการดำเนินการในแต่รอบ ให้มีระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่เร็ว หรือรวบรัดจนเกินไปจนทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกอึดอัด และไม่ซ้ำหรือนานเกินไปจนทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อ ซึ่งมีข้อตกลงในการใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติแต่ละรอบจะใช้เวลาในการดำเนินการอยู่ในกรอบเวลา 40-60 วัน

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา
โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
เพื่อการบริหารงานอาคารสถานที่ รอบที่ 1 (ระยะเวลา 60 วัน ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม -1 กรกฎาคม
พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 1

ในวันที่ 30-31 มีนาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนการจัดการ
ความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารงานอาคารสถานที่ และ
เมื่อจัดลำดับความสำคัญของการบริหารงานอาคารสถานที่ ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญ
และความต้องการในการพัฒนา ดังนี้ 1) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม 2) การจัดสถานที่
บริการ นักเรียน 3) การวางแผนด้านอาคาร สถานที่ 4) งานซ่อมบำรุงและรักษาสถานที่ ซึ่งที่ประชุม
เห็นสอดคล้องว่า โรงเรียนต้องจัดการความรู้ ในด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม
ประกอบด้วย ด้านการบ่งชี้ความรู้ เป็นการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่
ที่ไม่อยู่ในสถานศึกษา และความรู้ที่จำเป็นในด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม การสร้าง
และแสวงหาความรู้ รวบรวมเอกสารความรู้ ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา
ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการสังเคราะห์ ถอดบทเรียน และรวบรวมรู้มากำหนด
แนวทางการปฏิบัติ การเข้าถึงความรู้ ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัด
บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี
ที่ทันสมัย เพื่อใช้ในการจัดเก็บความรู้สะดวกต่อการนำมาใช้ ด้านการประมวลและกลั่นกรอง
ความรู้ ด้วยการนำความรู้ในด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ที่ได้จากการแสวงหาความรู้
จัดทำเป็นเอกสารเป็นคู่มือการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านการแบ่งปัน
แลกเปลี่ยนความรู้ จัดให้บุคลากรงานอาคารสถานที่ ที่มีประสบการณ์ เป็นผู้ถ่ายทอด
ประสบการณ์ตรง และความรู้ เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติตามประเด็นความรู้ที่กำหนดในการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ ในการประชุมกลุ่ม และประชุมประจำเดือน และด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้มาใช้
ในการปฏิบัติงานพร้อมนำเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนา เมื่อกำหนดกรอบแนวทางเสร็จแล้ว
ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูได้นำไปปฏิบัติพร้อมกับการสังเกตผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน
โดยผู้วิจัยและทีมวิจัย เป็นที่ปรึกษาและร่วมมือในการปฏิบัติรวมทั้งประสานงาน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังปรากฏเป็นแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งทุกคนได้พิจารณาร่วมกันแล้วเห็นชอบกับการกำหนด

กิจกรรมในการดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา พร้อมกำหนดให้มีการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานตามแผน ระหว่าง วันที่ 1 พฤษภาคม ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 รายละเอียดดังตารางที่ 21 ดังนี้

ตารางที่ 21 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ด้านการ บริหารงานอาคารสถานที่ (รอบที่ 1)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การบ่งชี้ความรู้ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา	การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา	ความเข้าใจร่วมกันในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานอาคารสถานที่	สังเกตจากการประชุมแบบมีส่วนร่วม	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานอาคารสถานที่
	การประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดความรู้ที่จำเป็น (เรื่องและเนื้อหา) ในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา	ความรู้ที่จำเป็นในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานอาคารสถานที่	เก็บหลักฐานที่ได้จากการประชุมแบบมีส่วนร่วม	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานอาคารสถานที่

ตารางที่ 21 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การสร้างและแสวงหาความรู้ด้านการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา	การรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา	ข้อมูลในการพัฒนาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานอาคารสถานที่	เก็บหลักฐานที่ได้จาก การอบรม	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานอาคาร สถานที่
การจัดการความรู้ให้เป็นระบบด้านการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา	สังเคราะห์ ถอดบทเรียน และรวบรวมความรู้ และบันทึก	ข้อมูล เอกสาร	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานอาคารสถานที่	เก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานอาคาร สถานที่

ตารางที่ 21 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเข้าถึงความรู้ด้านการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา	นำความรู้ด้านการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา เผยแพร่ทางเว็บไซต์ของโรงเรียน	ข้อมูล	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ คํานงานอาคารสถานที่		- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้คํานงานอาคาร สถานที่
การประมวล และ กลั่นกรองความรู้ ด้านการจัด บรรยากาศ และ สิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา	จัดทำเอกสารคู่มือการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา	มีคู่มือการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา	ผู้วิจัย	การประมวล และ กลั่นกรองความรู้ ด้านการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา	จัดทำเอกสารคู่มือ การจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา

ตารางที่ 21 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา	กิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประชุมกลุ่มย่อยและประชุมประจำเดือน	บุคลากรได้รับทราบผล การดำเนินงานปัญหา และร่วมกันคิดหาวิธีแก้ไข	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ - ทีมงานอาคารสถานที่	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ- ความรู้ด้านงานอาคาร สถานที่
การเรียนรู้ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา	วางแผนจัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ - ทีมงานอาคารสถานที่	เก็บจากหลักฐาน ผลงานเชิงประจักษ์	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ ด้านงาน อาคารสถานที่

ผลการปฏิบัติ รอบที่ 1

หลังจากที่ ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้การบริหารงานอาคารสถานที่ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ และครู ได้นำแผน ไปปฏิบัติเป็นระยะเวลา 60 วัน พบผลจากการสังเกต ดังนี้

ผลการสังเกต ในรอบที่ 1

การบ่งชี้ความรู้ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา โดยการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดความรู้ที่จำเป็น และความรู้ที่มีอยู่ในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ดังการแสดงความคิดเห็นของครู ดังนี้

“ถ้าโรงเรียนมีบรรยากาศที่ดี จะทำให้นักเรียนอยากมาโรงเรียน” (สมบุญ ชื่นชม, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

“เด็ก ๆ บอกว่าโรงเรียนนี้ มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีต้นไม้เยอะ ทำให้ร่มรื่น อากาศก็ไม่ร้อน” (สุพัตรา เพ็ชรกระต่าย, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

การสร้างและแสวงหาความรู้ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ได้มีการรวบรวมเอกสารความรู้ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา (สภาพแวดล้อมทางกายภาพ)

“ผมได้มอบหมายให้คณะครูทีมงานอาคารสถานที่ ไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสภาพบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน” (มนัส คงวัฒนะ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ดิฉัน มีแนวคิดที่จะสร้างสวนวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และยังสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ได้อีกด้วย” (ไพโรธพร จันทิชัย, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ด้วยการสังเคราะห์ ถอดบทเรียน บันทึกข้อมูล

“ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ภาพต่างๆที่เป็นแนวคิดในการจัดบรรยากาศโรงเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ได้จากการรวบรวม ก็นำมาบันทึกไว้ในฐานข้อมูลของโรงเรียน เพื่อการจัดเก็บที่เป็นระบบและเรียกใช้ได้อย่างง่าย” (อรพรรณ โหนดแฮม, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“จากการที่เราร่วมกันวิเคราะห์ ถอดบทเรียนเกี่ยวกับ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนทำให้เราได้พบว่า โรงเรียนของเราจะต้องเสริมสร้างบรรยากาศที่ดี ในส่วนใด” (รุ่งทิวา ปีกขาว, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเข้าถึงความรู้ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ทางโรงเรียนได้นำความรู้ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา เผยแพร่ทางเว็บไซต์ของโรงเรียน และป้ายนิเทศการ เพื่อความสะดวก และการเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว

“สามารถเข้าไปดูภาพตัวอย่างของการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนได้” (สุจิตรา หอมละออง, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัด บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ทางโรงเรียนได้จัดทำเอกสารคู่มือการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

“ผมมอบหมายให้ทีมบริหารงานอาคารสถานที่ และหัวหน้างาน ได้มีการประชุม พิจารณากลั่นกรองแนวทางการจัดทำคู่มือการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามบริบทของโรงเรียน” (มนัส คงวัฒนะ, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ทางโรงเรียนให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในการประชุมประจำเดือนของโรงเรียน โดยนำข้อมูล ความรู้แนวคิดที่ได้เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษามาแลกเปลี่ยนความรู้

“ให้ครูได้เล่าถึงความประทับใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนต่าง ๆ ที่ครูไปพบมา”
(อัญชลี เลวี, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเรียนรู้ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ในด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนนั้น ทางฝ่ายบริหารได้มอบหมายให้งานอาคารสถานที่ จัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้

“คิดว่าโครงการนี้น่าจะเกิดประโยชน์ ต่อทั้งครูผู้สอน นักเรียน รวมถึงผู้ปกครองที่เข้ามาในโรงเรียน” (รุ่งทิwa ปีกขาว, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

ผลการสะท้อนผลในรอบที่ 1

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 60 วัน ในรอบที่ 1 (ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559) ในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ได้นำมาทบทวน โดย ผู้บริหารสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ และผู้วิจัย ได้ร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้คือ

การบ่งชี้ความรู้ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา โดยการจัดประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดความรู้ที่จำเป็น และความรู้ที่มีอยู่ในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ด้วยการสังเคราะห์ ถอดบทเรียน บันทึกข้อมูล ทั้งที่เป็นเอกสารและภาพประกอบ

การเข้าถึงความรู้ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ทางโรงเรียน ได้นำความรู้ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

ในสถานศึกษาเผยแพร่ทางเว็บไซต์ของโรงเรียน และป้ายนิเทศการ เพื่อความสะดวก และ การเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัด บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ทางโรงเรียนได้จัดทำเอกสารคู่มือการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในด้านการบริหารงาน อาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา พบว่า ข้อที่เป็นจุดที่ ควรพัฒนาต่อไปของการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ คือ การสร้างและแสวงหาความรู้ การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา รอบที่ 2 (ระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 2

วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ การบริหารงานอาคารสถานที่ ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจาก การดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวน ปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกัน ในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มีความ ก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถ สรุปเพิ่มเติมได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการนำทีมงานอาคารสถานที่ ไปศึกษาดูงาน ณ สวนนงนุชพัทยา ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดี (สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาดูงาน มาร่วมสรุป พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง และการเรียนรู้ จากการนำความรู้ในการศึกษาดูงานมาดำเนินการจัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ โดยสรุปการประชุมผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 22 ดังนี้

ตารางที่ 22 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังเค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ในการบริหารงานอาคารสถานที่ (รอบที่ 2)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การสร้าง และ แสวงหาความรู้	ศึกษาดูงาน	ข้อมูลการสร้าง	- ผู้วิจัย	- ผู้วิจัย	- ผู้บริหาร
	ณ สวนนงนุช พิทยา	บรรยากาศ	- ผู้บริหาร	- ผู้บริหาร	- ครู
	และสิ่งแวดล้อม	และสิ่งแวดล้อม	- ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานอาคารสถานที่	- ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงาน อาคารสถานที่	- ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานอาคาร สถานที่
การแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ความรู้	กิจกรรม เวทีแลกเปลี่ยน	การจัดแลกเปลี่ยน	- ผู้วิจัย	- ผู้วิจัย	- ผู้บริหาร
	เรียนรู้	ความรู้	- ผู้บริหาร	- ผู้บริหาร	- ครู
			- ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานอาคารสถานที่	- ทีมงานการจัดการ- ความรู้ด้านงาน อาคารสถานที่	- ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานอาคาร สถานที่

ตารางที่ 22 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	การดำเนินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้	โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อการเรียนรู้	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานอาคารสถานที่	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงาน อาคารสถานที่	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานอาคาร สถานที่

ผลการปฏิบัติรอบที่ 2

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุง ต่อเนื่องจาก ครั้งที่ 1 ไปปฏิบัติในรอบที่ 2 ประกอบด้วย กระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนา และนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการนำทีมงานอาคารสถานที่ไปศึกษาคุณ ณ สวนนงนุชพัทยา ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดี (สภาพแวดล้อมทางกายภาพ) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาคุณ มาร่วมสรุป พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง และการเรียนรู้ จากการนำความรู้ในการศึกษาคุณมาดำเนินการจัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้

ผลการสังเกต รอบที่ 2

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการนำทีมงานอาคารสถานที่ไปศึกษาคุณ ณ สวนนงนุชพัทยา ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดี (สภาพแวดล้อมทางกายภาพ)

“ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ ได้เห็นความคิดที่สร้างสรรค์ ในการจัดบรรยากาศ ให้นำอยู่ น่าสนใจ” (อังคาร สวัสดิ์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

“ได้แนวคิดในการจัดแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ซึ่งทางเราสามารถนำแนวทางที่ได้พบเห็นไปใช้ในโรงเรียนได้” (ชินัดดา เสียงล้ำ, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาคุณ มาร่วมสรุป พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง

“เราต้องเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ หรือพันธุ์ไม้ ที่เราหาได้ง่าย และที่โรงเรียนเรามี จะทำให้ประหยัดงบประมาณได้” (นายรุ่งโรจน์ จงเจริญมั่นคง, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

ผลการสะท้อน รอบที่ 2

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 40 วัน ในรอบที่ 1 (ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559) ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ได้นำมาทบทวน โดย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ และผู้วิจัย ได้ร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้ คือ **การสร้างและแสวงหาความรู้** ด้วยการนำทีมงานอาคารสถานที่ไปศึกษาดูงาน ณ สวนนงนุชพัทยา ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดี (สภาพแวดล้อมทางกายภาพ) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาดูงาน มาร่วมสรุป พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา พบว่าข้อที่เป็นจุดที่ควรพัฒนาต่อไปของการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ คือ การเรียนรู้ จำเป็นต้องมีผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ รอบที่ 3 (ระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 3

วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจากการดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวนปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกันในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มีความก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 1 ประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้ การต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจารณ์ผลงาน ในการดำเนินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ โดยสรุปการประชุมผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 23 ดังนี้

ตารางที่ 23 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ในการบริหารงานอาคารสถานที่ (รอบที่ 3)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	การต่อ ยอดองค์ความรู้ ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจัยผลงาน	โครงการปรับปรุง ภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ในการบริหารงาน อาคารสถานที่	เก็บจากหลักฐาน ผลงานเชิงประจักษ์	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานจัดการ ความรู้ด้านงาน อาคารสถานที่

ผลการปฏิบัติรอบที่ 3

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ วันที่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจาก ครั้งที่ 2 ไปปฏิบัติในรอบที่ 3 ประกอบด้วย สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 1 ประเด็น ได้แก่ การเรียนรู้ การต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจัย ผลงาน (โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้)

ผลการสังเกต รอบที่ 3

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้น และความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การเรียนรู้ การต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจัย ผลงาน (โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้)

“ครูทีมงานอาคารสถานที่ มีความรู้ความสามารถช่วยกัน ดำเนินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ ในส่วนของสวนวิทยาศาสตร์ ได้อย่างดี” (มนัส กงวัฒนะ, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

“มีมุมสวย ๆ มีความรู้ ระหว่างรอลูก ก็ได้อ่าน” (แหววลี เพ็ชรศิริ, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

“ก็น่าชื่นใจนะ ที่ครูร่วมมือกันสร้างแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็ก ๆ ได้เอาไว้ศึกษา” (อำนวยการวิทยุ สมพงษ์ธรรม, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

ผลการทบทวนรอบที่ 3

การทบทวนรอบที่ 3 วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2559 จากการดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ ตลอดระยะเวลา 1 เดือน ในรอบนี้ ได้นำมาทบทวนสิ่งที่ประสบความสำเร็จ สิ่งที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ที่พบได้รับการพัฒนาและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินการอยู่ในระดับที่พึงพอใจของทุกฝ่ายจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทางการศึกษา

“ผมพอใจ ใน โรงเรียนนี้ นะ ครูมีความใส่ใจในตัวนักเรียน และพร้อมทำสิ่งใหม่ ๆ ให้กับโรงเรียนตลอดเวลา” (ไพรวลัย อารมณ์ชื่น, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

“เด็ก ๆ ชอบที่มีแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้ได้ไปศึกษา” (ฉิชา วันทายนต์, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

การบริหารงานความสัมพันธ์ชุมชน เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในสถานศึกษา ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งประกอบด้วย บ้าน วัด องค์กร ชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถานที่ราชการ องค์กรเอกชน สถาบันสังคมอื่น ๆ เป็นต้น โรงเรียนย่อมขาดชุมชนไม่ได้ เช่น การจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน มีการจัดประชุมผู้ปกครอง นักเรียน เมื่อเปิดภาคเรียนและเมื่อสิ้นปีการศึกษา กำหนดนโยบาย และการวางแผนการบริหาร ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน มีการประเมินผลงานความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จากผลสรุปที่ประชุม เมื่อจัดลำดับความสำคัญของการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของ โรงเรียน เมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญและความต้องการ ในการพัฒนา ดังนี้ 1) การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 2) งานประชาสัมพันธ์ โรงเรียน 3) การให้บริการแก่ชุมชน และ 4) การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น เนื่องด้วย การมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาร่วม ดำเนินกิจกรรมตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึด หลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของ ประชาชน และชุมชน จึงเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย นับตั้งแต่ การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรง คือ ร่วมเป็นคณะทำงานและทางอ้อมร่วมวางแผนทางนโยบาย ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น จะดำเนินเป็นวัฏจักรเรื่อยไป ซึ่งจะมีระยะเวลา

ที่ไม่แน่นอน จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือเป็นที่น่าพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ผู้อำนวยการ ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีความเห็นร่วมกันถึงระยะเวลาในการดำเนินการในแต่ละรอบ ให้มีระยะเวลาที่เหมาะสม ไม่เร็วหรือรวบรัดจนเกินไปจนทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกอึดอัด และไม่ซ้ำหรือนานเกินไปจนทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อ ซึ่งมีข้อตกลงในการใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติแต่ละรอบจะใช้เวลาในการดำเนินการอยู่ในกรอบเวลา 40-60 วัน

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน รอบที่ 1 (ระยะเวลา 60 วัน ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 1

ในวันที่ 30-31 มีนาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำแผนการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน และเมื่อจัดลำดับความสำคัญของการบริหารงานอาคารสถานที่ ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญและความต้องการในการพัฒนา ดังนี้ 1) การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 2) งานประชาสัมพันธ์โรงเรียน 3) การให้บริการแก่ชุมชน และ 4) การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งที่ประชุมเห็นสอดคล้องว่า โรงเรียนต้องจัดการความรู้ ในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ด้านการบ่งชี้ความรู้เป็นการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่ ที่ไม่มีอยู่ในสถานศึกษา และความรู้ที่จำเป็นในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสร้างและแสวงหาความรู้ เข้าร่วมรับการอบรมสัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการสังเคราะห์ถอดบทเรียน และรวบรวมรู้มากำหนดแนวทางการปฏิบัติ การเข้าถึงความรู้ ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ ในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการจัดเก็บความรู้สะดวกต่อการนำมาใช้ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการนำความรู้ในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่ได้จากการสร้างและแสวงหาความรู้ จัดทำเป็นเอกสารเป็นคู่มือการจัดด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จัดให้บุคลากร เป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ตรง และความรู้ เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติตามประเด็นความรู้ที่กำหนดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการประชุมกลุ่ม และประชุมประจำเดือน และด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน พร้อมนำเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนา เมื่อกำหนดกรอบแนวทางเสร็จแล้ว ผู้วิจัย ผู้บริหาร สถานศึกษา และคณะครูได้นำไปปฏิบัติพร้อมกับการสังเกตผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยผู้วิจัย และทีมวิจัยเป็นที่ปรึกษาและร่วมมือในการปฏิบัติรวมทั้งประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังปรากฏเป็นแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งทุกคนได้พิจารณาแล้วเห็นชอบกับการกำหนดกิจกรรม ในการดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พร้อมกำหนดให้มีการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานตามแผน ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 รายละเอียดดังตารางที่ 24 ดังนี้

ตารางที่ 24 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทธา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน (รอบที่ 1)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การบ่งชี้ความรู้	การประชุมเพื่อสร้าง	ความเข้าใจร่วมกัน	- ผู้วิจัย	สังเกตจากการประชุม	- ผู้บริหาร
ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ความเข้าใจร่วมกัน	ในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	- ผู้บริหาร	แบบมีส่วนร่วม	- ครู
	ในการจัดการศึกษา	ในการจัดการศึกษา	- ทีมงานการจัดการความรู้		- ทีมงานการจัดการความรู้
	ในการจัดการศึกษา	ในการจัดการศึกษา	ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน		ความรู้ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน
	การประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ	ความรู้ที่จำเป็นในการส่งเสริมให้	- ผู้วิจัย	เก็บหลักฐานที่ได้จาก	- ผู้บริหาร
	การกำหนดความรู้ที่จำเป็นในการจัดการศึกษา	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	- ผู้บริหาร	การประชุมแบบมีส่วนร่วม	- ครู
	ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ในการจัดการศึกษา	- ทีมงานการจัดการความรู้		- ทีมงานการจัดการความรู้
		ในการจัดการศึกษา	ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน		ความรู้ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน

ตารางที่ 24 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การสร้าง และแสวงหาความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และจัดทำแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา	ความรู้เรื่องการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การจัดทำแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ความรู้	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน	เก็บหลักฐานที่ได้จากการอบรม	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน
การจัดการความรู้ให้เป็นระบบด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ด้วยการสังเคราะห์ถอดบทเรียน และรวบรวมความรู้มากำหนดแนวทางการปฏิบัติ	ข้อมูล แนวทาง การปฏิบัติการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน	เก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน

ตารางที่ 24 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเข้าถึงความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี ที่ทันสมัย	มีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน	- การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงาน สัมพันธ์ชุมชน
การประมวลและกลั่นกรองความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	จัดทำคู่มือการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	มีคู่มือการจัดด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงาน สัมพันธ์ชุมชน

ตารางที่ 24 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	กิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประชุมกลุ่มย่อยและประชุมประจำเดือน	บุคลากรได้รับทราบผล การดำเนินงานปัญหา และร่วมกันคิดหาวิธีแก้ไข	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน
การเรียนรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	วางแผนจัดทำโครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	โครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน	เก็บจากหลักฐาน ผลงานเชิงประจักษ์	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน

ผลการปฏิบัติ รอบที่ 1

หลังจากที่ ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ทีมงานการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนและครู ได้นำแผน ไปปฏิบัติเป็นระยะเวลา 60 วัน พบผลจากการสังเกต ดังนี้

ผลการสังเกต ในรอบที่ 1

การบ่งชี้ความรู้ ในการบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดความรู้ที่จำเป็น และความรู้ที่มีอยู่ในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังการแสดงความคิดเห็นของครูดังนี้

“โรงเรียนของเราสำรวจความต้องการของชุมชน โดยทำการเชิญผู้ปกครองของนักเรียนทุกคนมาประชุมปรึกษาหารือ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง” (สายฝน บุญมา, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ผู้ปกครองที่นี่ เข้ามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนในแต่ละครั้งมีจำนวนที่เยอะมาก” (จำเนียร ภิรมย์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“มีผู้ปกครองหลายๆท่านที่ต้องการให้โรงเรียนพัฒนา ปรับปรุงอะไร ก็มีเขียนจดหมายน้อย มาหา ผอ. บ้าง” (มนัส คงวัฒนะ, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2559)

การสร้างและแสวงหาความรู้ ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและจัดทำแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

“เราต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยต้องร่วมกันปรึกษาหารือ แนวทางต่างๆที่จะให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม” (สมรรถพล โรจน์โสทรจแสง, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“โรงเรียนต้องนำข้อมูลจากผู้ปกครอง ชุมชน มาร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน” (นพรัตน์ สุขบรรเทิง, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จากการได้รับการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และจากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในด้านการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ทางโรงเรียนให้คณะครูได้ร่วมกันตั้งเคราะห์ ถอดบทเรียน และรวบรวมรู้มากำหนดแนวทางการปฏิบัติในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

“ความรู้ที่ได้จากการอบรม เรานำมาสังเคราะห์ และร่วมกันถอดบทเรียน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บันทึกไว้ในฐานข้อมูลของโรงเรียน เพื่อการจัดเก็บที่เป็นระบบและเรียกใช้ได้อย่างง่าย” (เมธิพล โสภา, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“เราร่วมกันสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในด้านการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล แล้วนำมาบันทึกไว้ในฐานข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาต่อไป” (สุภาพร ศรีบรรดิษฐ์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเข้าถึงความรู้ ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทางโรงเรียนได้พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการนำความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จัดเก็บและเผยแพร่ทางเว็บเพจของโรงเรียน ในกลุ่มครูโรงเรียนเมืองพิทยา 7 และเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อความสะดวกและการเข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็ว

“สามารถติดตามข้อมูลการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ และนำเสนอความคิดเห็นได้ผ่านทางเว็บเพจของโรงเรียน” (สุริยา พนาวัลย์, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ดิฉันสามารถเข้าเว็บไซต์ของโรงเรียนเพื่อนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องในงานสัมพันธุมชน มาจัดการได้อย่างเป็นระบบและรวดเร็ว” (สุรีย์พร ลบหนองบัว, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ด้วยการนำความรู้ในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่ได้จากการสร้างและแสวงหาความรู้ จัดทำเป็นเอกสารเป็นคู่มือด้านการส่งเสริมให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

“จำเป็นที่ต้องมีคู่มือในการปฏิบัติงาน และแผนปฏิบัติงานที่สามารถเป็นไปได้ จึงจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างถูกต้องและถูกต้องตามกลุ่มงาน” (มนัส คงวัฒนะ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ครู ชุมชน และผู้ปกครอง ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต้องร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและลงมือปฏิบัติ ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ในคู่มือ” (อรรถกร บุญธรรม, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ในการบริหารงานสัมพันธุมชน ด้านการส่งเสริมให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทางโรงเรียนให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในการประชุมประจำเดือนของโรงเรียน โดยนำข้อมูล ความรู้แนวคิดที่ได้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษามาแลกเปลี่ยนความรู้

“เป็นความคิดที่ดี ที่มีการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษามาร่วมรับฟังในการประชุม และเสนอแนวคิดที่ต้องการให้โรงเรียนได้พัฒนา” (วัชรินทร์ ขาวเจริญ, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

“ในการประชุมประจำเดือน บางครั้ง ท่าน ผอ. ได้เชิญ ผู้นำชุมชนมาเสวนา ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอย่างไรให้ผู้เรียนมีคุณภาพ” (กานต์ชนก เสาประโคน, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

การเรียนรู้ ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นั้น ทีมงานสัมพันธ์ชุมชนได้ร่วมกันวางแผนจัดทำโครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำความรู้ที่ได้จากการอบรมสัมมนา การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ มาจัดทำโครงการ ดังกล่าว

“คาดหวังว่า การร่วมกันวางแผนเพื่อการดำเนินโครงการนี้ จะได้รับความร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจจากชุมชนในการจัดการศึกษาอย่างดี” (กนกพร โสภา, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2559)

ผลการสะท้อนผลในรอบที่ 1

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 60 วัน ในรอบที่ 1 (ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม-1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559) ในวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ได้นำมาทบทวน โดย ผู้บริหารสถานศึกษา ทีมงานจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน และผู้วิจัย ได้ร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ พบว่ากระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้ คือ

การบ่งชี้ความรู้ ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จัดประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดความรู้ที่จำเป็น และความรู้ที่มีอยู่ในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยการสำรวจความต้องการของชุมชน โดยทำการเชิญผู้ปกครองของนักเรียนทุกคน มาประชุมปรึกษาหารือ และเชิญเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทางโรงเรียนให้คณะครูได้ร่วมกันสังเคราะห์ ถอดบทเรียน และรวบรวมรู้มากำหนดแนวทางการปฏิบัติ ในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในด้านการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล

การเข้าถึงความรู้ ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทางโรงเรียนได้พัฒนาระบบการเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการนำความรู้ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จัดเก็บและเผยแพร่ทางเว็บเพจของโรงเรียน ในกลุ่มครูโรงเรียนเมืองพัทยา 7 และเครือข่ายผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองสามารถติดตามข้อมูลการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ และสามารถนำเสนอความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างรวดเร็ว

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยการนำความรู้ในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่ได้จากการสร้างและแสวงหาความรู้ จัดทำเป็นเอกสารเป็นคู่มือด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างถูกต้อง

ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่าข้อที่เป็นจุดที่ควรพัฒนาต่อไปของการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ คือ การสร้างและแสวงหาความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รอบที่ 2 (ระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 2

วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ผู้วิจัย ผู้บริหารสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจากการดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวนปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกันในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มีความก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการนำทีมงานสัมพันธ์ชุมชนไปศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาดูงานมาร่วมสรุปพร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุงและการเรียนรู้ จากการนำความรู้ในการศึกษาดูงานมาดำเนินการจัดทำโครงการวางแผนจัดทำโครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ต่อไป โดยสรุปการประชุมผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 25 ดังนี้

ตารางที่ 25 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน (รอบที่ 2)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การสร้าง และ แสวงหาความรู้	ศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมา	การศึกษาดูงาน	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานสัมพันธ์ ชุมชน	เก็บจากหลักฐาน สัมภาษณ์	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงาน สัมพันธ์ชุมชน
การแบ่งปัน แลกเปลี่ยน ความรู้	กิจกรรม เวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้	การจัดแลกเปลี่ยน ความรู้	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงานสัมพันธ์ ชุมชน	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงาน สัมพันธ์ชุมชน

ตารางที่ 25 (ต่อ)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การเรียนรู้	การดำเนินโครงการ	โครงการส่งเสริมให้	- ผู้วิจัย	- การสังเกต	- ผู้บริหาร
	ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	- ผู้บริหาร	- การสัมภาษณ์	- ครู
			- ทีมงานการจัดการความรู้ ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน	- การเก็บจากหลักฐาน	- ทีมงานการจัดการ ความรู้ด้านงาน สัมพันธ์ชุมชน

ผลการปฏิบัติรอบที่ 2

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 40 วัน ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุง ต่อเนื่องจากครั้งที่ 1 ไปปฏิบัติในรอบที่ 2 ประกอบด้วย กระบวนการจัดการความรู้ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 3 ประเด็น ได้แก่ การสร้าง และแสวงหาความรู้ ด้วยการนำทีมงานสัมพันธ์ชุมชนไปศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาดูงานมาร่วมสรุป พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง และการเรียนรู้ จากการนำความรู้ในการศึกษาดูงานมาดำเนินการจัดทำโครงการวางแผนจัดทำโครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ต่อไป

ผลการสังเกต รอบที่ 2

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การสร้างและแสวงหาความรู้ ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยการนำทีมงานสัมพันธ์ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมา

“การได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากการดูงานในโรงเรียนอื่นทำให้เราพบประเด็นอื่น ๆ ที่เป็นความรู้และเอาไปต่อยอดในงานได้มาก” (เมธิพล โสภา, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาดูงาน มาร่วมสรุป พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง

“คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสนใจและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากการศึกษาดูงานในครั้งนี้แก่โรงเรียนของเราอย่างมาก” (มนัส คงวัฒน์, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

“เราไปดูงานโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่และต่างสังกัด ข้อมูลที่เราได้เป็นข้อมูล
ในอีกมุมมองหนึ่ง ที่เราสามารถนำมาใช้กับ โรงเรียนของเราได้อย่างดี”
(แหววลี เพ็ชรศิริ, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

การเรียนรู้ ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษา จากการนำความรู้ในการศึกษาดูงานมาดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริม
ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

“เราได้มีการปรับปรุงการจัดทำโครงการ และมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงาน
โครงการในข้อที่ได้สรุปประชมร่วมกันว่าเป็นอุปสรรคและเป็นปัญหา” (สุจิตรา
หอมละออง, สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2559)

ผลการสะท้อน รอบที่ 2

จากการดำเนินการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม มาเป็นระยะเวลา 40 วัน ในรอบที่ 1 (ตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม-10 สิงหาคม
พ.ศ. 2559) ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ได้นำมาทบทวน โดย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมงาน
การจัดการความรู้ ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน และผู้วิจัย ได้ร่วมกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจาก
การปฏิบัติ พบว่า กระบวนการจัดการความรู้ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการครั้งนี้ คือ
การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการนำทีมงานสัมพันธ์ชุมชนไปศึกษาดูงาน ณ โรงเรียน
ราชสีมาวิทยาลัย ทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมพบประเด็นอื่น ๆ ที่เป็นความรู้และเอาไปต่อยอด
ในการพัฒนางานได้ ส่วนกระบวนการจัดการความรู้ในด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน
ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่า ข้อที่เป็นจุดที่ควรพัฒนาต่อไป
ของการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ คือ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ จำเป็นต้องมี
ผลการประเมินมาปรับปรุงการพัฒนาต่อไป

การดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา
โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน รอบที่ 3 (ระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน
พ.ศ. 2559)

ผลการวางแผน รอบที่ 3

วันที่ 16 สิงหาคม 2559 ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้
ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ได้รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารจาก

การดำเนินการตามแผน และความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกันประชุมเพื่อทบทวน
ปรับแผนการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมมือกัน
ในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้และขอแสดงความยินดีกับผลงานของครูที่มี
ความก้าวหน้า พร้อมให้กำลังใจและชื่นชมในการทำงาน ส่วนกระบวนการจัดการความรู้
ที่ต้องได้รับการพัฒนาและนำไปปรับปรุงนั้น ได้นำมาร่วมกันวางแผน แก้ปัญหาและสามารถสรุป
เพิ่มเติมได้ 2 ประเด็น ได้แก่ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ การต่อยอดองค์ความรู้
ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจัย ผลิตงาน โครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษา โดยสรุปการประชุมผลการดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 26 ดังนี้

ตารางที่ 26 แผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพญา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน (รอบที่ 3)

กระบวนการจัดการความรู้	กิจกรรม	ตัวชี้วัด	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล
การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	กิจกรรม เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน)	การจัดแลกเปลี่ยนความรู้	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชน	- การสังเกต - การสัมภาษณ์ - การเก็บจากหลักฐาน	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชน
การเรียนรู้	นำเสนอ/นำเสนอ/วิเคราะห์/วิจารณ์ โครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	โครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	- ผู้วิจัย - ผู้บริหาร - ทีมงานการจัดการความรู้ในการบริหารงานอาคารสถานที่	เก็บจากหลักฐาน ผลงานเชิงประจักษ์	- ผู้บริหาร - ครู - ทีมงานการจัดการความรู้ดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชน

ผลการปฏิบัติรอบที่ 3

การปฏิบัติในขั้นตอนนี้มีระยะเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม-16 กันยายน พ.ศ. 2559 ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นหลังจากการนำแผนการจัดการความรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมช่วยกันปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจาก ครั้งที่ 2 ไปปฏิบัติในรอบที่ 3 สามารถสรุปเพิ่มเติมได้ 2 ประเด็น ได้แก่ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ การต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจัย ผลงาน โครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ผลการสังเกต รอบที่ 3

ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และทีมการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนการจัดการความรู้ ดังนี้

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการเชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชนทั้ง 3 ชุมชน และผู้แทนผู้ประกอบการเครือข่าย มาร่วมสรุป พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง

“ผู้ประกอบการเครือข่ายได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจ ในการเป็นส่วนหนึ่งของปรับปรุงการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา” (นพรัตน์ สุขบรรเทิง, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

“การแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นสิ่งที่ดี เราได้เห็นแนวความคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรา ว่าต้องการให้เราทำอะไรบ้าง” (ประสิทธิ์ ยอดพรหม, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2559)

การเรียนรู้ ในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้วยการนำเสนอ/ วิเคราะห์/ วิจัย ผลงาน (โครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา)

ผลการทบทวน รอบที่ 3

การทบทวนรอบที่ 3 วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2559 จากการดำเนินการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตลอดระยะเวลา 1 เดือน ในรอบนี้ ได้นำมาทบทวนสิ่งที่ประสบความสำเร็จ สิ่งที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ที่พบได้รับการพัฒนาและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ผลการดำเนินการอยู่ในระดับที่พึงพอใจของทุกฝ่ายจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทางการศึกษา

“โรงเรียนมีการประชุมผู้ปกครอง ทำให้ดิฉันได้ทราบถึงการดำเนินงานของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ” (ศศิกานต์ เจริญขุน, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

“ดิฉันดีใจที่ถูกได้เข้าเรียนที่นี่ ครูประจำชั้นมีความสนใจใส่ใจดีมาก หากลูกขาดเรียนก็จะโทรบอกตลอด” (นิศรา ฉายาวีก, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

“โรงเรียนมีเว็บไซต์และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ติดตามความเคลื่อนไหวของโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา” (วรพรรณ ช่างไม้, สัมภาษณ์, 19 กันยายน 2559)

ผลการสังเคราะห์การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงาน

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

วันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2559 หลังจากที่ถูกวิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทีมการจัดการความรู้ ด้านการบริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดการความรู้ เพื่อการบริหารงานสถานศึกษา ตั้งแต่รอบที่ 1-3 เพื่อสังเคราะห์เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการความรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง พบว่า รูปแบบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ

1. ด้านการบริหารงานสถานศึกษา

1.1 การบริหารงานวิชาการ คือ ด้านพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศ

1.2 การบริหารงานบุคลากร คือ การพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำแผนการพัฒนากิจกรรมพัฒนา และการจัดกิจกรรมพัฒนา และ ระบบพี่เลี้ยง

1.3 การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ คือ พัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ที่ประกอบด้วย กิจกรรมการวางแผน กระบวนการสร้างงานตามแผน การทบทวน

1.4 การบริหารงานกิจการนักเรียน คือ การพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรม

จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดการกระบวนการพัฒนา (กิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ และการมีส่วนร่วม) การติดตามและประเมินผล

1.5 การบริหารงานอาคารสถานที่ คือ ด้านการพัฒนาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย กิจกรรมการวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม (แหล่งเรียนรู้) การใช้แหล่งเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ และติดตาม

1.6 การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน คือ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย กิจกรรมการมีส่วนร่วมกำหนดแผน การร่วมกิจกรรมตามแผน การประชาสัมพันธ์

2. ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

2.1 การบ่งชี้ความรู้

2.2 การสร้างและแสวงหาความรู้

2.3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ

2.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้

2.5 การเข้าถึงความรู้

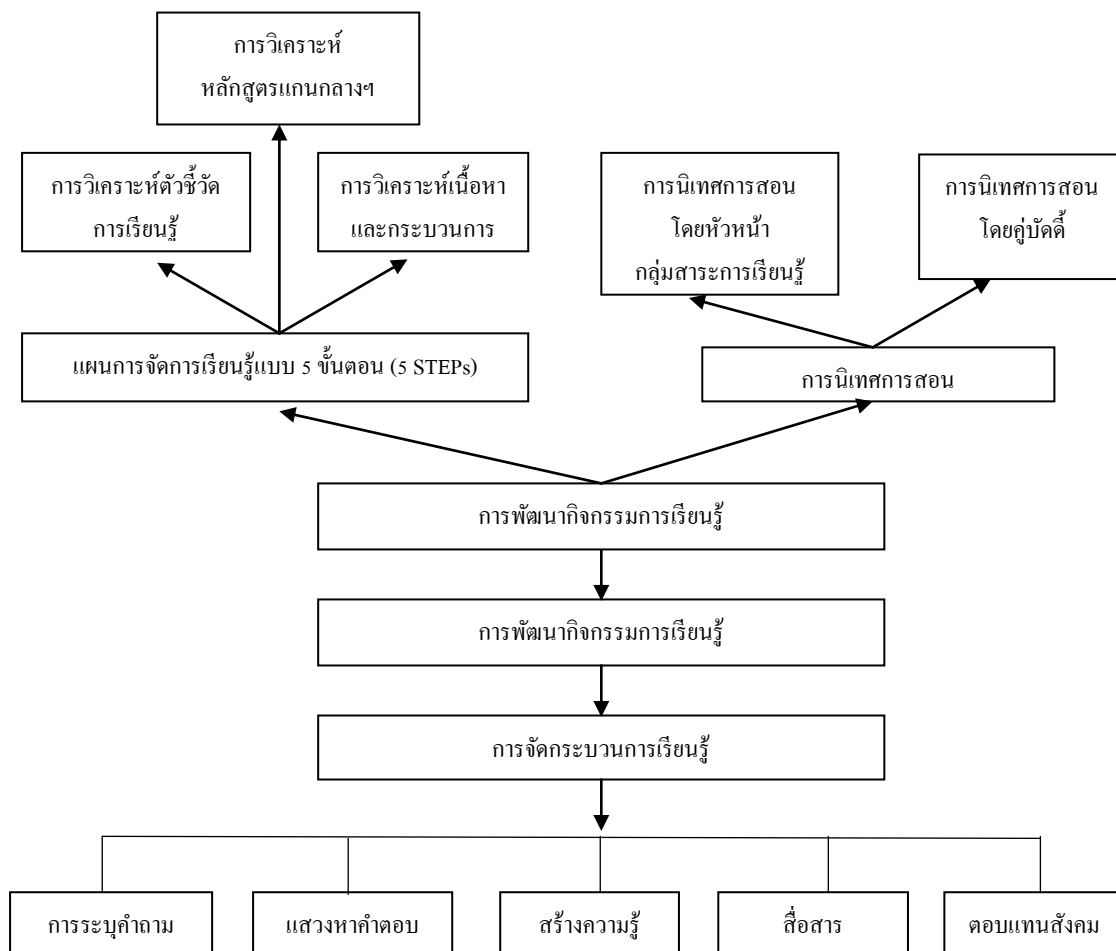
2.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้

2.7 การเรียนรู้

3. ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล 1) การบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ด้านพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วยกิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศ 2) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย ด้านการบ่งชี้ความรู้การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การแบ่งปันความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเรียนรู้ 3) ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำและกลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยีสารสนเทศทางการจัดการความรู้ และการวัดผล สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 6-18

การบริหารงานวิชาการ

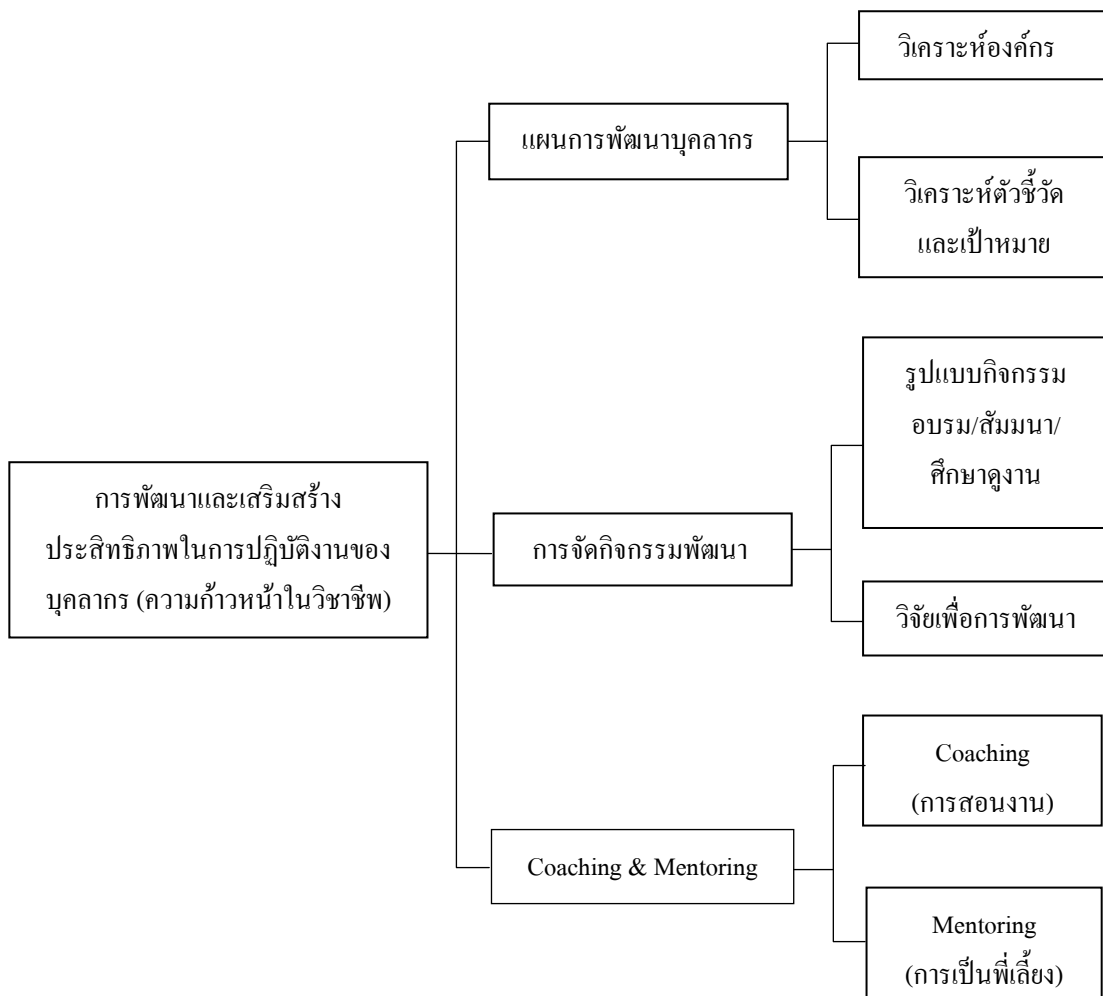
การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ และ 3) การนิเทศ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

การบริหารงานบุคลากร

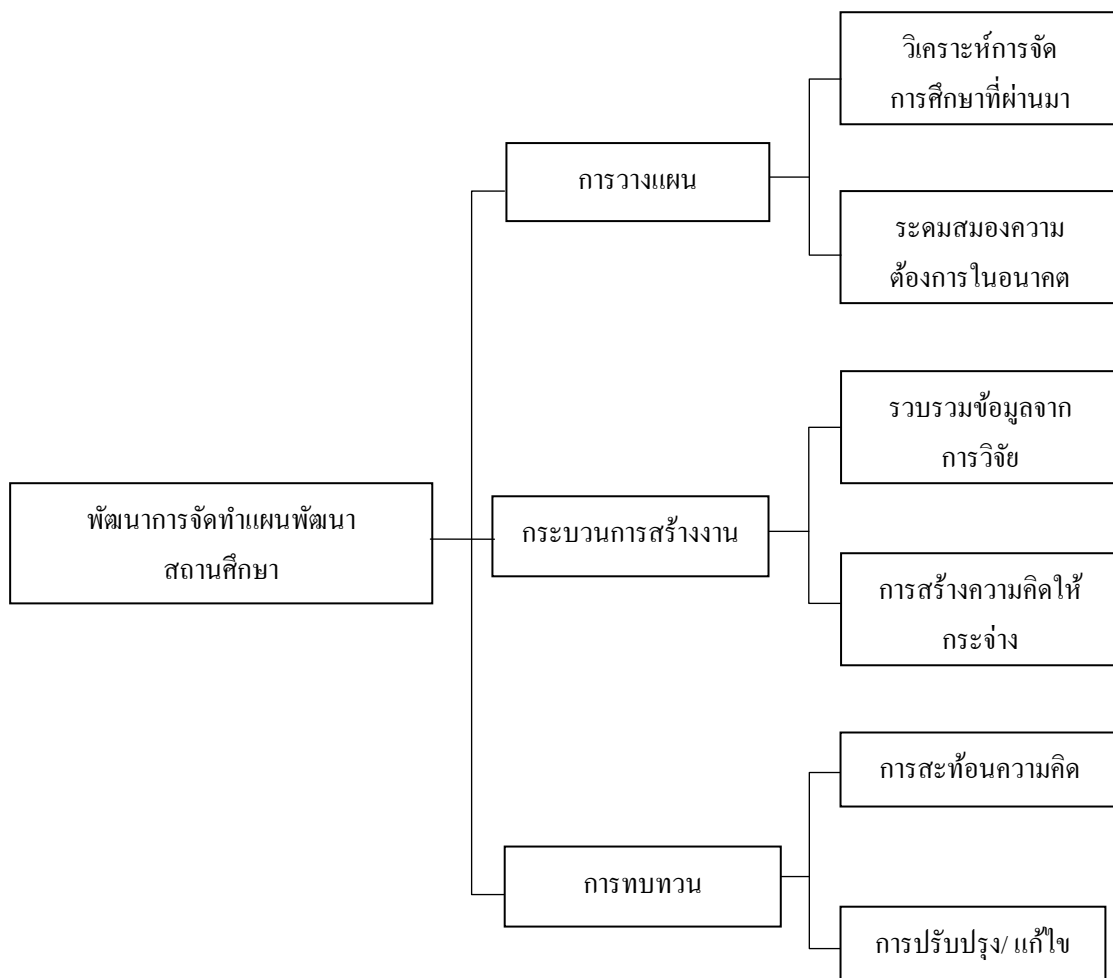
การบริหารงานบุคลากร ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร (ความก้าวหน้าในวิชาชีพ) ที่ประกอบด้วย กิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากร 2) การจัดกิจกรรมพัฒนา 3) การสอนงานและการเป็นที่ปรึกษา (Coaching & Mentoring) ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 การบริหารงานบุคลากร ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร (ความก้าวหน้าในวิชาชีพ)

การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ

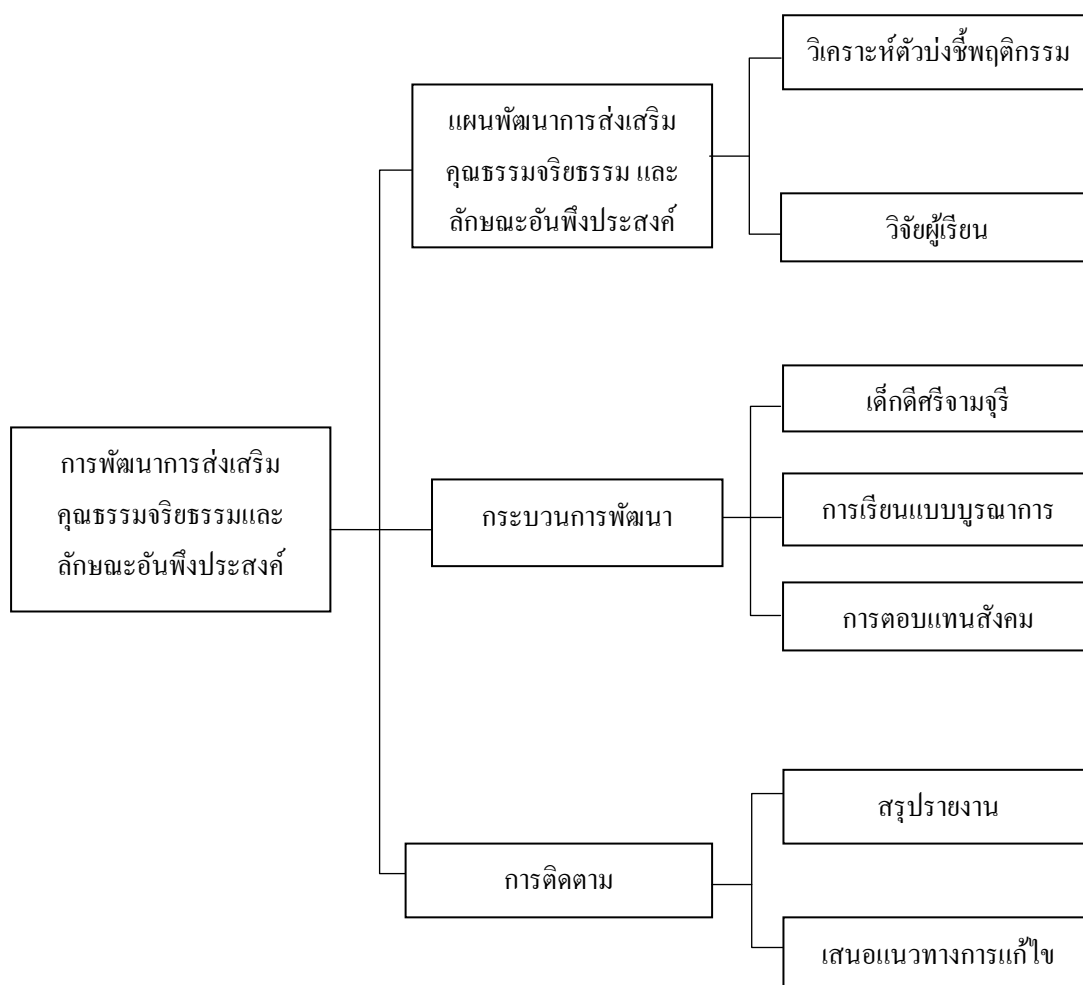
การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา
 ที่ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การวางแผนการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา
 2) กระบวนการสร้างงานตามแผน และ 3) การทบทวนแผนพัฒนาสถานศึกษา ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา

การบริหารงานกิจการนักเรียน

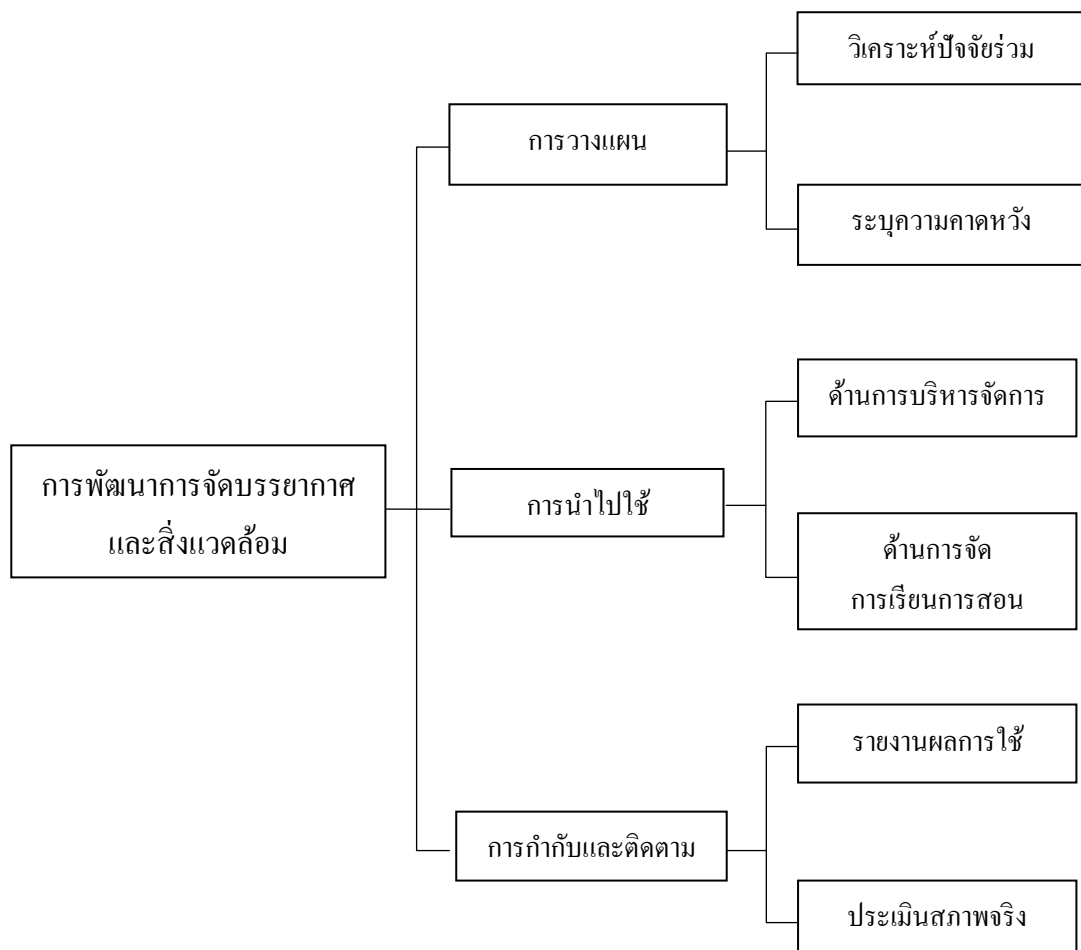
การบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย กิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การจัดทำแผนพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) การจัดกระบวนการพัฒนา (กิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ และการมีส่วนร่วม) และ 3) การติดตามและประเมินผล ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 การบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การบริหารงานอาคารสถานที่

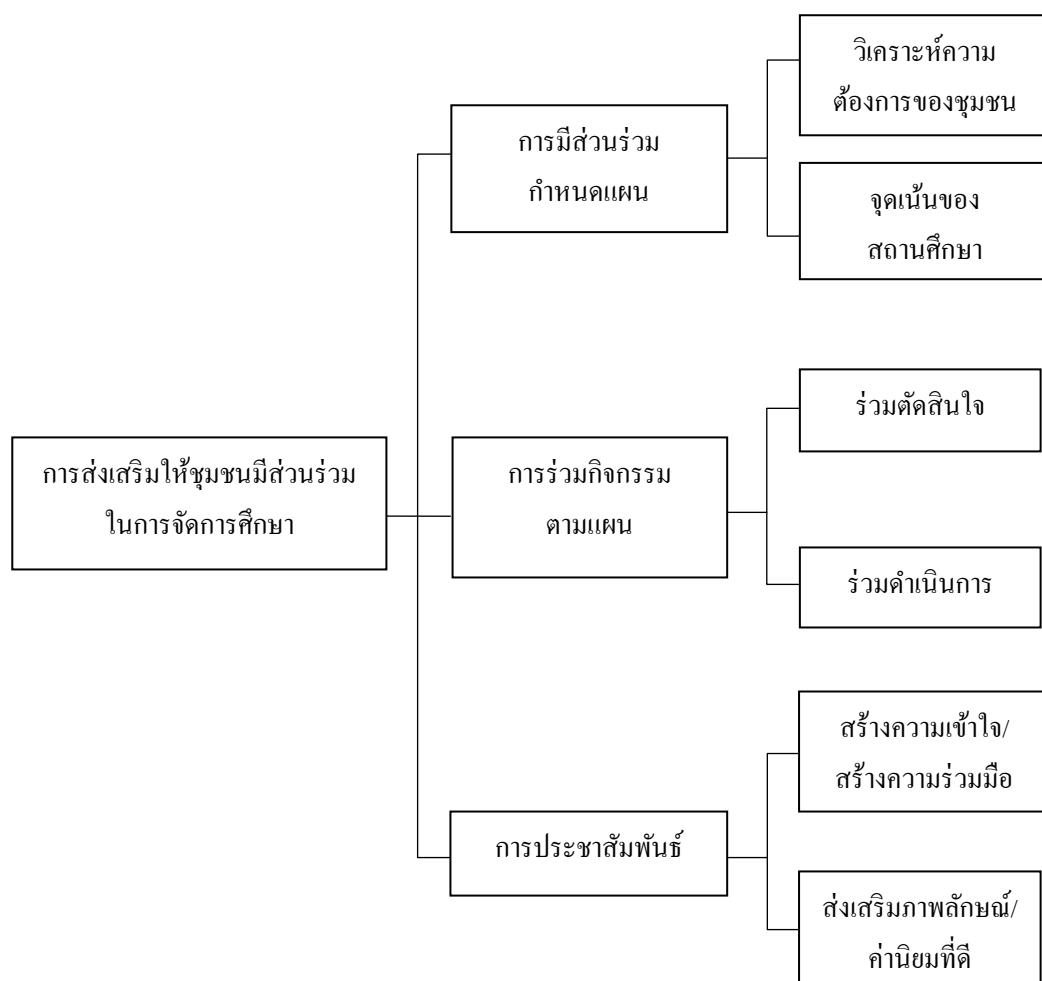
การบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการพัฒนาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม (แหล่งเรียนรู้) 2) การใช้แหล่งเรียนรู้ และ 3) การกำกับและติดตาม ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 การบริหารงานอาคารสถานที่ด้านการพัฒนาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

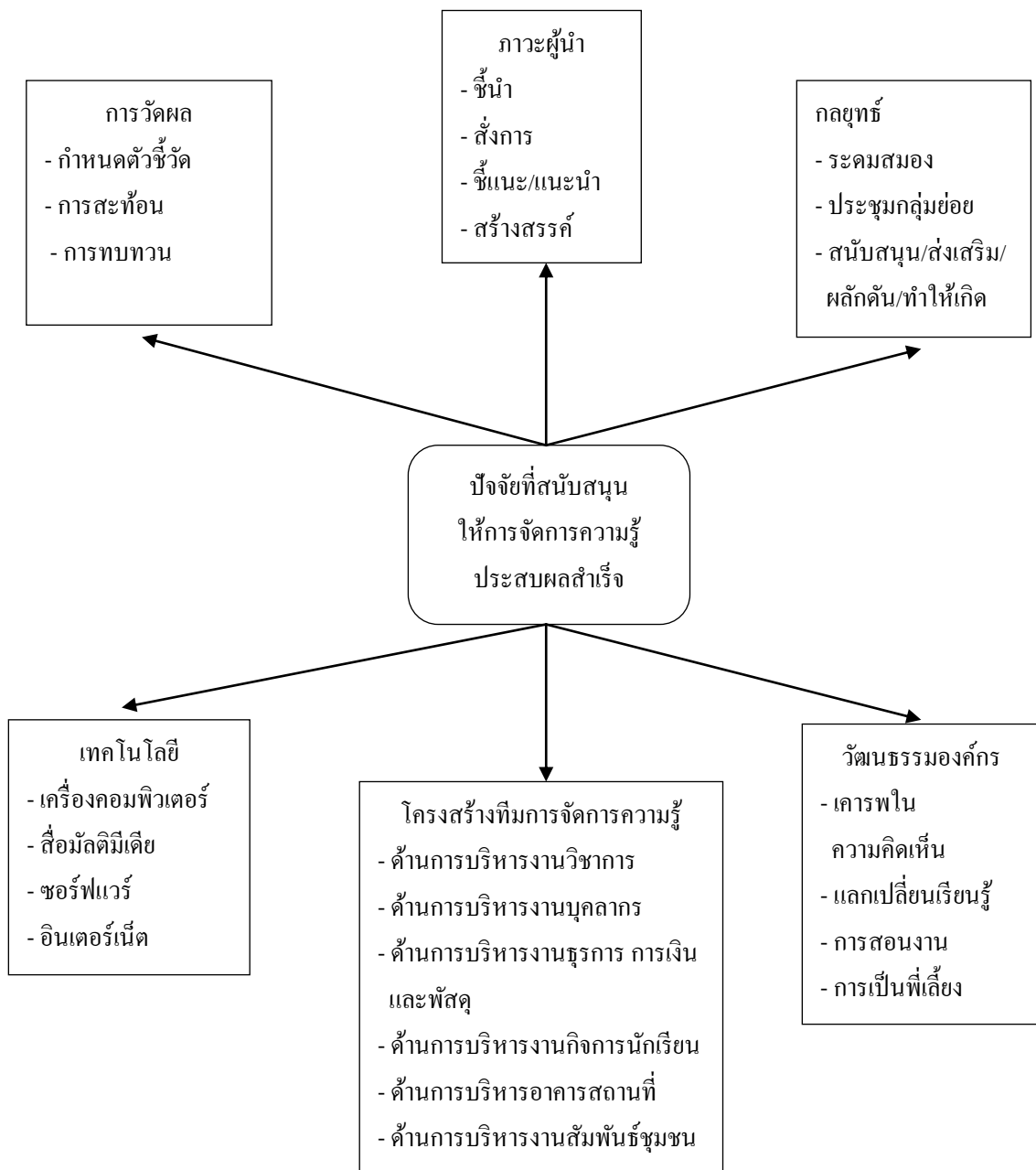
การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมกำหนดแผน 2) การร่วมกิจกรรมตามแผน และ 3) การประชาสัมพันธ์ ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 การบริหารงานอาคารสถานที่ด้านการพัฒนาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

3. ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบไปด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร โครงสร้าง เทคโนโลยี และการวัดผล ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ

3. ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้

3.1 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย

3.1.1 การบ่งชี้ความรู้ ด้วยการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน กำหนดความรู้ในการบริหารงานวิชาการที่มีและไม่มีในสถานศึกษา

3.1.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการจัดประชุมสัมมนาการทำแผน การจัดการเรียนรู้

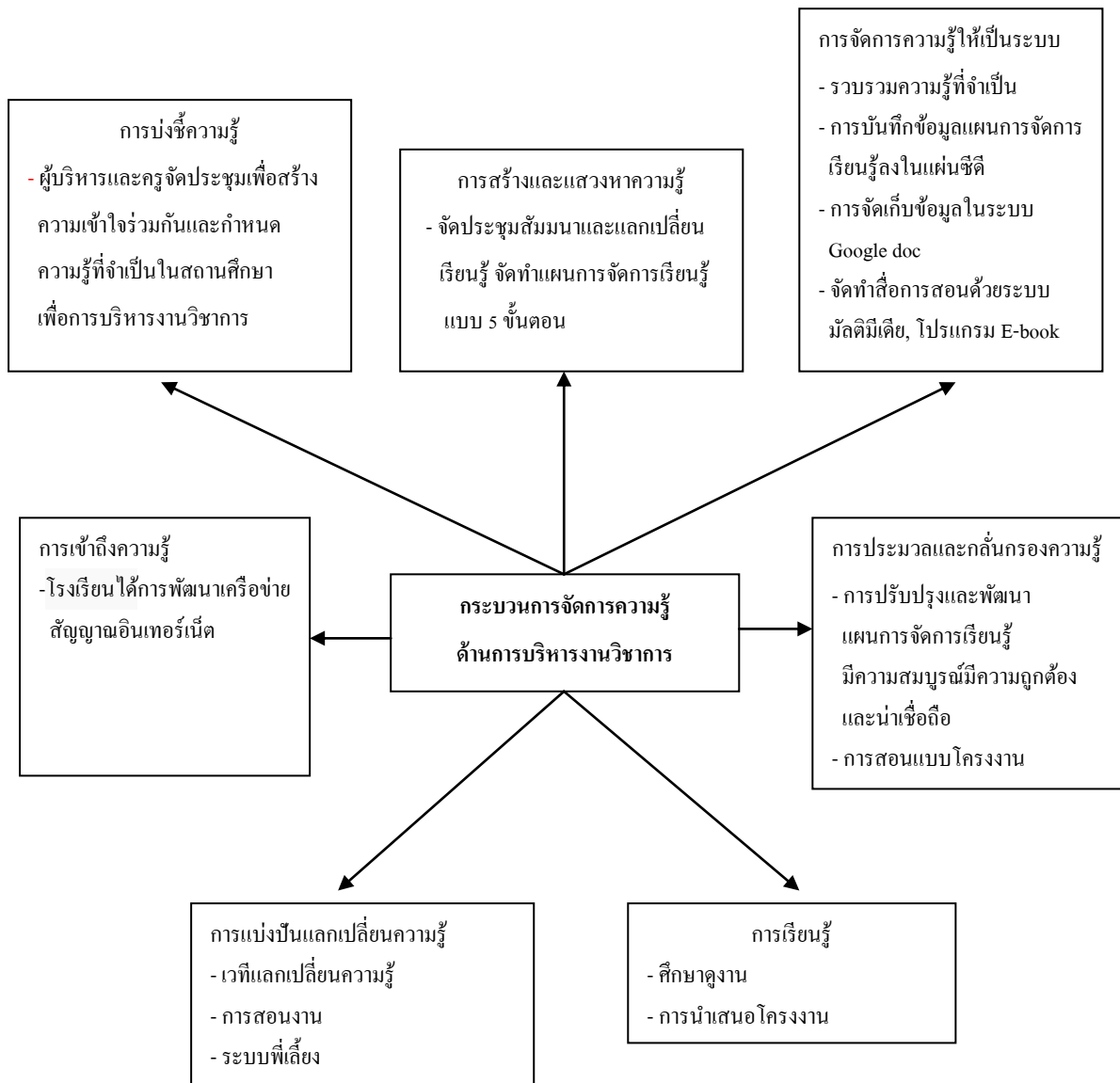
3.1.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการบันทึกข้อมูลลงแผ่นซีดี จัดเก็บข้อมูลในระบบ Google doc จัดทำสื่อการสอนด้วยระบบมัลติมีเดียและ โปรแกรม E-book

3.1.4 การเข้าถึงความรู้ ด้วยการพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต

3.1.5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ด้วยการปรับปรุงและพัฒนา แผนการจัดการเรียนรู้ การสอนแบบโครงงาน

3.1.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ การสอนงาน ระบบพี่เลี้ยง

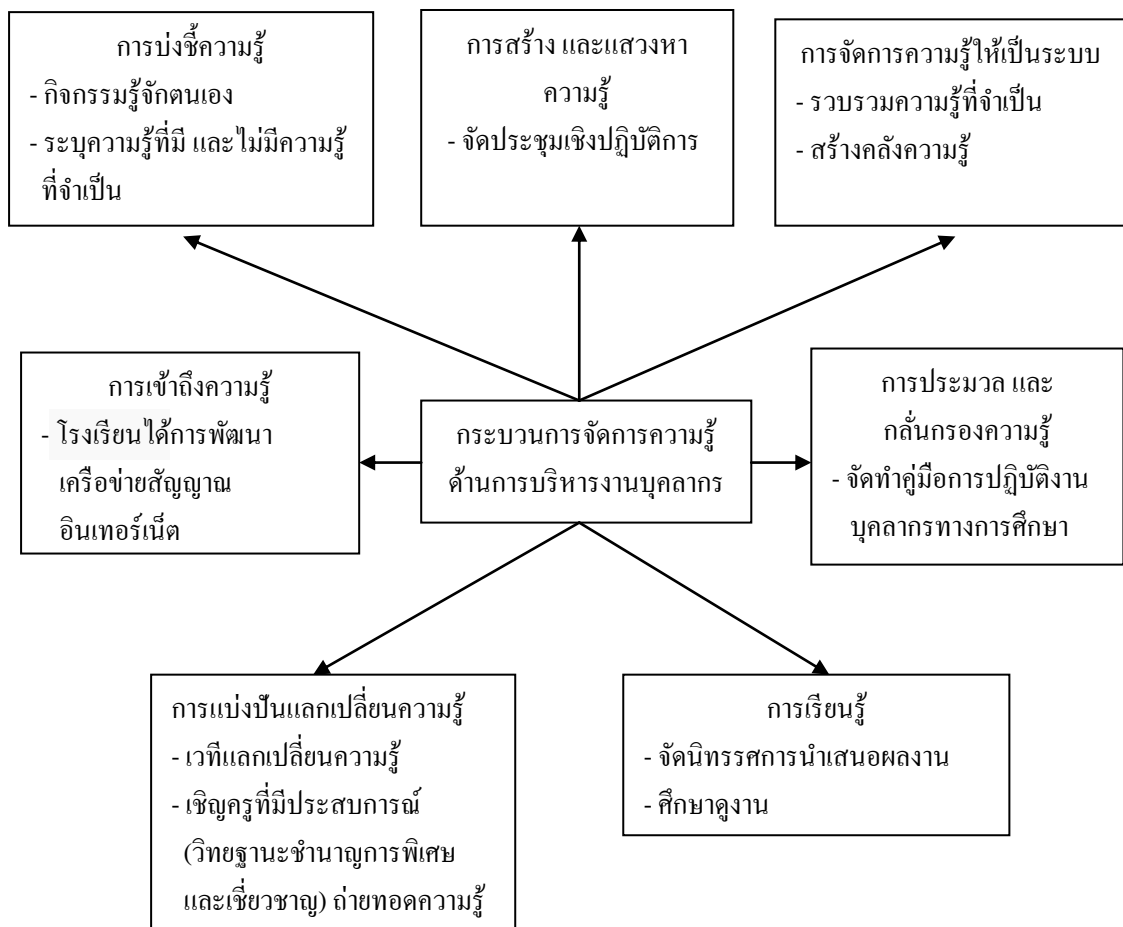
3.1.7 การเรียนรู้ด้วยการศึกษาดูงานและการนำเสนอโครงงาน ดังภาพที่ 13

ภาพที่ 13 ระบบการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ

3.2 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร ประกอบด้วย

- 3.2.1 การบ่งชี้ความรู้ ด้วยการจัดกิจกรรมรู้จักตนเอง-ระบุนามความรู้ที่มีและไม่มีความรู้ที่จำเป็น
- 3.2.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 3.2.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการรวบรวมความรู้ที่จำเป็นสร้างคลังความรู้
- 3.2.4 การเข้าถึงความรู้ ด้วยการพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต
- 3.2.5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ด้วยการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานบุคลากรทางการศึกษา
- 3.2.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เชิงครูที่มีประสบการณ์ (วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และเชี่ยวชาญ) ถ่ายทอดความรู้
- 3.2.7 การเรียนรู้จัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน ศักยภาพงาน ดังภาพที่ 14

ภาพที่ 14 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร

3.3 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ประกอบด้วย

3.3.1 การบ่งชี้ความรู้ ด้วยการจัดกิจกรรมการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ แสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา

3.3.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา

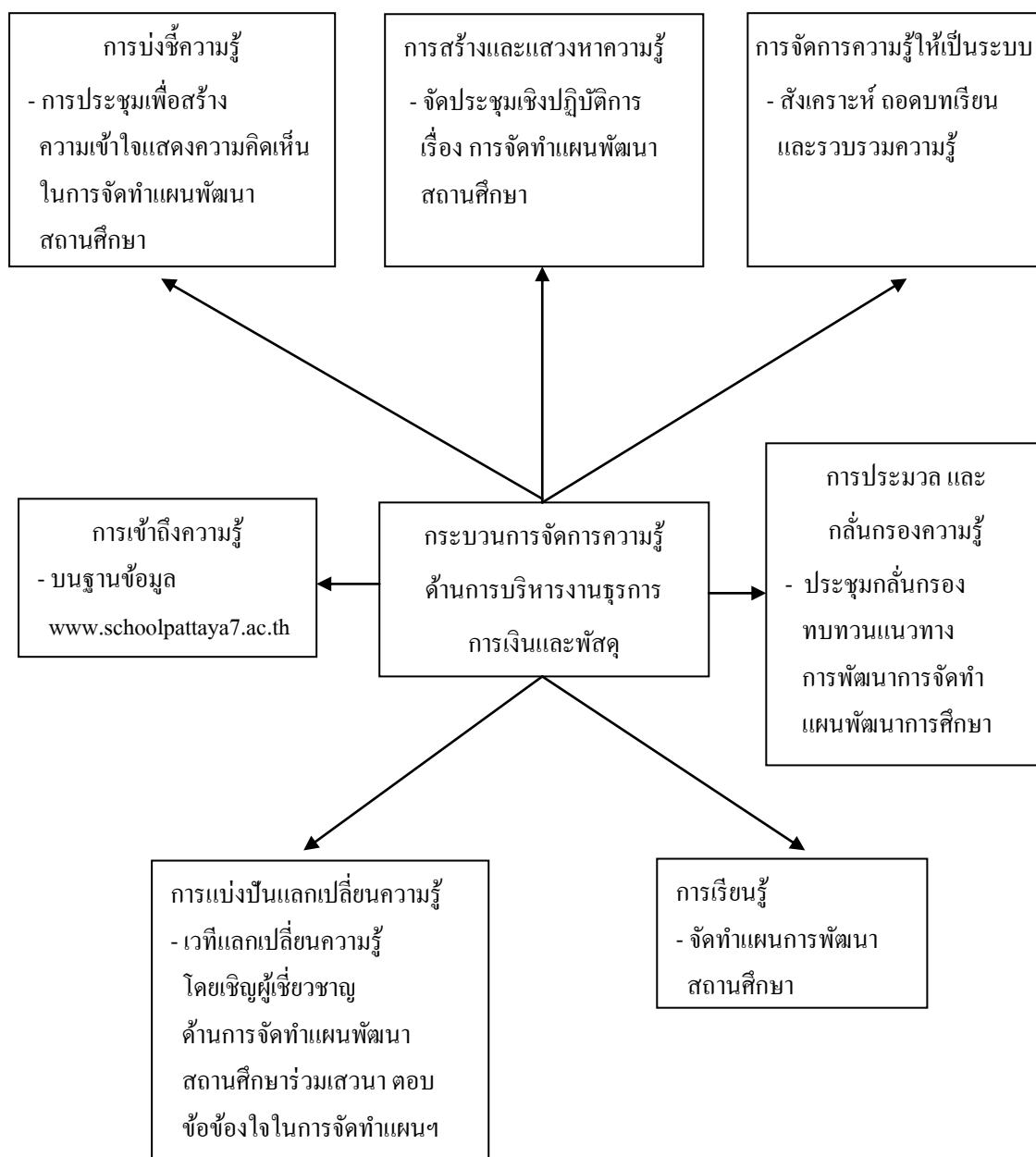
3.3.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการสังเคราะห์ ถอดบทเรียน และรวบรวมความรู้

3.3.4 การเข้าถึงความรู้ บนฐานข้อมูล www.schoolpattaya7.ac.th

3.3.5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ด้วยการประชุมกลั่นกรอง ทบทวน แนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา

3.3.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาร่วมเสวนา ตอบข้อข้องใจในการจัดทำแผนฯ

3.3.7 การเรียนรู้ด้วยจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา ดังภาพที่ 15

ภาพที่ 15 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ

3.4 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย

3.4.1 การบ่งชี้ความรู้ ด้วยการการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลไปวางแผนการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมฯ

3.4.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมฯ และเขียนแผนดำเนินการส่งเสริม

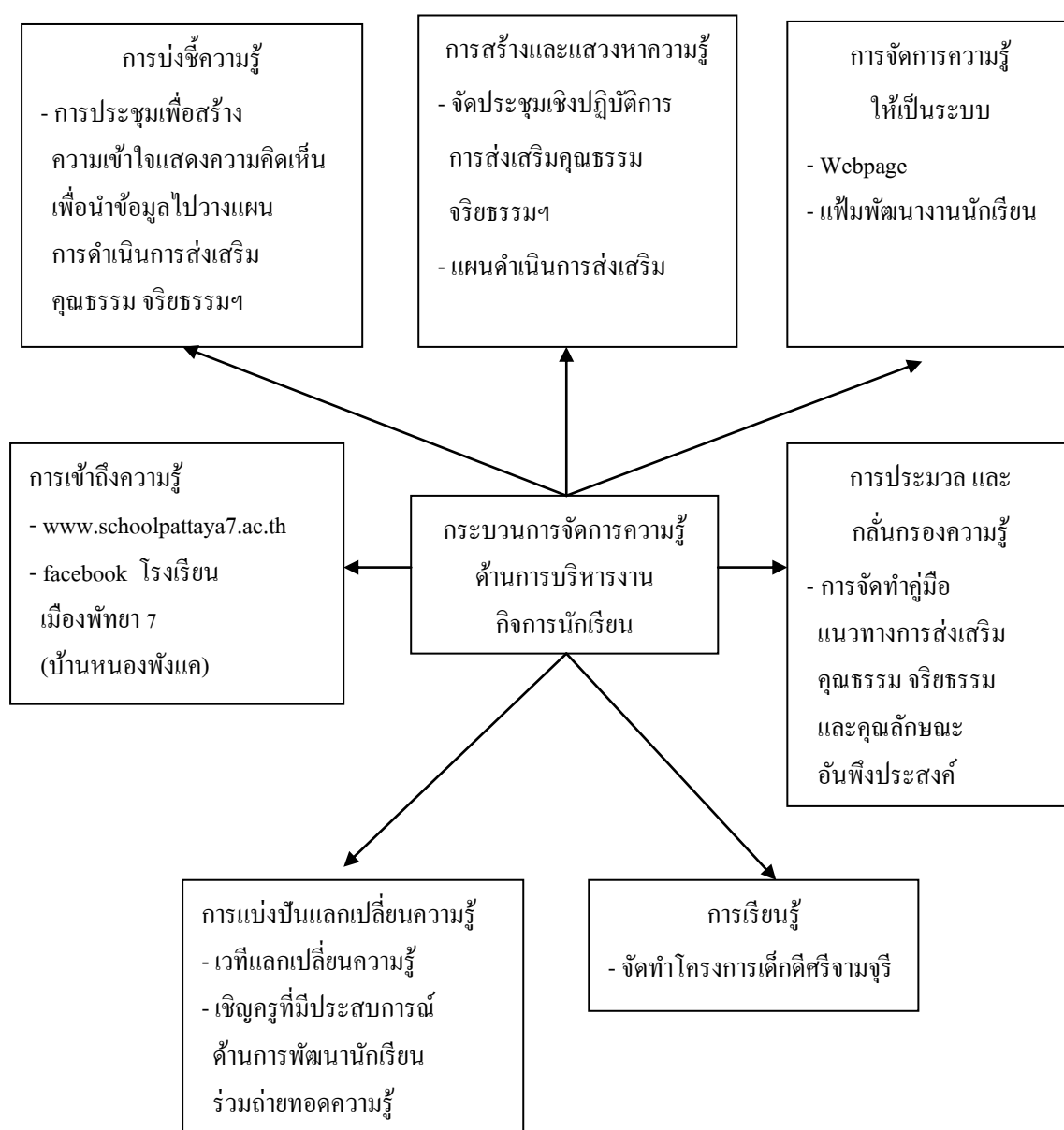
3.3.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการจัดทำ Webpage และ
 เพิ่มพัฒนางานนักเรียน

3.3.4 การเข้าถึงความรู้ บนฐานข้อมูล www.schoolpattaya7.ac.th

3.3.5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ด้วยการจัดทำคู่มือแนวทางการส่งเสริม
 คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3.3.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เชิงครู
 ที่มีประสบการณ์ ด้านการพัฒนานักเรียนร่วมถ่ายทอดความรู้

3.3.7 การเรียนรู้ จัดทำโครงการเด็กดีศรีจามจุรี ดังภาพที่ 16

ภาพที่ 16 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน

3.5 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ ประกอบด้วย

3.5.1 การบ่งชี้ความรู้ ด้วยการการประชุมเป็นการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่ ที่ไม่มีอยู่ ในสถานศึกษา และความรู้ที่จำเป็นในด้านการจัดบรรยากาศ

3.5.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการรวบรวมเอกสารความรู้ ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา และศึกษาดูงาน

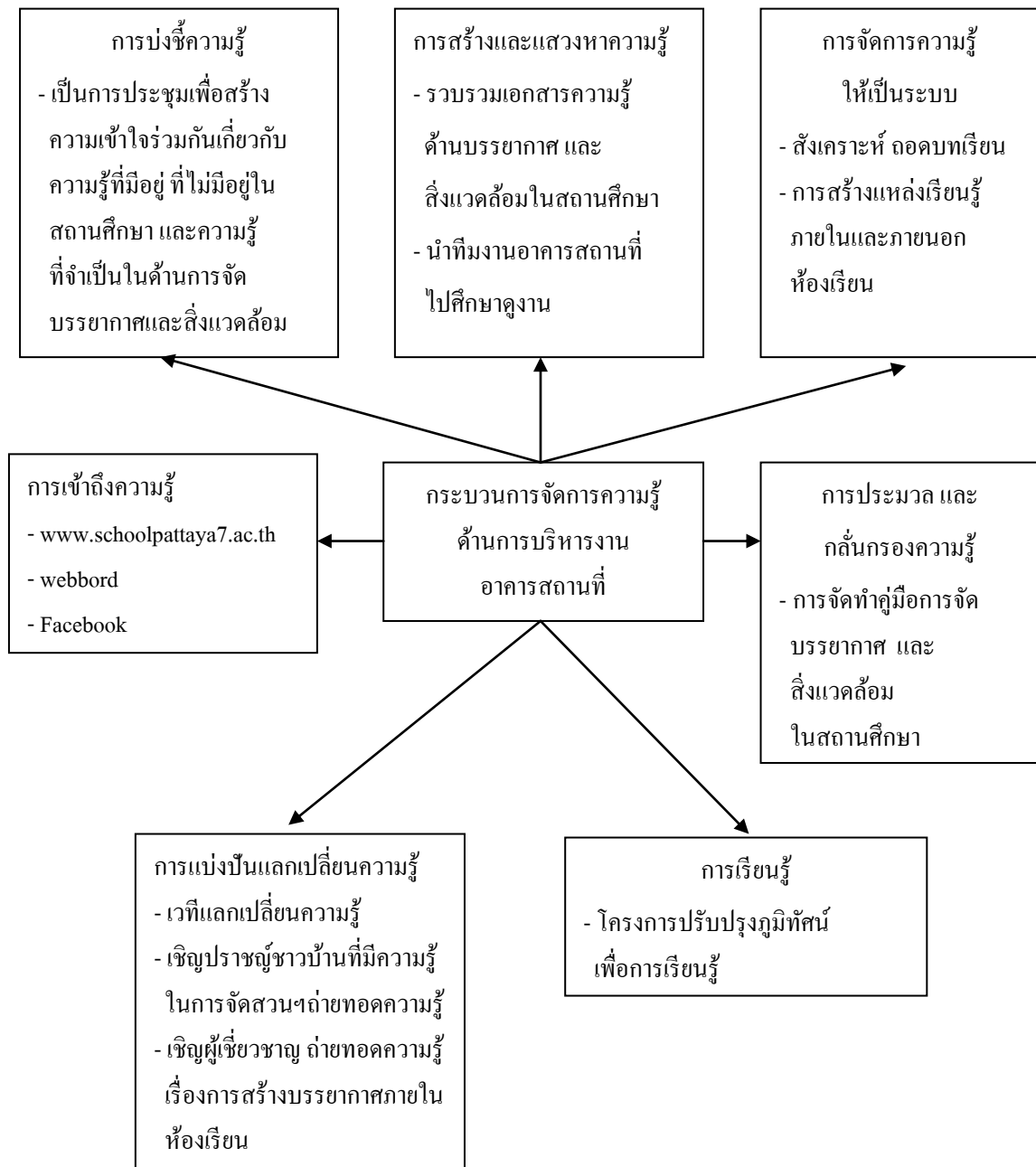
3.5.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการสังเคราะห์ ถอดบทเรียน การสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกห้องเรียน

3.5.4 การเข้าถึงความรู้บนฐานข้อมูล www.schoolpattaya7.ac.th

3.5.5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ด้วยการจัดทำคู่มือการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

3.5.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เชิญปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในการจัดสวนฯ และผู้เชี่ยวชาญ ถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียน

3.5.7 การเรียนรู้ จัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ ดังภาพที่ 17

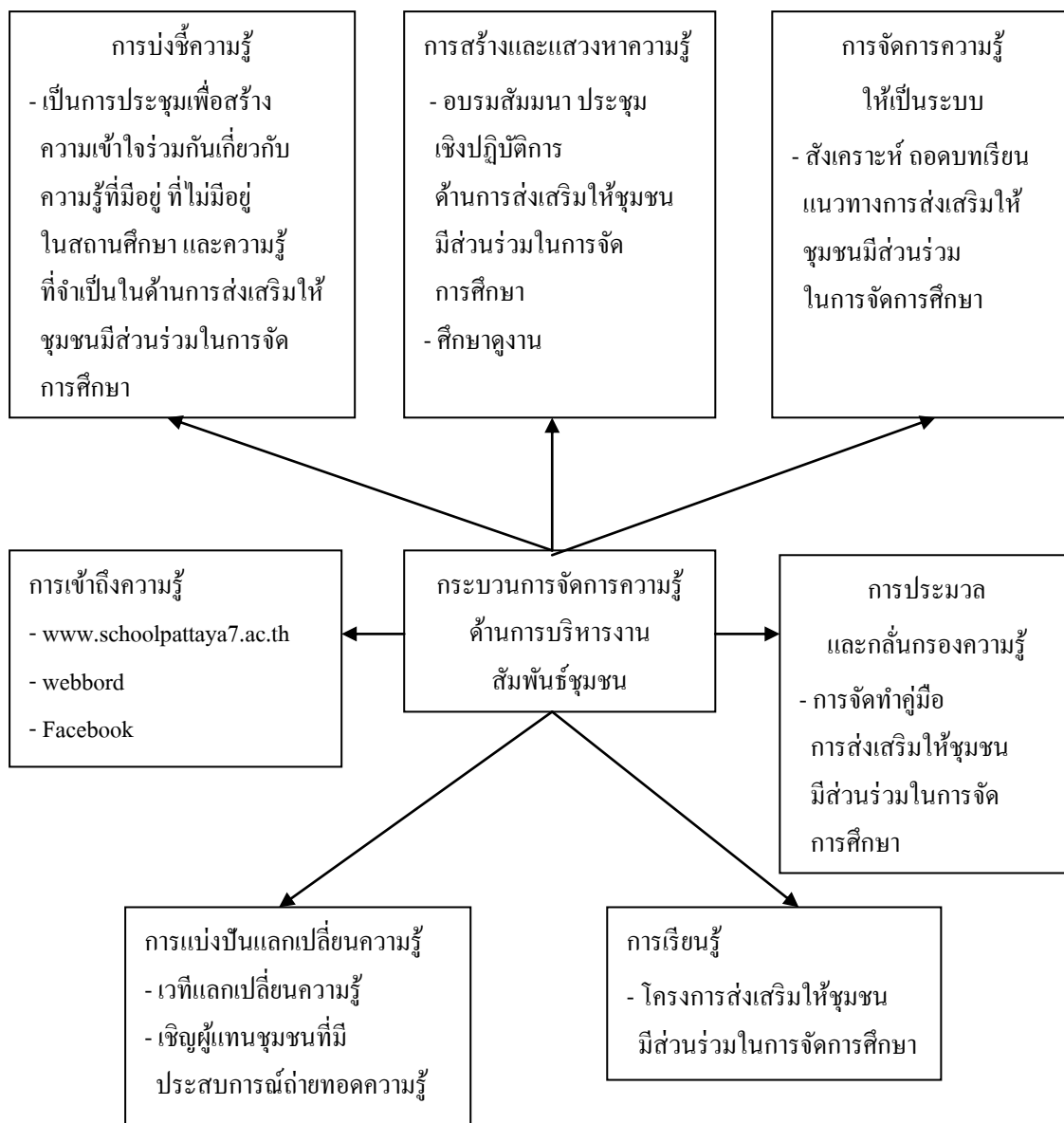

ภาพที่ 17 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่

3.6 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ประกอบด้วย

- 3.6.1 การบ่งชี้ความรู้ ด้วยการเป็นการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่ ที่ไม่มีอยู่ในสถานศึกษา และความรู้ที่จำเป็นในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3.6.2 การสร้างและแสวงหาความรู้ ด้วยการสัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ศึกษาดูงาน
- 3.6.3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการสังเคราะห์ ถอดบทเรียนแนวทางการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3.6.4 การเข้าถึงความรู้ บนฐานข้อมูล www.schoolpattaya7.ac.th
- 3.6.5 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ด้วยการจัดทำคู่มือการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3.6.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เชิญผู้แทนชุมชนที่มีประสบการณ์ถ่ายทอดความรู้
- 3.6.7 การเรียนรู้ จัดทำโครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ดั่งภาพที่ 18

ภาพที่ 18 กระบวนการจัดการความรู้ด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ตามแนวคิดของเคมมิส และแม็กแทกการ์ท (Kemmis & McTaggart, 1990, p.11) ซึ่งผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ซึ่งมีเหตุผลในการเลือก ดังนี้ 1) ผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) เป็นผู้รับนโยบายจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ให้ดำเนินการวิจัยเพื่อต้องการให้ผลจากการศึกษาสามารถนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเห็นที่สอดคล้องกับผู้อำนวยการสถานศึกษาให้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ เพื่อการเป็นการยกระดับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน โดยดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และนำมาจัดทำเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการความรู้ ของสำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549) ที่บ่งชี้ความรู้ไปสู่การเรียนรู้เป็นกระบวนการจัดการกับความรู้ในลักษณะของวงรอบ 3 วงรอบ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ ศึกษาแนวคิดหลักการบริหารงานสถานศึกษา ที่ประกอบด้วย 1) งานวิชาการ 2) งานบุคลากร 3) งานงบประมาณ 4) งานกิจการนักเรียน 5) งานอาคารสถานที่ 6) งานสัมพันธ์ชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และศึกษาวิธีที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาตามแนวคิดของ เคมมิส และแม็กแทกการ์ท (Kemmis & Mc Taggart, 1990, p. 11) ที่ประกอบด้วย การวางแผน การกระทำ/ดำเนินการ การสังเกตผล การสะท้อน/ การทบทวนผล เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย

**ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:
กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม**

เป็นขั้นตอนที่ ผู้วิจัย ผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์ สภาพปัญหาการจัดการความรู้ในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงสิ่งที่ปัญหา ซึ่งเป็นการปฏิบัติงาน ที่มีโครงสร้างและแนวทาง การวางแผนต้องมีความยืดหยุ่น และต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อแผนที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำเทคนิค A-I-C มาใช้ มีการสังเกตผลการปฏิบัติ เป็นการบันทึกข้อมูล หลักฐาน หรือร่องรอยต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับผลที่ได้จากการปฏิบัติ โดยอาจใช้วิธีการวัดแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วย ซึ่งสารสนเทศจากการสังเกตนี้จะนำไปสู่การสะท้อนและปรับปรุงการปฏิบัติอย่างเข้าใจ และถูกทิศทาง และการสะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นกระบวนการทบทวนการปฏิบัติจากบันทึก ที่ได้จากการสังเกตว่าได้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งอย่างไร เพื่อเป็นพื้นฐานการวางแผน ในวงจรต่อไป

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบนี้ จะผ่านกระบวนการนำไปใช้ จนตกผลึก และได้รูปแบบที่ค่อนข้างคงตัว กลวิธีที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย การประชุมกลุ่ม (Focus group) การให้ความรู้รายบุคคล และแบบกลุ่มการอภิปราย และการประยุกต์กระบวนการกลุ่ม ผู้เข้าร่วมการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน ตามโครงสร้างการบริหารของโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน และคณะครู รูปแบบที่พัฒนาขึ้นผ่านวงจรของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยแต่ละวงรอบ ประกอบด้วย การร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติตามแผน การสังเกตและการสะท้อน เพื่อประเมินผล และ นำมาปรับปรุงพัฒนาเป็นแผนปฏิบัติการสำหรับวงรอบใหม่ จำนวน 3 วงรอบ

**ระยะที่ 3 การรับรองรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:
กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**

โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติตามแผน มาร่วมวิเคราะห์ สรุปรายงาน ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาทำให้ผู้วิจัยได้รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัด เมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัย เชิงปฏิบัติการ

แบบมีส่วนร่วม และได้พบปรากฏการณ์ของการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

ด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ ดังนี้ รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ

1. ด้านการบริหารงานสถานศึกษา

1.1 การบริหารงานวิชาการ คือ ด้านพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย กิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้และการนิเทศ

1.2 การบริหารงานบุคลากร คือ การพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ที่ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำแผนการพัฒนากิจกรรมพัฒนา และระบบพี่เลี้ยง

1.3 การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ คือ พัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ที่ประกอบด้วย กิจกรรมการวางแผน กระบวนการสร้างงานตามแผน การทบทวน

1.4 การบริหารงานกิจการนักเรียน คือ การพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดกระบวนการพัฒนา (กิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วม) การติดตามและประเมินผล

1.5 การบริหารงานอาคารสถานที่ คือ ด้านการพัฒนากิจการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย กิจกรรมการวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม (แหล่งเรียนรู้) การใช้แหล่งเรียนรู้ การนิเทศ กำกับและติดตาม

1.6 การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน คือ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย กิจกรรมการมีส่วนร่วมกำหนดแผน การร่วมกิจกรรมตามแผนการประชาสัมพันธ์

2 ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

- 2.1 การบ่งชี้ความรู้
- 2.2 การสร้างและแสวงหาความรู้
- 2.3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ
- 2.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้
- 2.5 การเข้าถึงความรู้
- 2.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้
- 2.7 การเรียนรู้

3. ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล ดังนี้

การบริหารงานวิชาการ ด้านพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วยกิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps) 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศ ซึ่ง **กระบวนการจัดการความรู้** ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้าง และแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ โดยการบ่งชี้ความรู้เป็นการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ ร่วมกันในการพัฒนางานวิชาการและเพื่อกำหนดความรู้ที่จำเป็นในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนา งานวิชาการ ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ ได้มีการจัดประชุมสัมมนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมวิชาการ สารความรู้ นวัตกรรม ขุมความรู้ของสถานศึกษา ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้คณะครูได้ร่วมกันจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไปใช้ ด้านการจัดการความรู้ ให้เป็นระบบ มีการรวบรวมความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานเพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าไป เรียนรู้ได้ง่าย ได้แก่ การบันทึกข้อมูลแผนการจัดการเรียนรู้ลงในแผ่น CD การจัดเก็บข้อมูล ในระบบ Google doc จัดทำสื่อการสอนด้วยระบบมัลติมีเดีย ด้านการเข้าถึงความรู้ โรงเรียน ได้การพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต เพื่อการเข้าถึงความรู้ที่ได้จัดเก็บไว้ และเป็นการค้นหา ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ มีความสมบูรณ์มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จากการสังเกต ผลจากการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของครูและการสัมภาษณ์ พบว่า มีการแบ่งปันความรู้ที่ได้รับจาก การประชุม อบรม และสัมมนา ผ่านกิจกรรมการสนทนางาน และการจัดทำเผยแพร่เอกสารความรู้

มีกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในโรงเรียน ได้แก่ การแนะนำ การสอนงาน (Coaching) ในการพัฒนางานวิชาการ และด้านการเรียนรู้ ครูมีการเรียนรู้จากการอบรม นำความรู้ที่ได้นั้น มาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยคณะครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) มีการนำเสนอโครงการแบบบูรณาการ

ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล พบว่า ด้านภาวะผู้นำนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ โดยเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีนโยบายที่เน้นการเรียนรู้เป็นหลัก และด้วยกลยุทธ์ การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ โดยรายงานในที่ประชุมประจำเดือน ให้ทุกคนได้รับทราบร่วมกัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมในองค์กร พร้อมร่วมกันออกแบบและกำหนดทิศทางในการทำงานได้ดี ผู้บริหารโรงเรียนได้สนับสนุนให้ครู ได้มีการนำเทคโนโลยี มาใช้ในการ จัดเก็บข้อมูลในระบบ Google doc จัดทำสื่อการสอนด้วย ระบบมัลติมีเดีย โปรแกรม E-book และนอกจากนี้ผู้บริหาร โรงเรียนยังให้ความสำคัญ ในการมอบหมายงานทางวิชาการ ให้ปฏิบัติ ตามลำดับขั้นของการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดผล มีการติดตาม การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม มีการนำ ข้อเสนอแนะไปปรับปรุงผลงาน ให้ดีขึ้น เป็นต้น

การบริหารงานบุคลากร ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของบุคลากร (ความก้าวหน้าในวิชาชีพ) ที่ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำแผนการพัฒนากุศลกร การจัดการกระบวนการพัฒนา และระบบพี่เลี้ยง

กระบวนการจัดการความรู้ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของบุคลากร (ความก้าวหน้าในวิชาชีพ) ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหา ความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ โดยการบ่งชี้ความรู้ในการบริหารงานบุคลากร โดยการจัดกิจกรรมเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง รู้จักตนเอง การวิเคราะห์ ตนเองและผู้อื่น การสร้างและแสวงหาความรู้ ผู้วิจัย ผู้อำนวยการสถานศึกษาและทีมงาน การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร ได้ดำเนินการให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการพัฒนา และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพครู (ความก้าวหน้าในวิชาชีพ) การจัดการ ความรู้ให้เป็นระบบ มีการรวบรวมความรู้เป็นหมวดหมู่และจัดทำฐานข้อมูล โดยการสร้าง คลังความรู้ การประเมินวิทยฐานะ และการจัดทำผลงานทางวิชาการ การเข้าถึงความรู้ โรงเรียน ได้การพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต เพื่อการเข้าถึงความรู้ที่ได้จัดเก็บไว้ และเป็นการค้นหา

ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพครู การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ได้ดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนเมืองพิทยา 7 (บ้านหนองพังแค) และแนวทางการประเมินวิทยฐานะ และการจัดทำผลงานทางวิชาการ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การบริหารงานบุคลากร ได้ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม/ รายงานผลการอบรม และการเรียนรู้ด้วยการจัดนิทรรศการนำเสนอผลงานของตนเอง

ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล พบว่า ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร รู้จักวิธีส่งเสริมและบำรุงขวัญผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร วัฒนธรรมองค์กรในด้านการทำงานเป็นทีม ภูมิการทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคในการพัฒนาตน และพัฒนางาน ครูสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ เช่น โปรแกรมประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่องและมีระบบที่เชื่อมโยงประเมินผลการปฏิบัติงานครูในกำกับดูแล

การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ที่ประกอบด้วย กิจกรรมการวางแผน กระบวนการสร้างงานตามแผน และการทบทวน กระบวนการจัดการความรู้ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ โดยการบ่งชี้ความรู้ เป็นการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่ ที่ไม่มีอยู่ในสถานศึกษา และความรู้ที่จำเป็นในด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ และการเข้าถึงความรู้ ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดทำแผนการพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อใช้ในการจัดเก็บความรู้สะดวกต่อการนำมาใช้โดยการบันทึกข้อมูลลงแผ่นซีดีรอมและจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลของการบริหารงานสถานศึกษา ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการนำความรู้ในด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา มาจัดทำคู่มือการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการประชุมกลุ่ม และประชุมประจำเดือน และการนำแผนการพัฒนาสถานศึกษา (ฉบับร่าง) ที่ได้เขียนไว้ มาวิเคราะห์ร่วมกัน

และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง และด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานพร้อมนำเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนา เขียนแผนการพัฒนาสถานศึกษา

ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล พบว่า ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหาร เป็นผู้นำในการพัฒนาสถานศึกษา สามารถกระตุ้นให้คณะครูเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา และยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา ด้านวัฒนธรรมองค์กร คณะครูในโรงเรียนมีการยอมรับฟังความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทำให้เกิดประสบการณ์ในการสร้างแผนพัฒนาการศึกษาที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมทางความคิด ครูมีการใช้เทคโนโลยี ในการสืบค้นข้อมูล ค้นหาและแสวงหาความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา และด้วยโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นระบบและขั้นตอน สามารถทำให้การดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะทำงานมีการติดตามการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษา มีการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ

การบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดกระบวนการพัฒนา (กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วม) การติดตามและประเมินผล

กระบวนการจัดการความรู้ด้านการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ ด้านการบ่งชี้ความรู้เป็นการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่ ที่ไม่มีอยู่ ในสถานศึกษา และความรู้ที่จำเป็นในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การโดยดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสร้างและแสวงหาความรู้ โดยการนำแผนการดำเนินการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สู่การปฏิบัติได้จริง ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบและการเข้าถึงความรู้ ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียน พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการจัดเก็บความรู้สะดวกต่อการนำมาใช้ พัฒนา/ สร้างความรู้ ด้วยการจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการนำความรู้

ในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาจัดทำคู่มือการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ในการประชุมกลุ่ม และประชุมประจำเดือน และด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานพร้อมนำเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนาจากการปฏิบัติผ่าน โครงการ/ กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนในงานกิจการนักเรียน

ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล พบว่า ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และใช้กลยุทธ์โดยการร่วมลงมือทำ เป็นผู้นำในการวางแผนให้ข้อเสนอแนะแนวทางและข้อคิดเห็น และด้วยวัฒนธรรมองค์กรของการเรียนรู้ร่วมกัน การเคารพในความคิดเห็นของบุคคลอื่นและยอมรับฟัง แลกเปลี่ยน ความรู้ที่มีอยู่ โดยการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครุมีการใช้เทคโนโลยีมาจัดเก็บข้อมูลของนักเรียน สืบค้นข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียนตามแผนงานที่ได้วางไว้ หัวหน้างานบริหารกิจการนักเรียนมีการติดตามงาน และรายงานผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

การบริหารงานอาคารสถานที่ ด้านการพัฒนาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย กิจกรรมการวางแผนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม (แหล่งเรียนรู้) การใช้แหล่งเรียนรู้ การนิเทศ กำกับและติดตาม

กระบวนการจัดการความรู้ด้านการพัฒนาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ ด้านการบ่งชี้ความรู้เป็นการประชุม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ที่มีอยู่ ที่ไม่มีอยู่ในสถานศึกษา และความรู้ที่จำเป็นในด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม การสร้างและแสวงหาความรู้ รวบรวมเอกสารความรู้ ด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา นำทีมงานอาคารสถานที่ไปศึกษาดูงาน ณ สวนนงนุชพัทยา ด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดี (สภาพแวดล้อมทางกายภาพ) ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการสังเคราะห์ ถอดบทเรียน และรวบรวมรู้มากำหนดแนวทางการปฏิบัติ การเข้าถึงความรู้ ด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการจัดเก็บความรู้สะดวกต่อการนำมาใช้ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการนำความรู้ในด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

ที่ได้จากการแสวงหาความรู้ จัดทำเป็นเอกสารเป็นคู่มือการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษา ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ จัดให้บุคลากรงานอาคารสถานที่ ที่มีประสบการณ์เป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ตรง และความรู้ เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติตามประเด็น ความรู้ที่กำหนดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนำข้อมูลจากการศึกษาดูงาน มาร่วมสรุป พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไขและปรับปรุง ในการประชุมกลุ่ม และประชุมประจำเดือน และด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน พร้อมนำเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนา จัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการเรียนรู้

ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์การ เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล พบว่า ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหาร ให้ความสำคัญในการส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ด้วยการวางกฎ ระเบียบข้อบังคับของการจัดระเบียบสถานที่ในสถานศึกษา มอบหมายให้ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ ดูแลอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ให้นำอยู่และนำเรียน ร่วมวางแผน ติดตาม ตรวจสอบการดำเนิน โครงการ/ กิจกรรมของงานอาคารสถานที่ และจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ด้วยวัฒนธรรมองค์การที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา สถานศึกษาจึงทำให้คณะครูและนักเรียนร่วมแรง ร่วมใจ ทำให้โรงเรียนมีบรรยากาศ และ สิ่งแวดล้อมที่ดี ครูมีการใช้เทคโนโลยี ด้วยคอมพิวเตอร์ในการออกแบบป้ายนิเทศ และ หัวหน้างานอาคารสถานที่มีการติดตามงานและรายงานผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย กิจกรรมการมีส่วนร่วมกำหนดแผน การร่วมกิจกรรมตามแผน การประชาสัมพันธ์

กระบวนการจัดการความรู้ด้านการพัฒนาการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ ด้านการบ่งชี้ความรู้ เป็นการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ ที่มีอยู่ ที่ไม่มีอยู่ในสถานศึกษา และความรู้ที่จำเป็นในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา การสร้างและแสวงหาความรู้ เข้าร่วมรับการอบรมสัมมนา ประชุม เชิงปฏิบัติการ ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นำทีมงานสัมพันธ์ชุมชน ไปศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้วยการสังเคราะห์ ถอดบทเรียน และรวบรวมความรู้มากำหนดแนวทางการปฏิบัติ การเข้าถึงความรู้ ด้วยการนำเทคโนโลยี สารสนเทศเข้ามาใช้ในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบ

การจัดเก็บข้อมูล ด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการจัดเก็บความรู้ สะดวกต่อการนำมาใช้ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการนำความรู้ในด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่ได้จากการสร้างและแสวงหาความรู้ จัดทำเป็นเอกสาร เป็นคู่มือการจัดด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ จัดให้นุเคราะห์ และผู้แทนชุมชน เป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ตรง และความรู้ นำข้อมูลจากการศึกษาดูงาน มาร่วมสรุป พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในส่วนที่ต้องการแก้ไข และปรับปรุง เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติตามประเด็นความรู้ที่กำหนดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการประชุมกลุ่ม และประชุมประจำเดือน และด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้มาใช้ ในการปฏิบัติงานพร้อมนำเสนอแนวทางเพื่อการพัฒนาจากการนำความรู้ในการศึกษาดูงาน มาดำเนินการจัดทำโครงการวางแผนจัดทำโครงการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา

ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล พบว่า ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหาร ให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จัดประชุมผู้ปกครอง พบปะ สังสรรค์ เพื่อสร้างความเชื่อใจและเชื่อมั่น สร้างความไว้วางใจให้กับผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ด้วยวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ครู มีการสะท้อนความคิดถึงปัญหา และ ความต้องการที่ครูต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริม จึงทำให้เกิดแนวทางต่าง ๆ ในการพัฒนา การมีเครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการ ที่ปรึกษา เป็น โครงสร้างที่สามารถทำให้การพัฒนาการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ

ด้านประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม

ผลการสังเกต สัมภาษณ์ และการระดมสมอง กลั่นความคิด จากผลที่เกิดจาก การปฏิบัติงานตามแผน สามารถสรุป ได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพจากการนำรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมือง พัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม ไปใช้ทำให้เกิดการพัฒนาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และทีมงานจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ และนำมาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อนำมาปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ประสิทธิภาพจากการนำรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ทำให้ครูนำความรู้ไปใช้พัฒนาตนเอง ทั้งในด้านวิชาชีพและสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ครั้งนี้ ผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายมีดังนี้

ด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:
กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ควรประกอบด้วย การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการความรู้ในสถานศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือนและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ(2549) เป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ที่จะช่วยให้องค์กรสามารถสร้าง และจัดการความรู้ทั้งที่มีอยู่เดิมภายในองค์กรและความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับนโยบายของท้องถิ่นที่จะต้องพัฒนาองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินการ และเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นผู้นำ ร่วมกันในการวางแผนพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้อย่างเป็นขั้นตอน สร้างความเข้าใจและสร้างให้ครูมีความรู้ในการจัดการความรู้ร่วมกัน จัดให้มีการประชุม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และกิจกรรม จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าความรู้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน/ คุณภาพการศึกษา นอกจากนี้แล้วยังได้ดำเนินการตามรูปแบบ

4 ขั้นตอน ที่ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การวางแผน ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน ขั้นที่ 3 การสังเกต และขั้นที่ 4 การสะท้อน ซึ่งทำให้สถานศึกษามองเห็นทิศทางที่จะดำเนินไป ทำให้กระบวนการจัดการความรู้มีหมุนต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง และทำให้การจัดการความรู้ขององค์กรมีประสิทธิผล โดยจัดทำเป็นแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (2556) กล่าวว่า การจัดการความรู้ (Knowledge management) เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้คนรู้จักหาความรู้ และนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ การจัดการความรู้ จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous learning) อยู่ตลอดเวลา โดยเชื่อว่า การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของ สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงองค์กรที่เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคมนั้น สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ หรือที่สร้างขึ้นใหม่ในสถานศึกษามาใช้ให้เกิดประโยชน์ และการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของ องค์กรให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนในยุคปัจจุบัน และสอดคล้องกับ แนวคิดของ จักรพรรดิ วัธา (2550) ที่กล่าวว่า ลักษณะของกิจกรรม การดึงความรู้ออกมาจาก “ครูต้นแบบ” และกระจายความรู้ให้แก่ครูคนอื่น การจัดให้มีการประชุม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน/ คุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม และกิจกรรม เพื่อพัฒนาครูในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อฝึกอบรมและพัฒนาครูแต่ละคน ในสถานศึกษา การแลกเปลี่ยนความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit knowledge) โดยใช้วิธีการผู้ฝึกสอน (Coaching) หรือการจัดเป็นทีมผู้สอนที่การร่วมคิดร่วมทำงาน โดยการวางแผนการสอนเป็นทีม และใช้วิธีการประชุมแบบระดมสมอง และการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยนำความรู้ ในครูต้นแบบ ออกมานำเสนอในรูปแบบของการเล่าเรื่อง การเปรียบเทียบ และการเขียนรายงาน ถือเป็นส่วนหนึ่ง ของการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สอดคล้องกับ กริชเพชร โสภภาพ (2552) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง การนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านหนองยางห้วย- สะแบก อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร มีการจัดการความรู้ตามขั้นตอน 7 ขั้นตอน ที่ประกอบไปด้วย 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแลกเปลี่ยน และ 7) การเรียนรู้ และพรพิมล หารษาภิรมย์โชค (2554) ที่ได้การศึกษา สภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก มีขั้นตอนการจัดการความรู้สำหรับ โรงเรียน มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บ

ความรู้ให้เป็นระบบ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ และ 7) การติดตาม และประเมินผล และผลจากการวิจัยทำให้ทราบว่าโรงเรียนมีเป้าหมายในการจัดการความรู้ เนื่องจากมีการกำหนดความรู้ได้อย่างชัดเจนและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ ร่วมกับระบบ การติดตามและประเมินผลที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียน ซึ่งเป็นผลมาจาก โรงเรียนได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีแนวทางชัดเจน ด้านการจัดการความรู้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติณี พรหมแดง (2557) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ผลการศึกษาสภาพการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ระดับการปฏิบัติการจัดการความรู้ที่กำหนดไว้แต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ การแสวงหาความรู้ การระบุนวัตกรรม การจัดเก็บความรู้ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และซึ่งสามารถอภิปรายแต่ละประเด็นได้ดังนี้

การบ่งชี้ความรู้ เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการจัดการความรู้ ในแผนการจัดการ ความรู้ได้กำหนดให้มีกิจกรรมการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการจัดการความรู้ และกำหนดความรู้ที่จำเป็นในสถานศึกษา ในงานวิชาการ งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียนและงานสัมพันธ์ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดความรู้ที่ใช้ในการบริหารงานทั้ง 6 งาน และผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้มีการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถระบุนวัตกรรมที่จำเป็นได้ ดังเช่น ครูจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียน ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแต่ละระดับ เพื่อนำมากำหนดความรู้ ที่ต้องการในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งให้ความร่วมมือกับ โรงเรียน และบุคคลอื่น ในการคิดวางแผน กำหนดความรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติงานพิเศษที่ได้รับ มอบหมายนอกเหนือจากงานสอน เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การระบุนวัตกรรมเป็นการค้นหา ความรู้ คือจะต้องรู้ตัวเอง รู้ว่าสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายอะไรบ้าง และเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นเราจำเป็นต้องมีความรู้อะไร เพื่อที่จะไปสู่เป้าหมายนั้น สอดคล้องกับ ปฎิมา พุฒตาลดง (2558, หน้า67-69) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของ วิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ และ ประเมินรูปแบบการจัดการ ความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า สภาพการจัดการความรู้ของ วิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่างพบว่ามี การดำเนินการวางแผนเพื่อกำหนดความรู้ ที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา การค้นหาความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานจาก

แหล่งความรู้ภายในมากกว่าแหล่งความรู้ภายนอก มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการทำงานเป็นทีม มีเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในการจัดการความรู้

การสร้างและแสวงหาความรู้ เป็นขั้นตอนของกระบวนการจัดการความรู้ โดยการจัดอบรมนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติม ในเรื่องการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ด้านงานวิชาการ ด้านงานธุรการการเงินและพัสดุ ด้านงานบุคลากร ด้านงานอาคารสถานที่ ด้านงานกิจการนักเรียนและด้านงานสัมพันธ์ชุมชน รวมถึงการนำคณะครูศึกษาดูงานด้านการจัดการความรู้ในสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีแบบปฏิบัติเป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า ครูมีการพัฒนาความรู้สามารถของตนเองให้แสวงหาความรู้ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การแสวงหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อนร่วมงาน โดยการยอมรับในความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน ครูเข้าร่วมกิจกรรมสร้างความรู้ นวัตกรรมของสถานศึกษา เข้าร่วมประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น เช่น การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน มีการพัฒนาตนเองโดยได้รับการอบรม มีจำนวนชั่วโมงในการอบรมของแต่ละบุคคลเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง/ภาคเรียน ซึ่งสถานศึกษาโดยทีมงานบุคลากรรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมสร้างความรู้ เช่น การจัดประชุมสัมมนา การอบรม การสาธิต การวิจัยในชั้นเรียน การระดมความเห็น การสนทนา เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ขั้นตอนการสร้างและแสวงหาความรู้ เป็นขั้นที่ได้ให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างและแสวงหาความรู้ เพื่อการนำไปสู่การพัฒนาความรู้สามารถของตนเองโดยจะต้องให้เข้าถึงความรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การแสวงหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเพื่อนร่วมงาน โดยการยอมรับในความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน และผู้บริหารสถานศึกษาได้สนับสนุนให้ครูมีการสร้างความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน และการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ที่ได้ทำการศึกษา รูปแบบการจัดการความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยพบว่า หน่วยงานจำเป็นต้องมีการปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น หน่วยงานมีการประยุกต์ความรู้เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำงานมีการใช้และการประเมินผลความรู้โดยบุคลากรในองค์กร ที่ต่อเนื่องหมุนเวียน และการใช้ความรู้สร้างสรรค์จากความรู้และประสบการณ์ที่มากมายขององค์กร หน่วยงานมีการเผยแพร่ความรู้และเกิดการแบ่งปันอย่างจริงจังพร้อมทั้งพัฒนาการเรียนรู้โดยผ่านการถ่ายทอดความรู้จากแหล่งทรัพยากรที่เหมาะสมทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย และมีการจัดช่องทางเผยแพร่ความรู้อย่างกว้างขวางตลอดทั้งองค์กร โดยรวมถึงการวิจัย บริการเทคโนโลยีและระบบใหม่ ๆ บุคลากรในหน่วยงานมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลทั้งในและนอกประเทศ มีการสืบค้นโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์บทความทางวิชาการ วารสาร

อินเทอร์เน็ต/ อินทราเน็ต และรวบรวมความรู้ที่กระจัดกระจายทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน และการใช้กระบวนการที่เป็นขั้นตอนชัดเจนในการแก้ไขจุดบกพร่อง ซึ่งการใช้กระบวนการที่เป็นขั้นตอนชัดเจนในการแก้ไขจุดบกพร่องมีความสำคัญในการบริหารองค์กรเป็นอย่างมาก และการจัดการความรู้ (Knowledge management) จำเป็นต้องมีตัวชี้วัดเพื่อให้การวัดและประเมินผลสามารถชี้แนะความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จและสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548) ที่กล่าวว่า ระบบสารสนเทศมีส่วนช่วยให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกัน ได้รวดเร็ว และการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จากภายนอกก็ทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ผลการวิจัยพบว่า ในขั้นตอนนี้สถานศึกษาได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นฐานข้อมูลส่วนกลางเพื่อให้เป็นฐานข้อมูลความรู้ พร้อมทั้งจัดอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ซอฟต์แวร์) ในการจัดเก็บความรู้ในงานวิชาการ งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียนและงานสัมพันธ์ชุมชน และจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวนการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการความรู้ให้เป็นระบบเพื่อให้คณะครูมีความรู้ความสามารถและทักษะเพิ่มเติม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญและเป็นผู้นำในการเก็บความรู้ของสถานศึกษาและครูมีความสามารถในการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการเก็บความรู้ ในรูปแบบเว็บไซต์ วิกิทัศน์ แดชบอร์ด และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รวมทั้ง ครูจะต้องจัดทำแฟ้มพัฒนางาน และจัดทำเอกสารประกอบการสอนที่ได้จากการสร้างและแสวงหาความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ วิลาวลัย มาคัม (2549) โดยได้พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่พบว่า องค์ประกอบด้านการเก็บความรู้ มีตัวบ่งชี้สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารให้ความสำคัญและเป็นผู้นำในการเก็บความรู้ของสถานศึกษา และครูมีความสามารถในการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ เช่น ในแฟ้มพัฒนางาน ตำราเรียน การลงในวารสาร และจดหมายข่าว เป็นต้น

การเข้าถึงความรู้ สถานศึกษาจัดให้มีการพัฒนา Website, Web board , บอร์ดประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก ในงานวิชาการ งานธุรการการเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานสัมพันธ์ชุมชน ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรในสถานศึกษาสามารถเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วจากการที่สถานศึกษาได้กระจายความรู้ผ่านสื่อต่างๆที่อยู่ในสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาทำให้ บุคลากรในสถานศึกษาเข้าถึงความรู้ที่มีอยู่ใน Website, Web board ของสถานศึกษาได้อย่างง่ายดายจากเครื่องมือ

สื่อสารที่ทันสมัยและสามารถเข้าถึงความรู้แบบเชิงลึกได้ สามารถเลือกเฉพาะเรื่องที่ครูสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะนาค บุญมีพิพิธ (2551) ที่ได้ทำการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา พบว่า แหล่งความรู้มีความหลากหลายและง่ายต่อการค้นคว้าทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทุกประเภทได้ มีการสนับสนุนให้บุคลากรเข้าถึงความรู้ได้ทุกรูปแบบ สถานศึกษาได้จัดหาสื่ออุปกรณ์เพื่อให้บุคลากรเข้าถึงความรู้ได้ง่ายขึ้นและใช้วิธีการที่หลากหลายในการเข้าถึงความรู้จะส่งผลให้ทุกคนได้พัฒนาความรู้และรับผิดชอบต่องานได้มากขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ที่ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยพบว่า หน่วยงานจำเป็นต้องมีการปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น หน่วยงานมีการประยุกต์ความรู้เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำงานมีการใช้และการประเมินผลความรู้โดยบุคลากรในองค์กรที่ต่อเนื่องหมุนเวียน และการใช้ความรู้สร้างสรรค์จากความรู้และประสบการณ์ที่มากมายขององค์กร หน่วยงานมีการเผยแพร่ความรู้และเกิดการแบ่งปันอย่างจริงจังพร้อมกับพัฒนาการเรียนรู้โดยผ่านการถ่ายทอดความรู้จากแหล่งทรัพยากรที่เหมาะสมทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และมีการจัดช่องทางการเผยแพร่ความรู้อย่างกว้างขวางตลอดทั้งองค์กร โดยรวมถึงการวิจัย บริการเทคโนโลยีและระบบใหม่ ๆ บุคลากรในหน่วยงานมีการแสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลทั้งในและนอกประเทศ มีการสืบค้นโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ บทความทางวิชาการ วารสารอินเทอร์เน็ต/ อินทราเน็ตและรวบรวมความรู้ที่กระจัดกระจายทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานและการใช้กระบวนการที่เป็นขั้นตอนชัดเจนในการแก้ไขจุดบกพร่อง ซึ่งการใช้กระบวนการที่เป็นขั้นตอนชัดเจนในการแก้ไขจุดบกพร่องมีความสำคัญในการบริหารองค์กรเป็นอย่างมาก และการจัดการความรู้ (Knowledge management) จำเป็นต้องมีตัวชี้วัดเพื่อให้การวัดและประเมินผลสามารถชี้้นำความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้วยการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน 6 งาน เพื่อให้มีคู่มือการปฏิบัติงานที่เป็นนวัตกรรมของโรงเรียน ได้แก่ งานวิชาการงานธุรการการเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน และงานสัมพันธ์ชุมชน ทบทวนการดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อให้คู่มือการปฏิบัติงาน 6 งาน กระบวนการปฏิบัติงานมีความถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษามีทำคู่มือการปฏิบัติงาน 6 งาน ที่เป็นนวัตกรรมของสถานศึกษาเอง ได้แก่ คู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ งานธุรการการเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน และงานสัมพันธ์ชุมชน ทำให้ลดเวลา เพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการค้นหาข้อมูล และเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานซึ่งทั้งนี้ สอดคล้องกับ สุชาติณี พรหมแดง (2557) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้
 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ความพึงพอใจต่อ
 รูปแบบและคู่มือการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 เขต 41 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับระดับความพึงพอใจอันดับสูงสุด
 ได้แก่ รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 เขต 41 นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำคู่มือและกิจกรรมอื่น ๆ ได้ ร่องลงมา ได้แก่ คู่มือการจัดการ
 ความรู้นำไปใช้จัดการความรู้ในสถานศึกษาได้และระดับความพึงพอใจอันดับต่ำสุด ได้แก่
 สถานศึกษามีกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้เป็นประจำ เพื่อให้
 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และพบว่า ความสำเร็จในการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
 พบว่า ระดับความสำเร็จอันดับสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ฯลฯ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความรู้
 ที่ได้มาจนเกิดเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ร่องลงมา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ฯลฯ
 สร้างองค์ความรู้จากข้อมูลความรู้ต่าง ๆ จนได้ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ และระดับความสำเร็จ
 อันดับต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้นำและส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง

การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยการจัดกิจกรรมสนทนางาน โดยให้แต่ละบุคคล
 แต่ละทีมงานได้มีการถ่ายทอดความรู้ แนะนำ สอนงาน ร่วมกันวิเคราะห์งานเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาด
 เสนอความเห็นจัดให้มีกิจกรรม ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring system) กิจกรรม การสับเปลี่ยนงาน
 (Job rotation) ให้มีการจัดทำข้อสรุปบทเรียนที่ได้รับ (Lessons learned) เกิดการหมุนเวียนงาน
 และให้ครูนำผลงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ผลการวิจัยพบว่า
 ครูมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดขึ้นอยู่เสมอ
 และมีการดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะอื่น ๆ เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ
 มนต์ชัย พงษ์น่วมกุล (2555, หน้า 24-25) ที่ได้ทำการศึกษา แนวทางการประเมินผลการจัดการ
 ความรู้สำหรับ โรงเรียนแพทย์ในประเทศไทย พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนแพทย์
 จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) การจัดการความรู้ในฝั่งของโรงพยาบาล จะเน้นทางด้านบริการ
 เป็นหลัก 2) การจัดการความรู้ในฝั่งของคณะแพทยศาสตร์โดยรูปแบบของการจัดการความรู้
 จะต้องมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน การวิจัย การดำเนินงานทางวิชาการ การบริหารจัดการ
 ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ 1) ในรูปแบบกิจกรรม สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยน
 เรียนรู้เช่นกิจกรรมชุมชนนักปฏิบัติ งานมหกรรมคุณภาพ กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยน เป็นต้น
 เพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้พบกัน ได้มีสังคมน่วมกัน มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน โดยอำนวยความสะดวก
 ความสะดวกทั้งเวลา สถานที่ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศ สนับสนุนการจัดเก็บ เผยแพร่ ค้นคืน ได้แก่

เว็บไซต์ 3) การให้รางวัลในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบของการจัดการความรู้ คือ การเชื่อมโยงคนให้เข้ากัน ให้เกิดการแลกเปลี่ยนและการเรียนรู้

การเรียนรู้ บุคลากรในสถานศึกษาได้นำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน หากจุดเด่น จุดด้อย จุดที่ควรพัฒนาและนำเสนอแนวทางการพัฒนาโดยการนำความรู้ที่ได้ไปใช้เป็นผลงาน หรือ การสร้างนวัตกรรม ต่อยอดองค์ความรู้ ด้วยการจัดนิทรรศการนำเสนอผลงาน ผลการวิจัยพบว่า ครูเข้าร่วมกิจกรรมโดยการนำเสนอความรู้ในการจัดนิทรรศการ การประชุมสัมมนา หรือ การประชุมเสนอผลงานเป็นการเฉพาะ รวมทั้ง มีการเผยแพร่ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น วารสาร เว็บไซต์ จดหมายข่าว ซึ่งสอดคล้องกับ ปฏิมา พุฒตาลดง (2558, หน้า 67-69) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง เพื่อศึกษา สภาพ ปัญหา ความต้องการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ พัฒนารูปแบบการจัดการ ความรู้ และประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ความต้องการการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ต้องการสร้างความตระหนักในการค้นคว้าหาความรู้ให้แก่บุคลากรการจัดกิจกรรมเพื่อให้บุคลากร เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานใหม่ ๆ สร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา กำหนดนโยบายเพื่อให้เกิดการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในองค์กร ที่ชัดเจน และสอดคล้องกับ ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2551) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบ การจัดการความรู้ของสถานศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา ใช้วิธีการอ้างอิง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ คือ 1) การเตรียมการตามกระบวนการจัดการความรู้ 2) การนิเทศ ติดตามผล และประเมินผล 3) การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในการทำงาน 6) การวางแผน 7) การสื่อสาร 8) การสร้างความรู้ 9) การยกย่องชมเชย และการให้รางวัล มีความถูกต้องต้องเหมาะสมและเป็นไปได้ สามารถใช้เป็นเครื่องมือ ในการบริหารองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้

ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ กลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์การ เทคโนโลยี โครงสร้าง และการวัดผล ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ในโรงเรียนเมืองพัทธา 7 (บ้านหนองพังแค) ประสบความสำเร็จ พบว่า ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำประกอบกับการนำกลยุทธ์มาใช้ ในโรงเรียน โดยผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ มีพฤติกรรมแสดงบทบาทผู้นำในการสร้างแรงจูงใจ ให้ครูได้ทำกิจกรรมต่างๆตามที่ได้มอบหมาย มีส่วนร่วม ในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ เน้นแนวทาง และสะท้อนผลในการปรับปรุงพัฒนา

งานส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของคณะครูและบุคลากร ด้วยการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี สนับสนุนในการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัดให้สถานศึกษาในสังกัดได้ใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการทำงาน เพื่อการมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ นโยบายของท้องถิ่น ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีการดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อนโยบายนั้น และผู้บริหารได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้จากการจัดการความรู้ในสถานศึกษาจึงเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการความรู้ของโรงเรียน ส่งเสริม สนับสนุน ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการความรู้นั้นประสบความสำเร็จ ด้านวัฒนธรรมองค์กร จากการสังเกตครูมีรูปแบบการทำงานเป็นทีม มีเจตคติที่ดีในการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ ในการประชุมประจำเดือน การประชุมกลุ่มย่อย การนำเสนอในเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนิเทศ ระบบพี่เลี้ยง และนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความรู้ไปปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้น ด้านการวัดผล โรงเรียนมีการจัดทำระบบการติดตามและวัดผลของการจัดการความรู้ ทั้งในส่วนที่เป็นการดำเนินงานตาม โครงการ/ กิจกรรมด้าน โครงสร้างที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ กำหนดภาระงานในด้านการจัดการความรู้และมีผู้รับผิดชอบ ตามคำสั่งของสถานศึกษา การมีคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สอดคล้องกับ สุชาติณี สุพิชญงกูร (2557) ที่ได้ทำการศึกษา องค์ประกอบของการจัดการความรู้ในการบริหารโรงพยาบาลชุมชน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า องค์ประกอบของการจัดการความรู้ในการบริหารโรงพยาบาลชุมชน ประกอบด้วย 1) กระบวนการจัดการความรู้ ที่มีการกำหนดโครงสร้างความรู้ตามความเหมาะสมกับวิธีการที่ทำให้บุคลากรเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว 2) วัฒนธรรมองค์กร ที่ต้องมีการทำงานเป็นทีม และมีผู้รับผิดชอบการทำงานและยังต้องมีการชมเชยให้รางวัล เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแบ่งปันความรู้ 3) การใช้เทคโนโลยีทำให้บุคลากรภายในองค์กรสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีจะก่อให้เกิดการติดต่อสื่อสาร การประสานงานภายในองค์กรมากยิ่งขึ้น เกิดการสร้างเครือข่าย ความสัมพันธ์ภายในองค์กรต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดช่องทางการให้บริการและช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากร 4) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำเชิงเป้าหมายในการกำหนดวิสัยทัศน์ในด้านการจัดการความรู้ การสนับสนุนด้านงบประมาณ และเป็นผู้นำในการปฏิบัติและให้กำลังใจและยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมการจัดการความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการจัดการความรู้จะประสบความสำเร็จอย่างดึ้นนั้น จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยผู้บริหารจะต้องเข้าใจแนวคิดและตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการความรู้

เพื่อให้ผู้บริหารสื่อสารและผลักดันให้มีการจัดการความรู้ในองค์กรอีกทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีในการแบ่งปันความรู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา

ด้านประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:
กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการสังเกต สัมภาษณ์ และการระดมสมอง กลั่นความคิด จากผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามแผน สามารถสรุป ได้ 2 ประเด็น

1. ประสิทธิภาพจากการนำรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไปใช้ทำให้เกิดการพัฒนาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และทีมงานจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และนำมาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อนำมาปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการความรู้ ทำให้เกิดกระบวนการในการบริหารจัดการความรู้ที่เป็นระบบเป็นขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการในการระดมความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร การจัดเก็บรวบรวมความรู้จากบุคลากร การจัดหมวดหมู่ความรู้ การเผยแพร่องค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียนรู้ จนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้และต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ขององค์กรจนทำให้เกิดการพัฒนา และนำไปสู่การสร้างองค์กรที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับ ปฏิมา พุฒตาลดง (2558) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้ 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ 5) การแลกเปลี่ยนความรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ 7) การวัดและประเมินผล และผลการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง เป็นรูปแบบการจัดการความรู้ที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุดและระดับมาก และสอดคล้องกับ นิติยา เพ็ญศิริ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาวิชาการ พัฒนาคณะ และการพัฒนางาน และนำไปสู่การสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ในที่สุด โดยผู้บริหารควรจัดบรรยากาศภายในองค์กรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในเรื่องที่สนใจร่วมกัน โดยใช้วิธีจัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนกลวิธีการทำงาน ปัญหาอุปสรรคที่พบ และวิธีการแก้ไขปัญหา ในเรื่องที่สนใจร่วมกันเป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือทุก 2 สัปดาห์ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น วิเคราะห์

วิจารณ์ และได้ข้อสรุปความรู้ที่เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนางานต่อไป หรือใช้วิธีการจัดเวทีให้มีการนำเสนอผลงาน โดยมีการตั้งคำถามถึงกระบวนการทำงานและเงื่อนไขความสำเร็จของแต่ละโครงการ ปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไขปัญหา บทเรียนสำคัญที่ได้เรียนรู้ โดยมีการคัดเลือกผลงานเด่นในแต่ละเรื่องให้เป็นกรณีตัวอย่าง สำหรับที่จะให้ผู้อื่นได้มาเรียนรู้ คุณงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสามารถนำไปประยุกต์กับพื้นที่ของตนได้

2. ประสิทธิผลจากการนำรูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ทำให้ครูนำความรู้ไปใช้พัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการความรู้ช่วยลดขั้นตอนในการทำงานเมื่อมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้น ครูก็จะสามารถหาแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาได้รวดเร็ว โดยค้นคว้าจากผลการจัดการความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ทางสื่อ (Internet) ได้ วิธีเรียนรู้แนวทางแก้ปัญหาจากผู้ที่มีการประสบการณ์มาก่อนจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ (Innovation) โดยการเรียนรู้ต่อยอดจากความรู้ที่ฝังในตัวตนของผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน ทำให้เกิดแหล่งความรู้ในโรงเรียนที่สามารถเรียกใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็ว ช่วยลดระยะเวลาและระยะทางในการสื่อสารได้มากขึ้น

วัฒนธรรมการทำงานของครูในโรงเรียนถูกปรับเปลี่ยนจากเดิมมาสู่การมีวินัยในตนเอง มีการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ตลอดชีวิต และยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น จึงส่งผลให้ครูได้เกิดการพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพและสมรรถนะในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันวิจัยและพัฒนา (2557) ที่ได้ทำการศึกษา การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาองค์กร(KM) ประจำปีงบประมาณ 2557 พบว่า การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ภายในองค์กรเป็นการนำความรู้มาใช้พัฒนาขีดความสามารถขององค์กรให้ได้มากที่สุด โดยมีกระบวนการในการสรรหาความรู้ เพื่อถ่ายทอดและแบ่งปันไปยังบุคลากรเป้าหมาย ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น พัฒนาค้นหรือผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนพัฒนาฐานความรู้ขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากข้อค้นพบการวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ที่จะช่วยให้องค์กรสามารถสร้างและจัดการความรู้ทั้งที่มีอยู่เดิมภายใน องค์กรและความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรอง ความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้เพื่อจะนำองค์กร ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้

2. จากผลการวิจัยพบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการความรู้ ในการเข้าถึงความรู้ เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษา สถานศึกษา ต้องแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบดูแลเว็บไซต์ความรู้ (Knowledge portal) บนเว็บไซต์ของสถานศึกษา เพื่อดูแลอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในสถานศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไปได้รับความกระจ่าง ในความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้มีประสบการณ์ด้านเนื้อหาที่ต้องการทราบผ่านการตั้งกระทู้คำถาม และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์ความรู้ต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ต่อเนื่อง นับเป็นการพัฒนา ช่องทางเพื่อการแลกเปลี่ยนถ่ายเทความรู้ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสถานที่และเวลาที่ เป็นปัจจุบัน

3. จากการผลการวิจัยพบว่า การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ ยังไม่สามารถจัดทำได้ ในการบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารงาน ครบทั้ง 6 งาน สถานศึกษาควรจัดทำสื่อการเรียนรู้ ด้วยตนเอง เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา สามารถศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา ตามอัธยาศัย โดยจัดทำในรูปแบบของซีดีรอมที่สามารถโต้ตอบกับผู้เรียน (Interactive CD-ROM)

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการผลการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาบุคลากรให้มี ประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ดังนี้

1. ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียน เมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรในการพัฒนาสมรรถนะศักยภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และความรู้เพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามยุทธศาสตร์ของโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: อรุณสภา .
- กระทรวงสาธารณสุข, กรมอนามัย, สำนักโภชนาการ. (2553). *สรุปบทเรียนการดำเนินงานการจัดการความรู้ด้านโภชนาการ*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กริชเพชร โสภภาพ. (2552). *การนำเสนอรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองยางห้วยสะแบก อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- คุณทิกา สงวนศักดิ์ศิริ. (2554). *รูปแบบการจัดการความรู้ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กุดุมาร์ บุญไชยแสน. (2556). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 . วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (ฉบับพิเศษ), (1207-1220)*.
- จำเริญ จิตรหลัง. (2550). *รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชอบ เข้มกลัด และโกวิท พวงงาม. (2547). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเชิงประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม .
- ซัชวาล ทัดศิวัช. (2555). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research PAR): มิติใหม่ของรูปแบบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น*. เข้าถึงได้จาก <http://www.mgts.lpru.ac.th/mgts/km/picturn/131856486292.pdf>
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2553). *การจัดการความรู้ในสถานศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <http://www.end.ubu.ac.th/personnel/personneldata/nanasara/KM1.doc>
- ชูชาติ พวงสมจิตร. (2548). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ณพิสิษฐ์ จักรพิทักษ์. (2552). *ทฤษฎีการจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: ธนาเพชร.

- ณัชพร นกสกุล. (2554). *รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาต้นแบบแผนการสอนอ่านในวิชาทักษะภาษาและการสื่อสารสำหรับครูในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ.*
กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- เดือนใจ รักษาพงษ์. (2551). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.*
คุณฉวีนิพนธ์ปรัชญาคุณฉวีบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2548). *องค์กรแห่งความรู้: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2).*
กรุงเทพฯ: ไรต์นไตร์.
- ธัญพร วณิชฤทธา. (2550). *การจัดการความรู้ในชุมชน: กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม.* วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรเชษฐ ปราชญ์ชนจตุพร. (2557). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จังหวัดสกลนคร.* คุณฉวีนิพนธ์
ปรัชญาคุณฉวีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- ธีระพล มโนวรกุล. (2551). *การจัดการความรู้.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นฤมล พลฤษศิลป์ และพัชรา หาญเจริญกิจ. (2543). *การจัดการความรู้ Knowledge management.*
กรุงเทพฯ: รังสิตสารสนเทศ.
- นวลละออ แสงสุข. (2550). *การศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
ปรัชญาคุณฉวีนิพนธ์, สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญดี บุญญากิจ. (2548). *การจัดการความรู้... จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ:
จีรวัดน์เอ็กซ์เพรส.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2547). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ:
จีรวัดน์เอ็กซ์เพรส.
- ปฎิมา พุฒตาลดง. (2558). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ของวิทยาลัยสารพัดช่างในเขตภาคเหนือตอนล่าง.* วิทยานิพนธ์ปรัชญาคุณฉวีบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์
การบริหารและการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร. (2552). *ทูนมนุษย์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวคิดใหม่*.
เข้าถึงได้จาก www.hrtraining.co.th.
- ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. (2551). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา*.
คุณิณีพนธ์ปรัชญาคุณิณีบัณฑิต, สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ผกาพันธ์ อินตะแก้ว. (2552). *รูปแบบการจัดการความรู้ของกลุ่มโรงเรียนสาธิต*. คุณิณีพนธ์
ปรัชญาคุณิณีบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ:
เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- พันธุ์ทิพย์ งามสุด .(2540). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนา
การสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภราดร จินดาวงศ์. (2549). *การจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์.
- รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม. (2548). *การจัดการองค์ความรู้*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- โรงเรียนเมืองพัทยา 7. (2557). *รายงานการประเมินตนเอง*. ชลบุรี: โรงเรียนเมืองพัทยา 7.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2556). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเพื่อเสรีภาพและการสรรค์สร้าง*
= *Action research: Freedom and Creativity-based research*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- วิจารณ์ พานิช. (2546). *การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้*. กรุงเทพฯ:
สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- วิจารณ์ พานิช. (2547). สามเหลี่ยมความรู้. *วารสารถักทอสายใยแห่งความรู้*, 6(11), 103-107.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). *การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- วิจารณ์ พานิช. (2550). วิธีแห่งองค์กรอัจฉริยะ. *จุลสารอุตสาหกรรมสัมพันธ์*, 73, 2-3.
- วิลาวลัย มาคุ้ม. (2549). *ภายใต้สังคมความรู้แห่งความรู้จะจัดการความรู้อย่างไรให้เป็นเลิศ*.
วิทยจารย์, 105(4), 56-61.
- ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และเจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย. (2549). *ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยี
การจัดการความรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ศูนย์การเรียนรู้พิเศษประกาศาธิญาศึกษา. (2550). *คู่มือรูปแบบการจัดการความรู้สำหรับครู
ในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ*. นนทบุรี: สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวง
สาธารณสุข.

- สถาบันส่งเสริมจัดการความรู้เพื่อสังคม. (2548). *รายงานประจำปี สคส. 2548 ฉบับ KM ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ์.
- สมชาย นำประเสริฐชัย. (2546). เทคโนโลยีกับการจัดการความรู้. *Microcomputer*, 20(215), 103-107.
- สมโภชน์ อเนกสุข. (2548). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา*, 3(1), 18.
- สำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา. (2556). *รายงานการประเมินตนเอง*. ชลบุรี: สำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ*. กรุงเทพฯ: สหાયบลิ็อกและการพิมพ์.
- สุจิตรา ชนานันท์. (2552). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็น เพรส.
- สุธาสิณี พรหมแดง. (2557). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 41*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการจัดการการศึกษาและการเรียนรู้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุธาสิณี สุพิชญางกูร. (2557). *องค์ประกอบของการจัดการความรู้ในการบริหารโรงพยาบาลชุมชน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารโรงพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- อมรวิชัย นาคทรพรพ และดวงแก้ว จันทร์สระแก้ว. (2541). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม: ข้อคิด แนวทาง และประสบการณ์ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อลิศรา ชูชาติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2549). *การจัดการความรู้: พื้นฐานและประยุกต์ใช้* เข้าถึงได้จาก สิงหาคม 2558 เข้าถึงได้จาก <http://www.mailto>
- Day, J. D., & James, C. W. (1998). Best Practice and Beyond: Knowledge Strategies. *McKinsey Quarterly*, 1, 19-25.
- Kemmis, S., & Mc Taggart, R. (1990). *The action research planner* (3rd ed.). Victoria: Brown Prior Anderson National Library of Australia Cataloging In Publication Data.
- Marquaerde, J., & Raynolds, A. (1994). *The global learning organization*. New York: Lrwin.

- Marquardt, M. (1996). *Building the learning organization*. New York: McGraw Hill.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. Oxford: Oxford University Press.
- Treacy, M., & Wiersema, F. (1993). Customer Intimacy and other value disciplines, *Harvard Business Review*, 71(1), 84-93.
- Wiig, K. (1993). *Knowledge management foundations*. Texas: Schema Press.
- Zack, M. H. (1999). Developing a knowledge strategy. *California Management Review*, 41(3), 125-145.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบ

การจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:

กรณีศึกษา: โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้
ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7
(บ้านหนองพังแค)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....
 ตำแหน่ง.....หมายเลขโทรศัพท์.....
 วันที่ให้การสัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ. เวลา.....
 สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ

1. โรงเรียนของท่านได้มีการรวบรวมข้อมูล และการจัดกระทำ การจัดทำหลักสูตรอย่างไร

.....

2. โรงเรียนของท่านได้ดำเนินการจัดทำ การใช้ การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา
 อย่างไร

.....

3. โรงเรียนของท่านได้มีวิธีในการดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียน การจัดเก็บ
 และการเข้าถึงข้อมูล ของนักเรียนได้อย่างไร

.....

4. โรงเรียนของท่านได้มีการจัดหา จัดทำใช้ บำรุงรักษา และส่งเสริมการผลิตสื่อ
การเรียนการสอนอย่างไร

.....

.....

.....

5. โรงเรียนของท่านได้มีคิดค้นแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านวิชาการ อย่างไร

.....

.....

.....

6. โรงเรียนของท่านมีการสร้างความรู้เกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

7. โรงเรียนของท่านมีการวางแผน และมีการเรียนรู้ระหว่างการบริหารงานวิชาการ
เพื่อเตรียมการประกันคุณภาพอย่างไร

.....

.....

.....

การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานบุคลากร

1. โรงเรียนของท่านมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ของการวางแผน
อัตรากำลังหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. โรงเรียนของท่านมีการจัดระบบความรู้งานบุคลากรให้เป็นระบบหรือไม่ และสามารถเข้าถึงได้
อย่างสะดวกหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. โรงเรียนของท่านมีการสร้าง และจัดความรู้ให้เป็นระบบเพื่อการเข้าถึงในการสร้างเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. โรงเรียนของท่านนำประสบการณ์จากการเรียนรู้ในการสร้างเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร อย่างไร

.....

.....

.....

การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ

1. โรงเรียนของท่านมีการจัดเก็บงานสารบรรณ ให้เป็นระบบหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. โรงเรียนของท่านสามารถเข้าถึงระบบเอกสารนั้นได้อย่างรวดเร็วหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. โรงเรียนของท่านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในทีมงานธุรการ การเงินและพัสดุ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานแทนกันได้กรณีที่ขาดบุคคลใดบุคคลหนึ่ง อย่างไร

.....

.....

.....

4. โรงเรียนของท่านมีการจัดเก็บข้อมูลงานพัสดุและครุภัณฑ์อย่างเป็นระบบหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5. โรงเรียนของท่านมีการจัดเก็บข้อมูลงานพัสดุและครุภัณฑ์อย่างเป็นระบบหรือไม่ อย่างไร และสามารถนำข้อมูลมาใช้งานได้อย่างรวดเร็วเพียงใด

.....

.....

.....

6. โรงเรียนของท่านได้มีวิธีการดำเนินการในการบริหารงานธุรการ พัสดุ ครุภัณฑ์ อย่างไร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

.....

.....

.....

การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน

1. โรงเรียนของท่านมีวิธีการเพิ่มเติมความรู้ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน อย่างไร

.....

.....

.....

2. โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนด้วยการทำผลงานวิจัยในชั้นเรียน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. โรงเรียนของท่านได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานด้านกิจการนักเรียน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. โรงเรียนของท่านได้มีการพัฒนา ปรับปรุง เครื่องมือ ที่ใช้ในการบริหารงานด้านกิจการนักเรียน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5. โรงเรียนของท่านได้มีวิธีการดำเนินการในการบริหารกิจการนักเรียน อย่างไร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

.....

.....

.....

การจัดการความรู้ด้านการบริหารงานอาคารสถานที่

1. โรงเรียนของท่านได้ประสานงานและวางแผนในการใช้พื้นที่ของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาสถานศึกษา หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. โรงเรียนของท่านได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการงานอาคารสถานที่หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. โรงเรียนของท่านให้คำแนะนำ ชี้แจง และอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. โรงเรียนของท่าน มีระบบจัดเก็บ เก็บรักษาเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับงานอาคารสถานที่ไว้เพื่อการตรวจสอบและดำเนินการทำลายเอกสารตามระเบียบหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5. โรงเรียนของท่านจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน (งานอาคารสถานที่) เสนอโครงการและรายงานการปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

6. โรงเรียนของท่านมีวิธีการในการบริหารงานอาคารสถานที่ อย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

.....

.....

.....

การจัดการความรู้การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน

1. โรงเรียนของท่านมีวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน อย่างไร

.....

.....

.....

2. โรงเรียนของท่านมีการนำผลการประเมินและติดตามงานของการบริหารงานด้านสัมพันธ์ชุมชน มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. โรงเรียนของท่านได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานด้านสัมพันธ์ชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. โรงเรียนของท่านได้มีการนำแนวทางใหม่ หรือแนวทางการพัฒนา มาใช้ในการบริหารงานด้านสัมพันธ์ชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5. โรงเรียนของท่านได้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้อย่างไร และมีวิธีการ
ดำเนินการ อย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

แผนการดำเนินการ โครงการวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:
กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

ตารางที่ 27 แผนการดำเนินการ โครงการวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

วัน/ เดือน/ ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	กระบวนการ/ วิธีการ
1-5 มีนาคม 2559	1. สร้างความเข้าใจ การวิจัย 2. การสัมภาษณ์	1. เพื่อสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการวิจัย 2. เพื่อศึกษาบริบท ของสถานศึกษา	1. ผู้บริหาร 2. คณะครู 3. คณะกรรมการ สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน 4. ผู้วิจัย	- สัมภาษณ์ - จัดประชุมชี้แจง เพื่อสร้าง ความเข้าใจ และขอ ความร่วมมือ ในการวิจัย
	1. สัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำแผนการจัดการ ความรู้	เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ในกระบวนการจัดการ ความรู้	1. ผู้บริหาร 2. คณะครู 3. คณะกรรมการ สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน 4. ผู้วิจัย	1. เชิญวิทยากร ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มาให้ความรู้ 2. จัดทำแผน การจัดการ ความรู้
1 พฤษภาคม- 1 กรกฎาคม 2559 (รอบ 1)	1. ตรวจสอบแผนการจัดการความรู้ 2. นำแผนไปสู่การปฏิบัติ 3. สังเกตการณ์ดำเนินงาน ตามแผนการจัด การความรู้ 4. สัมภาษณ์ 5. การดำเนินงาน ตามแผนการจัดการ ความรู้	เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ในกระบวนการจัดการ ความรู้	1. ผู้บริหาร 2. คณะครู 3. คณะกรรมการ สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน 4. ผู้วิจัย	นำแผนการจัดการ ความรู้ไปปฏิบัติ/ สังเกต และสัมภาษณ์ ผู้บริหารและครูที่ ปฏิบัติตามแผนการ จัดการความรู้
4 กรกฎาคม- 10 สิงหาคม 2559 (รอบ 2)	ตรวจสอบแผนการจัดการ ความรู้ นำแผนไปสู่ การปฏิบัติสังเกตการณ์/ สัมภาษณ์การดำเนินงาน ตามแผนการจัดการความรู้	เพื่อนำผลการดำเนินงาน มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อปรับปรุงแผน การจัดการความรู้	1. ผู้บริหาร 2. ทีมงานการจัดการ ความรู้ตาม โครงสร้าง การบริหารงาน 3. ผู้วิจัย	- ประชุม/ ปรับปรุง แผนการจัดการ ความรู้ จัดทำ แผนการจัดการ ความรู้ - สังเกต/ สัมภาษณ์ครู และผู้บริหาร ที่ปฏิบัติตาม แผนการจัดการ ความรู้

ตารางที่ 27 (ต่อ)

วัน/ เดือน/ ปี	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	กระบวนการ/ วิธีการ
16 สิงหาคม	ตรวจสอบแผนการจัด	เพื่อนำผลการดำเนินงาน	1. ผู้บริหาร	- ประชุม/ ปรับปรุง
16 กันยายน	การความรู้ นำแผน	มาปรับปรุงแก้ไข	2. ทีมงานการจัดการ	แผนการจัดการ
2559 (รอบ 3)	ไปสู่การปฏิบัติ	เพื่อปรับปรุงแผน	ความรู้ตามโครงสร้าง	ความรู้ จัดทำ
	สังเกตการณ์/ สัมภาษณ์	การจัดการความรู้	การบริหารงาน	แผนการจัดการ
	การดำเนินงาน		3. ผู้วิจัย	ความรู้
	ตามแผนการจัดการ			- สังเกต/ สัมภาษณ์ครู
	ความรู้			และผู้บริหาร
				ที่ปฏิบัติตาม
				แผนการจัดการ
				ความรู้
23 กันยายน	ประชุมรับรองรูปแบบ	เพื่อรับรองรูปแบบ	1. ผู้บริหาร	ประชุมผู้บริหาร
2559	การจัดการความรู้	การจัดการความรู้	2. คณะครู	คณะครู
			3. คณะกรรมการ	คณะกรรมการ
			สถานศึกษา	สถานศึกษาชั้น
			ขั้นพื้นฐาน	พื้นฐาน
			4. ผู้วิจัย	

ภาคผนวก ค

การประเมินแผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของ โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 28 การประเมินแผนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเมืองพัทยา 7
(บ้านหนองพังแค) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามความเห็น
ของผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นที่ ต้องการวัด	กิจกรรมตามแผน การจัดการความรู้	ระดับความคิดเห็น			ค่า IOC
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	
การบ่งชี้ ความรู้	การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ ร่วมกันในการจัดการความรู้ ในงานวิชาการ งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการ นักเรียน และงานสัมพันธ์ชุมชน	5	0	0	1.00
	การประชุมเพื่อจัดหาความรู้ ที่จำเป็นในสถานศึกษา เพื่อการบริหารงานวิชาการ งานธุรการการเงินและพัสดุ งานบุคลากรงานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน และ งานสัมพันธ์ชุมชน	5	0	0	1.00
การสร้าง และแสวงหา ความรู้	การนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ มาให้ความรู้เพิ่มเติม ในเรื่อง การจัดการความรู้ในสถานศึกษา ด้านงานวิชาการ ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านงาน บุคลากร ด้านงานอาคารสถานที่ ด้านงานกิจการนักเรียน และ ด้านงานสัมพันธ์ชุมชน	5	0	0	1.00
	ศึกษาดูงานด้านการจัดการ ความรู้ในสถานศึกษาอื่น ๆ	5	0	0	1.00

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ประเด็นที่ ต้องการวัด	กิจกรรมตามแผน การจัดการความรู้	ระดับความคิดเห็น			ค่า IOC
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	
การจัดการ ความรู้ให้ เป็นระบบ	การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (ซอฟต์แวร์) มาใช้ในการจัดเก็บ ความรู้ในงานวิชาการ งานธุรการการเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน และ งานสัมพันธ์ชุมชน	5	0	0	1.00
การเข้าถึง ความรู้	การพัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศwebsite, Web board , บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้นั้น เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่าย และสะดวก ในงานวิชาการ งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน งานสัมพันธ์ชุมชน	5	0	0	1.00
การประมวล และกลั่นกรอง ความรู้	นำความรู้ที่เป็นระบบ มาปรับเป็นคู่มือการดำเนินงาน ทั้ง 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน และ งานสัมพันธ์ชุมชน	5	0	0	1.00

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ประเด็นที่ ต้องการวัด	กิจกรรมตามแผน การจัดการความรู้	ระดับความคิดเห็น			ค่า IOC
		เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	
การแบ่งปัน ความรู้	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความรู้ ที่ได้มาทั้ง 6 งาน จนเกิดเป็น เครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ ในสถานศึกษา ได้แก่ การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว ,และเวทีแลกเปลี่ยนความรู้	5	0	0	1.00
การเรียนรู้	การสร้างองค์ความรู้ นำความรู้ไปใช้ เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ ใหม่ และหมุนเวียนต่อไป อย่างต่อเนื่อง	5	0	0	1.00
<u>หมายถึง</u>	ถ้าเห็นด้วย มีคะแนน +1 ถ้าไม่แน่ใจ มีคะแนน 0 ถ้าไม่เห็นด้วย มีคะแนน -1				

ภาคผนวก ง

- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

(สำเนา)

ที่ ศธ. 6621/ ว 2469

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

24 ธันวาคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์/ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข/
ดร.อาภรณ์ ราชสิงโ/ นายอิทธิพล คุณปลื้ม/ นายมนัส คงวัฒนะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เค้าโครงย่อวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสุรีย์ บุญรักษา นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัด เมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ในความควบคุมดูแลของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี อนันต์นำวี เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

เชษฐ ศิริสวัสดิ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้อำนวยการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2052

โทรสาร 0-3874-5811

(สำเนา)

ที่ ศธ. 6621/ 883

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

29 เมษายน 2559

เรื่อง ขอบขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางสุรีย์ บุญรักษา นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุณฉันทิพนธ์เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัด เมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค) ในความควบคุมดูแลของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภารดี อนันต์นำวิ เป็นประธานกรรมการควบคุมคุณฉันทิพนธ์ ในการนี้ มหาวิทยาลัยบูรพามีความประสงค์ขออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

เชษฐ ศิริสวัสดิ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ศูนย์นวัตกรรมกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา

โทรศัพท์ 0-3810-2052

โทรสาร 0-3874-5811

ภาคผนวก จ

- ตารางการประชุม กลุ่มงานตามโครงสร้างการบริหารงานทั้ง 6 งาน
- ภาพกิจกรรมในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา: กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

ตารางที่ 29 แผนการประชุมกลุ่มงานในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:
กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

วัน เดือน ปี	กลุ่มงาน	รายการประชุม
4 พฤษภาคม 2559	วิชาการ	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 1)
9 พฤษภาคม 2559	บุคลากร	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 1)
10 พฤษภาคม 2559	ธุรการ การเงินและพัสดุ	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 1)
11 พฤษภาคม 2559	กิจการนักเรียน	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 1)
12 พฤษภาคม 2559	อาคารสถานที่	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 1)
16 พฤษภาคม 2559	สัมพันธ์ชุมชน	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 1)
14 มิถุนายน 2559	วิชาการ	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 1)
15 มิถุนายน 2559	บุคลากร	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 1)
16 มิถุนายน 2559	ธุรการ การเงินและพัสดุ	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 1)
17 มิถุนายน 2559	กิจการนักเรียน	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 1)
20 มิถุนายน 2559	อาคารสถานที่	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 1)
21 มิถุนายน 2559	สัมพันธ์ชุมชน	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 1)
12 กรกฎาคม 2559	วิชาการ	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 2)
13 กรกฎาคม 2559	บุคลากร	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 2)
25 กรกฎาคม 2559	ธุรการ การเงินและพัสดุ	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 2)

ตารางที่ 29 (ต่อ)

วัน เดือน ปี	กลุ่มงาน	รายการประชุม
26 กรกฎาคม 2559	กิจการนักเรียน	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 2)
27 กรกฎาคม 2559	อาคารสถานที่	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 2)
28 กรกฎาคม 2559	สัมพันธ์ชุมชน	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน(รอบที่ 2)
23 สิงหาคม 2559	วิชาการ	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 2)
24 สิงหาคม 2559	บุคลากร	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 2)
25 สิงหาคม 2559	ธุรการ การเงินและพัสดุ	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 2)
26 สิงหาคม 2559	กิจการนักเรียน	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 2)
29 สิงหาคม 2559	อาคารสถานที่	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 2)
30 สิงหาคม 2559	สัมพันธ์ชุมชน	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 3)
5 กันยายน 2559	วิชาการ	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 3)
6 กันยายน 2559	บุคลากร	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 3)
7 กันยายน 2559	ธุรการ การเงินและพัสดุ	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 3)
8 กันยายน 2559	กิจการนักเรียน	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 3)
9 กันยายน 2559	อาคารสถานที่	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 3)
12 กันยายน 2559	สัมพันธ์ชุมชน	ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน (รอบที่ 3)
19 กันยายน 2559	ทุกกลุ่มงาน	รับฟังข้อเสนอแนะจากผลการดำเนินงาน/ อุปสรรคและปัญหาที่พบ (รอบที่ 3)

ภาพกิจกรรมการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบ
การจัดการความรู้ของสถานศึกษาในสังกัดเมืองพัทยา:
กรณีศึกษา โรงเรียนเมืองพัทยา 7 (บ้านหนองพังแค)

อบรมคณะครูในการใช้โปรแกรมเพื่อการพัฒนากระบวนสารสนเทศของสถานศึกษา

ภาพกิจกรรม การอบรมจัดเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน (5 Steps)
โดย ศึกษานิเทศก์เมืองพัทยา

ภาพกิจกรรม การศึกษาดูงาน

ภาพกิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการความรู้ในสถานศึกษา
วิทยากร โดย นายวีรพัฒน์ กุศลแดง หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ สำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา

ภาพกิจกรรม ประชุมวางแผน

ภาพกิจกรรม การประชุมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมวางแผนการดำเนินการวิจัย

คู่มือ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและลักษณะอันพึงประสงค์
(เด็กดีศรีจามจური)

โรงเรียนเมืองพัทธยา ๗ (บ้านหนองพังแค)
อำเภอหนองปรือ จังหวัดชลบุรี

สังกัด สำนักงานการศึกษาเมืองพัทยา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้านศีลธรรมภายในห้องเรียน

นั่งสมาธิก่อนเรียน

ประกวดวาดภาพ ศิล ๕

นำกิจกรรม ถวายสังฆทานผลไม้ ในวันธรรมสวนะ

ทำความสะอาดบริเวณ โรงเรียน

กิจกรรมความดี

ทำความสะอาดบริเวณวัด

